

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ANADOLU LİSELERİNİN FİZİKİ MEKÂNLARININ MİLLİ EĞİTİM
BAKANLIĞI EĞİTİM YAPILARI AŞGARI TASARIM
STANDARTLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Gaziantep İli Örneği)

DOKTORA TEZİ

Canan DEMİR YILDIZ

Malatya-2016

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ANADOLU LİSELERİNİN FİZİKİ MEKÂNLARININ MİLLİ EĞİTİM
BAKANLIĞI EĞİTİM YAPILARI AŞGARI TASARIM
STANDARTLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Gaziantep İli Örneği)

DOKTORA TEZİ

Canan DEMİR YILDIZ

Danışman: Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Malatya-2016

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Canan DEMİRYILDIZ tarafından hazırlanan Anadolu Liselerinin Fiziki Mekanlarının MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Değerlendirilmesi(Gaziantep İli Örneği) başlıklı bu çalışma, 26.08.2016 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

İmzalar

Üye: Doç. Dr. Hasan DEMİRTAŞ

Üye: Doç. Dr. Zülfü DEMİRTAŞ

Üye: Doç. Dr. Neci^{mi} GÖKYER

Üye: Doç. Dr. Niyazi ÖZER

O N A Y

...../...../2016

Prof.Dr.Burhanettin DÖNMEZ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ'in danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Anadolu Liselerinin Fiziki Mekanlarının Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Değerlendirilmesi (Gaziantep İli Örneği)** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Canan DEMİR YILDIZ

ÖN SÖZ

Son yıllarda, yeni yapılan ya da yenilenen okul binalarının sayısı artış göstermektedir. Bu okulların yenilenmesi ya da yeni binaların inşa edilmesi, öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler için standartların yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak okul binası tasarımı göz önünde bulundurulduğunda beklentilerin karşılanamadığı ortaya çıkmaktadır. Buradaki asıl sorun, okul binalarının sadece bir bina olarak görülmesi yerine eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesini sağlayan önemli eğitim aracı olarak görülmemesidir. Dolayısıyla okul binalarının öğrenmede çok az katkısı olduğunu düşünmek yerine öğrenmeyi etkileyen önemli eğitim araçları olduğunu görmek gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan bu araştırmanın okulların tasarımında bulunan eksikliklerin belirlenmesi ve bunların giderilmesinde, yeni okul projelerinin ihtiyaçlar ve beklentiler göz önünde bulundurularak geliştirilmesinde, mevcut alanlarda hangi yönlerde iyileştirilme yapılması gerektiği ile ilgili yol gösterici olmasında etkili olmasını dilerim.

Bu araştırma sürecinde değerli birçok kişinin katkısı olmuştur. Doktora sürecinde danışmanlığımı yapan, ders sürecinden tez çalışmamın sonuçlandırılmasına kadar geçen süreçte desteğini hiç esirgemeyen danışman hocam sayın, Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ'e sonsuz teşekkür ederim.

Tez önerisinden itibaren çalışmayı izleyerek görüş, öneri ve olumlu eleştirileriyle araştırmanın bu hale gelmesinde önemli katkıları olan Prof. Dr. Nevzat BATTAL ve Doç. Dr. Hasan DEMİRTAŞ'a; ders döneminde kendilerinden çok şey öğrendiğim, değerli hocalarım Doç. Dr. Mehmet Üstüner, Doç. Dr. Necdet KONAN, Doç. Dr. Niyazi ÖZER ve Yrd. Doç. Dr. Sevim ÖZTÜRK'e en içten teşekkürlerimi sunmak isterim.

Araştırmanın yürütülmesinde önemli bir aşama olan uygulama iznini sağlayan Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticilerine ve AR-GE biriminde görev yapan değerli öğretmenlere; bu araştırmanın yürütüldüğü okullarda uygulama aşamasında yardımlarını ve teşviklerini esirgemeyen yönetici ve öğretmenlere; bu araştırmaya katılarak önemli katkılar sağlayan sevgili öğrenciler ve değerli velilere şükranlarımı sunarım.

Tezin uygulama sürecinde yardımlarını esirgemeyen sayın mimar Nida

UÇAR, mimar Fatoş DEMİR ve mimar Hafsa YÜKSELTAN'a çok teşekkür ederim. Ayrıca doktora eğitimi sürecinde birlikte ders aldığımız ve bu süreçte misafirperverliğini ve yardımlarını hiç esirgemeyen sayın Münir ŞAHİN'e müteşekkirim.

Çalışma sürecinde sürekli yanımda olarak çalışmalarına önerileri ile katkı sağlayan babam Nihat DEMİR'e ve değerli kız kardeşim Dr. Esra DEMİR'e, doktora sürecinde bana destek olan annem Çiçek DEMİR ve eşim Evren YILDIZ'a ne kadar teşekkür etsem de az olacaktır.

Canan DEMİR YILDIZ

ÖZET

ANADOLU LİSELERİNİN FİZİKİ MEKÂNLARININ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI EĞİTİM YAPILARI ASGARİ TASARIM STANDARTLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (Gaziantep İli Örneği)

DEMİR YILDIZ, Canan
Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ
Mayıs-2016, XVIII+ 229 sayfa

Bu araştırmanın amacı; Gaziantep ili, Şahinbey ve Şehitkamil merkez ilçelerinde yer alan Anadolu liselerinin fiziki mekânlarını Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları açısından değerlendirmektir. Bu genel amaca bağlı olarak Anadolu liseleri okul projelerinin ve okul binalarının “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından uygunluğunun değerlendirilmesi, okulların yapılış amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını belirlemek ve okul paydaşlarının (yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin) okulların fiziki mekânlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde yaygın olarak kullanılan durum (vaka) çalışması seçilmiştir. Araştırma konusu olarak, Gaziantep ili merkez ilçelerinde bulunan Anadolu liselerinden 4 farklı tip (örnek) projeye göre yapılmış olan 4 farklı Anadolu lisesi ve bu liselerin projeleri seçilmiştir. Bu projeler 16 derslikli, 24 derslikli, 32 derslikli ve 40 derslikli tip lise projeleridir. Okullar, bu projelere uygun olarak yapılmış olan okullardan seçilmiştir. Araştırmada yer alan okul paydaşları ise her okulun ortak paydaşlarından yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve velilerden oluşmaktadır.

Araştırmada veriler nitel araştırma tekniklerinden doküman inceleme, gözlem ve görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada doküman olarak okulların projelerine ulaşılmıştır. Elde edilen projeler ve okul binaları “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na göre hazırlanmış olan 490 maddelik gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Araştırmada bir bütünlük elde etmek ve genelleme yapabilmek amacıyla okul paydaşlarına yönelik yarı yapılandırılmış standart görüşme formları

oluşturulmuştur. Araştırmada katılımcılar, her okuldan en az 3 yönetici, 10 öğretmen, okulların 10 ve 11. sınıflarından 50 öğrenci ve Okul-Aile Birliği üyelerinden 2 veli seçilmiştir. Ayrıca araştırmada, katılımlı gözlem yoluyla okulların fiziki mekânlarına yönelik veriler elde edilmiş ve bunlar fotoğraflarla desteklenmiştir.

Araştırmanın analiz sürecinde öncelikle projeler değerlendirilmiştir. Projelerin değerlendirilmesinde AutoCAD programı kullanılmış ve bu süreçte uzman yardımı alınmıştır. Gözlem formunda, “uygun/kısmen uygun/uygun değil/yok” seçenekleri yer almaktadır. Okul binalarında uzman yardımı alınarak gözlem formu doldurulmuştur. Elde edilen sonuçlar algılamayı kolaylaştırmak amacıyla tablo yoluyla ve renklerle belirtilerek verilmiştir. Fiziki mekânlarla ilgili genel bir yargıya varılırken tüm maddelerin uygun olarak işaretlendiği durumlarda “uygun” seçeneği, bir ya da iki maddenin uygun olmadığı durumlarda “kısmen uygun” seçeneği, üç ya da daha fazla maddenin uygun olmadığı durumlarda “uygun değil” seçeneği, okul projesinde veya okul binasında bulunmayan mekânlar için de “yok” seçeneği işaretlenmiştir.

Araştırmada okul paydaşlarının görüşleri analiz edilirken betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Buna göre her bir soru bir tema kabul edilerek elde edilen veriler Word belgesine aktarılarak özetlenmiş ve frekans değerleri yazılmıştır. Daha sonra elde edilen ifadeler tablolar üzerinde frekans değerleri ile birlikte verilmiştir. Okul paydaşlarının hayallerindeki okul mekanına yönelik bazı tasvirleri ise doğrudan verilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre tüm projelerin standartlara uygun olmayan yönlerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla araştırma kapsamına alınan okul binalarının da standartlara tam olarak uymayan yönlerinin olduğu görülmüştür. Kılavuzda belirtilmesine rağmen projelerin hiç birinde mescit, veli görüşme odası, personel tuvaleti ve sistem odalarının tasarlanmadığı görülmüştür. Ayrıca kılavuzda yer almamasına rağmen okul projelerinde muayene ve revir alanlarının tasarlandığı görülmüştür. Bundan dolayı kılavuz ve okul projeleri arasında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Okullarda yöneticilerin uygulamaları okul binaları ve teslim şartları aynı olmasına rağmen fark yarattığı görülmüştür. Dolayısıyla okullardaki fiziki engelleri minimum düzeye indirmede okul yöneticilerinin rolünün büyük olduğu anlaşılmıştır. Okul paydaşları açısından ise okul binalarındaki en büyük eksikliğin sosyal ve spor alanlarının olduğu, kantin ve kafeterya alanlarının daha büyük yapılması gerektiği

sonucu elde edilmiştir. Ortaöğretim kurumlarında projelerin geliştirilmesinde referans noktası, fiziki mekânların öğrencilerin gelişim süreçlerine nasıl katkıda bulunabileceği olmalıdır. Bu doğrultuda bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu, Okulların fiziki mekânları, Anadolu liseleri okul binaları.

ABSTRACT

EVALUATION OF PHYSICAL VENUES OF ANATOLIAN HIGH SCHOOLS IN TERMS OF MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION EDUCATIONAL BUILDINGS MINIMUM DESIGN STANDARDS (The Sample of Gaziantep)

DEMİR YILDIZ, Canan
PhD. Inonu University, Institute of Educational Sciences
Educational Management and Supervision

Advisor: Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ
May, 2016, XVIII+ 229 pages

The aim of this research is to evaluate the physical environment of Anatolian high school buildings in terms of Ministry of Education Educational Buildings Minimum Design Standards in Gaziantep, Şahinbey and Şhitkamil districts. Depending on this overall aim, it has been aimed to assess the appropriateness of the Anatolian high school buildings and architectural projects according to “Ministry of National Education Educational Buildings Minimum Design Standards Guide”, to determine whether the schools are in accordance with the purpose of construction and to determine the views of stakeholders (principals, teachers, students and parents) related to physical spaces in schools.

In this study, from qualitative research methods, case study which is commonly used in social and educational sciences has been selected to work. As a research topic, 4 different types of Anatolian high schools which are constructed according to 4 different samples of architectural projects and these projects have been selected. These projects include 16 classrooms, 24 classrooms, 32 classrooms and 40 classrooms are the type of high school project. The schools are chosen from the ones which are constructed according to these sample projects. The stakeholders as participants of the study are comprised of administrators, teachers, students and parents from each school.

The data of the study were obtained through document review, observations and interviews as qualitative research techniques. In the study, schools’ projects are reached as document. The obtained projects and the school buildings were assessed according to observation form which is prepared according to “Ministry of National Education Educational Buildings Minimum Design Standards Guide” and includes 490 items. To achieve an integrated research and to make generalization a semi-structured interview form was created for stakeholders in schools. As participants in the study, at least 3 administrator, 10 teachers, 50 students from each schools’ 10th and 11th grade classes and 2 parents from the Parent-Teacher Association members were selected from each

school. Moreover, data for the physical spaces of schools were obtained through participatory observation and the data were supported by photographs.

Research projects are evaluated primarily on the analysis process. AutoCAD has been used in the evaluation of projects and expert assistance has been taken in the process. In the observation form, there are "suitable / partly suitable / unsuitable / No" options. Observation form is filled by taking the help of experts in the school buildings. The results are given in the table and by specifying colors to facilitate detection. In reaching a general judgment about the physical venues, where all items were marked suitable, "suitable" option; where one or two substances are marked as not suitable "partly suitable" option; where three and more substances are marked as not suitable "unsuitable" option; for no spaces in school buildings or on school projects "no" option were marked.

In the study, while analysing the schools' stakeholders views, descriptive analysis method was used. Accordingly, assuming each question a theme, the obtained data were recorded on the word document and summarized with its frequency levels. The obtained expressions were supplied with frequency values on the tables. Some depictions of school buildings in the imaginary of the stakeholders were given directly.

According to the findings of the research, it has been revealed that all of the projects have some aspects that are not appropriate to the standards. Therefore the schools under the scope of research are not fully appropriate to the standards, too. Although mescit, parent meeting room, staff toilet and system room have been stated in the guide, they have been observed not to be designed in the projects. On the other hand, though infirmary and inspection areas have not been mentioned in the guide, they are designed in the school projects. Hence it has been revealed that there are differences between the projects and the guide. At schools the applications of school administrators has been shown to make difference despite the same delivery conditions of school buildings. Thus the role of school administrators has proved to be great at minimizing the physical barriers at schools. In terms of school stakeholders, the biggest shortcoming in school buildings are social and sports areas, and also it has been revealed that the canteen and cafeteria areas should be greater. In secondary education institutions while developing school projects, the reference point should be how physical spaces can contribute to the development of students. Some suggestions in this regard have been developed.

Key Words: Ministry of National Education Educational Buildings Minimum Design Standards Guide, Physical venues of schools, Anatolian high school buildings.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayıtlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar, temel kavramlar.....	7
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Kuramsal Temeller.....	9
2.1.1. Okullarda Fiziki Mekânlar ve Akademik Başarı.....	11
2.1.2. Okullarda Konfor Koşulları.....	19
2.1.2.1. Akustik.....	19
2.1.2.2. Isı ve Sıcaklık.....	22
2.1.2.3. İç Mekân Hava Kalitesi ve Havalandırma.....	24
2.1.2.4. Aydınlatma.....	26
2.1.3. Öğrenme Yaklaşımları ve Fiziki Çevre.....	29
2.1.4. Türkiye’de Anadolu Liselerinin Tarihçesi ve İşlevi.....	38
2.1.4. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu 2015.....	40

2.2. İlgili Araştırmalar	45
2.2.1 Yurt içinde yapılan araştırmalar	45
2.2.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	48
BÖLÜM III	53
YÖNTEM	53
3.1. Araştırma Modeli	53
3.2. Çalışma Grubu	54
3.3. Veri toplama araçları.....	56
3.3.1. Gözlem Formu.....	56
3.3.2. Görüşme Formları	57
3.4. Verilerin Toplanması	58
3.5. Verilerin Analizi.....	59
3.5.1. Projelerin Analizi.....	59
3.5.2. Okul Binalarının Analizi	60
3.5.3. Görüşme Formlarının Analizi.....	61
3.6. Araştırmanın Güvenirliği ve Geçerliği.....	61
BÖLÜM IV	63
BULGULAR ve YORUM	63
4.1. Gaziantep İli Anadolu Liseleri Okul Projelerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” doğrultusunda Standartlara Uygunluğuna İlişkin Bulgular.....	63
4.1.1. Okul Projelerine İlişkin Bulgular	63
4.1.1.1. MEB Tip Proje Uygulamaları	64
4.1.1.2. Okul Projelerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	65
4.1.1.2.1. 16 Derslikli Tip Lise Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	66
4.1.1.2.2. 24 Derslikli Tip Lise Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	72

4.1.1.2.3. 32 Derslikli Tip Okul Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	78
4.1.1.2.4. 40 Derslikli Tip Okul Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	84
4.1.2. Tip Lise Projelerinin Karşılaştırılması	90
4.2. Gaziantep İlindeki Anadolu Liselerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” nda Belirtilen Standartlara Uygunluğuna İlişkin Bulgular.....	93
4.2.1. 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu.....	93
4.2.1.2. Gülşen Batar Anadolu Lisesi Yapılış Amacına Uygun Olarak Kullanılmakta mıdır?	96
Genel olarak okul binasının yapılış amacının dışında kullanıldığı alanların olduğu gözlemlenmiştir. Ancak tüm alanlar en etkili şekilde kullanılmaktadır. Bu açıdan okul yöneticisinin başarılı liderlik özellikleri gösterdiği söylenebilir..	103
4.2.2. 32 Derslikli Dumlupınar Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu.....	103
4.2.2.1. Dumlupınar Anadolu Lisesi Amacına Uygun Kullanılmakta mıdır? ...	106
4.2.3. 24 Derslikli İ.M.K.B. Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	110
4.2.3.1. İMKB Anadolu Lisesi Fiziki Mekânları Yapılış Amacına Uygun Kullanılmakta mıdır?	113
4.2.4. 16 Derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	116
4.2.4.1. Aktoprak Anadolu Lisesi Fiziki Mekânları Yapılış Amacına Uygun Olarak Kullanılmakta mıdır?	120
4.2.4. Anadolu Liselerinin Fiziki Mekânları Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar Nelerdir?	125
4. 3. Okul Paydaşlarının (Veli, Yönetici, Öğretmen, Öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri.....	131

4.3.1. Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?.....	131
4.3.2. Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?.....	137
4.3.3. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?.....	144
4.3.4. Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?.....	150
4.2.5. Okul Paydaşlarının Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	159
BÖLÜM V.....	171
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	171
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	171
5.1.1. Okul Projelerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	171
5.1.1.1. 16 Derslikli Tip Lise Projesi'ne İlişkin Sonuçlar.....	172
5.1.1.2. 24 Derslikli Tip Lise Projesi'ne İlişkin Sonuçlar.....	173
5.1.1.3. 32 Derslikli Tip Lise Projesi'ne İlişkin Sonuçlar.....	174
5.1.1.4. 40 Derslikli Tip Lise Projesi'ne İlişkin Sonuçlar.....	175
5.1.1.5. Tip Lise Projelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar.....	176
5.1.2. Anadolu Liseleri Okul Binalarına İlişkin Sonuçlar.....	176
5.1.2.1. Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar.....	177
5.1.2.2. Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar.....	178
5.1.2.3. İMKB Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar.....	179
5.1.2.4. Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar.....	180
5.1.2.5. Okul Binalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	181

5.1.3. Anadolu Liseleri Okul Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin) Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	183
5.1.3.1. Anadolu Liseleri Okul Paydaşlarının Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	186
5.2. Öneriler	188
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	188
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	190
KAYNAKÇA.....	192
EKLER.....	201
EK 1. Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı	202
EK 2. Gözlem Formu	203
EK 3. Yönetici Görüşme Formu	222
EK 4. Öğretmen Görüşme Formu	224
EK 5. Öğrenci Görüşme Formu	226
EK 6. Veli Görüşme Formu	228

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
1. Geleneksel Okul İle Gelişmekte Olan Okulların Özellikleri	13
2. Günlük Seslerin Ortalama Gürültü Düzeyleri	21
3. Okullar için Aydınlatma, Düzgünlük Oranı ve Sınırlı Göz Kamaşması indeksi.....	28
4. Araştırma Kapsamında Fiziki Mekânları İncelenen Anadolu Liseleri	55
5. Gaziantep’te Uygulanan Tip Lise Projeleri	65
6. 16 Derslikli Tip Lise Projesinin Standartlara Uygunluğu	66
7. 24 Derslikli Tip Lise Projesinin Standartlara Uygunluğu	72
8. 32 Derslikli Okul Projesinin Standartlara Uygunluğunun Değerlendirilmesi	78
9. 40 Derslikli Tip Lise Projesinin Standartlara Uygunluğu	84
10. Tip Lise Projelerinin Standartlara Uygunluğu Açısından Karşılaştırılması	90
11. G.B. Anadolu Lisesi “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu	93
12. Dumlupınar Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu.....	104
13. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu.....	110
14. Aktoprak Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu.....	116
15. Okul Binalarının Standartlara Uygunluğunun Karşılaştırılması.....	126
16. G.B. Anadolu Lisesi’nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi.....	132
17. G.B. Anadolu Lisesi’nin Okul Paydaşları Açısından Fiziki Eksiklikleri	132
18. G.B. Anadolu Lisesi’nde Okul Paydaşlarının Eklemek yada Değiştirmek İsteddiği Fiziki Mekânlar	133
19. G.B. Anadolu Lisesi’nde Okul Paydaşlarının Beğendikleri Fiziki Mekânlar	134
20. G. B. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekânı Tasviri ...	135
21. Dumlupınar Anadolu Lisesi’nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi.....	137
22. Dumlupınar Anadolu Lisesi’nin Fiziki Eksiklikleri	138
23. Dumlupınar Anadolu Lisesi’nde Okul Paydaşlarının Eklemek ya da Değiştirmek İsteddiği Fiziki Mekânlar	139

24. Dumlupınar Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Beğendikleri Fiziki Mekanlar	140
25. D. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekânı Tasviri	141
26. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi.....	144
27. İMKB Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri	145
28. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Eklemek ya da Değiştirmek İsteddiği Fiziki Mekânlar.....	146
29. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nde okul paydaşlarının beğendikleri fiziki mekânlar.....	147
30. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekanı Tasviri	148
31. Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi.....	151
32. Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri.....	152
33. Aktoprak Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Eklemek ya da Değiştirmek İsteddiği Fiziki Mekânlar.....	154
34. Aktoprak Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Beğendikleri Mekanlar	155
35. A.Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekanı Tasviri	156
36. Okul Paydaşlarının Okullarının Fiziki Mekânlarının Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	160
37. Okul Paydaşlarının Okullarında En Çok Karşılaştıkları Fiziki Eksiklikler/Sorunların Karşılaştırılması	162
38. Okul Paydaşlarının Okullarında En Çok Değiştirmek ya da Eklemek İstedikleri Fiziki Mekânların Karşılaştırılması	165
39. Okul Paydaşlarının Okullarında En Çok Beğendikleri Fiziki Mekânların Karşılaştırılması.....	167
40. Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Tasvirinin Karşılaştırılması	169

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Sayfa
1. Hershey Montessori Çiftlik Okulu.....	35
2. Hershey Montessori Çiftlik Okulu Sınıfları	35
3. Öğrencilerin yaptığı çalışmalar.....	36
4. 16 Derslikli Okul Projesinin Önden Görünüşü.....	70
5. 16 Derslikli Lise Projesinin Zemin Kat Planı.....	71
6. 24 Derslikli Okul Projesinin Ön Görünüşü.....	76
7. 24 Derslikli Okul Projesinin Zemin Kat Planı.....	77
8. 32 Derslikli Okul Projesinin Ön Görünüşü.....	82
9. 32 Derslikli Okul Projesinin Zemin Kat Planı.....	82
10. 40 Derslikli Tip Okul Projesinin Ön Görünüşü	88
11. 40 Derslikli Tip Okul Projesinin Zemin Kat Planı	88
12. G.B Anadolu Lisesi'nde Edebiyat Sokağı Olarak Tasarlanan Koridor	97
13. G. B. Anadolu Lisesi Yabancı Dil Laboratuvarı	97
14. G.B. Anadolu Lisesi Satranç Odası	98
15. G.B. Anadolu Lisesi Resim Atölyesi.....	98
16. G.B. Anadolu Lisesi Müzik Laboratuvarı	99
17. G.B. Anadolu Lisesi Kimya Laboratuvarı	99
18. G.B. Anadolu Lisesi Tekvando Salonu	100
19. G.B. Anadolu Lisesi Bilgisayar Laboratuvarı	101
20. G.B. Anadolu Lisesi Fizik Laboratuvarı.....	101
21. G.B Anadolu Lisesi Abdesthanesi	102
22. G.B. Anadolu Lisesi Arşiv ve Dosya Odası	102
23. G.B. Anadolu Lisesi Yemekhanesi.....	103
24. Dumlupınar Anadolu Lisesi Sınıfı.....	107
25. Dumlupınar Anadolu Lisesi Öğretmenler odası	108
26. Dumlupınar Anadolu Lisesi Kütüphanesi.....	109
27. Dumlupınar Anadolu Lisesi Spor Salonu	109
28. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Toplantı Salonu	113
29. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Satranç Odası	114
30. İ.M.K.B. Veli Bekleme Salonu.....	115
31. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Z Kütüphanesi	115

32. Aktoprak Anadolu Lisesi Müzik Dersliği.....	121
33. Aktoprak Anadolu Lisesi Beden Eğitimi ve Spor Salonu	122
34. Aktoprak Anadolu Lisesi Bay Mescit.....	122
35. Aktoprak Anadolu Lisesi Kütüphanesi ve Çok Amaçlı Salonu	123
36. Aktoprak Anadolu Lisesi Yemekhanesi	124
37. Aktoprak Anadolu Lisesi Yeşil Alanı.....	125

KISALTMALAR LİSTESİ

- ADA** Engelliler Hareketi (American Disabilities Act)
- CE** Conformité Européenne kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir Birlik işaretidir
- EN** Avrupa Standartları (Europeane Norm)
- EPD** sertifikası (yapı malzemelerinin Çevresel Ürün Beyanı)
- HVAC** Isıtma, Havalandırma ve İklimlendirme (Heating, Ventilating and Air Conditioning):
- MEB** Milli Eğitim Bakanlığı
- PM** Partiküler Madde
- STC** Ses Geçiş Sınıfı (Sound Transmission Class)
- TMMOB** Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
- TS EN ISO** Türk Standartları Enstitüsü Uluslararası Standartlar Örgütü
- YGB** Yakın Gelişim Bölgesi (Zone of Proximal Development)
- VOC** Uçucu Organik Bileşimler (Volatile Organic Compound-VOCs)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde öncelikle araştırmanın problem durumu ortaya konulmuş; daha sonra sırasıyla, amaç cümlesi, alt amaçlar, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Eğitim ve öğretim faaliyeti; sosyal ortam, öğrenme ortamı ve fiziksel ortamı birlikte düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Sosyal ortam aileyi, akrabaları, arkadaşları, yaşanılan mahalleyi ve şehrin bireyle olan doğal ilişkisini ifade etmektedir. Aynı zamanda sosyal ortam bireyin eğitim sürecinde, eğitim kurumu ile kurduğu işbirliği ile önemli bir role sahiptir. Önemli diğer bir unsur olan öğrenme ortamı, direkt olarak öğrenmenin sadece okulda olamayacağını, herhangi bir yer ya da zamanda da öğrenmenin mümkün olduğunu gösterir. Genel olarak öğrenme ortamını eğitimin gerektirdiği aktiviteleri, zamanını ve kurulması gereken ilişkileri ve bunlar için gerekli metotları tanımlar. Fiziksel ortam ise, tüm bu faaliyet ve ilişkilerin kurulduğu okul binaları ve tesisleri olan yapay çevreyi niteler (Çınar, Çizmeci ve Akdemir, 2007:194).

Fiziksel ortam, eğitim etkinlikleri için ayrılan mekânın özelliklerini belirtir. Sınıfların fiziksel ortam değişkenleri; sınıftaki öğrenci sayısı, duvarların ve eşyaların renkleri, ısı, ışık, temizliği, görünümü ve gürültü düzeyi olarak kabul edilmektedir (Polat ve Kırıkkaya, 2004:2). Eğitimde optimum düzeyde bir öğrenme çevresi oluşturmak için, tasarımcılar ya da mimarlar, mühendisler ve planlamacılar fiziki öğrenme çevresini, mekânsal ihtiyaçları karşılayacak ve eğitim hedeflerine cevap verebilecek şekilde oluşturmak zorundadırlar. Okul sisteminin hedeflerine ulaşabilmesinde yardımcı olabilecek bir tesis oluşturmak için, tasarımcıların okulun genel olarak uyguladığı öğrenme teorilerini anlayabilmeleri gerekir. Öğrenme psikolojisi bilgisine sahip olmaları ve mekânsal olarak bunu yorumlayabilmeleri gerekmektedir. Etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesi için fiziki ortamları oluşturmada tüm öğrenme teorileri ve yöntemlerine açık bütüncül bir yaklaşım kullanılmalıdır (Akınsanmi, 2010).

Mekânsal çevre alışıldık dahi olsa, duygularımızı, tepkilerimizi ve genel olarak davranışlarımızı kontrol edebilir. Bir öğrenci yurdundaki odaların, koridorların, kapı ve pencere yerlerinin düzeni, burada yaşayan öğrencilerin arkadaşlık kurmalarına destek olabilir. Dersliklerdeki ve kütüphanelerdeki masa ve sandalye düzenleri, kullanıcılar arası iletişimi etkileyebilir. Scuri'nin (1995; akt: Başkaya vd., 2003:92) de belirttiği gibi, mekanın davranışı ve kişiliği değiştirebilme potansiyeli vardır.

Türkiye genelinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2013-2014 eğitim istatistiklerine göre toplam 75 bin 856 okul bulunmaktadır. Bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı ise hem örgün hem yaygın eğitim olmak üzere toplam 26 milyon 24 bin 941 olarak görülmektedir (MEB, 2014). Bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin yanı sıra görev yapmakta olan tüm personel ve öğretmenler göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim ve öğretimden sorumlu olan veya içinde bulunan bireyler olarak öğretmenler, yöneticiler, memur ve hizmetli personel, veliler, öğrenciler ve toplumun diğer üyelerinin eğitimin kalitesi ve doğası üzerinde büyük bir etkiye sahip oldukları bilinmektedir. Bunun yanı sıra okulda uygulanan müfredat ve eğitim programları da önem taşımaktadır. Ancak bu kişilerin ve programların bir araya geldiği mekân olarak okul binalarının kendisi de eğitim kalitesini ya destekler niteliktedir ya da engelleyici olabilmektedir (Bryant ve Northington, 2004). Bu bağlamda öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanlar için sağlıklı ve üretken bir okul mekânı sunmak, ısı, akustik ve görsel konfor, geniş ve doğal aydınlatma, yüksek düzeyde iklimlendirme kalitesi, güvenli ve emniyetli bir çevre oluşturması açısından gerekli görülmektedir. Ayrıca okul mekânı, akademik performans ve başarıyı artırması, öğrencilerin ve öğretmenlerin dikkatini geliştirmesi, öğrencileri ve toplumun diğer üyelerini kendi yaşamlarında sürdürülebilir kararlar almada bir uygulama alanı sağlaması ve değerler hakkında eğitmesi açısından da önem taşımaktadır (Kendall, 2004).

Okul binası verimli bir öğrenme çevresi oluşturmada pozitif ya da negatif etkilere sahip olabilmektedir. Karanlık, konforsuz, kalabalık, gürültülü sınıfların olması ya da öğretmenin öğrencilerin uzağında kalması ve bazen öğrencilerin göremediği mesafelerde olması, öğrencilerin çalışmalarını ve öğrenmelerini engelleyici sebepler olabilmektedir (Practical Action, 2014). Bu bağlamda okul mekânlarının öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecek, onların gereksemelerini karşılayabilecek, gelişim özelliklerine uygun şekilde yapılanması veya düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle

okulların mekânsal özelliklerinin ve standartlara uygunluğunun incelenmesi gereği duyulmuştur.

Okulların mekânsal koşullarının nitelikli olmasının çocukların öğrenmesine yaptığı katkı kadar, motor becerilerini, fiziksel ve duygusal gelişimlerini de güçlü bir şekilde etkilediği dikkate alınır; bu unsura MEB'in standartlarına uygun kurumların yapılıp yapılmadığının tespiti öncelik gerektirmektedir. Bu durum, Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu'na göre okulların değerlendirilmesine yönelik yapılan bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Yenilenen okul binaları veya yeni inşa edilmiş okul binaları günümüz şartlarına uygun, öğrencilerin psikolojik ve fizyolojik gereksinimleri düşünülerek yapılabilir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı, Yatırım ve Tesisler Dairesi Başkanlığı tarafından yayımlanmış olan Asgari Tasarım Standartları göz önünde bulundurularak okul binalarının yapılmasını öngörmektedir. Bu çalışmanın temelini de MEB tarafından belirlenmiş olan standartlara göre okul binalarının değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın problemi, Gaziantep ili, Şahinbey ve Şehitkamil merkez ilçelerinde yer alan Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları açısından uygun olup olmadığının değerlendirilmesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil merkez ilçelerinde yer alan Anadolu liselerinin fiziki mekânlarını MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları açısından değerlendirmektir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmak istenmiştir.

1. Gaziantep ilindeki Anadolu liselerinin okul projeleri;

1. İdari mekânlar
2. Derslikler

3. Ortak alanlar
4. Sirkülasyon Alanları
5. Islak hacimler
6. Teknik mekânlar
7. Okul bahçeleri,

“MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun mudur?

1.2. Anadolu liseleri okul projelerinin benzer ve farklı yönleri nelerdir?

2. Gaziantep ilindeki Anadolu liselerinin fiziki mekânları;

1. İdari mekânlar
2. Derslikler
3. Ortak alanlar
4. Sirkülasyon Alanları
5. Islak hacimler
6. Teknik mekânlar
7. Okul bahçeleri,

“MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun mudur?

2.1. Anadolu liselerinin fiziki mekânları yapılış amacına uygun olarak kullanılmakta mıdır?

2.2. Anadolu liseleri okul binalarının benzer ve farklı yönleri nelerdir?

3. Okul paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) okulun fiziksel mekânlarına ilişkin görüşleri nasıldır?

1. Okul paydaşlarına göre okulun fiziki mekânları yeterli midir?

2. Okul paydaşlarına göre okulların fiziki mekânına ilişkin eksiklikler nelerdir?
3. Okul paydaşlarının eklemek ya da değiştirmek istedikleri mekanlar nelerdir?
4. Okul paydaşlarının okullarında beğendikleri fiziki mekânlar nelerdir?
5. Okul paydaşlarının ideallerindeki okul mekânı nasıldır?
6. Okul paydaşlarının görüşleri arasında farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde okulların fiziki çevresi ve mekânların öğrenci performansına etkisi ile ilgili araştırmalar yetersiz kalmaktadır. Farklı fiziki yapıların öğrenme sürecini nasıl etkiledikleri ve öğrencilerin farklı fiziki ortamlardan sosyal ve psikolojik olarak nasıl etkilendikleri hususlarına ilişkin yeterli verilere ulaşılamamaktadır. Fiziksel çevrenin öğrenme üzerindeki etkisine dair çıktılar üzerine araştırmalar ya ihmal edilmiş ya da bu konular üzerinde araştırma yapmaktan kaçınılmıştır. Çocukların zamanlarının çoğunu okulda geçiriyor olmaları hususu başka hiçbir sebebe ihtiyaç bırakmadan bu konuda birçok araştırmanın yapılmış olmasını gerekli kılmaya yeteceği gözönüne alınırsa bu konudaki ihmalin büyüklüğü de kendini gösterir. Ayrıca okullar sadece eğitim-öğretim yeri değildir, öğrenmenin gerçekleştiği fiziksel çevre nasıl öğrettiğimizi, nasıl öğrendiğimizi, kendimizi ve çevremizi nasıl hissettiğimizi göstermektedir. Dolayısıyla yetkili kişiler, eğitimciler ve mimarlar, öğrenme çevresinin tasarımını belirlerken, gelişimsel ihtiyaçları ve müfredat hedeflerini de gözönünde bulundurmalarıdır (Lackney, 1999:3).

Eğitim tarihi içinde, okulların mekânsal çevrelerinin, eğitim yaşantılarına ve amaçlarına uygunluğu tartışması günümüzde de devam etmekte ve önem taşımaktadır. Dolayısıyla sınavla öğrenci alan ve yükseköğretime öğrenci yetiştiren kurumlardan Anadolu liselerinin mekânsal koşullarının iyileştirilmesi bu bağlamda önemli görülmektedir. Toplumun bu okullardan beklediği başarının elde edilebilmesi için öncelikle fiziksel engellerin bertaraf edilmesi, eğitim-öğretim faaliyetlerine ve öğrencilerinin çok yönlü gelişimine önem verildiğini hissettiren farklı ve kullanışlı tasarımlar önemli görülmektedir.

Literatür incelendiğinde özellikle yurt içinde yapılmış çalışmalara bakıldığında okul öncesi eğitim kurumları ve ilköğretim kurumlarının bina özellikleri üzerinde araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ortaöğretim kurumları olan liseler üzerinde yeterli çalışmaya ulaşılamaması ve mevcut okul binalarının etkili ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı sorunu bilimsel olarak yeterince ve gerektiği kadar ele alınmamış olması bu çalışmayı gerekli kılmaktadır. Bu çalışma ile eğitim kurumlarının bina özelliklerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması sağlanacaktır.

14-19 yaş eğitimi kapsayan liselerde fiziki çevreye yönelik okul standartlarının belirlenmesi ve bu çerçevede kapsamlı bir değerlendirme yapılmasına yönelik yapılan öncü niteliğindeki bu araştırmanın;

1. Liselerde fiziki mekânlara ilişkin beklentilere uygun düzenlemelerin yapılması amacıyla mimarlara, tasarımcılara, eğitimcilere yol göstermesi,
2. Eğitimde ve öğretimde verimliliği arttırmada etkili olması (ergen öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun düzenlemelerin yapılması, yönetici ve öğretmenlere katkı sağlaması, mevcut binaların buna göre yeniden düzenlenmesi, yeni kurumların standartlara uygun açılması, denetim ve değerlendirmelerin bu standartlar ışığında yapılması, vs).
3. Eğitim kurumlarının fiziki yapıları ile ilgili çalışmaların sayısının artırılması ve elde edilen sonuçların yetkili kişiler için bir kaynak sağlaması,
4. Eğitim yapılarına ilişkin kapsamlı bir araştırma ile elde edilecek veriler doğrultusunda eksikliklerin belirlenmesiyle yeni eğitim yapılarının tasarımında, yapılmasında veya yeniden düzenlenmesinde yetkililere ışık tutması,
5. Bu konu ile ilgili bundan sonra yapılacak olan araştırmalara katkı sunabilecek nitelikte olması, araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları ölçüt alınarak oluşturulmuş olan gözlem formunun okulların fiziki mekânlarına ilişkin değerlendirmede kullanılabilecek yeterli bir ölçme aracı olduğu varsayılmaktadır.

2. Okul paydaşlarının samimi duygu ve düşüncelerini yansıttıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde son on yıl içerisinde uygulanmış olan tip lise projeleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde tip lise projelerine uygun olarak yapılmış olan Anadolu liseleri ile sınırlıdır.
3. Araştırmada 3. alt amaca ilişkin görüşler, araştırmaya katılan okul paydaşlarının (yönetici, öğretmen, öğrenci ve veliler) görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar, temel kavramlar

MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları: Okulların fiziki çevresine ilişkin bilimsel verilere ve resmi mevzuata dayalı oluşturulan standartları ifade etmektedir.

Eğitim-Öğretim Mekânları: Sınıf, kütüphane, laboratuvar, vs. gibi öğrenme-öğretme etkinliklerinin meydana geldiği, katılımcılarının birbirleriyle iletişim ya da etkileşim kurduğu ortamları ifade etmektedir.

Sirkülasyon Alanları: Eğitim yapısının yatay ve düşey tüm dolaşım alanlarını ifade etmektedir.

Islak Hacimler: Öğrenci, personel ve engelli bireylerin kişisel temizlik ve genel ihtiyaçlarını karşıladıkları banyo, tuvalet, lavabo gibi mekânlardır.

Isı merkezi: Eğitim yapısının ısınma konfor ihtiyacının sağlanması için gerekli mekanik donatının yerleştirildiği mekândır.

Havalandırma Santrali: Eğitim yapısının iklimlendirme konfor ihtiyacının sağlanması için gerekli mekanik donatının yerleştirildiği mekândır.

Sistem Odası: Teknolojik verilerin tek merkezde toplandığı alandır.

CE İşareti (belgesi): Ürünün temel kalite ve güvenlik standartlarına uygun olduğunu gösteren CE İşareti, ürünlerin, amacına uygun kullanılması halinde insan can

ve mal güvenliği, bitki ve hayvan varlığı ile çevreye zarar vermeyeceğini, diğer bir ifadeyle ürünün güvenli bir ürün olduğunu gösteren bir işarettir.

TS EN ISO 14001: Ürünün, hammaddeden başlayıp nihai ürün haline getirilerek müşterilere sunulmasına kadar geçen sürecin her aşamasında çevresel faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin gerekli muayeneler ve önlemler ile kontrol altına alınarak çevreye verilen zararın en aza indirilmesini sağlayan bir sistemin kurulmasını sağlayan uluslararası standarttır.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili kuramsal bilgi ve araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Temeller

Günümüzde eğitim sistemi, çoğunlukla müfredat merkezli, sözel ve mantıksal/sayısal öğretim metotlarına ve yüksek öneme sahip testlere dayanmaktadır. Oysa bunun yerine öğrenciler, kendi öğrenme stilleriyle uyumlu öğretme ve değerlendirme metotlarına ve öğrenmeye bir bütün olarak katkı sağlayacak öğrenme ortamlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Geleneksel kampüs düzenleri kişisel gelişim ve pozitif sosyal etkileşim için yetersiz alan içermektedir ve öğrencilerin dış dünyaya bağlantılarını sağlayacak sınırlı imkânlar sunmaktadır. Copa (2001), okul tasarımındaki asıl zorluğun öğrenme beklentileri ile fiziki öğrenme ortamları arasındaki bağlantının nasıl kurulması gerektiği ile ilgili olduğunu belirtmektedir.

Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin okul sürecinde giderek okullarına olan ilgilerini kaybettiklerini, okul aktivitelerine katılmadıklarını, okul müfredatını kendilerinin ve toplumun ihtiyaçlarına uygun bulmadıklarını, okullarında bir söz hakkına sahip olmadıklarını hissettiklerini, sınıfları ile ilgilenmediklerini, öğretmenleri ile ve sınıf arkadaşları ile akademik konularda konuşmadıklarını, birey olarak saygı duyulmadıklarını hissettiklerini ve okullarında kendilerini güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir. Bu duruma ek olarak akademik hedefler yeniden düşünüldüğünde, okul binalarının mimari tasarımlarının da yeniden analiz edilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır çünkü lise ya da ortaöğretim mekânlarının öğrencilerin öğretim ve öğrenmeleri üzerinde negatif yönde etkisi olduğu görülmektedir (Garcia, 2007:2).

Okulun fiziki çevresinin öğrencinin öğrenme gereksinimlerini karşılaması gerekmektedir. Tipik okul tasarımlarında, birkaç basit amaca yönelik düzenlenmiş sınıfların, koridorlarda çift taraflı yer almasıyla geniş kitleler alt birimlere ayrılmaktadır (Nair ve Fielding, 2005, s.109). Öğrenme genellikle sınıflarla sınırlı olmaktadır. Okul tasarımı, dar sınıfların dışında öğrenme çevresi ile bütünleşmemektedir. İşlevsellik ve iktisat adı altında yapılan okul planları, öğrenmenin sadece bir kitapta, bir sınıfta ve yapılandırılmış bir formatta gerçekleştiğini empoze eden bir fiziksel yapı ile hem

öğretmeyi hem de öğrenmeyi engellemektedir. Bu tasarımlar, öğrencilerden uygun davranış ve bozulmamış düşünce bekleyenler için mükemmel olabilir. Ancak öğrencilerden yaratıcı ifadeler ortaya çıkarmalarını, onların bireysel öğrenme tarzlarının gelişmesini ya da düşünceleri sentezleyebilmelerini isteyenler için bu tür klasik tasarımlar uygun değildir (Garcia, 2007).

Öğrenmede yaratıcılık oldukça önemlidir. Toplumdan izole edilmek yaratıcı olmayı da güçleştirmektedir. Yaratıcılığı ve öğrenmeyi kolaylaştıran fırsatlar sunmak için çok yönlü serbest akış sağlayan mekânların tasarlanması, tek bir geniş kitlenin ayrı mekânsal ilişkiler içerisine girmelerini engelleyecektir ve beyni ve duyguları harekete geçiren zengin bir öğrenme ortamı sunacaktır. Sınıflar, gerektiğinde aynı anda birçok aktivitenin gerçekleştirilmesine imkân verecek stüdyo mekanlar olarak tasarlanabilir. Sınıflar aynı zamanda dış manzaraları, doğal aydınlatmayı, açık alanları ve esinti, güneş ve doğayı tadabilmek için avlular gibi dış mekânları içererek dışarıyla da uyumlu ve birleşik hale getirilebilir. Tasarlanmış dış mekânlar sunmak aynı zamanda derslerle ve konularla etkileşime de izin vermektedir. Örneğin, bu alanlarda, doğadaki orantıları içeren matematik ve fen gibi dersler birlikte gözlemlenebilir. Okul ve kampüsteki serbest dolaşım alanlarının da sosyal etkileşime ve öğrenme aktivitelerine pozitif şekilde katkı sunabilecek şekilde yeniden tasarlanması gerekmektedir. Bu alanların, informal gruplar içerisinde, spontane konuşmalarda iletişimin serbest şekilde akabileceği sosyal alanlar olarak tasarlanmalıdır. Aynı zamanda, toplu dinlenme için oturma nişleri, performans alanları ve heykeller, diğer taraftan da koridorlarda öğrencilerin kısa süreli dinlenmelerini sağlayan alanlar içermelidir (Nair ve Fielding, 2005, s. 98).

Tüm bu açılardan bakıldığında, liselerde öğrencilerin standart bir ortalamadan daha çok onların maksimum bireysel potansiyellerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olacak yaratıcı bir öğrenme çevresi sunan ve öğrenmeyi destekleyen yenilikçi lise tasarımlarının önemine değinmek gerekmektedir. Öğrenenler olarak öğrencileri ve bilgiyi kolaylaştırıcılar olarak öğretmenleri motive edebilecek bir yapı sunmak gerekli görülmektedir. Okul tasarımı, liselerde kişisel öğrenme hedeflerini ve hayat boyu öğrenmeyi gerçekleştirmeyi mümkün kılmalıdır, bu şekilde toplum için eğitimin ve okulun verimliliği ve önemi gösterilmiş olur.

2.1.1. Okullarda Fiziki Mekânlar ve Akademik Başarı

Okulun fiziki çevresi ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Dolayısıyla bu çalışmada bu ilişkiyi ele alan çalışmalar taranmıştır. Aşağıda öğrenci başarısı ve fiziki çevre arasındaki ilişkinin önemini ortaya koyan çalışmalara değinilmiştir.

Sirkülasyon Alanları

Castaldi (1994), okul tasarımındaki dolaşım ya da sirkülasyon alanları olarak ifade edilen mekanların okul binasının eğitim fonksiyonu üzerinde apaçık bir etkisi olduğunu ileri sürmüştür. Çünkü sirkülasyon alanları öğrencilerin binanın bir bölümünden diğer bölümüne kolay bir şekilde akışına izin vermelidir. Bu akışın öğrenciyi bilinçli ve anlaşılabilir bir şekilde kaynaklara ya da ulaşılmak istenen mekâna ulaşımını sağlaması gerekmektedir (Valiant, 1996). Karışık bir yapı, öğrenci izdihamı, kafa karışıklığı gibi birçok olumsuz sonuçlar doğurabilir (Tanner, 2000). Dolaşım alanları genellikle önemsiz görüldüğü için, eğitim öğretim alanlarından ayrı düşünülmemekte ya da eğitim-öğretim alanlarıyla bütünleştirilememektedir. Oysaki bu alanlarda gürültü ve dersin bölünmesi açısından sık sık eğitimi engelleyici sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla okul içerisinde ve dışarısında hızlı ve etkili bir sirkülasyon oldukça önemlidir (Colven, 1990).

Sosyal Alanlar

Okullarda sosyal alanlar da eğitim-öğretim açısından oldukça önemlidir. Okullarda öğrencilerin ve öğretmenlerin buluşabildikleri, yemek yedikleri alanlardan çok daha fazlası gerekmektedir. Öğrencilerin kendilerini ait hissedebildikleri, ders çalışabildikleri, oyun oynayabildikleri ve genel olarak okul atmosferinde kendilerini bulabildikleri sosyal alanlar olmalıdır. Sosyal alanlar, öğrencilerin sessizce dinlenebildikleri, resmi ya da gayri resmi olarak oyunlar oynayabildikleri mekanlar sunmalıdır. Hem okul içinde hem okul dışında öğrencilerin bazen küçük gruplar bazen büyük gruplar olarak buluşabildikleri çeşitli alanların olması gerekmektedir. Böyle alanlar, öğrencilere hoş gelen ve onların kendilerini ait hissedebildikleri çevresel özelliklere sahip olmalıdır (Colven, 1990).

Özel/Bireysel Alanlar

Okulun bulunduğu yere göre öğrencilerin özel alanlara duyduğu ihtiyaç da değişmektedir. Şehir merkezlerinde kalabalık mevcudu olan okullarda, öğrenciler diğerlerinden uzaklaşmak için sessiz alan bulmak istemektedirler. Kırsal alanlarda bulunan okullarda ise öğrenciler okulu, diğer öğrencilerle buluşma ve toplanma alanı olarak gördüklerinden dolayı tek başlarına kalacakları özel bir alan bulma isteği de görülmemektedir. Bu konuda, Cochran, Hale ve Hissam (1984), kişisel alan bulma konusunda 96 lise öğrencisi üzerinde içerde (boş sınıfta) ve dışarda (boş futbol sahasında) deneysel bir araştırma yapmıştır. Bunun için oniki erkek ve oniki kız öğrenci deneyde yer almıştır. Her bir erkek ve kız öğrenciye bir boş sınıfta tanıdık birileri yaklaşmıştır. Kendisine yaklaşılacak kişi, bundan rahatsızlık duymuş ve yaklaşımı durdurmuştur ancak açık sahada yakınlık, öğrencilerde daha az rahatsızlık uyandırmıştır. Araştırma sonuçları kişilerarası yakınlık, açık mekânlarda daha az rahatsızlık uyandırdığı için okul tasarımının dışarda öğrenmeyi ve geniş mekânları içermesinin önemli olduğunu göstermiştir.

Okul Tasarımı

Taylor (1995) eğitim mimarisinin “üç boyutlu bir test kitabı” gibi olduğuna inanmaktadır. Bu öğrenme çevresinin; fonksiyonel bir sanat biçimi, bir güzellikler yeri ve öğrenmeyi güdüleme merkezi olduğu anlamına gelmektedir. Taylor’a (1995) göre okul tasarımı öğrenmeyi canlandırabilir ya da bastırabilir, yaratıcılığı ortaya çıkarabilir ya da zihinsel algıyı yavaşlatabilir. Binalar iç tasarım ve kullanımı açısından uyarıcı olduğu için görsel nesnelere sahiptir. Hebert’e (1998) göre mekânın tasarımı ve düzenlenmesinin öğrenme üzerinde derin etkisi vardır. Öğrenciler, kendilerine birey olarak saygı duyulan ve onların ihtiyaçlarını karşılayan bir tasarımı olan binalarda kendilerini daha iyi hissetmektedirler. Çocuklar açık bir şekilde kendi ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlanmış bir okula gittikleri zaman, bunu fark ederler ve doğal olarak daha saygılı bir tavır alırlar ve sınıf aktivitelerine katılmak için daha istekli olurlar (Hebert, 1998).

Okul ve sınıf tasarımı sadece öğrenmeyi değil davranışı da etkilemektedir. Psikoloji profesörü, James Banning (1990; akt. Hebert, 1998) yayımladığı bir bildiriye Winston Churchill’in sözünü alıntılar “ Bizler binaları şekillendiririz, binalar da bizi şekillendirir”. Fiziki çevrenin öğrenci davranışını etkilediği yapılan deneysel

çalışmalarda kanıtlanmıştır. Çocukların öz-saygı, ait olma hissi ve hem kendi dünyalarını açmak hem de sınırları aşmamak gibi çelişkili duyguları, iyi düşünölmüş bir tasarım ile şekillendirilebilir. Böyle bir tasarımda yer aldıkları için çocuklar kendilerini şanslı görmekteirler (Hebert, 1998).

Okulların büyük ve geniş tek bir bina olarak tasarlanması yerine bir kampüs planı olan bir okul olarak tasarlanması daha iyi bir alternatif olabilir. Çünkü geniş bir kitleyi tek bir bina içerisine yerleştirmek, öğrencilerin kendilerini kimliksiz hissetmelerine sebep olabilmektedir. Ayrıca geniş bir kitlenin tek bir binada eğitim görmesi, onları kontrol etmeyi zorlaştırabilmektedir (Garbarino, 1980).

Örnek okul tasarımlarının geleceğın okulları olabilmesi için bazı önemli temaları içermesi gerekmektedir. Bunlar: esneklik, uyum, lineer bina formları (bağlantılı lineer formlar), öğrenme kümeleri (sınıf kümeleri), kapalı avlular, açık derslikler, konfor ve sürdürülebilirlik (CABE, 2004).

Tablo 1.

Geleneksel Okul İle Gelişmekte Olan Okulların Özellikleri

	Geleneksel Modeller	Gelişen Modeller
	Özel öğrenme mekânları	Özel olmayan mekânlar (başkalarının kullanımına açık)
MEKAN	Tek bir amaca yönelik öğrenme mekânları	Çok amaçlı öğrenme mekânları
	Merkezileştirilmiş yerleşim	Dağıtılmış yerleşim
	Okul 'içinde' (okulun gözetimi altında)	Okulun 'ötesinde' (okul gözetiminin dışında)
	Sabitleştirilmiş altyapı (donanım ve tesisler)	Esnek altyapı (uyumlu, taşınabilir, bireysel- örneğın bilgi ve iletişim teknolojileri)

Kaynak: (CABE, 2004)

Okul tasarımının kaliteli olabilmesi için şu özellikleri içermesi gerekli görölmektedir (Obe, 2004; CABE, 2004):

Esneklik: öğrenme modeline göre okuldaki bireysel mekânlar ve okul yapısı kısa veya uzun dönemli kullanımlara göre uyarlanabilmelidir. Bu durum kullanım, kullanıcı ve fiziki çevre açısından çeşitliliğe imkân vermektedir. Esneklik ve özgüllük (belirli konulara ilişkin olarak) arasındaki denge dikkatli bir şekilde yönetilmelidir. Altyapı

(örneğin bilgisayar teknolojisi) böyle bir esnekliğe izin verecek şekilde yerleştirilmelidir.

İlham verici: Tasarım, öğrenme, çalışma ve dolaşım açılarından ilham verici ve etkileyici olmalıdır. Fiziki çevre tasarımı, örgütün amaçlarına ve ilkelerine uygun olmalıdır. Mekanlar, ilham verici, yaratıcılığı ve öğrenme kültürünü teşvik edici olmalıdır. Öğrenme çevresi, sürdürülebilirlikten vatandaşlığa bir dizi konuyu öğretici bir platform sunmalıdır, örneğin çevresel konular hem konum, hem materyallerin seçimi hem de bina yapı formu ile ifade edilebilir.

Destekleyici: tasarım etkili öğrenmeyi ve öğretmeyi destekleyici bir mekân sunmalıdır. Çevre, iç ve detaylı tasarımdan mekan yapılandırılmasına kadar tüm yönleri ile öğrenmeyi zorlaştırmamalı ya da engellememelidir. Entelektüel, fiziksel, uygulamalı, sosyal, duygusal, ruhsal ve kültürel olmak üzere tüm öğrenme çeşitlerini içerecek bir dizi deneyim ve aktiviteye yer verebilmelidir. Ayrıca öğrenen farklılıklarını da desteklemelidir. Yönetim ve teknoloji görünmeyecek şekilde bütünleştirilebilmelidir.

Dahil edici: Tasarım, kullanıcıları, daha geniş çevreyi, diğer eğitim ve kültürel yapıları dahil edici olmalıdır. Öğrenme çevresi, tasarım sürecinde öğretmenleri, öğrencileri ve çevreyi içeren topluma aittir. Eğitim yapıları (bütün türleri ile) giderek artan bir yerel önemi vardır, çünkü yerel çevresiyle pozitif şekilde ilişkilendirilmelidir. Yerel kaynakları, üretmek, organize ederek ve öğrenmeyle ilişkilendirerek en iyi şekilde yararlanabilmelidir

Renk

Okullarda kullanılan renk tasarımları ve desenleri de önemli görülmektedir. Akademik başarıda bina içi renklendirmenin etkisi birçok araştırmacı tarafından araştırılmıştır ve bunun hem davranış hem de başarı üzerinde etkili olduğu gösterilmiştir. Aynı rengin tüm duvarlarda kullanılmasının çeşitlendirmeler ve zıtlıklar olmadığı sürece sıkıcı olduğu ileri sürülmektedir. Bu konuda yapılan deneysel çalışmalarda, öğrencilerin renklerin kullanıldığı okullarda, renklendirme yapılmayan okullara göre sınav puanlarında ilerleme gösterdikleri kaydedilmiştir. Buna göre dikkatli bir şekilde okullarda kullanılan renklendirmelerin, özellikle ilkokullarda başarı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Rice, 1953; akt. Yarbrough, 2001).

Renk uzmanları, kırmızı, turuncu ve pembe renklerin sıcak ve uyarıcı renkler olduğunu, mavi ve yeşil renklerin ise ılık ve sakinleştirici renkler olduğunu ileri sürmektedirler. Gri renk ise nötr olarak görülmektedir. Açık tonlar daha geri planda kalmaktadır ve odayı daha geniş göstermektedir, koyu tonlar ise daha yakın görülmektedir ve odayı olduğundan daha küçük göstermektedir. Farklı yaşlardaki çocuklar farklı renkleri tercih etmektedirler. Küçük yaşta kiler kırmızı, mavi, yeşil, mor, turuncu ve sarı renkleri tercih etmektedirler. Her ne kadar küçük çocuklar parlak ve belirgin renkleri tercih etseler de çok fazla zıt renk kullanımından kaçınılmalıdır çünkü bu zıt renkler yorgunluğa sebep olabilmektedir. İlkokulların son sınıflarında ise mavi ve yeşilin ılık tonları kullanılmalıdır. Ortaokullarda öğrenciler daha az dikkat çeken renkleri istemektedirler ve yeşilin ve mavinin pastel renklerinde daha iyi hissetmektedirler. Konferans ya da tiyatro salonlarında sahne dikkat edilen yer olduğu için etrafındakilerden farklı renkte olması ve dinlendirici renklerden bej, turuncu ya da pastel yeşil gibi renklerde olması gerekmektedir. Spor salonları, bedensel aktivitelerden sonucu ısınmaya sebep olduğundan çok az renk kontrastı olan az ve geri planda kalan açık tonlara boyanması uygun görülmektedir. Kafeterya gibi yemek yenen alanlar ise iştahı arttıracak inci, gül, sedef ya da balkabağı renkleri gibi renklere boyanmalıdır (Smith, 1980; akt. Yarbrough, 2001; Scargall, 1999).

Okul Ergonomisi

Okulların, hangi yaş grubu öğrencilere göre yapıldığı oldukça önemlidir. Çünkü öğrencilerin boy, kilo ve bedensel gelişimleri her yaş grubuna göre değişmektedir. Bu durum öğrencilerin okul binasını ve imkânlarını kullanırken kendilerini güvende ve rahat hissetmelerini sağlamaktadır. Musluklar, lavabolar, tuvaletler, kapı kolları, lamba anahtarları öğrencilerin boylarına uygun olarak tasarlanmalıdır.

Sınıfta öğrencilerin yaptıkları çalışmalara odaklanmalarını sağlamak için onlara rahat edebilecekleri çalışma alanları sunmak gerekmektedir. Örneğin çalışırken kötü sıralarda ya da diğer otuaklarda oturan öğrencilerin dikkatleri dağılıbilir. Artık bilgisayarlar da sınıf ortamının bir parçası haline geldiği için konforlu ve uygun otuaklar kritik öneme sahip olmaktadır. Zayıf ve kötü bir mobilya tasarımı, strese, göz bozukluklarına, boyun ağrılarına ve diğer sağlık sorunlarına yol açabilir. Dolayısıyla mobilyanın kişinin kendi konforunu sağlayabilecek şekilde ayarlanabilir ve esnek olması gerekmektedir (Kennedy, 2005).

Okulun Yeri

Okulun bulunduğu yer de birçok açıdan öğrenmeyi destekleyici veya engelleyici olabilmektedir. Örneğin, okulun bulunduğu yer gürültüden uzak olmalıdır. Havaalanı, tren yolu gibi yüksek desibelde gürültünün olduğu okullarda yapılan deneysel çalışmaların, öğrencilerin dersteki performanslarının etkilendiği gözlemlenmiştir (McCarthy, 1975).

Okulun bulunduğu alanın güvenli, sağlıklı, çekici ve öğrencilerin evlerine yakın mesafede olması gerekmektedir. Hava kirliliğinden ve zararlı gazlardan uzak olmalıdır. Okullar karayolları, havaalanları, ağır sanayi, yüksek gerilimli elektrik hatları gibi gürültü veya tehlike kaynaklarına uzak konumlandırılmalıdır. Okulun bulunduğu çevrede ağaçlandırmaların, küçük çay ya da derelerin, parkların, çiçeklendirilmiş ya da çimlendirilmiş alanların bulunması, okula estetik açıdan bir güzellik katmaktadır. Böyle bir okul çevresi, iyi bir tasarım ile birlikte öğrenciler için cazip görülmektedir ve eğitim açısından uyarıcı olmaktadır (Castaldi, 1994).

Esneklik

Günümüzde sınıflar için “tek beden herkese uyar” görüşü artık yok olmaktadır. Sıraların yerini teknolojik donanımlı ve birlikte çalışmaya uygun mobilyalar almaya başlamıştır. Sınıflarda saklama alanları, sergi alanları ve uğraşı alanları gerekmektedir. Öğrencilerin öğretim gördükleri alanın kalabalık olmaması ve iyi bir durumda olması tek başına yeterli olmamaktadır çünkü bu alanın öğretime ne kadar katkı yaptığı daha önemli görülmektedir. Öğrenme çevresinin uygunluğu sadece orada bulunan öğrenci sayısına bağlı değildir aynı zamanda bu alanın ne kadar yapılandırıldığı ve diğer alanlarla ne kadar ilişkilendirildiğine de bağlıdır (Duke, 1998).

Rydeen (1993), okulların değişen eğitim stratejilerinin çeşitliliğini destekleyebilecek kadar esnek olması gerektiğini ileri sürmüştür. Ona göre, katlanabilir bölmeler, kalabalık gruplara yönelik konferans salonları, küçük gruplara yönelik mekânlar ve personel ofisleri tasarımda gerekli olan özelliklerden sadece birkaçıdır. Müfredat ve yöntem öğrencilerin ihtiyaçlarına göre sürekli değiştiğine göre eğitim mekânlarının da buna uyması gerekmektedir. Bu açıdan binanın sınıflar açısından mümkün olduğu kadar esnekliğe izin vermesi oldukça önemlidir. Eğitim çevresi, hem öğretmenin hem de öğrencinin gereksemelerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır.

Bu konuda öğretmenlerin eğitim ve öğretimin heyecanlı ve uyarıcı olmasını sağlamak için çaba göstermeleri gerekmektedir. Ancak fiziki çevre, bu ihtiyaca cevap verebilecek esnekliği onlara sağlamalıdır (Colven, 1990; Brubaker, 1998).

Okul Bahçesi ve Oyun Alanları

Okullarda oyun alanları ve okul bahçesi eğitim-öğretim faaliyetlerinden bağımsız düşünülemez. Çünkü okul bahçesi ve oyun alanları öğrencilerin entelektüel, sosyal, bilişsel ve fiziksel açılarından gereksinimlerini karşılamaktadır (Stine, 1997). Ancak okul bahçelerinin değerlendirilmesi şu dokuz unsura göre yapılabilir:

1. Erişilebilir ve Erişilemez: Çocuklar yaş ve bedenleri itibarıyla dünyayı yetişkinlerden farklı algılamaktadırlar. Onlara göre toprak ya da zemin erişilebilirdir. Zemin yüzeyini değiştirmek onların oyunlarını etkilemektedir. Net ve güvenli alanlar çocuklar için erişilebilir iken istedikleri araçlara ulaşamadıklarında ise erişilemezdir.
2. Aktif ve Pasif: Okul bahçesi, çocuklara sesli bir şekilde oyun oynayabilecekleri ve büyük kas aktivitelerine katılabilecekleri mekanlar sunmalıdır. Aynı zamanda onlara sakinleşebilecekleri ve dinlenebilecekleri mekânlar da sunmalıdır.
3. Zorlu/Riskli ve Tekrar/Güvenlik: Çocuklar bu alanlarda kendi yeterliliklerini ve sınırlılıklarını öğrenmelidirler. Tüm çocuklar yüksek fiziksel aktivitelere sürekli olarak katılamamaktadırlar. Bu alanların çocukların herhangi bir engelle takılmaksızın ilerleyebilmesine izin vermelidir.
4. Sert ve Yumuşak: Bu alan bedensel olarak hissedilebilen bir yol sunmalıdır. Bu durum “yumuşak” olarak görülmektedir. Çocuklar çamura, bitkiye, kuma, vs. dokunmak isterler. Ancak öğrenciler için elle uğraşabilecekleri renkler, bloklar ya da tekerlekli oyuncaklar kullanabilmek için sert zemin de gerekmektedir. Bundan dolayı çocukların isteklerine yer verebilecek hem yumuşak hem sert zeminler içermelidir.
5. Doğal ve Yapılı: Öğrenmek, değer vermek ve nihayet kendi dünyalarını korumak için çocukların dünyanın hem doğal halini hem de yapılı halini öğrenmeleri ve deneyimlemeleri gerekmektedir. Bir ürünü takdir edebilmek için onun ortaya çıkma sürecini anlayabilmeleri gerekmektedir.

6. Açık ve Kapalı: Açık uçlu aktiviteler çocuğa, ürünün sonucunu düşünmeden aktivite sürecine katılmasına izin verir. Bu aktivite bittiğinde özel bir hedef yoktur. Bu aktiviteler, keşfetmeye ve araştırmaya izin verir. Kapalı aktiviteler ise çocuklara ürünün bittiğini ya da aktivitenin tamamlandığını gösteren geribildirimler sunar. Bu aktiviteler öz saygıyı geliştirmeye yardımcı olur.
7. Kalıcılık ve Değişim: Çocuklar, yön bulma işaretlerinin olduğu yerlerde geri dönüş yolunu bulabildikleri ve alanı tanıyabildikleri için kendilerini daha güvende hissetmektedirler. Aynı zamanda değişen fiziki çevrenin bir parçası olmak istemektedirler. Çevrede bir değişim olmadığı zaman öğrencilerin yaratıcılık ve problem çözme yetenekleri de körelmektedir.
8. Kamu ve Özel: Okul bahçesi öğrencilerin toplanabilecekleri, arkadaşlarıyla beraber zaman geçirebilecekleri ve yalnız kalabilecekleri farklı mekanlar sunmalıdır. Çocuklar burada başkalarıyla beraber olmak ya da yalnız olmak arasında kendilerine göre bir seçim yapabilmelidirler.
9. Sade ve Kompleks: Bir alan, tek bir materyalden fazla ve birden fazla kullanıma izin veren, manipülasyona ve değişime izin verdiğinde bu alan kompleks bir alan olarak nitelendirilir. Kompleks alanlar çocuklara seçimlerde bulunmak ve kararlar vermek için cesaret verir. Sade ve basit alanlar ise tek kullanımlık araçlara sahiptir. Böyle sade alanlar yapılandırma ve yön vermeyi sağlar (Stine, 1997).

Okulun Genel Durumu ve Bina Yaşı

1960'lerden beri birçok çalışma okul binasının durumu ile öğrenci başarısı ve davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Thomas (1962) öğrenci başarısı ve okul bina yaşı arasındaki ilişkiyi incelemek için 206 ortaokul üzerinde çalışma yapmıştır. Araştırma sonuçları okul bina yaşı ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Yerleşimin olduğu mahallelerde bulunan binasının eski olduğu okullara giden öğrenciler, yerleşimin olmadığı çevrede bulunan binasının yeni olduğu okullara gidenlerden daha iyi performans göstermişlerdir. Oysa Gürcistan'da 188 okul sistemi üzerinde yapılan bir çalışmada, eski okul binalarına giden öğrencilerin yeni binalara giden öğrencilere göre daha düşük başarı gösterdikleri bulunmuştur. En güçlü ilişki dördüncü sınıflar ile onbirinci sınıflarda görülmüştür (McGuffey ve Brown, 1978).

Son otuz yıl içerisinde yapılmış birçok çalışma okul bina yaşı ile öğrenci performansı arasında bir ilişkinin olduğunu ve eski yapılarda öğrenim gören öğrencilerin yeni yapılarda öğrenim gören öğrencilere göre daha düşük performans gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır. Okul binasının yaşı tek başına öğrenci başarısı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip değildir ancak binanın eski olması buradaki koşulların zayıf olduğunun bir göstergesidir. Eski okul binaları genellikle öğrenci başarısı ile doğrudan ilişkili olan bazı unsurlara (uygun ısı kontrolü, uygun aydınlatma, akustik kontrol ve işlevsel mobilya, vb.) sahip olamamaktadır. Dolayısıyla öğrenci başarısı yeni okullara göre daha düşük olmaktadır. Bu alanda yapılmış olan birçok araştırma sonuçları bu durumu desteklemektedir (Earthman, 2004; Garrett, 1981; Lewis, 2000).

Sonuç olarak araştırmalar öğrencilerin yeni okullarda akademik olarak daha iyi performans gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır. Bütün öğrencilerin yeni okullara gitmesi mümkün olmadığına göre, burada başka bir çözüm bulmak gerekmektedir. Bu da okulların yenilenmesi ya da okullara bakım ve onarımların yapılması olabilir. Bakımsız ve onarım gerektiren okul binaları, görünüş itibarıyla öğrencilerde okula ilişkin negatif bir tutum oluşturabilmektedir.

2.1.2. Okullarda Konfor Koşulları

Okullarda başarıyı etkileyen konfor koşullarına ilişkin birçok deneysel çalışmalara yapılmıştır. Aşağıda sırasıyla akustik, ısı ve sıcaklık, iç mekan hava kalitesi ve havalandırma, aydınlatmaya ilişkin yapılmış olan çalışmalara ve standartlara değinilmiştir.

2.1.2.1. Akustik

Öğrencilerin sınıf içerisinde rahat ve net bir şekilde dersi duyamadıklarını gösteren birçok çalışma yapılmıştır. Akustik açıdan zayıf tasarım, öğrencilerin öğretmeni duymalarını engellemektedir. Böyle bir zayıf tasarımdan herkes etkilenmektedir, ancak işitme engelliler, öğrenme engelliler ya da ana dili farklı olanlar daha çok etkilenmektedir (Day, 1999).

Okul binaları, birçok farklı kaynaktan gelen seslerle doludur. Sınıf akustiği üç faktöre dayanmaktadır: ortam gürültü seviyesi; yankılanma süresi (YS) ve sinyal/gürültü oranı (S/G). Ortam gürültü seviyesi, arka plandan gelen gürültüyü ifade

etmektedir. Klima uğultusu, okulun yanından geçen araba sesleri ve öğrencilerin kendi aralarındaki fısıldaşmaları buna örnek olarak verilebilir. Yankılanma süresi (YK), bir ortamda duyulan sesin kesilmesinden hemen sonra yoğunluğunun azalması için gereken ara anlamına gelmektedir. ‘‘Sinyal’’ ise istenilen sesler ve ‘‘gürültü’’ istenmeyen seslerdir. Sinyal ve gürültü arasındaki ilişki S/G oranı olarak ifade edilmektedir (Day, 1999).

Okullar genellikle uzun yankılanma süresine sebep olan sert tabanlar, beton duvarlar, yüksek tavanlar, pencereler ve yazı tahtaları içerirler (Scott,1999). Okullarda gürültüye sebep olan diğer faktörler ise oyun alanları, koridorlar, havalandırma sistemi, sandalyelerin zemine sürtülmesi, çarpan kapılar, insanların sesleri ve okulun etrafındaki trafik sesleridir (Day, 1999; Boothroyd 2005). Sinyaller, insanların duymak istediği seslerdir; gürültü ise bu duyma isteğini engelleyen seslerdir. Sinyaller, gürültünün engellemesine izin vermeyecek şekilde güçlü bir yoğunlukta olmalıdır. Yapılan bir araştırmada ortalamanın üstünde bir akustik tasarımı olan bir sınıf ortamında, herhangi bir işitme engeli olmayan öğrencilerin % 71’i öğretmenin ne söylediğini anlamıştır. Ancak işitme engeli olan öğrencilerden sadece % 48’i öğretmenin ne söylediğini anlayabilmiştir (Day, 1999).

İskoçya, Edinburgh’ta Heriot-Watt niversitesi’ndeki bilim adamları, yankı içerisinde sesli ünsüzlerin %15 ile %50 düzeylerinde kaybolduğunu belirtmektedirler (Scott, 1999). Kyzar (1977), 21 farklı okulda yürüttüğü ses düzeyi testini 19 yılı aşan bir sürede tamamlamıştır. Araştırma sonucunda arka plandaki gürültü düzeyinin 65 desibele kadarının kabul edilebilir olduğunu, ancak 75 desibel ve üstünün kabul edilemez olduğunu ortaya koymuştur.

Sınıf içerisinde gürültü seviyesi ile ilgili yapılan sayısız çalışma bulunmaktadır. Sınıf çevresine ilişkin akustik standartlar Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü (American National Standards Institute) ve Amerika Akustik Toplumu (Acoustical Society of America) tarafından geliştirilmiştir (Garibay, 2007). Buna göre genel olarak tipik bir sınıf içerisinde arka plandan gelen gürültü seviyesinin 35 dBA ‘yı geçmemesi gerekmektedir. Ancak spor salonu, yardımcı öğrenme mekânları gibi daha geniş alanlarda arka plan gürültü seviyesinin maksimum 40 dBA’yı aşmaması gerekmektedir (ANSI, 2002; akt. Ryan ve Mendel, 2010). Tablo 2’de bazı günlük sesler ve desibel düzeyleri verilmiştir.

Tablo 2.

Günlük Seslerin Ortalama Gürültü Düzeyleri

Ses	dB(A)
Fısıltı	30
Konuşma, bulaşık makinesi	60
Alarm Saati	80
Kırıcı (Çekiç)	90
Kar aracı, testere zinciri	100
Havalanmış jet uçak	120
İtfaiye alarmı, hava saldırısı sireni	140

Kaynak: Ryan ve Mendel, 2010

Akustik ile ilgili yapılan bir diğer çalışmada, istenmeyen gürültünün kişinin enerjisini ve etkisini düşürdüğü anlaşılmıştır (Cohen ve Lezak, 1977; akt. Yarbrough, 2001). Ayrıca sayısal derslerde gürültünün düzeyi arttıkça öğrencilerin hesap yaparken hatalarının da arttığı görülmüştür (Yarbrough, 2001).

Öğretmenlerin ve akranların sınıf içerisinde duyulabilmesi, akademik performansı belirlemede oldukça önemli bir faktördür. Ancak çoğu sınıfta akustik koşullar iyinin altında kalmaktadır ve bu durum öğrenmeyi engelleyen bir düşman gibi görülmektedir (Massie, Theodoros, McPherson ve Smaldino 2004). Araştırmalara göre tipik bir sınıf ortamı akustik olarak zorlu olabilmektedir ancak beden eğitimi derslerinin yapıldığı çevrede ya da spor salonlarında bu durum çok daha zorlu olmaktadır (Ryan ve Mendel, 2010).

Okullarda derslerin önemli bir bölümü öğrencilerin dinleyerek öğrenmesini sağlayan aktivitelerle geçmektedir. Hatta öğrenciler okulda geçirdikleri zamanın % 45 ila % 60'ını dinleme aktiviteleri içerisinde geçirmektedirler. Dinleme aktiviteleri, ders süresinde öğretmenin ve akranlarının söylediklerini dinleme, videolar, müzik ve karşılıklı diyalogları içermektedir. Dolayısıyla iyi bir dinleme çevresi bilişsel, sosyal, konuşma ve dil gelişiminde kritik öneme sahiptir. Okulda bu kadar çok zamanın dinleme aktiviteleri ile geçmesi, okulun akustik özelliklerinin önemle göz önünde bulundurulması gerektiğinin göstergesidir (Ryan ve Mendel, 2010).

Bir öğretmen için konuşmanın maksimum düzeyde anlaşılabilmesi için öğrencilerden yaklaşık olarak altı adımlık mesafede olması gerekmektedir (Crandell ve Smaldino, 1994; akt. Ryan ve Mendel, 2010). Bu mesafenin sağlanması tipik bir sınıf ortamında oldukça zordur ancak açık alanlarda yapılan derslerde ya da spor salonlarında

en az 30-40 öğrencinin ya da daha fazla öğrencinin olduğu büyük alanlarda neredeyse imkânsız olmaktadır. 5 ile 14 yaş arası çocukların tipik bir sınıf ortamında konuşmacı-dinleyici mesafesi arttıkça konuşmayı anlamada sistematik olarak bir düşüş gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin algılama puan ortalamaları 6, 12 ve 24 adımlık mesafelere göre sırasıyla %95, %71 ve %69 olarak kaydedilmiştir (Crandell ve Smaldino, 1994; akt. Ryan ve Mendel, 2010).

Sınıflarda iyi bir akustik sağlayabilmek için okulun tasarımının en başında bu süreçte yer alan mimar, planlamacı vs. bu konuyu göz önünde bulundurmalıdırlar. Aşırı mekanik gürültü azaltılabilir ya da sistem iyi bir şekilde standartlara uygun tasarlanabilirse ekonomik olarak da maliyetli olmayacaktır (Garibay, 2007; Kennedy, 2005). Bu konuda birçok faktör düşünülmelidir:

- Okulun bulunduğu yer: iyi bir peyzaj tasarımı ile birleştirildiğinde bu durum dışardan gelen gürültüyü minimum düzeye indirebilir.
- Sınıfın büyüklüğü ve şekli: Bina tasarımcıları, akustik olarak aktivitelerin anlaşılabilmesini zorlaştıran açık plan sınıf tasarımlarından kaçınmalıdırlar.
- Sınıfların yeri: Sınıfların, kişilerin ve donanımların bulunduğu alanlardan ve çevresel gürültü kaynaklarından uzak olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
- Tavanların, duvarların ve zeminin yapısı: Döşemeler, çatı, kapı ve pencereleri de içeren dış duvarların yapımında Ses Geçiş Sınıfı (Sound Transmission Class) oranlarına uygun yapı malzemelerinin seçilmesi gerekmektedir.
- Zeminin ses emici malzemelerle kaplanması.
- İç ve dış ses kaynaklarının sayısı, çeşidi ve yeri ve bunların ürettiği sesin yüksekliği göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1.2.2. Isı ve Sıcaklık

Mekânın ısı ya da ikliminin kontrolü, akademik başarıyı etkileyen önemli konfor koşullarından birisidir. Bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Sıcaklık hem öğretmenin hem de öğrencilerin psikolojik durumunu oldukça güçlü bir şekilde etkilemektedir. 72 derece Fahrenheit sıcaklıkta (22°C) konfor elde etmek için %60 oranlarında bir nem gerekmektedir. Sıcaklık arttıkça, konfor düzeyinin sağlanması için nemin sıcaklığa göre daha düşük olması gerekmektedir (Castaldi, 1994).

İç mekandaki ısı konforunun değerlendirilebilmesi için ISO 7730-2005, ASHRAE 55-2013 ve EN 15251-2007 olan uluslararası standartlar kullanılmaktadır (Rupp, Vasques ve Lamberts, 2015).

Herrington (1952; akt. Yarbrough, 2001), yaptığı araştırmada işçilerin 79 Fahrenheit (26°C) derecesinde en düşük fiziksel çabayı göstererek en düşük hatalar ürettiklerini ortaya çıkarmıştır. Sıcaklık arttıkça, yapılan hataların da arttığını bulmuştur. Ayrıca kadınların erkeklere göre 3- 4 derece daha yüksek sıcaklık istediklerini belirtmiştir. Bunun yanında gençlerin de yetişkinlere göre 5 derece civarında daha düşük bir sıcaklık tercih ettikleri görülmüştür. Başka bir araştırmada ise çocukların yetişkinlere göre yüksek derecedeki sıcaklıklara karşı daha duyarlı olduklarını ve 2°C ile 4°C arasında daha düşük sıcaklığın onlar için kabul edilebilir olduğu ortaya çıkmıştır (Teli, James ve Jentsch, 2013).

Nolan (1960) da yüksek sıcaklığın akademik öğrenme üzerinde negatif etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bu konuda yapılan birçok deneysel araştırma öğrencilerin ısı kontrolünün olduğu sınıflarda dersle ilgili görevlerini daha başarılı bir şekilde yerine getirdikleri, başarı puanlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Peccolo, 1962; McCardle, 1966; Stuart ve Curtis, 1964).

Isı konforunun değerlendirilmesinde cinsiyetin etkisi göz önünde bulundurulduğunda, ortaokul binasının tipik sınıflarında ve laboratuvarlarında kız ve erkek öğrencilerin ısıya karşı duyarlılıkları arasında fark bulunmuştur (Katafygiotou ve Serghides, 2014). Kış aylarında kız öğrencilerin düşük sıcaklıklara karşı daha duyarlı oldukları ve bundan dolayı ısı sistemlerinden daha çok yararlanmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum erkek öğrencilerin konfor algılarını olumsuz etkilemektedir. Yaz aylarında ise erkek öğrencilerin yüksek sıcaklıklara karşı daha duyarlı oldukları ve kızlara göre daha sıcak hissettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bu farklılıkların her bir cinsiyetin farklı metabolizma hızları ve deri yüzeylerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir (Katafygiotou ve Serghides, 2014). Başka bir araştırmada ise öğrencilerin sıcaklığın arttığı durumlarda en az klima ve fanları çalıştırdıkları (%11), en çok pencereleri açarak ve fanları çalıştırarak (% 64) serinlediklerini ortaya çıkarmıştır (Chen, Hwang ve Shih, 2014). Yapılan araştırmalar fiziksel aktiviteyi gerektiren atölye çalışmalarında alt ve üst sınırları 15,6-20°C olarak belirlerken, sınıf ortamının 19,7-

22,8°C olabileceğini belirtmektedirler. Eğitim ortamları için rölatif nemlilik en fazla %70, ideal hava akımı 150 mm/sn civarındadır (Dönmez, 2008).

2.1.2.3. İç Mekân Hava Kalitesi ve Havalandırma

İç mekan hava kalitesi birçok araştırmaya konu olmuştur çünkü havalandırma sağlık açısından da büyük önem taşımaktadır. İnsanlar içerde dışarda olduğundan daha fazla zaman geçirmektedirler. Bundan dolayı iç mekân hava kalitesi üzerinde yapılan çalışmalar giderek artmaktadır. İçerdeki hava kirliliği hem içerdeki kaynaklardan hem de dışardaki kaynakların bileşiminden oluşmaktadır. Karayollarına ya da endüstri alanlarına yakın bulunan binalarda dışardaki hava kirliliği içerdeki hava kalitesini de etkilemektedir (Al-Hubail ve Al-Temeemi, 2015). Çoğu araştırma, endüstriyel emisyonların, ortam, uçucu organik bileşikler (volatile organic compound-VOCs) gibi kirlenici maddeler olduğunu ve uçucu organik bileşimlerin içerde sayısız kaynaktan geldiğini göstermiştir. Bu kaynaklar, binadan, yapı malzemeleri ve mobilyalardan, bina kullanıcılarından ve aktivitelerinden, yetersiz bina tasarımından ve yetersiz bakımdan dolayı ortaya çıkmaktadır. İçerdeki kirlilik maddeleri aynı zamanda toz, toprak , duman, inşaat ve mobilya malzemeleri, tüketici ürünler ve binanın yenilenmesi de dahil olmak üzere dışardan gelen kirliliklerden de meydana gelmektedir. Hatta bazı çalışmalar içerdeki kirlilik düzeyinin dışardaki kirlilikten bile daha yüksek olabildiğini ortaya çıkarmıştır (Al-Hubail ve Al-Temeemi, 2015).

Okul binaları da çok sayıda kullanıcısı olduğundan dolayı diğer bina türlerine göre yüksek oranda hava kirliliğine maruz kalmaktadır. Öğrencilerin teneffüslerdeki hareketleri, çok sayıda öğrencinin sınıflara girmeleri ve çıkmaları gibi dolaşımından dolayı iç hava kalitesi düşmektedir. Her öğrencinin ve kişinin ayakkabıları ile içeriye getirdikleri toz ve partiküller de içerdeki hava kalitesini düşürmektedir. Ayrıca okul çevresinde bulunan araçların yaydığı karbondioksit düzeyi de sınıflarda öğrencileri doğrudan etkilemektedir (Oh, Nam, Yun, Kim, Yang ve Sohn, 2014)

İç mekân hava kirliliğinden kaynaklanan sağlık problemleri, dışardaki hava kirliliğine maruz kalarak meydana gelen hastalıklardan daha yaygın hale gelmiştir. Uçucu organik bileşimler (VOC), partiküler madde (PM), CO₂ ve diğer gazlar gibi hava

kirliliklerine uzun süre maruz kalmak, baş dönmesi, astım ve solunum hastalıkları gibi çok sayıda rahatsızlıklara yol açmaktadır (Al-Hubail ve Al-Temeemi, 2015).

İçerdeki kötü hava kalitesi, öğrencilerin ve personelin sağlığı, performansı ve konforu açısından kritik öneme sahiptir. Sağlık açısından en çok tehlike altında olanlar ise çocuklardır. Okul binaları gelişim çağında olan öğrencilerin gittiği mekânlar olduğu için içerde hava kirliliğine maruz kalmak onlar için daha kritik olmaktadır. Çünkü çocuklar zamanlarının en az üçte birini okullarda geçirmektedirler. Ayrıca yetişkinlere oranla çevresel kirliliklere daha duyarlıdırlar çünkü çocuklar beden ağırlıklarına oranla daha yüksek yoğunlukta nefes alıp verirler (Mendell ve Heath, 2005). Dolayısıyla havada bulunan partikül parçaları onlarda akciğer rahatsızlıklarına da sebep olabilmektedir. Aynı şekilde çocuklar yetişkinlere göre fiziksel olarak daha aktiftirler ve daha yüksek metabolizma oranına sahiptirler. Bu durum onların çevre kirliliklerinden daha çok etkilenmelerine yol açmaktadır (Sears, 2015).

İç mekân hava kalitesi sağlık problemlerine yol açabildiği gibi aynı zamanda öğrencilerin akademik performanslarını da etkilemektedir. Kötü hava kalitesi öğrencilerin performanslarını düşürebilmektedir (Mendel ve Health, 2005). Öğrenme ortamının konforu düştüğü zaman öğretmenlerin etkililiğinin de düştüğü, öğrencilerin de daha kötü performans gösterdikleri birçok araştırma ile ortaya koyulmuştur (Coley, Greeves ve Saxby, 2007; Lee, Mui, Wong, Chan, Lee ve Cheung, 2012).

McDonald (1960) yaptığı bir çalışmada, havalandırmanın öğretmenlerin tavırları, çalışma yöntemleri ve sınıfın durumu üzerinde ne tür etkileri olduğunu araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre havalandırma öğretmenlerin hem davranışlarını hem de çalışma yöntemlerini geliştirmektedir. Çünkü bu durum öğretmenlerin daha az yorulmasını ve daha esnek olmalarını sağlamaktadır. Havalandırma aynı zamanda öğrencilerin performanslarını da olumlu etkilemektedir. Çünkü öğrenciler böyle bir ortamda derslerine daha kolay bir şekilde konsantre olabilmektedirler. Aynı zamanda havalandırma öğrencilerin daha az uykulu ve yorgun olmasını sağlayarak onların hem davranışlarını hem de tavırlarını geliştirmelerini sağlayabilmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin %28'i sınıflarını geliştirdiklerini, %38'i daha çok iş yapmaya istekli olduklarını ve %85'i öğrencilerinin havalandırma çalıştığı zaman derse daha iyi odaklanabildiklerini belirtmişlerdir.

Tüm bu açılardan bakıldığında okullarda iç hava kalitesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu da sınıfların iyi havalandırılmış ve kirlilikten uzaklaştırılmış olmasını gerektirmektedir. Bunun anlamı bina kullanıcılarının uçucu organik bileşimlere (volatile organic compounds), yeni yapılmış döşeme, boya ya da halılardan çıkan gazlara, kimyasal temizleyicilere ya da diğer materyallere maruz kalmadıklarından emin olmaktır (Kennedy, 2005).

İyi bir iç hava kalitesi sağlayabilmek için okulların küf konusunu da iyi gözlemleyebilmeleri gerekmektedir. Bina içerisinde aşırı nem, küfün gelişmesine sebep olur. Bu duruma maruz kalanlar ciddi sağlık sorunları ile karşılaşabilmektedir. Dolayısıyla bina içerisindeki nem oranının % 30 ile % 60 arasında kalması bu sorunun kontrol altında kalmasına yardımcı olmaktadır (Kennedy, 2005).

2.1.2.4. Aydınlatma

Aydınlatmanın (hem doğal hem elektrikli aydınlatma) okuldaki aktivitelerin gerçekleşmesini teşvik edici bir katkısı olduğu gözden kaçırılmamalıdır. İyi bir aydınlatmanın amacı, sadece yeterli ışığı sağlamak değil, bina kullanıcılarına görevlerini güvenli ve konforlu bir ortamda sağlamak ve çevreye tasarımla uyumlu bir güzellik de katmaktır.

Gündüz saatlerinde doğal aydınlatma temel kaynak olmalıdır ancak doğal aydınlatmanın soluk kaldığı zamanlarda elektrikli aydınlatmadan yararlanılmalıdır. Mimari tasarımda pencerelerin tasarımı oran ve işlevsellik arasındaki dengeyi gerektiren önemli bir unsurdur. İlginçtir ki binanın çoğu iç ve dış karakteri pencere tasarımıyla doğmaktadır ve genellikle binanın çekiciliği pencere tasarımındaki dengenin bozulmasıyla kaybolabilmektedir. Işığı tam alamayan iç mekânlar itici ve kasvetli olabilirken aşırı ışık alması yaz aylarında aşırı güneşe maruz kalmaya sebep olabilmektedir ve kış aylarında da ısının kaybolmasına yol açabilmektedir. Ayrıca pencere tasarımına dikkat edilmemesi binanın görsel olarak zayıf kalmasına, yetersiz havalandırılmasına ve çekici olmayan bir mekana dönüşmesine sebep olabilir (Loe, Watson, Rowlands, Mansfield, Venning ve Baker, 1999). Dolayısıyla aydınlatmanın okul tasarımında şu unsurları yerine getirilebilmesini sağlayacak şekilde planlanması gerekmektedir (Loe, ve diğerleri, 1999; Orłowski, Loe, Watson, Rowlands, Mansfield, Venning, Seager, Minikin, Hobday ve Palmer, 1997):

- Aydınlatma ve mimarinin bütünleşmesi: Doğal aydınlatma ve elektrikli aydınlatmanın bina tasarımında bütünleşmesi gerekmektedir.
- Görev /aktivite aydınlığı: İşlevsel aydınlatma olarak da ifade edebileceğimiz aydınlatma kullanıcılara çeşitli görev ve aktiviteleri kolaylıkla ve görsel olarak rahatsızlık duymadan yürütebilmelerini sağlamalıdır dolayısıyla tasarımcının bu gereklilikleri dikkatli bir şekilde değerlendirmesi önemlidir. Okuma, yazma ve tipik okul aktiviteleri belli bir aydınlatma düzeyi gerektirmektedir ancak görsel ödevler gibi daha detay gerektiren ödevler için daha yüksek düzeyde aydınlatma gerekebilmektedir. Burada önemli olan diğer bir husus da görsel konfordur. Bunun için göz kamaşmasına, göz ağrısına, baş ağrısına sebep olmaması için parlaklık düzeyinin normal olması gerekmektedir. Bunun için parlak ışıklar, güneş ışığına direkt alması ya da elektrikli aydınlatma donanımı gibi unsurların düşünülmesi gerekmektedir. Ayrıca aydınlatma için kullanılan lambaların titrememesi de önemlidir.
- Aydınlatma maliyeti: Aydınlatma donanımı ve kurulumu açısından hem sermaye hem işletme maliyetleri göz önünde bulundurulmalıdır ve böylelikle yanlış ekonomik sonuçların önüne geçilebilmelidir.
- Aydınlatma Bakımı: Aydınlatma donanımının kurulumundan itibaren aydınlatma düzeyi sürekli olarak azalma gösterir. Buna lambalar üzerindeki kirler, toz, armatürler ya da doğal aydınlatma için kullanılan pencerelerdeki kirler sebep olabilmektedir. Dolayısıyla aydınlatma düzeneğinin sürekli ve düzenli bakımının yapılması gerekmektedir.
- Görsellik için aydınlatma: Bir okul için ödev ve aktiviteler için uygun aydınlatma sağlamak elbette önemlidir ancak aynı şekilde mekânın görünümü için de aydınlatma önemlidir. Mekânı aydınlatmak, oraya parlaklık ve ilginçlik katacaktır. Duvarlardaki parlak yüzeyler bu görselliğe katkıda bulunacaktır. Aydınlatmanın renk görünümü de ortama “sıcaklık” ya da “serinlik” katmak açısından diğer bir ayrıntıdır.
- Aydınlatma ve enerji tasarrufu: Birincil enerji kullanımını azaltmak için ve bundan dolayı karbondioksit emilimini düşürmek ve ayrıca aydınlatma maliyetini de düşürmek için enerji tasarrufu göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla doğal aydınlatmadan mümkün olduğunca yararlanabilmek, enerji tasarruflu aydınlatma araçlarını seçmek ve elektrikli aydınlatmadan sadece

gerekli olduğu zamanlarda yararlanmak enerji tasarrufu yapılmasını sağlayacaktır.

Fiziki mekânlarda doğal aydınlatmanın öğrenme üzerinde olumlu etkileri olan birçok deneysel çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucuna göre pencerelerin olduğu sınıflarda doğal aydınlatma ile öğrencilerin sınavlardan aldıkları puanların, suni aydınlatma kullanılan sınıflardan daha yüksek olduğu görülmüştür (Kuller ve Lindsten, 1992; Grocoff, 1995; O'Connor, 1999; Harrigan, 1999). Tablo 3'te okul mekânlarındaki aydınlatmaya ilişkin standartlar verilmiştir.

Tablo 3.

Okullar için Aydınlatma, Düzensizlik Oranı ve Sınırlı Göz Kamaşması indeksi

	Standart Güvenceli Aydınlık lüks	Düzensizlik Oranı	Sınırlı Göz Kamaşması indeksi
1. Genel Derslikler	300 *	0.8	19
2. Yakın ve detaylı çalışmalar gerektiren derslikler (resim dersliği, el sanatları dersliği, vs.)	500*	0.8	19
3. Sirkülasyon Alanları: koridorlar, merdivenler, giriş holleri, lobi ve bekleme alanları, danışma alanları	80-120* 175-250* 250-350*	- - -	19 19 19
4. Atria	400*	-	19

Kaynak: (Loe, ve diğerleri, 1999)

Görsel algılamanın temel verisi olan ışığın oluşturduğu aydınlığın azlığı-çokluğu yapılan eylemin niteliğine bağlı olarak değişmektedir. İlgili literatürde, dersliklerde sağlanması gereken aydınlık düzeyi değerleri Tablo 3'te verilmiştir (Loe, ve diğerleri, 1999). Buna göre yakın ve detaylı çalışma gerektiren dersliklerde (resim, el sanatları derslikleri, vs.) aydınlık düzeylerinin yüksek (500 lüks) olması gerekmektedir. Atria (orta avlu, kapalı teneffüs alanları) alanlarında ise bu oran en az 400 lüks olmalıdır çünkü bu alanlarda bireysel ya da grup çalışmaları yapılabildiği, öğrencilerin sosyalleştiği, yemek yedikleri, dolaştıkları ve sergi gibi birçok aktivite yapıldığı görülmektedir.

Bir mekanda, genel aydınlatma ve bölgesel aydınlatma olmak üzere aydınlığın iki ayrı dağılım özelliğinden söz edilebilir. Dersliklerde, öğrencilerin oturduğu bölümde aydınlık gereksinimi benzerlik gösterdiği için düzgün yayılmış genel aydınlatma yapılması uygun olur. Aydınlığın düzgünlük oranı, minimum aydınlık düzeyinin, ortalama aydınlık düzeyine oranıdır (Aydın Sözen ve Şerefhanoglu Sözen, 2016). Tablo 3'te, derslikler için 0,8 düzgünlük oranı önerildiği görülmektedir.

2.1.3. Öğrenme Yaklaşımları ve Fiziki Çevre

Okul tasarımında, öğrenciler için faydalı olabilecek uygun teori ve yaklaşımlar göz önünde bulundurulmalıdır. Bu teorilerin açıkladığı unsurlardan okul tasarımında yararlanılabilir. Böyle bir tasarım günümüz okul tasarımlarından hiç şüphesiz daha farklı olacaktır. Çünkü öğrenciyi merkeze alan ve onların bireysel gelişimlerini destekleyen eğitim yaklaşımları henüz okul tasarımlarına tam anlamıyla yansıtılmamıştır. Bu açıdan öğrenci merkezli teorilerden bazıları ve buna uygun fiziki çevre ile ilgili bilgilere yer vermek bu araştırma açısından önem arz etmektedir. Bu konuya ilişkin şu eğitim filozoflarına ve yaklaşımlarına aşağıda değinilecektir: Lev Vygotsky Sosyal Öğrenme Kuramı, Paolo Freire'nin Ezilenlerin Pedagojisi (Diyalog Açısından Eleştirel Yaklaşım), Friedrich Froebel'in oyun ve aktivite yaklaşımı, Montessori'nin eğitim yaklaşımı ve Howard Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramı.

Öğrenmede sosyal gelişime değinen **Lev Vygotsky** yaklaşımını benimseyenler batı toplumlarında okulların işlevinin zaman içinde değiştiğini savunmaktadırlar. Geçmiş yüzyıllarda, önemli olan çocukları gerçek hayatta işlerine yarayacak belli bilgi ve becerilerle donatmaktı. Dolayısıyla bu yaklaşımı benimseyenlere göre okullar, toplumun sürekli değişen taleplerini karşılayabilmesine olanak sağlayacak kültürel araçlarla donatılmalıdır (Lidz ve Gindis, 2003).

Buna göre, gelişme sosyal etkileşime bağlıdır. Sosyal öğrenme bilişsel gelişmeyi etkiler. Sosyal ortamın iyi veya kötü düzenlenmiş olması, çocuğun bilişsel gelişimini hızlandırabilir veya yavaşlatabilir. Çocuklar öğrenmeye, çevrelerindeki kişilerden ve sosyal dünyadan başlarlar. Vygotsky'ye göre, çocuğun zihnindeki kavramlar, fikirler, olgular, beceri ve tutumların kaynağı sosyal çevredir. Bilginin ana kaynağı olan algılama ve diğer uyarıcılar sosyal çevre tarafından sağlanır (Vygotsky, 1986).

Vygotsky sadece bireyin gelişimini değil, bu gelişimin bağlı olduğu sosyal ve kültürel dokunun da önemli olduğunu belirtmiştir. Kişilerdeki yaratıcı süreç, sosyal-tarihi çevreye bağımlıdır (Palmer vd. 2001, s.35). Akıl sadece kafanın içinde değildir. Yüksek psikolojik işlemler biyolojik fert, kültürel aktarma araçları, kişinin içinde yaşadığı -kültürel olarak yapılanmış sosyal ve fiziki çevrenin karşılıklı etkileşimleri sayesinde olur (Ergün ve Özsüer, 2006, s. 271).

Vygotsky'e özgü bir terim olan "Yakın Gelişim Bölgesi" (Zone of Proximal Development), öğrenenlerin tek başına üstesinden gelebilmesi için çok zor olan ancak yetişkinlerin veya daha uzman kişilerin rehberliği ve yardımı ile başarılabilen görevler için kullanılır. Böylece YGB' nin alt limiti, bir kişinin bağımsız olarak ulaşabildiği problem çözme düzeyidir. Üst limiti ise yetkin bir eğiticinin yardımıyla alabileceği üst sorumluluk düzeyidir (Santrock, 1995). İdeal olarak, öğretmen ve öğrenen optimum düzeyde öğrenmenin gerçekleşmesi için YGB' nin ortasında buluşurlar. Uzman olan kişi (öğretmen ya da akran) öğrenene bir çerçeve sunar ve böylelikle kişi çözümü içselleştirir. Bu ortak anlama sosyal bir şekilde yapılandırılır. Bundan dolayı, Vygotsky insanlarla, onların paylaştıkları deneyimlerdeki etkileşimleri içerisindeki kültürel bağlam arasındaki bağlantılara odaklanmıştır (Crawford, 1996). Öğretmen ve öğrenciler anlamı oluşturmak için işbirliği yaparlar. Problem çözme, farklı gelişim düzeylerindeki partnerler tarafından paylaşılır ve ezbere anlatım değil diyalog bir gerekliliktir (Hausfather, 1996).

Okul öğretimi –her ne kadar toplu öğretim uygulamalarıyla biraz yumuşatılmaya çalışılıyor ise de- ders ders ve her ders de konulara ayrılmış şekilde verilmektedir. Oysa zihnin gelişmesi bir bütün halinde olmaktadır. Okulda öğretilen konuların her biri bir diğerinin öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır, çünkü bunların uyardığı psikolojik işlevler birbiriyle bağlantılı tek bir süreç içinde gelişirler (Vygotsky 1985, s. 144; akt. Ergün ve Özsüer, 2006, s. 283).

Vygotsky'nin kuramına dayanan bir sınıfın fiziki çevresi, küme şeklinde sıra ve masalar ve akran eğitimi için çalışma alanı, işbirliği, küçük grup eğitimi ve öğrenciler, öğretmenler ve diğer ziyaretçiler (veliler, vs.) için tartışma alanları sunacaktır. Okulun fiziki çevresi, etkileşimi arttıracak şekilde tasarlanacaktır: tiyatro alanı, seminer ve konferans salonları, laboratuvarlar (bilgisayar, fotoğraf & video içeren, bilimsel ve

botanik laboratuvarlar), toplantı salonları, galeri ve bir kütüphane içerecektir (Garcia, 2007).

Paulo Freire, öğrenenlerin toplumla olan etkileşimleri ve sınıf içerisindeki diyalogları ile ilgilenmiştir. Freire'nin öğretme ve öğrenme yaklaşımı, sınıfı bilginin aktarıldığı bir yer olarak değil, bilginin araştırıldığı bir yer olarak tanımlamaktadır. Freire (1974; akt. Saleh, 2013, s.97), kişilere kendi bağlamları içerisinde karşılaşmış oldukları problemleri tartışabilmelerini ve cesur bir şekilde soruna müdahale edebilmelerini sağlayan bir eğitim yaklaşımını savunmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilere başkalarının kendilerine sundukları çözümleri ya da kararları kabul etmelerini değil, kendi sorunlarını ortaya koyabilmek için güç ve güven sağlamalıdır. Bu yaklaşımın ana prensibi, öğrencilere aktif katılım ve eleştirel yansıtma fırsatları sunan tartışmacı bir diyalog içerisinde bilgiyi problemleri bir şekilde sunmaktır (Saleh, 2013, s.97). Dolayısıyla öğrenenlerin özgürleştiği bir eğitim yaklaşımı bu pedagojinin temelini oluşturmaktadır (Freire, 2000).

Freire, sınıfta öğrenilenlerin, öğrencilerin toplumdaki ihtiyaçları ile ilişkili olması gerektiği halde diyaloga vurgu yapmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilere olayları ve bilgileri aktaran hümanist olmayan yaklaşımlarını eleştirmiştir, bunun yerine sınıf içerisinde öğretmenlerin bazen öğrenci, öğrencilerin bazen öğretmen olduğu demokrasiyi güçlü bir şekilde savunmuştur (Schleppegrell ve Bowman, 1995). Freire, eğitimin öğrencilerin farkındalığını arttırması gerektiğine inanmıştır böylelikle onlar dünyanın nesnesi değil öznesi olacaklardır. Bu bilinç düzeyi, öğrencilere demokratik bir şekilde düşünmelerini, sürekli soru sormalarını ve öğrendikleri herşeyi eleştirerek bakmalarını öğretmek elde edilecektir. Freire'nin amacı, öğrencilere, hem kendileri hem de içinde buldukları toplum için pozitif bir değişim sağlamak için toplumla diyalog kurdurma. Müfredat, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre geliştirilir ve toplumda onların sesini duyurur. Sosyal adalet ve dönüşüm, bu Freire pedagojisinin sonucunda ortaya çıkacaktır (Freire, 2000; akt. Maddox ve Solorzano, 2002).

Freire'nin dönüşümcü eğitim teorilerinin uygulanabilmesi için uygun olabilecek eğitim mekânları, toplumu, diyalogu ve yansıtıcı alanları içerecektir. Sınıflar farklı konular ya da derecelere göre ayrı ayrı mekânlar olarak var olmayacaktır bunun yerine etkileşimi, deneyimi, araştırmayı, sorgulamayı, okuma ve yazma gibi yansıtıcı uygulamaları gerçekleştirme fırsatı sunan sosyal mekânlar olacaktır. Bu düşüncelerin

mimari yorumu, kütüphaneyi, yayım için yazma alanları (araştırma için bilgisayar laboratuvarı ve web sayfası gibi yazılı yayınlar ve blog oluşturma), okulun ya da bir topluluğun gazete ve dergilerini yayınlamak için editör odası, bir radyo ya da tv istasyonu, halka açık dersler içeren dinleme salonu, kümelenmiş oturaklar içeren büyük ve küçük mekânlar ve tartışma, okuma ve yazma etkinliklerine fırsat veren yazı odaları içerecektir. Sosyal ve bilimsel araştırmalar için kurulan laboratuvarlar, toplumun ihtiyaçları ile ilgili olacaktır (Garcia, 2007).

Friedrich Froebel de Vygotsky ve Freire gibi eğitim reformuna büyük etkisi olmuştur. Anaokulu akımını başlatan Froebel, çocukların doğuştan tam bir öğrenme potansiyeline sahip olduklarını ve bazı görevleri gelişimsel olarak hazır oldukları sürece öğrenebildiklerini savunmuştur. Bunun için gelişim aşamalarını acele etmeden sırasıyla izlemek gerektiğini belirtmiştir. Çünkü ilginin ve katılımın gerçekleşmesi için biraz zaman gerektirmektedir (Provenzo, 2009). Watson'a (1997) göre, Froebel'in vizyonu, çocuklar için takdir edilme ve sevgiyi harekete geçirmek ve onlara kendi yaşitlarıyla oynayabilecekleri ve bağımsızlık duygusunu yaşayabilecekleri küçük ama yeni bir dünya sunmaktır. Froebel'in eğitim felsefesi; serbest bireysel aktivite, yaratıcılık, sosyal katılım ve motor ifadeler olmak üzere dört temel unsura dayanmaktadır (Watson, 1997; akt. Ellington, 2002).

Eğitim sürecinde çocukların gelişimini desteklemek için, Froebel, onların yaratıcı güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkaracak birçok uyarıcı aktivitelerin olması gerektiğini savunmaktadır. Bunun için Froebel bir dizi eğitici materyal tasarlamıştır. Bu materyaller “hediyeler ve meslekler (gifts and occupations)” olarak adlandırılmıştır. Bunlar sayesinde bazı ilişkiler gösterilebilir ve çocukların benzetme, ölçme ve yaratıcı ifade aktivitelerine girmelerine izin verir. Hediye olarak adlandırılan şey, çocuklara şekil, boyut, ölçü gibi kavramları anlama ve içselleştirmelerine yardımcı olabilecek nesnelere dir. Meslekler ise boya gibi çocukların yapmak istedikleri şeyi ortaya çıkarmalarına yardımcı olabilecek maddelerdir (Ellington, 2002; Dantine, 2001; Macblain, 2014).

Froebel, her öğrencinin biricik olması nedeniyle, öğrencinin gelişimine uygun bireysel öğrenmeyi sağlamanın, eğitimcinin sorumluluğunda olduğuna inanmıştır. Ayrıca öğrencinin, günlük ev yaşamında gözlemleri ile öğrendiği şeyleri yapmak için

doğal eğilimini sürdürebilmesi amacıyla eğitim sürecinde anne-babaların katılımına ve sosyal etkileşime büyük önem vermiştir (Macblain, 2014).

Froebel'in görüşlerinden etkilenen bir okul ve sınıf; oyun, sosyal etkileşim (ailelerini de içeren), geometrik nitelikler ve ilişkilerin olduğu eğitimsel araçlar ve oyunlar içeren ve ev ortamına benzeyen bir atmosferi olan net geometrik mekânları içerecektir. Bunun yanı sıra binanın dışının da geometrik olarak tasarlanmasını içerecektir. Ev ortamına benzeyen bir atmosferin yakalanabilmesi için ev ortamında kullanılan iç tasarım unsurları (örneğin halı ile kaplatma, aydınlatma, mobilya, duvar kağıtları, vs.) kullanılabilir ve evdeki gibi aktivite alanları (örneğin yemek yapma, okuma ya da yazma, temizlik, bahçe bakımı gibi) oluşturulabilir.

Froebel gibi **Montessori** de, sosyal etkileşime, eğitim araçlarına, bağımsızlık ve bireysel öğrenmeye vurgu yapmıştır. Günümüzde Montessori eğitim yaklaşımı, Maria Montessori'nin çocukların çevrelerinden ve materyallerden bilgi almak için kullandıkları doğal yeteneklerini gözlemlemesine dayanmaktadır (Seldin, 2000). Eğitim açısından genel hedefi, bireysel olarak öğrencinin biyolojik ve sosyal karakterlerini nasıl pozitif bir şekilde gelişmesinin sağlanabileceğini belirlemektir. Montessori öğrencilerin ilerleyebilmelerinin onların bireysel çaba ve isteklerine dayandığına inanmıştır. Bu durumu bireyin iç evrimi olarak adlandırmıştır. Öğrencilerin çalışmak için özgür olmaları ve kendi hızlarında farklı öğrenme yollarını keşfetmeleri gerektiğine inanmıştır (Asher, 2010).

Montessori eğitiminde çocuğun merkeze alınması, öğretmenin rolünü de geleneksel anlayışa göre değiştirmiştir. Çocuk artık bilgiyi öğretmenden değil, deneyimleri yoluyla kazanmaktadır. Montessori öğretmenin görevi ise, özellikle çocuğun bilgiyi yaşayarak keşfetmesini sağlamaktır. Dolayısıyla, Montessori felsefesinin özünü, "kendi kendine eğitim" teşkil etmektedir (Durakoğlu, 2010). Montessori öğretmenlerden öğrencilerini gözlem ve analiz yoluyla anlamalarını istemiştir. Bu formda bir eğitim, öğretmeni, yönetici değil daha ziyade göze batmayan bir kolaylaştırıcı rolüne sokmaktadır. Öğretmen, öğreteceği şeyi dikte etmek yerine uygun öğrenme süreci sağlayarak kolaylaştırabilir.

Montessori sınıfları, karışık yaş ya da derecedeki gruplar için hazırlanmaktadır. Sınıflar tipik olarak sessizdir çünkü her öğrenci kendi seçtiği öğrenme aktivitesine yoğunlaşmaktadır. Bireysel, akran veya grupça öğrenmeye imkân veren mekânlar

vardır. Bu mekânlar öğrencinin, müzik, resim, drama, dil, kültür, sosyal bilgiler, matematik gibi konuları öğrenmeleri için onların yetenekleriyle uyumludur. Öğrencinin öğrenmesini tamamen destekleyicidir, çocuğun boyuna uygun mobilyalar ile kaplıdır ve her şey için uygun yerlerdir böylelikle çocuklar Montessori materyallerini (çoklu duyumsal, ardışık ve kendi kendine düzeltilebilen öğrenme materyalleri) bulabilir ve kaldırabilir. Anne ve babalar Montessori eğitiminin önemli bir unsurudur, bundan dolayı onlarla toplantı ve workshoplar yapmak için uygun alanlar da bulunmaktadır.

Çocuklar olgunlaştıkça, kendi çalışmalarını planlamak için özgürlükleri ve sorumlulukları da artmaktadır. Gençlik programlarında genel öncelik şudur; programın, ahlak ve dünya görüşüne ilişkin bilinci arttırması gerekmektedir. Gençler, günümüzdeki olayları, evdeki hayatlarını ve toplumsal aktiviteleri birleştirmede görüşlerini ve değerlerini bütünleştirirken büyük bilişsel sıçramalar gösterirler. Birleştirilmiş mesleki ve sosyal bilimler müfredatı ekonomik girişimlere özellikle vurgu yapar.

Montessori, gençlerin hızlı büyüme, uykuya karşı artan ihtiyaçları ve hormonal değişimlerinden dolayı, onları zihinsel işlere konsantre olmaya zorlamanın faydasız olduğuna inanmıştır. Bundan dolayı gençlerin doğayla iç içe yaşayabilecekleri ve kendi kendine ve toplu olarak uğraşabilecekleri ilgi alanlarının olduğu bir Yeryüzü Okulu önermiştir. Zihinsel aktiviteler de baskı olmadan çocuğun ilgi alanları izlenerek yapılmaya devam eder Gençlerin hızlı büyümelerinin yavaşladığı onbeş yaşından onsekiz yaşları için daha sıkı zihinsel programlar, sosyal işler ve iş dünyasında çiraklık ile birleştirildiğinde etkili olur (Stephenson, 1995).

Montessori liselerinin en güzel örneği Ohio, Huntsberg'de bulunan Hershey Montessori Çiftlik Okulu'dur. Ana çiftlik binası tarihi bir çiftlik evi gibi tasarlanmıştır (Şekil 1). Oturma odası, yemek odası, uyku odası, ders çalışma odası, resim odası, yansıtma odası, sosyal odalar, kamu hizmeti, kerestecilik alanları, sera alanları ve eğlenme mekânlarını içermektedir (Şekil 2). Öğrenciler ev işlerini yaparlar, yemek pişirirler, temizlik yaparlar, yiyecekler yetiştirirler ve saklarlar ve çiftlikteki hayvanlara bakarlar (Şekil 2 ve 3). Öğrenciler tarafından kulübeler, bir akçağağaçtan ev, dere köprüleri ve bir üretim standını içeren özel yapılar içeren özel yapılar tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Öğrenciler aynı zamanda ziyaretçiler için yatak ve kahvaltı da hazırlarlar (Hershey Montessori School, 2015a).

Şekil 1. Hershey Montessori Çiftlik Okulu (Kaynak: <http://www.hershey-montessori.org/aboutthefarm.cfm>)

Şekil 2. Hershey Montessori Çiftlik Okulu Sınıfları (Kaynak.Hershey Montessori School, 2015b)

Şekil 3. Öğrencilerin yaptığı çalışmalar. (Kaynak.Hershey Montessori School, 2015b)

Howard Gardner da Montessori gibi öğrenmenin birçok yolu olduğuna inanmıştır. Gardner'in "Çoklu Zeka Kuramı" bilgiyi anlamada derinlemesine bir bakış getirmiştir. Gardner, zekayı; (1) bilgiyi beceriyle çözme yeteneği, (2) gerektiğinde etkili ürünler yaratmayı ya da kültür açısından değerli görülen hizmet sunmak, (3) yeni bilgiyi kazanabilmek için problemlere çözüm bulmak ya da yaratmak olarak tanımlamıştır. Tüm bu önkoşullar, insan zekasının en azından bir kültürel ortamda yararlı ve önemli olduğunu kanıtlamanın bir yoludur (Gardner, 1983).

Gardner'in kuramı, tüm insanlarda sekiz çeşit zeka türü olduğunu savunmaktadır. Bunlar: Sözel/Dil Zekâsı (verbal/linguistic), Mantık/Matematiksel zekâ (logical /mathematical intelligence), Müzik / Ritim zekâsı (musical/ rythmic intelligence), Bedensel / Kinestetik zekâ (bodily/ kinesthetic intelligence), Görsel / Uzamsal zekâ (visual/ spatial intelligence), Sosyal zekâ (interpersonal intelligence), Özdedönük zekâ (intrapersonal intelligence),ve Doğa zekâsı (naturalist intelligence). Gardner'in açıklamış olduğu sekiz zeka türünden ikisi günümüzdeki eğitim sisteminde genel olarak değerli görülmektedir, bunlar dil/sözel ve mantık/matematiksel zekadır. Üç zekâ türü sanat ve resimle ilişkilendirilebilir: müzik, bedensel ve uzamsal zeka. Sosyal zeka ve özdedönük zeka kişisel zekayı içermektedir. Son zeka türü ise doğa ile ilgilidir (Gardner, 1983).

Dil/sözel zeka, dili sözlü ve yazılı olarak kullanabilme yeteneğini içermektedir. Buna göre bilgiyi hatırlama, kendini ifade edebilme ve diğer insanları ikna etme gibi

becerileri gerektirir. Mantık/matematikselsel zeka, rakamları etkin kullanma ve sebep – sonuç ilişkisini kurabilme yeteneğini ifade etmektedir. Örnek olarak sayılara ilişkin temel kavramlar, sebep-sonuç ilişkilerini anlayabilme ve onları tahmin edebilme gösterilebilir. Müzik/ ritim zekası, ritme, sesin yüksekliğine ve melodiye olan duyarlılığı içermektedir. Şarkıları ezberleyebilme, melodilerdeki hızı, tempoyu ve ritmi değiştirebilme bu zeka türüne örnek gösterilebilir. Bedensel / Kinestetik zekâ, fikirleri ve duyguları ifade etmek için vücudu kullanabilme ve problemleri çözebilme yeteneğini ifade etmektedir. Koordinasyon, esneklik, hız ve denge gibi beceriler bu zeka türüne örnek olarak verilebilir. Görsel / Uzamsal zekâ, biçime, şekle, boşluğa, renge ve çizgiye duyarlılığı ifade etmektedir. Boşluğu zihinde canlandırabilme ve bu modeli kullanarak uygulamalar yapabilme yeteneğini içermektedir. Sosyal zekâ, diğer insanların ruh hallerini, duygularını, güdülerini ve niyetlerini, nasıl çalıştıklarını, onlarla nasıl ortaklaşa çalışılabileceğini anlayabilme, problemleri ve karışıklıkları çözebilme gibi becerileri içermektedir. Öze dönük zekâ, kendini tanımayı ifade etmektedir. Bireyin kendinin güçlü ve zayıf yönlerini, ruh halini, niyet ve isteklerini anlayabilmesi ve bunlardan yola çıkarak yaşamını daha etkin bir şekilde devam ettirebilmesini gerektirir. Kişinin kendisiyle başkaları arasındaki benzerliklerini ve farklılıklarını anlayabilmesi, yapacağı işleri kendi kendine hatırlayabilmesi ve kendi duygularını kontrol edebilmesi örnek olarak gösterilebilir. Doğa zekâ ise doğal kaynaklara ve sağlıklı bir çevreye ilgi duyma, flora ve faunayı tanıma, bunların sonuçlarının ayrımını doğada yapabilme ve yeteneklerini üretken olarak kullanabilme olarak ifade edilmektedir (Gardner, 1983).

Öğrenenlere farklı öğrenme deneyimleri sunulduğu zaman, onların kapasitelerini en üst düzeye çıkarmaları sağlanacaktır. Zeka türlerinin tanımlanması çocukların sınav sırasında gösteremedikleri becerilerini fark etmeleri açısından büyük önem taşıyacaktır (Morgan, 1996). Düzey altı ya da düzey üstü öğrencilerin olduğu sınıflarda öğretmenler bireyselleştirilmiş programlarla, bu öğrencilerine farklı eğitim olanakları sunduklarında, onların gizil güçlerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olacaklardır (Başaran, 2004). Bu nedenle okul ve sınıfların farklı zeka türlerine hitap edebilecek şekilde düzenlenmesi gerekecektir.

Gardner'in görüşlerinden etkilenen bir okul tasarımı, öğrenciyi merkeze alan ve onların ilgi alanlarını ortaya çıkaracak alanlar içerecektir. Sekiz farklı zeka türüne hitap ederek öğrenmeyi kolaylaştıracak eğitim-öğretim mekanları ve araç-gereçleri içerecektir. Örneğin dil sınıfı, müzik sınıfı, fen laboratuvarı, tarih sınıfı, coğrafya sınıfı

gibi sabit sınıfların olması faydalı olabilecektir. Böylelikle bu mekânlarda ilgili dersin öğretimine yönelik araç ve gereçlerin bulunması ve ortamın dersin amaçlarına göre düzenlenmesi gerekecektir. Sosyal alanlar, bireysel çalışma alanları, görsel ve işitsel materyaller, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayacak laboratuvarlar, materyaller, doğa ile ilgili keşifler yapabilmek için bahçe ve toprak alanlar bulunacaktır.

Çoklu Zekâ Kuramı öğrenmenin sekiz boyutunu temsil ettiği için, bu her öğrenme boyutunun da farklı araç- gereçleri kullanmayı gerektirmektedir. Buna göre sekiz farklı öğrenme yoluyla öğrenime başlayan öğrenci, bu öğrenme yollarında farklı araç-gereçlere ihtiyaç duyacaktır. Örneğin, sözel/dilsel zekâ alanı temel alınarak hazırlanacak araç-gereçler arasında kitaplar, ses kasetleri, makaleler, yazılı dokümanlar; görsel/uzamsal zekâ alanı temel alınarak hazırlanacak araç-gereçler arasında resimler, fotoğraflar, posterler, maketler, çizimler, vb.; müziksel/ritmik zekâ alanı temel alınarak hazırlanacak araç-gereç çeşitlerinin arasında ise çeşitli müzik enstrümanları, müzik kaset ve CD'leri, beste ve şarkı sözü kitapçıkları, vb. gösterilebilir (Baş, 2011). Farklı öğrenme-öğretme stratejileri ile çeşitli araç-gereçlerin beraber kullanılması öğrenmenin kalıcı olması açısından önemlidir. Bu kapsamda, öğrencilerin ne kadar fazla duyu organına hitap edilirse, öğrenme de o oranda uzun süreli ve kalıcı olacaktır (Demirel, 2006).

2.1.4. Türkiye’de Anadolu Liselerinin Tarihçesi ve İşlevi

Anadolu liseleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ülke genelinde yabancı dille öğretim yapacak okullar olarak tasarlanarak ilk kez 1955 yılında Maarif Koleji’ adıyla Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul (Kadıköy), İzmir (Bornova), Konya ve Samsun’da açılmıştır. Daha sonra 1975 yılında bakanlığın kararı gereğince bu okulların adları ‘Anadolu Lisesi’ne dönüştürülmüştür (KALEV, 2015).

Türk eğitim sisteminde, özelde Anadolu liselerinde yabancı dil öğretilmesi, zorunlu ilköğretime geçiş ile birlikte 1990’lı yılların başında önemli bir yapısal değişime uğramıştır. Türkiye’de ilköğretimde sekiz yıllık eğitim-öğretim süresi ihtiyacı ilk kez 1946 yılında yapılan Üçüncü Milli Eğitim Şurasında önerilmiştir. Sonrasında 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile zorunlu eğitim-öğretim süresi sekiz yıla çıkarılmıştır. Yasaya göre bu öğrenimin beş yılının ilkokulda, geri kalan üç yılının da tamamlayıcı kurs ve sınıflarda görülmesi zorunlu olmuştur ancak bu

yasanın hükmü ilkokulda uygulanmıştır, üç yıllık kısmı ise bölge okullarının dışında uygulanamamıştır (Özel Ege Lisesi, 2015).

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim, 1971-1972 öğretim yılında pilot uygulama ile başlamıştır, 1973 yılında çıkan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile de tam olarak zorunlu hale getirilmiştir. Ancak yalnızca 16 ilde ve 18 okulda deneme amacıyla başlatılan bu ilköğretim uygulaması daha sonra terk edilmiştir. 1981-1982 öğretim yılında ise yeniden ve daha az sayıdaki pilot okulda (6 il, 10 okul) uygulanmıştır. Nihayet 1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesini sağlayan ‘İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkındaki 4306 Sayılı Kanun’ 23084 sayılı ve 18 Ağustos 1997 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (TED, 2010).

Anadolu liseleri 1999 yılına kadar ilkokuldan sonra öğrencileri merkezi bir sınav ile seçmekteydi. Anadolu liselerinde ortaokula başlamadan önce bir yıllık hazırlık sınıfı uygulaması vardı. Ancak sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulamasının başlaması ile birlikte Anadolu liselerinin ortaokul kısmı kapanmıştır. Anadolu liseleri hazırlık ile üç yıllık lise eğitimi olarak tasarlanmıştır. Yeni düzenlemeyle birlikte öğrencilerin 8. sınıftan sonra Anadolu liseleri için sınava girmeleri gerekmektedir (Gür, Çelik ve Coşkun, 2013).

Başında “Anadolu” olan liselerin ve diğer seçkin liselerin, genel liselerden en önemli farkı, yabancı dil hazırlık sınıfı olması ve matematik ve fen gibi derslerin yabancı dilde işlenmesiydi. Anadolu liselerinde özellikle dil ağırlıklı eğitimin verilmesi hedeflenerek kurgulanmış hazırlık sınıfları 2005-2006 eğitim-öğretim yılında kaldırılmıştır. Karar, genel ve mesleki liselerin öğretim süresinin hazırlık sınıfı olmaksızın 4 yıla çıkarılması ile uygulanmaya konmuştur. Ancak halen çok az sayıda Anadolu lisesi statüsündeki lisede (Galatasaray Lisesi, İstanbul Lisesi, Vefa Lisesi, Kadıköy Anadolu Lisesi gibi) hazırlık sınıfı uygulaması devam etmektedir (Gür, Çelik ve Coşkun, 2013).

Geçen yirmi yıllık süreçte, sınavla öğrenci alan okul sayısı sürekli artmış ve 2010 yılında genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülmesi kararıyla birlikte gelinen

noktada, sistem tam bir hiyerarşik yapıya bürünmüştür ve akademik eğitim almak isteyen neredeyse bütün öğrencilere yönelik seçmeci/elemeci bir sınav uygulanmıştır. Bir başka ifadeyle, az sayıda okula öğrenci seçen bir eğitim sistemi bütün akademik liselere, hatta bazı meslek lisesi türlerine de sınavla öğrenci seçen bir sisteme dönüşmüş ve bu süreçte aileler ve öğrenciler arasındaki rekabet giderek artmıştır. Böylelikle ailelerin ve öğrencilerin sınavla öğrenci alan liselere yönelik beklentileri de artmıştır (TED, 2010). 2014 Yılı 1. yerleştirme sonuçlarına göre Türkiye'de en yüksek puanlı Anadolu Lisesi Galatasaray Lisesi'dir. Daha sonra sırasıyla İstanbul Lisesi, Kabataş Erkek Lisesi, Kadıköy Anadolu Lisesi ve Cağaloğlu Anadolu Lisesi gelmektedir (www.eokul-meb.com, 2015).

Anadolu liselerini diğer lise türlerinden ayıran en önemli işlevi yabancı dil saatinin daha fazla olması ve matematik ve fen derslerinin yabancı dilde verilmesiydi. Ancak Anadolu liselerindeki yabancı dil hazırlık sınıflarının kaldırılması ve yabancı dil alanında yapılan rasyonel bir değişiklik ile bu işlevsel fark ortadan kaldırılmıştır. Tüm genel liselerin Anadolu liselerine dönüşmesi ve halen sınavla öğrenci alan kurumlar olmasının yanı sıra öğretmen alımlarının da sınavla yapılması, bu okullara yönelik akademik başarı beklentilerinin devam etmesini sağlamaktadır. Ancak bu başarı ölçütü yükseköğretime ne kadar öğrenci kazandırdıkları ile orantılı görülmektedir. Sınav ve eleme sistemi öğrenciler, veliler ve öğretmenler açısından önemli bir baskı oluşturmakta, eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkilemenin de ötesinde çocukların ve ailelerin yaşamlarını normal olarak sürdürebilmelerini olanaksız hale getirmektedir. Çocuklar sosyal, sportif ve sanatsal tüm etkinliklerden uzaklaşarak birer test makinesine dönüşmektedir (TED, 2010).

Tüm genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülmesi, beraberinde öğrenci sayısında artışı ve daha düşük puanlı öğrencilerin Anadolu liselerine devam etmesine yol açmıştır (TED, 2010). Dolayısıyla Anadolu liselerinin niteliğinin artırılması ve başarıya ilişkin beklentilerin karşılanabilmesi için finansman, metodoloji, insan kaynağı gibi faktörlerin yanı sıra fiziksel mekanlarının da dönüştürülmesi gerekmektedir.

2.1.4. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu 2015

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” projelerde uyulması gereken standartları anlatmak ve

planlamalara yön vermek amacıyla geliştirilmiştir. Yeni yapım, ek bina ya da tadilatı planlanan tüm eğitim yapılarının projelendirilme aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ihtiyaç programlarına, yürürlükte bulunan ilgili bütün yönetmeliklere, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yürürlükteki diğer mevzuatına ve "Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu"na uyulması gerektiği belirtilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan kılavuzda, genel olarak eğitim yapıları şu başlıklar altında irdelenmektedir:

- 1. Afetlere ilişkin kurallar:** Buna göre, eğitim yapılarının, doğal afetlerin etkilerine karşı dayanma testleri yapılmalıdır ve eğitim yapılarının öğrenciler için tehlikeli olabilecek koşulları ve 'Afet Planı'nı içeren bir master planı olmalıdır.
- 2. Yönetmeliklere, kanunlara ve ilgili oda şartlarına uygunluk:** Yeni bina, ek bina veya tadilatı planlanan tüm eğitim yapılarının planlanmasında ilgili kanun, yönetmelik ve oda şartlarına uyulması gerekmektedir.
- 3. Arazi ve İmar Standartları:**
 - Eğitim yapılarına konu olan her tür ve ölçekteki imar ve yakın çevresi için "İmar Planı Verileri" temin edilmelidir. İmar planı verilerinin elde edilmesindeki amaç, yatırımın gerçekleşmesine uygun olan arazi kullanımına sahip olunması ve yatırıma konu alanın eğitim alanı olarak tahsis edilmesinin belirlenmesidir.
 - Ulaşım sisteminin bir parçası olan otopark planlanmasında, araçlar için park yerleri, araç sayısı, otopark büyüklüğü, erişilebilirliği, araç giriş ve çıkış düzenine dikkat edilmelidir. Eğitim yapısına en az iki adet motorlu araç ulaşım yolu sağlanmalıdır. Benzer şekilde eğitim yapılarının kendi içsel eylemleri çerçevesinde giriş ve çıkışlarının, personel araç trafiği, yaya trafiği, lojistik giriş ve çıkışlarının da önceden öngörülmesi ve bu çerçevede ulaşım tespitlerinin yapılması gerekmektedir.
 - Eğitim yapısı faaliyete geçtiğinde, arsa çevresindeki yaya ve araç yollarının, yaya ve araç trafiğini düzenleyici işaret, yönlendirme ve sinyalizasyona sahip olması için gerekli planlama yapılmalıdır.
- 4. Arazi Standartları:**
 - Arsa ve araziye ilişkin mülkiyet bilgi ve belgelerinin elde edilmesi gerekmektedir. Arazilerin deprenselliğinin yanı sıra, yer altı yapısı, heyelan

durumu, toprak yapısı, yer altı su seviyeleri gibi pek çok jeolojik veya jeofizik veriler, başlangıç maliyetinin önemli bir kısmını oluşturan yapı maliyetlerini belirleyeceğinden, arazinin önceden zemine bağlı olası risk ve maliyetlerinin bilinmesi gerekmektedir.

- Arsa hiçbir şekilde daha önce tespit edilmiş fay hattı, taşkın sahası, toprak kayması ve yüksek yangın riski olan bir yerde seçilmemelidir.
- Arsadaki toprak kimyasalında hiçbir şekilde tehlikeli madde ve atık bulunmamalıdır.
- Arsa içerisinde, koşullar gereği kuyu suyu kullanımı veya fosseptik yapımı gerektiği durumlarda, ilgili mevcut yönetmeliklere uyulmalıdır.
- Arazinin mevcut durumu hakkında değerlendirme yapabilmek amacıyla, Belediyeler veya diğer kuruluşlarda halihazırda bulunan haritalar kullanılmalıdır. İncelemeye konu arazilerin; eğim düzeyinin az olması, üzerinden enerji nakil hattı (yüksek gerilim hattı) geçmemesi, gürültü ve çevre kirliliğinden uzak olması tercih edilmelidir.
- Arazi üzerinde yer alan dik yamaç, şev, dere, tarımsal faaliyetler gibi fiziksel özelliklerin detaylı bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Tüm bu verilere olumsuz cevap veren taşınmazlar üzerine kesinlikle eğitim yapısı planlanmamalıdır.
- Eğitim yapıları için kullanılacak arazilerin mümkün olduğunca yapılaşmaya müsait kare veya dikdörtgen formda olması eğitim yapıları için önemlidir.
- Arsa içerisinden hiçbir şekilde yüksek gerilim hattı geçmemelidir.
- Arazi ve yakın çevresinde mimari çalışmalara yön verecek, manzara, hakim rüzgar yönü, güneşlenme ve aydınlanma imkanı, nem gibi hususların belirlenmesi önemlidir.

5. Yer seçim kriterleri:

Eğitim yapıları için gerekli olan yer seçim kriterleri şu şekildedir:

- Yerleşim birimlerine yakın olması,
- Trafik yoğunluğundan az etkilenmesi,
- Toplu taşıma araçları ile rahat erişilebilir noktalarda bulunması,

- Havaalanı, demiryolu, otoyol, fabrika gibi eğitimi engelleyici gürültü kaynaklarına uzak olması (ölçülen ses düzeyi 95 desibelden yüksek olmamalıdır),
- Çevresel olumsuz faktörlerden uzak olması (çöp, toz, yetersiz aydınlanma, vb)
- Yakın ve orta vadede gelişme potansiyeli yüksek bir bölgede olması,
- Elektrik, doğalgaz, su, kanalizasyon gibi altyapısının planlanmış olması,
- Nüfus yoğunluğu bulunan alanlara yakın olması.

6. Arazi büyüklüğüne ilişkin standartlar:

- Ülkemizdeki arazi büyüklükleri ve öğrenci popülasyonu düşünüldüğünde, özellikle yerleşimin yoğun olduğu ve yeterli parsel büyüklüğünün bulunmadığı yerleşkelerde ihtiyaç duyulan arazi büyüklüğünün belirlenmesi için öğrenci başına düşen açık-kapalı alan en az 15 m²/öğrenci sayısı olarak hesaplanacaktır. Eğitim binası taban oturma alanının toplam arsa alanına oranı %35'ten büyük olmayacaktır.
- Arsa alanının %65'i yeşil alan, açık alan ve oyun alanları olarak planlanacaktır. Açık alan kullanımı içerisinde; “Okul Bahçeleri Düzenleme İlkeleri”ne uygun olarak yeterli büyüklükte tören alanı, sert zemin, amfi tiyatro, gezinti yolları, tel örgülerle çevrili açık spor sahaları, geleneksel çocuk oyunlarına uygun alanlar ayrılmalı, öğrenci ve öğretmenler için oturma grupları çevre peyzajı birlikte düşünülmelidir. Eğitim yapılarının planlama aşamasında yeterli yeşil alan, açık kapalı spor alanları ile oyun alanları ayrılmalıdır.

7. Genel Tasarım Standartları

Genel tasarım standartları genel olarak şu konuları içermektedir:

- Eğitim yapılarının, günümüz ve gelecek nesilleri içine alan, çevre, ekonomi ve toplum arasında akılcı bir denge kuran bir mimariye sahip olması gerekmektedir.
- Eğitim yapılarının yeri, kullanıcının konfor gereksinimi, binanın yönlendirilmesi, ulaşım ağının kurulması gibi aşamalarda eğitim öğretim amaçlı doğru tasarım kararlarının alınmasında önemlidir. Mimariyle oluşturulan yapay çevre, doğal sistemlerin bir parçası olmalıdır.
- Eğitim yapılarının tasarım sürecine, eğitim yapısının aktif kullanıcısı olan öğrencilerin dahil edilmesi, onlara sosyal ve çalışma sürecinde kendi beklentilerini ifade etmeleri sağlanmalıdır.

- MEB’e bağı okulların toplum tarafından kullanılması ve cazibe merkezi haline getirilmesi hedeflenmektedir. Bu açıdan okul saatlerinde öğrencilere okul saatleri dışında halkın kullanımına açık olmalıdır.
- Modern inşaat tekniklerinden sonuna kadar yararlanılmalı, maliyeti azaltıcı sistemler üzerinde durulmalıdır.
- Gelecekteki değişimlere imkân vermesi için esneklik ve uyarlanabilirlik herhangi bir okulun tasarımında anahtar gereksinimlerdir. Oluşacak akustik sorunlar için önlem alınarak, kayar / katlanır hareketli kapı ve duvarlarla binada esneklik sağlanabilir.
- Tasarımcılar, gelecekte okulun kolayca genişletilmesi veya aynı projenin farklı arazilerde de uygulanabilmesi için değişik ölçüler sunmak adına, genel bina formları kullanabilirler.
- Konfor, etkin bir öğretim ve öğrenim için önemlidir. Öğrenci ve eğitimcilerin konforuna yönelik detaylar, tasarımın bütününde göz önüne alınmalıdır.
- Eğitim yapılarının sürdürülebilir olması için genel hatlarıyla öncelikli beş temel ilke üzerine kurulu olmaları önerilmektedir; Sağlıklı Yapay Çevre, Yeterli ve Verimli Enerji Sistemleri, Çevre Duyarlı Yapı Malzemeleri, Çevre Duyarlı Form, Akıllı Tasarım.

8. Tasarım Standartları

Tasarım standartları oluşturulurken iklim gibi fiziksel etkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre Türkiye’de 4 farklı iklime göre farklı projelerin olması gerekmektedir. Bu iklim tipleri soğuk, ılık, sıcak, sıcak ve kuru iklimlerdir. Buna göre tasarımlar gerçekleştirilirken yerleşme ve yönlendirme kurgulanmalıdır. Bu süreçte bölgelerin güneş, rüzgar, nem ve yağış özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Okulların mimari tasarımında genel olarak kullanılacak bütün ürünlerde; CE belgeli olacaktır. Kullanılacak tüm malzemelerde EPD sertifikası belgesine sahip olanlar ve TS EN ISO 14001 sertifikalı olanlar tercih edilecektir.

Engelliler için eğitim yapıları tasarımında Eğitim Kurumlarının Ulaşılabilirlik Kılavuzuna, ADA (American Disabilities Act) (Engelliler Hareketi) kıstaslarına uyulmalıdır. Eğitim yapıları her türlü engellinin (görsel, işitsel ve bedensel) erişimine imkân sağlayan özelliklere sahip olmalıdır (MEB, 2015).

Engelliler hakkındaki kanunun amacı; engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır (Koca, 2010). Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkili, Çalışma Usul ve Esasları” hakkındaki yönetmeliğin amacı ise, özürlülerin ulaşımı ve kullanımına uygun olmayan yapıların uygun şekle getirilmesine yönelik proje değişiklik taleplerinin değerlendirilmesi için oluşturulacak komisyonun teşkili, çalışma usul ve esasları ile engellinin kullanımından sonraki sürece ilişkin hususları belirlemektir. Buna göre yapılacak olan proje tadilatı, yapının güvenliğini tehlikeye sokmayacak şekilde, engellilerin ihtiyaç duyduğu fiziksel ve mimari değişiklikleri ifade eder (MEB Mevzuat, 2006)

Genel tasarım standartlarına ilişkin bütün standartlar gözlem formunda yer aldığı için ayrıca bu alanda belirtilmemiştir (Ek 2).

2.2. İlgili Araştırmalar

Eğitim mekânlarına ilişkin olarak hem yurt içinde hem de yurt dışında birçok çalışmaya rastlamak mümkün olmakla beraber konuya ilişkin yurt içinde yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar iki ayrı başlık olarak verilmiştir.

2.2.1 Yurt içinde yapılan araştırmalar

Okul binalarının fiziksel yeterliliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi adlı bir çalışma, öğretmenlerin okulları fiziksel olarak yeterli bulmadıklarını ortaya koymaktadır (Kaplan, 2014). Çalışmanın bulgularına göre, binalar engelli bireyler ve çocuklar düşünülerek tasarlanmamakta, öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır.

İlköğretim okul binalarının günümüzde yapılaşma durumu üzerine yapılan bir araştırmada (Gün, 2001), 1997 yılında 4306 sayılı sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim kanunu uygulamaya konduktan sonra ilköğretim okul binalarının projelendirme ve yapılaşmalarında meydana gelen değişiklikler tespit edilmiştir.

Köse ve Barkul (2012), ilköğretim yapılarında tip proje uygulama sorunlarını incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, Türkiye’de 8 yıllık eğitime geçişle birlikte tip proje uygulamalarının daha yoğun bir şekilde gündeme geldiğini belirtmektedirler. Bu süreçte; inşa edilecek her okul yapısı için ayrı proje üretmenin zorluğu yanında zaman darlığı, eleman yetersizliği ve finansmandan kaynaklanan sebeplerle tip proje uygulaması devam etmiştir ve farklı çevre koşullarında aynı tip projelerin uygulanmasının beraberinde birçok sorun getirdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada İstanbul il sınırları içindeki ilköğretim okulu tip projeleri incelenerek, uygulama aşamasında ortaya çıkan sorunlar değerlendirilmiştir.

Gök’ün (1999) yaptığı çalışmada, ilköğretimde okul binalarının kullanım durumu zaman ve ergonomik açıdan incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, okulların tamamının ilköğretime geçtiği fakat ikili öğretim yaptığı saptanmıştır. Ayrıca okuldaki fiziki birimlerin kapasitelerinin üzerinde kullanıldığı, öğrenciler dışında toplumun başka kesimleri tarafından çok az kullanıldığı ve okul bina ve birimlerinin ergonomik kullanımına önem verilmediği görülmüştür.

Şimşek (1991) yapmış olduğu çalışmada, ortaöğretim okul binalarının kullanım etkililiğini “mekân ve zaman boyutları açısından ele alarak değerlendirmiştir. Bu araştırma ile mevcut okul binaları ile eğitimin kalitesini düşürmeden daha fazla bireye eğitim hizmeti götürebilmenin mümkün olup olmadığına ilişkin durumu incelemiştir ve bu durumun ülkemizde bilimsel verilere dayanmadan çözülmeye çalışıldığını ileri sürmüştür. Okul binalarının daha etkili bir şekilde kullanımını sağlamaya yönelik destek vermek amacıyla okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Şimşek (2014) başka bir çalışmada ise eğitsel fizik mekan yetersizliği sorunu ve bu sorunun çözümü konusundaki girişimlerin; çeşitli boyutları ile, eğitim teknolojisi açısından tartışmaktadır. Buna göre Türkiye’de okul binası yetersizliği sorununun çözümü ve okul binalarının kullanım etkililiğinin artırılmasına yönelik öneriler sunmaktadır.

Okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin yapılan bir çalışmada (Güleş, 2013), okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin kalite standartları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda mevcut durumlara ilişkin yapılan değerlendirmeler, okul öncesi mekânlarının iyileştirme yapılması gereken alanları ortaya çıkarılmıştır.

Okul öncesi çocuk eğitim merkezlerine ilişkin yapılmış olan bir diğer çalışmada (Şener, 2001), eğitim sistemi ile okul öncesi çocuk eğitim merkezi mekânsal kuruluşu ve plan düzenleri arasında dolaysız bir ilişkinin varlığı saptanmıştır. 3 ayrı okul öncesi eğitim sisteminin zaman içinde gelişen ihtiyaçlara göre değiştirilmesi veya birbirine dönüştürülmesine olanak sağlayacak değişebilir/dönüşebilir/esnek bir okul öncesi çocuk eğitim merkezi “fiziksel çevre modeli” geliştirilmiştir.

‘Anasınıfına devam eden çocukların okul bahçesinde görmek istedikleri ortam özelliklerinin belirlenmesi’ başlıklı bir çalışmada (Kılıç, 2013), çocukların nasıl bir okul bahçesi istedikleri, çizdikleri resimler aracılığıyla belirlenmiştir. Buna göre çocukların okul bahçesini aktif olarak kullanmak istedikleri, açık bir okul bahçesinde, doğal öğelerle birlikte olmak istedikleri belirlenmiştir. Buna karşın çocukları en çok rahatsız eden öğelerin ise kirlilik ve çöpler olduğu tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri, eğitim yapılarındaki uygun çevre şartları ve genel özellikleri ile incelenen bir çalışmada, bir anaokulunun kullanıcı gereksinimleri açısından uygunluğu incelenmiştir (Baran, Yılmaz ve Yıldırım, 2007). Elde edilen sonuçlara göre; düşük ödenek sonucu eksik mekânlar, plansız oluşumlar ortaya çıkmış ve okul öncesi binasının kullanıcı gereksinimlerine yeterince yanıt veremez hale geldiği tespit edilmiştir.

Karaküçük (2008) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarından seçilmiş bir örnekte, var olan fiziksel/mekânsal koşulların, çocukların gelişim özelliklerine ve ilgili alanyazına uygun olup olmadığını araştırmıştır. Verilerin, alanyazın bilgileriyle karşılaştırılması sonucunda, idari bölümler, uyku odası, yemek masası ve sandalye boyutları, çocuk başına düşen alan, ısınma ve aydınlatma koşullarının “yeterli/oldukça yeterli” olduğu görülmüştür. Gözlem odası, sağlık odası, tuvalet-lavabo sayıları, bahçe, oyun araç gereçleri ve yangın güvenliği açısından sağlanan koşullar ise “yetersiz/oldukça yetersiz”dir. Araştırmanın sonuçları, incelenen okul öncesi eğitim kurumlarında, fiziksel/mekânsal koşulların belirlenmiş ölçütlere tam olarak uymadığını ve okullar arasında farklılıklar gösterdiğini ortaya çıkarmıştır.

Yıldız ve Perihanoğlu (2004) okullarda araç-gereç bulunma düzeyi ile öğrencilerin gelişim düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 31 okul öncesi eğitim kurumu ve 1040 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada araç-gereç bulunma düzeyi ile dil gelişimi ve bilişsel gelişim arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, dikkat çekici

bir şekilde motor gelişim açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Okulların Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarına ait Standartlar Yönergesine uygun olarak yapılıp yapılmadığını araştıran bir çalışmada (Ünal, Öztürk ve Gürdal, 1998), okulların çoğunluğunun yönetmelikteki standartlara uymadığı belirlenmiştir.

Sınıfın fiziki çevresine ilişkin yapılan bir çalışmada (Köse, 2004), üniversite öğrencilerinin klasik sınıflarından farklı olarak beynin fiziksel ve psikolojik olarak daha rahat bir eğitim ortamına uyacağı bir sınıfta İngilizce öğrenmelerinin faydaları sorgulanmıştır. Bunun için beynin yapısı ve fonksiyonu üzerinde durulmuş ve sınıf ortamının nasıl oluşturulacağı belirtilmiştir.

2.2.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

‘Öğrenci çıktıları ile okulun fiziki çevresi arasındaki ilişkileri açıklama’ başlıklı bir çalışmada (Tanner, 2008), seçilen okul tasarım öğelerinin üçüncü sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkileri, betimsel bir araştırma modeliyle incelenmiştir. 24 ilköğretim okulundan seçilen üçüncü sınıf öğrencilerinin örneklem olarak alındığı çalışmada sınırlandırılmış bir regresyon analizi ile okul tasarım öğelerinin öğrencilerin başarı verileri üzerindeki etkileri ortaya çıkarılmıştır. Bağımsız değişken olarak ele alınan okulun fiziki çevresinin dört farklı tasarım boyutu ele alınmıştır, bunlar; hareket ve dolaşım (okul içerisinde yeterli kişisel alan ve etkili dolaşım alanları, vb.), geniş grupların buluşma alanları (sosyal alanlar, vb), gün ışığı ve manzara(pencerelerin güneş alması, vb.) ve eğitsel çevredir (ıslak veya kuru aktivitelere yer veren alanlar, vb). belirtilen bu dört boyutun tam regresyon analizi ve sınırlandırılmış regresyon analizleri %2 ve %7 oranında başarıyı açıkladığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı araştırma sonucunda fiziki çevrenin öğrenci başarısıyla pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin üniversite mekanına ilişkin deneyimlerini açımlayıcı bir araştırma modeli ile araştıran bir çalışmada, Cox (2011), öğrencilerin öğrenme mekanlarına ve görselliğe olan tepkilerini, bağımsız çalışmak için yaptıkları yer tercihlerini, bölüm binaları hakkındaki duygularını ortaya çıkarmaktadır. Üniversitenin büyüklüğü, yönetimin etkililiği gibi faktörlerin nasıl daha kişisellikten uzak ve disiplinli çevreler

üretmeye eğilimli olduğunu ve böylelikle yüzeysel bir katılım üretmesinin muhtemel olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Çalışma sonucunda misafirperverlik, eleştirisellik ve dayanışma ve beraberlik tepkileri ortaya çıkmıştır.

Olson ve Kellum (2003), yaptıkları çalışmada sürdürülebilir okul binalarının K-12 okullarında eğitimsel başarı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Buna göre, sürdürülebilir okul binası tasarımının iki unsuru olan doğal aydınlatma ve havalandırma kalitesinin öğrenci performansı üzerinde direkt olarak etkili olduğunu belirtmektedirler. Sürdürülebilir tasarımlar, doğal aydınlatma prensiplerinden yararlanmaktadır ve içerideki hav kalitesini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Böylelikle hasta bina sendromuna ilişkin ve diğer binaya ilişkin hastalıkların ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır.

Prescott (2001), yapmış olduğu çalışmada, tropik bölgelerdeki okul binalarında ısı konforunu araştırmıştır. Buna göre okullarda öğretmenlerin mevcut ısı çevresine karşı vermiş oldukları tepkilerin çeşitli olduğunu, öğretmenlerin iklimlendirmeyi gerekli gördüklerini ve sınıfların mevcut ısı çevresini yönetmenin sık sık bakım ve onarım sorunlarından, kullanıcı hatalarından veya ilgisizlik gibi nedenlerle güçleştiğini düşündükleri sonuçları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla okul tasarımcılarının, ısı çevresinin kontrolünü sınıf öğretmenlerine bırakmalarını gerektiğini ve ayrıca okullarda iklimlendirmenin bulunmasının önemli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Al-Enezi (2002), okul bina durumları ve Kuveyt devlet liselerindeki 12. Sınıf öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 28 erkek okulu ile 28 kız okulu olmak üzere toplam 56 lise oluşturmuştur. Çalışmada okulun genel, bakım ürünleri ve yapısal koşulları ile akademik başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığı, bina koşulları ile akademik başarı arasındaki bu ilişkinin erkek ve kız okullarına göre değişiklik gösterip göstermediğini, fiziki bina bileşenlerinin hangi bileşenlerinin öğrenci başarısı ile ilişkili olduğunu sorularına cevap aranmıştır. Çalışmada veriler hem korelasyonel hem de regresyon analizleri ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre tüm okullar incelendiğinde binanın kozmetik, yapısal ve tüm koşullarının öğrenci başarısı ile anlamlı derecede pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Erkek okullarında akademik başarı ile bina koşulları arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur. Kız okullarında ise Fen bilimleri ya da sanat bilimlerinde bina koşullarının akademik başarıyı etkilemediği tespit edilmiştir ve bina koşullarının

fiziki yanlarından olan duvar yazıları ve akıtan çatıların öğrenci başarısında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Okullardaki akustik, ısı ve havalandırma kalitesi arasındaki çatışmayı inceleyen bir araştırmada (Montazami, 2012), gürültülü alanlarda (örn. Heathrow Havaalanı gibi) kurulmuş olan doğal havalandırılmalı okulların aşırı sıcaklığa ve zayıf hava kalitesine sahip olmasının yanı sıra havalandırma sisteminin olmamasından dolayı yaz aylarında yüksek derecede gürültülü bir arkaplana sahip olduğu hipotezinden yola çıkılmıştır. Araştırma sonuçları, pencereleri kapatmanın gürültüyü tavsiye edilen seviyeye indirmediğini, fakat aynı zamanda sınıfın fiziki çevresine yönelik iki olumsuz etkiye de yol açtığını göstermiştir. Birincisi sınıflar için aşırı sıcak olma potansiyelini arttırmaktadır ve ikincisi ise bina içerisinde yeterli havalandırma olmadığından dolayı zayıf bir hava kalitesine sebep olmaktadır. Hem nitel hem de nicel araştırmalar sonucunda bu durumun öğrencilerin akademik başarılarını da olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Awiria (1994) araştırmasında, okulların fiziki çevresi ile öğrenci davranışı arasındaki ilişkiyi ortaöğretim açısından incelemiştir. Araştırmanın temel sorusu, hangi yönlerden öğrenci davranışlarının okulun fiziki çevresi ile bağlantılı olduğudur. Araştırmada öncelikle okulun fiziki çevresi geniş bir şekilde tanımlanmıştır, daha sonra ise davranışın geniş bir tanımlanması yapılmıştır ve 'iyi' ve 'bozucu' davranış tanımlanmıştır. Daha sonra ise HMI (1988-1991) Raporu'na dayanarak okulun 'iyi' ve 'zayıf' fiziki çevresi belirlenmiştir. Araştırma iki deneysel yol ile gerçekleştirilmiştir. Birincisinde anket analizine dayalı olarak yapılan araştırma okulun hangi fiziki çevresinin öğrencilerin ve öğretmenlerin tavırlarını etkilemekte olduğu ile ilgilidir. İki okuldan alınan 10 öğretmen ve 115 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Araştırma sonuçları öğretmen/ öğrenci tavırları ile okulun fiziki çevresi arasında güçlü bir ilişkinin olduğu yüksek yüzdelerle ortaya çıkmıştır. İkinci araştırmada ise davranışı açısından sadece bir okuldan alınan 12-18 yaş arasındaki öğrenciler gözlemlenmiştir. Buna göre tavırların davranıştan farklı olduğunu, tavırların davranışı açıklamadığı ortaya çıkmıştır. Diğer bir sonuç ise iyi olarak değerlendirilen fiziki çevrede öğrencilerin iyi davranışlarda bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Castronuovo (2006) çalışmasında, okulların toplumun içinde mi yoksa uzakta mı okulların inşa edilmesi gerektiğini araştırmaktadır. Yapmış olduğu çalışmada küçük

okulların hem sosyal açıdan hem de akademik başarı açısından birçok faydasının olmasına rağmen günümüzde okulların ekonomik nedenlerden dolayı çok daha büyük geniş okullar olarak inşa edildiğini belirtmektedir. Çalışmada bu büyük ve kişisiz okulların, öğrenciler için yeterli öğrenme ortamı sağlamadığı iddia edilmektedir. Çalışmada çocukların çevresine yakın yerlerde kurulmuş olan küçük okullarda daha güçlü insan ilişkilerinin oluştuğunu ve bu okulların aynı zamanda okul ve çevre arasında simbiyotik ilişkinin gelişmesini sağladığı tespit edilmiştir.

Bir araştırmada (Mohamed, 2009), Mısır'daki devlet ilköğretim okullarının fiziksel performansı incelenmiştir. Temel problem, iklim koşullarının çeşitliliğinin okullardaki performansı etkilemesi düşünülmeden bütün ülkede aynı temel prototip tasarımların yapılmakta olmasıdır. Bir pilot uygulama yapılmıştır ve araştırma sınıftakilerin ısı konforunu incelemeye odaklanmıştır. Böylelikle tasarım performansını sağlamak için çözüm yolları aranmıştır. Çalışma sonucunda bazı pasif önlemlerle sınıf kullanıcılarının ısı konforunun önemli ölçüde sağlanabildiği gözlemlenmiştir.

Lupton (2003) yapmış olduğu çalışmada, dezavantajlı bölgelerdeki ortaöğretim okullarını okul süreçleri ve kalite açısından incelemiştir. Çalışmada dezavantajlı bağlamın ortaöğretim okul örgütlerini ve süreçlerini ve aynı zamanda kaliteyi, OFSTED (Eğitim Standartları Ofisi) açısından değerlendirildiğinde nasıl etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışma, bağlam-kalite ilişkisinin nicel bir analiziyle başlamaktadır fakat temelde dört nitel durum çalışmasına dayanmaktadır. Araştırma sonuçları, fakir bölgelerdeki kalite probleminin kısmen inceleme sisteminin bir yapaylığı olmasının yanı sıra bağlamsal etkileri yansıttığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca dezavantajlı bölgelerdeki okul bağlamları arasında önemli farklılıklar bulunmuştur ve bunlar tipik bağlam ölçümleriyle elde edilmemiştir. Sonuç olarak, okul fonunda ve incelemesinde bağlamsal etkileri fark edebilmek için değişiklikler gerekmektedir ve fakir bölgelerdeki okulların gelişmesi için özel uygulamalara gereksinim duyulmaktadır.

McEwen (2011) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin kendi okullarının fiziki çevresine ilişkin algıları ile okuldaki özsaygıları, öğrenme hedefleri, akademik başarı ve davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma için öncelikle ortaöğretim kurumlarından 11 ile 17 yaş aralığında öğrencilerden seçilen altı odak grup oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise iki liseden 610 öğrenci ile anket yapılmıştır. Kesitsel ve boylamsal veriler elde edilmiştir. Buna göre öğrencilerin okulun fiziki

çevresine ilişkin algılarının öğrenme hedefleri ve öz saygı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplardan okulun fiziki çevresine ilişkin pozitif algı birinci grupta daha güçlü bir şekilde ortaya çıkarken üçüncü ve beşinci gruplardaki öğrencilerin negatif bir algıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu grupların kendi öz saygı ve öğrenme hedeflerini okulun fiziki çevresi ile ilişkili olmadığı ve farklı sebeplere bağlı olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak okulun fiziki çevresinin öğrencilerin biliş ve duyguları üzerinde değil de daha çok davranışları üzerinde doğrudan ve güçlü bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Thomson (2013) çalışmasında, Cornwall'daki ortaöğretim okullarının peyzaj tasarımına ilişkin derinlemesine inceleme yapmıştır. Bu araştırma ile planlamacılar, bahçe tasarımcıları, öğretmenler ve diğer ilgili partilerle birlikte çocukların ve gençlerin okulların dış mekânlarının tasarımındaki rolleri ve potansiyelleri araştırılmıştır. Buna göre okul mekanlarının ne ölçüde öğrencilerin gereksemelerini karşıladığı belirlenmiştir ve bu tasarımlarda çocukların ve gençlerin karar sürecine katılması okul kültürünün bir parçası olduğu belirtilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu tez çalışmasında, Türkiye’de ortaöğretim kurumlarından Anadolu Liselerinin fiziki mekânlarının Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları açısından değerlendirmesi yapılarak, bu kurumlarda eğitimde kalitenin artırılması bakımından eksiklikler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma’da, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil merkez ilçelerinde yer alan Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının mevcut durumun değerlendirilmesi amacıyla yürütülen yönteme ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının “MEB Eğitim Yapıları Asgari Standartları Kılavuzu” açısından değerlendirilmesini hedefleyen bu çalışmada nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmadır. Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması gibi özellikleri (Yıldırım ve Şimşek, 2008), bu çalışmanın amacına uygun düşmektedir. Bu bağlamda nitel desenlerden durum çalışması yaklaşımı kullanılmıştır.

Durum çalışması, tek ve ilişkili bir yapının yoğun ve bütüncül bir tanımı ya da analizidir. Yani sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2009/2013). Stake (2006; akt. Merriam, 2009/2013, s.41) durum ya da vaka olarak adlandırılan bu çalışma desenini şu şekilde açıklamaktadır: “Vaka bir isim, bir nesne, bir varlıktır; çok ender olarak bir fiil, bir sıfat, bir işlev olabilir. Okullar görülmesi kolay, gerçek şeyler sunduğu için vaka olabilir ancak eğitimin kendisi vaka olamaz. Hemşireler vaka olabilir ancak, bakım faaliyetleri vaka olarak tanımlanamaz”. Ona göre, durum çalışması ile edinilen bilgi; daha somuttur, daha bağlamsaldır, okuyucunun yorumlarına açıktır, okuyucunun belirlediği teorik evreni temel alır (akt. Merriam, 2009/2013, s.44). Bu çalışmada Anadolu liselerinin fiziki mekânları durum ya

da vaka olarak tanımlanmıştır. Araştırmada tüm Anadolu liseleri ile ilgili bir genellemeye ulaşabilmek için birden fazla okul üzerinde çalışma yapmak uygun görülmüştür. Bu açıdan araştırmada bütüncül çoklu durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Bütüncül çoklu durum çalışmasının diğer durum çalışmalarından farkı, mercek altına alınan konunun bir değil, birden fazla alanda (bu araştırma için “alan”dan kasıt “okul”dur) incelenmesidir. Böylelikle, olgunun benzer ve benzer olmayan bağlamlar içinde nasıl bir hal aldığı konusunda içgörü kazanılır; araştırmanın bilgi zenginliğinin yanı sıra genellenebilirliği ve güvenilirliği artar. Bu projeye Gaziantep il ve ilçelerinde son 10 yıl içerisinde inşaa edilmiş tüm Anadolu liselerinden 4 farklı tip projeye göre yapılmış liseler dâhil edilerek çoklu durum çalışmasının bu güçlü yönünden yararlanılması hedeflenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Durum çalışmaları için diğer nitel araştırma türlerinin aksine iki düzey örnekleme gerekmektedir. İlk olarak üzerinde çalışılacak durumun seçilmesi gerekmektedir. Daha sonra durum kapsamında ilgili kişiler, etkinlikler ya da belgelerin incelenmesi planlanmıyorsa örnekleme seçme yoluna gidilir. Dolayısıyla ilk olarak durum seçimine yönelik kriterleri belirlemek ve kriterlere uygun bir durum seçmek gerekmektedir (Merriam, 2013). Bu bağlamda genel olarak tüm Anadolu liselerinin mekânsal koşullarına dikkati çekme amacı içinde, araştırmanın çalışma evreni, Gaziantep il sınırları içerisinde bulunan ve son on yıl içerisinde yapılmış bütün Anadolu liseleridir. Burada ortaöğretim kurumları içerisinde Anadolu liseleri seçilmiştir. Çünkü meslek liseleri ve diğer lise türleri amaçları ve mekânları açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu durumun karşılaştırmayı güçleştireceği düşünüldüğünden araştırma Anadolu liseleri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada çalışılacak olan en iyi durumu seçmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve daha sonra tipik durum örnekleme yöntemi seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde amaç, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada ölçüt olarak 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren yapılan ya da yıkılıp yeniden inşa edilmiş tüm Anadolu

liselerinden farklı projelere göre yapılmış okul binaları alınmıştır. Araştırmada diğer bir amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme, evrende en genel şekliyle olayı tasvir eden örneklemin bulunmasıdır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu 2005-2006 eğitim-öğretim yılında ve daha sonraki yıllar olmak üzere son 10 yıl içerisinde Gaziantep ili sınırları içerisinde yapılmış olan bütün Anadolu liselerinin projelerine ulaşılmıştır ve elde edilen bilgilere göre liselerin 4 farklı örnek projeye göre yapıldığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın birinci düzey örneklemini son on yıl içerisinde Yatırım ve İzleme Dairesi tarafından yaptırılan ve elde edilen 4 farklı tip projeye uygun olarak yapılmış 4 farklı Anadolu Lisesi oluşturmaktadır.

Gaziantep il ve ilçelerinde toplam 59 Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Bunlardan 3 Anadolu Lisesi eğitim-öğretime farklı okul bünyesinde başlamış ancak bina olarak henüz tamamlanamadığı için kapsam dışı bırakılmıştır. Bu okullardan 24'ü ise 2005 yılından önce yapılmış binalar olduğu için araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca lise projesi olarak çizilmeyen 8 Anadolu lisesinin fiziki mekânlarının MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartlarına uygun olmadığı varsayılarak kapsam dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak son on yıl içerisinde yapılmış ve faaliyette olan 24 Anadolu Lisesi binası bulunmaktadır. Bunlardan sadece 1 Anadolu lisesi 40 derslikli tip lise projesine göre yapılmıştır, 2 tanesi 16 derslikli tip lise projesine göre, 3 tanesi 24 derslikli tip lise projesine göre ve 18 tanesi 32 derslikli tip lise projesine göre yapılmıştır. Bu okullardan dört farklı tip projeye uygun olarak yapılan dört farklı Anadolu Lisesi araştırmada durum olarak belirlenmiştir. Bu okulların seçiminde tipik durum örnekleme ve kolay ulaşılabilir örnekleme yollarına başvurulmuştur. Araştırma kapsamında yer alan Anadolu liseleri ve projelerine ilişkin bilgiler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Araştırma Kapsamında Fiziki Mekânları İncelenen Anadolu Liseleri

No	İlçe	Okul	Bitiş tarihi	Proje Türü
1	Şehitkâmil	Aktoprak Anadolu Lisesi	2008-2009	16 Tip
2	Şahinbey	İ.M.K.B. Anadolu Lisesi	2005-2006	24 Tip
3	Şahinbey	Dumlupınar Anadolu Lisesi	2013-2014	32 Tip
4	Şahinbey	Gülşen Batar Anadolu Lisesi	2013-2014	40 Tip

Durum çalışmalarında örneklem seçimine veriler toplanmadan önce veya veriler toplanırken karar verilebilir (Merriam, 2009/2013). Araştırmanın ikinci düzeyindeki diğer örnekleme ise okul paydaşlarıdır. Durum kapsamında belirlenen okulların kullanıcılarının görüşlerini almak amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminden yararlanılarak katılımcılar belirlenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla her okuldan en az 3 yönetici, 10 öğretmen, 50 öğrenci ve Okul- Aile Birliği'ne üye 2 veli belirlenmiştir. Okullarda 1 okul müdürü ve 4 müdür yardımcısı, her okulun 11. sınıfların farklı bölümlerinden 50 öğrenci, farklı branşlardan 10 öğretmen ve Okul-Aile Birliğine üye 2 veli ile görüşme yapılmıştır. Toplamda 16 yönetici, 40 öğretmen, 200 öğrenci ve 8 veli araştırmanın ikinci düzey çalışma grubunu oluşturmuştur.

3.3. Veri toplama araçları

Durumu bütüncül bir şekilde ortaya koyabilmek için nitel veri çeşitlenmesine gidilmiştir. Bu çalışmada, “gözlem”, “görüşme” ve “doküman incelemesi” teknikleri kullanılarak veriler elde edilmiştir. Çünkü bu çalışmada amaç, Anadolu liselerinin fiziki mekânlarına ilişkin durumu derinlemesine incelemektir.

3.3.1. Gözlem Formu

Araştırmada Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu'na (2015) göre değerlendirilmesini sağlamak amacıyla bir gözlem formu oluşturulmuştur. Gözlem formu oluşturulurken Kılavuz'da belirtilen fiziki mekânlarla ilgili tüm standartlar ele alınmıştır. Bilgi içerikli ve çok fazla tekrar edilen ifadeler çıkarılmış ve sonuç olarak 436 maddeden oluşan bir gözlem formu elde edilmiştir. Elde edilen okul projelerinin ve okul binalarının incelenmesinde MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu-2015 baz alınarak hazırlanan bu yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır (Ek 2). Gözlem formunda “var/yok” seçenekleri ve “var” seçeneği altında “uygun/kısmen uygun/uygun değil” seçenekleri bulunmaktadır. Buna göre fiziki mekânların MEB'in belirlemiş olduğu standartlara uygun olup olmadığı gözlemlenmiştir.

Değerlendirme yapılırken gözlem formundaki maddeler araştırmacı tarafından tek tek okunmuş, alanında uzman mimar tarafından ise “uygun/kısmen uygun/uygun değil/yok” şeklinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla fiziki mekânların değerlendirilmesinde uzman görüşü alınmıştır.

Gözlem formunda temel olarak incelenen fiziki mekânlar, şu başlıklar altında sıralanmıştır:

1. Derslikler (Eğitim yapıları derslikleri, müzik ve resim dersliği, laboratuvarlar)
2. İdari mekânlar (Müdür odası, müdür yardımcısı odası, idari oda, rehberlik servisi odası, arşiv ve dosya odası, öğretmenler odası, zümre öğretmenler odası, veli görüşme odası, okul-aile birliği odası ve personel tuvaleti).
3. Ortak alanlar (Kütüphane, çok amaçlı salon, konferans salonu, ibadethane, spor ve beden eğitimi salonu, kantin-kafeterya, yemekhane)
4. Sirkülasyon Alanları (Giriş holleri, koridorlar, kapalı teneffüs alanı, rampalar, merdivenler, yangın merdivenleri, asansör, galeri boşlukları)
5. Islak hacimler (Öğrenci tuvalet kabini, engelli tuvaleti, temizlik odası, öğretmen wc kabin)
6. Teknik mekânlar (ısı merkezi, elektrik odası, jeneratör odası, havalandırma santrali, sistem odası, teknisyen ve hizmetli odaları, depolar, su deposu, sığınak)
7. Okul bahçeleri (Açık spor alanı, sosyal alan, gezinti yolları, giriş ve kontrol kulübesi, servis ve itfaiye yolu, otopark ve servis araçları, yeşil alan)

3.3.2. Görüşme Formları

Araştırmanın nitel verilerin toplanması için kullanılan ikinci araç ise yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır. Görüşme formlarının hazırlanmasına başlamadan önce, konuya ilişkin kaynaklar taranmış, alandaki bir akademisyenle yazışmalar yapılmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Daha sonra, ikinci tez izleme komitesinde, jüri üyelerinin önerileri doğrultusunda formlara son hali verilmiştir.

Çoklu durum çalışmalarında, durumlar birbiriyle kıyaslanarak ortak noktaların ve benzerliklerin ortaya çıkarılması esas olduğundan, her okulda aynı boyutlar hakkında veri toplamak önemlidir. Dolayısıyla görüşmelere standart bir görüşme formuyla gidiliyor olması, karşılaştırılabilir veriyi toplayabilmek açısından gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu nedenle yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme yöntemi benimsenmiştir. Bu tür bir yaklaşımın benimsenmesi aynı zamanda görüşmecinin yanlılığını ve öznelliğini azaltır. Ancak unutmamak gerekir ki her durumun (vakanın)

kendine özel durumları vardır. Bu tür okula özel, öngörülemediği durumlar fark edildiğinde görüşmeyi yapan araştırmacılara ek sorular sorma serbestliği tanınmıştır.

Görüşme formları yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için ayrı olarak hazırlanmıştır. Formun giriş bölümünde araştırmacı ve yapılan çalışma hakkında bilgi verilmiş, araştırmanın amacı açıklanmıştır. Diğer bölüm ise kişisel bilgilerin sorulduğu birinci ve açık uçlu soruların yer aldığı ikinci kısımdan oluşmaktadır (Ek 3, 4, 5, 6).

Olası yanlılığı önlemek amacıyla, görüşme yapılan öğretmen ve öğrencilerin seçimini okul yöneticilerine bırakmak yerine nöbetçi olması ya da dersinin bulunmaması sebebiyle boş vakti olan öğretmen ve öğrencilerle, gönüllülük ilkesi esas alınarak görüşme formları uygulanmıştır. Buna karşın görüşme yapılan velilerin seçiminde araştırmacıların rastlantısal seçim yapabilme şansı olmadığı için, okul-aile birliğine üye kişilere telefon ya da öğrenci vasıtasıyla ulaşılarak görüşme formları doldurulmuştur. Ayrıca bazı veliler ile de yüz yüze görüşme yapma şansı elde edilmiştir. Bu bağlamda Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nde veliler ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Diğer okullarda ise öğrenciler vasıtasıyla ve telefonla velilere ulaşılarak görüşme formlarındaki sorulara cevap alınmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada Anadolu liselerinin fiziki mekânlarına ilişkin veri toplamak amacıyla öncelikle Gaziantep il Milli Eğitim Müdürlüğü İnşaat ve Emlak birimiyle görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bilgilere göre, MEB'e bağlı okul ve kurumların binalarının uygulanacak programların özelliklerine uygun olarak yaptırılması için ilgili Genel Müdürlükler veya Daire Başkanlıkları tarafından önerilen ihtiyaç programları dikkate alınarak tip (örnek) projeler hazırlandığı ve uygulandığı görülmüştür. MEB'e bağlı okul ve kurumların binaları Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmakta ya da yaptırılmaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen durum içerisinde yer alan Anadolu liselerinin tümü bu projelere göre yapılmıştır. Buna göre son 10 yıl içerisinde Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan ya da yaptırılan tip lise projeleri incelenmiştir. Elde edilen projelere ilişkin bilgi Tablo 5'te verilmiştir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan tip lise projesi uygulaması araştırılmıştır. Konuya ilişkin bilgiye bulgular kısmında ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Bu süreçte araştırmacı, gözlem formuna göre okul projelerini ve okul binalarını değerlendirirken, uzman yardımına başvurmuştur. Araştırmanın ikinci alt amacına ilişkin olarak katılmalı gözlem yoluyla okul mekânlarının amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığına yönelik notlar tutulmuştur. Elde edilen verilerden dikkat çeken unsurlar fotoğraflar ile desteklenmiştir. Katılmalı gözlem, okullarda derslerin olduğu esnada yapılmıştır. Elde edilen veriler araştırmacı günlüğüne kaydedilmiştir. Nitekim araştırmacı günlüğü araştırmacının konuya ilişkin gözlemlerini, izlenimlerini not aldığı, informal açıklamaların ve anlatıların yazıldığı defter veya ajanda gibi araçlardır. Araştırmacı, bu şekilde araştırma sürecindeki algılarını, deneyimlerini ve düşüncelerini bir kenara not etmekte ve araştırma sürecinde kaynak olarak kullanabilmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2008). Bu bağlamda konuya ilişkin konuşmalar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Araştırmacının katılmalı gözlem esnasında elde ettiği bilgiler ise araştırmacı günlüğünde kayıt altına alınmış ve analiz sürecinde bu bilgilerden yararlanılmıştır.

Araştırmada Anadolu liselerinin fiziki mekânlarına ilişkin tüm okul paydaşlarının görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuştur. Bu formlar öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve velilere yönelik ayrı ayrı hazırlanmıştır. Tüm katılımcıların bu formları doldurmaları istenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın çıkış noktası olan Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından değerlendirilmesi olduğundan, duruma ilişkin tüm yönlerin incelenmesi amacıyla okulların projeleri, okul binaları ve daha sonra okul paydaşlarının görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler bu sıraya göre analiz edilmiştir. Verilerin analizine ilişkin bilgiler aşağıda sırasıyla verilmektedir.

3.5.1. Projelerin Analizi

Araştırmada öncelikle elde edilen okul projeleri araştırmacı tarafından MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzuna göre hazırlanmış olan yapılandırılmış gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme için AutoCAD Programı kullanılmıştır. Çünkü AutoCAD (CAD-Computer Aided Design) programı, mühendisler, mimarlar, teknik ressamlar ve teknikerler tarafından kullanılan

bir bilgisayar destekli teknik çizim ve tasarım programıdır. Projeler AutoCAD ortamında hazırlandığı için bu program yoluyla açılabilir. Dolayısıyla projeler AutoCAD ortamında alanında uzman bir mimar ile birlikte değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken araştırmacı tarafından hazırlanmış olan gözlem formu kullanılmıştır. Değerlendirme esnasında okul projeleri AutoCAD programında açılarak, mimar tarafından incelenmiştir. Gözlem formundaki maddeler araştırmacı tarafından tek tek okunmuş, uzman ise AutoCad programında maddelerin uygunluğunu kontrol ederek “uygun/kısmen uygun/uygun değil/yok” şeklinde değerlendirmeyi yapmıştır.

Konuya ilişkin bulgular tablolar haline çevrilerek anlaşılması kolay hale getirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen projeler bulgular bölümünde Tablo 5’te verilmiştir.

3.5.2. Okul Binalarının Analizi

Çoklu durum çalışmalarında durumların birbiriyle kıyaslanarak ortak noktaların ve benzerliklerin ortaya çıkarılması esas olduğundan her okulda, aynı boyutlar hakkında gözlem yapmak önemlidir. Karşılaştırılabilir veriyi toplayabilmek için, aynı gözlem formu kullanılmıştır. Araştırmacının yaptığı gözlemler bu gözlem formu kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Proje aşamasında olduğu gibi okullarda değerlendirme yapılırken uzman yardımı alınmıştır. Okullarda gözlem yapılırken okul müdürü tarafından bir hizmetli görevlendirilerek araştırmacıya tüm fiziki mekânların görülmesi sağlanmıştır. Gözlemlerin hatırlanmasını kolaylaştırmak için, gözlem yapılan alanlarda izin alınarak fotoğraflar çekilmiş ve notlar alınmıştır.

Bu aşamada elde edilen veriler, algıyı kolaylaştırmak amacıyla tablo haline dönüştürülmüştür. Değerlendirme sonuçları tabloya dönüştürülürken şu yol izlenmiştir: Fiziki mekanlar tek tek incelenmiş ve tüm maddelerin uygun olduğu alanlar, standartlara “**uygun**” olarak işaretlenmiştir. Bir fiziki mekâna ilişkin maddelerden bir ya da iki seçeneğin uygun olmadığı, kısmen uygun olduğu ya da bulunmadığı durumlarda ise “**kısmen uygun**” seçeneği, 3 ya da daha fazla maddenin uygun olmadığı durumlarda ise “**uygun değil**” seçeneği işaretlenmiştir. Fiziki mekânların projede ya da okul binasında bulunmadığı durumlarda ise “**yok**” seçeneği işaretlenmiştir.

Yukarıda bahsedilen yol izlenerek tablolarda sonuçlar verilmiştir. Algıyı kolaylaştırmak amacıyla renklerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda “uygun” seçeneği

yeşil renk ile, “kısmen uygun” seçeneği sarı renk ile, “uygun değil” seçeneği kırmızı renk ile, “yok” seçeneği ise gri renk ile belirtilmiştir.

3.5.3. Görüşme Formlarının Analizi

Çoklu durum analizinde analizin iki aşaması vardır- durum analizi ve çapraz durum analizi. Durum analizi kapsamında her durum öncelikle kendi içinde kapsamlı bir durum olarak görülür. Daha sonra çapraz durum analizi başlar. Durumlar arasında tek bir duruma uyan genellemeler elde edilerek tümevarımsal bir sonuca ulaşılır (Yen, 2008; akt. Merriam, 2009/2013). Bu çalışmada her okul ayrı ayrı durumlar olarak çalışılmıştır ve analiz tamamlandıktan sonra çapraz durum analizi yapılarak liselerle ilgili genel yargılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Özel durumların belli detayları değişse de bir duruma uyan ortak noktalardan hareketle genel bir açıklama yapılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda okul paydaşlarının (yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin) görüşleri analiz edilmiştir.

Görüşme formlarındaki sorulara göre elde edilen veriler, tablo yoluyla verilmiştir. Buna göre tüm görüşler tablolarda özetlenmiş ve bu ifadelerin frekans değerleri verilmiştir. Görüşme formlarında açık uçlu soruların birden fazla cevabı olduğundan dolayı bazı cevapların frekans değerleri yüksek çıkmıştır.

Son olarak tüm okul paydaşlarının görüşleri karşılaştırılmış ve ortak bir sonuç elde edilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde okul paydaşlarının okulların fiziki mekânlarına ilişkin genel görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

3.6. Araştırmanın Güvenirliği ve Geçerliği

Araştırmanın tasarım ve uygulanmasında gösterilen dikkat ve özen, güvenilirliği sağlamak için araştırma sürecinde ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada geçerlik ve güvenilirlik açısından veri toplamada çoklu veri toplama teknikleri kullanılmış, çoklu veri kaynaklarından ve birden fazla uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. O nedenle okul ve projelerin değerlendirilmesinde üç farklı mimardan yardım alınmıştır. Bu alanda çalışan mimarlardan biri ile görüşülerek projelerle ilgili bilgi alınmıştır. Daha önce okul projesi yapmış ve konusunda uzman bir mimar ile okul projeleri değerlendirilmiş ve başka bir mimar ile okul binaları değerlendirilmiştir.

Nitel araştırmalarda güvenirlik ve geçerliği arttırmak için önerilen bir başka yol araştırma verilerinin toplanmasında birden fazla veri kaynağından yararlanmak ve elde edilen verilerin birbirini destekleyici biçimde sunulması olarak tanımlanan veri eşitilmesi (triangulation) tekniklerinin kullanılmasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2008). Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, okulların fiziki mekânlarına ilişkin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na göre yapılandırılmış gözlem formu oluşturulmuştur. Ayrıca okullarda katılmalı gözlem yoluyla notlar alınmış ve fotoğraflar elde edilmiştir. Ayrıca okulun fiziki mekânlarına ilişkin okul paydaşları ile görüşmeler yapılmıştır. Okulların fiziki mekânlarının bütüncül ve gerçekçi bir değerlendirilmesinin yapılabilmesi için okulların projeleri incelenmiştir.

Nitel araştırmalar için öngörülen ve yukarıda bahsedilen ltleri karşılamak için araştırma konusu olarak belirlenen okullar araştırmacı tarafından ziyaret edilmiş ve tüm fiziki mekânları eğitim ve ğretim devam ederken izlenmiştir. Projelerin gözlemlenmesinde mimarlık alanında uzman olan iki kişiden yardım alınmıştır. Görüşme yapmak amacıyla belirlenen kişiler dışındaki ğretmen ve yöneticilerle de informal görüşmeler yapılmış ve görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin doğruluğu teyit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden çarpıcı olanlar, fotoğraflar ile desteklenmiştir.

Nitel araştırmalarda güvenirliği arttırmak için bir başka strateji de LeCompte ve Goetz (1982, Akt. Yıldırım ve şimşek, 2008) tarafından önerilmektedir. Buna göre, toplanan verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulması, araştırmacının gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde ettiği verileri herhangi bir yorum katmadan okuyucuya sunması ve yorumları daha sonraya bırakması önerilmektedir. Bu araştırmada da görüşmelerde ifade edilen düşünceler, yeri geldiğinde doğrudan alıntılarla, aynen sunulmuş ve daha sonra sonuç ve tartışma kısmında bütüncül olarak ele alınıp tartışılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular sunulmuştur. Bulgular belirlenen alt problemlere yanıt verebilecek şekilde sınıflandırılarak, her biri ayrı bir başlık altında sunulmuştur. Öncelikle araştırma konusu olan okulların projeleri incelenmiş, daha sonra da okullar incelenmiştir. En sonunda da okul paydaşlarının görüşleri alınarak, bu okulların fiziki mekânlarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Aşamalı olarak gerçekleştirilen bu çalışmada nitel verilere ilişkin bulgular, her bir alt problemle ilgili alt başlık altında sunulmuştur.

4.1. Gaziantep İli Anadolu Liseleri Okul Projelerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” doğrultusunda Standartlara Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, okul projelerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun olup olmadığının belirlenmesidir. Bu açıdan elde edilen bulgular aşağıda alt başlıklar şeklinde sırasıyla verilmiştir.

4.1.1. Okul Projelerine İlişkin Bulgular

Araştırma sürecinde ilk olarak okul projelerine ulaşmak için Gaziantep İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı ve Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı ile görüşmeler yapılarak okul projelerine ulaşılmıştır. Elde edilen bilgilere göre Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul projelerinde uyulması gereken standartları içeren bir “Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” hazırlandığı görülmüştür. Buna göre yeni yapım, ek bina veya tadilatı planlanan tüm eğitim yapılarının projelendirilme aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ihtiyaç programlarına, yürürlükte bulunan ilgili bütün yönetmeliklere, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yürürlükteki diğer mevzuatına ve “Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na uyulması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Anadolu liselerinin fiziksel özellikleri bu kılavuz doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Gaziantep ilindeki Anadolu liseleri okul projelerinin, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan tip projeler olduğu görülmüştür. Okulların belirtmiş olduğu derslik ihtiyaçlarına göre tip projeler çeşitlilik göstermektedir. Bu projeler, verilen

arsaya göre revize edilerek Yatırım ve İzleme Başkanlığı tarafından yaptırılmaktadır. Gaziantep ilinde bulunan Anadolu liseleri genel olarak Tablo 5'te verilen tip lise projelerine göre yapılmıştır. Buna göre, 16 derslikli, 24 derslikli, 32 derslikli ve 40 derslikli olmak üzere dört farklı proje olduğu görülmüştür.

4.1.1.1. MEB Tip Proje Uygulamaları

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 51. maddesinde, “ Her derece ve türdeki eğitim kurumlarına ait bina ve tesisler, çevrenin ihtiyaçlarına ve uygulanacak programların özelliklerine göre Milli Eğitim Bakanlığı'nca planlanır ve yaptırılır” hükmü mevcuttur. Ülkemizde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim sistemine geçiş sonrasında eğitim yapılarının tasarımı ve bu alanda tasarım gereksinimi hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Ekonomik nedenlerin etkisiyle de okul yapılarında tip proje sistemi uygulanmaya başlanmıştır (Cilve, 2006).

Tip (örnek) projeler, MEB'e bağlı okul ve kurum binaları uygulanacak programların özelliklerine uygun olarak yaptırılması ile ilgili olarak Genel Müdürlükler ve Daire Başkanlıkları tarafından önerilen ihtiyaç programları dikkate alınarak hazırlanmakta ve uygulanmaktadır (MEB, 2014).

Projelerin elde edilme yöntemleri ile ilgili MEB Yatırım ve Tesisler Daire Başkanlığı'ndan alınan bilgiye göre; okulların ihtiyaç programlarını kurum bünyesindeki mimarlar, eğitim dairelerinin de görüşlerini alarak hazırlamaktadırlar. Projeler eğitim dairelerinin de görüşleri alındıktan sonra müşavir firmalara yaptırılmaktadır. Mimari projeleri kurumdaki mimarlar kontrol edip, müşavir firmayı yönlendirerek tasarıma katkıda bulunmaktadırlar. Projelerin mimarileri tip projedir fakat zemin incelendikten sonra depremsellik ve iklim özelliklerine göre bu projeler revize edilmektedir (Aras, 2008).

Bu projelerin mimari proje olarak yapılamaması, yönetim bütçesinden bu iş için ayrılmış bir proje kaynağı olmamasından kaynaklanmaktadır. Önceleri üniversitelere projeler yaptırılmıştır ancak belediyeçilik hizmetleri imar planlarında ayrılan alanlarına uygun olmayan projeler oldukları için uygulama şansı bulunamadığı belirtilmektedir.

Gaziantep il merkezi ve ilçelerinde uygulanan tip proje uygulamaları genel olarak derslik sayısı ve öğrenci sayısı göz önüne alınarak belirlenmektedir. Her eğitim kademesi için ayrı tip projeler bulunmaktadır. Milli Eğitim Müdürlüğü ihtiyaç duyulan

derslik sayısına göre okulun yapılmasını istemekte ve arazi ve zemin koşullarına göre verilen yerlerde tip projeler uygulanmaktadır. Genel olarak okullar için verilen arazilerin yüksek yerlerde olması, okul bahçeleri için yeterli alanın oluşturulamamasına ve gerekli standartların uygulanamamasına sebep olduğu belirtilmektedir.

Milli Eğitim Müdürlüğü Yatırım ve Tesisler Dairesi Başkanlığı ve İnşaat- Emlak Dairesi Başkanlığı ile yapılan görüşmeler sonucunda Anadolu Liseleri için uygulanan tip projeler elde edilmiştir. Aslında tüm liselerin bu tip (örnek) lise projelerine göre yapıldığı öğrenilmiştir. Buna ek alanların da yine tip projelere göre yapıldığı görülmüştür. Ancak tip projeler seçilirken arsa koşullarına ve ihtiyaca göre bazı liselerin ilköğretim tip projelerine göre de yapıldığı öğrenilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada ilköğretim tip projelerine göre yapılmış olan Anadolu liseleri okul binaları, standartlara uygun olmadığı varsayılarak kapsam dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda Gaziantep ilinde uygulanmış olan tip lise projeleri incelenmiştir. Bu projeler aşağıda Tablo 5’te verilmiştir

Tablo 5.

Gaziantep’te Uygulanan Tip Lise Projeleri

No	Proje Adı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
1	MEB.2000.07	480 Öğrenci Kapasiteli	16 Derslik
2	MEB.2000.10	720 Öğrenci Kapasiteli	24 Derslik
3	MEB.2000.15	960 Öğrenci Kapasiteli	32 Derslik
4	MEB.2000.18	1200 Öğrenci Kapasiteli	40 Derslik

4.1.1.2. Okul Projelerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

Her proje, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu’nda belirtilen standartlara göre hazırlanmış olan gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Projelerin değerlendirilmesinde bir mimardan yardım alınmıştır. Projeler, bilgisayar ortamında AutoCad programında açılarak üç boyutlu şekilde görünür hale getirilmiştir ve buna göre gözlem formu doldurulmuştur. Elde edilen bulgular tablo haline getirilerek aşağıda sırasıyla verilmiştir. Gözlem sonuçlarına ilişkin ayrıntılar ve yorumlar ise ilgili tablolar altında verilmiştir. Ayrıca projelerin önden görünüşleri ve zemin kat planı da aşağıda verilmiştir.

4.1.1.2.1. 16 Derslikli Tip Lise Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

16 derslikli okul projesinin standartlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi aşağıdaki kısımda yer alan tablo 6’da verilmiştir. Tablo 6’da gözlem formundaki gösterim verilerek değerlendirilmesi yapılmıştır. Anlaşılabilirliği sağlamak açısından tablo renklendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken gözlem formunda tüm maddelerin uygun olduğu mekânlar için “uygun” seçeneği işaretlenmiştir ve yeşil renk ile gösterilmiştir. Bir ya da iki seçeneğin kısmen uygun, uygun değil ya da yok olduğu durumlarda ise “kısmen uygun” seçeneği işaretlenmiştir ve sarı renk ile gösterilmiştir. Üçten fazla seçeneğin uygun olmadığı durumlarda ise “uygun değil” seçeneği işaretlenmiş ve kırmızı renk ile gösterilmiştir, hiç bulunmayan mekânlar için “yok” seçeneği işaretlenmiş ve gri renk ile gösterilmiştir.

Tablo 6.

16 Derslikli Tip Lise Projesinin Standartlara Uygunluğu

16 Derslikli Tip Lise Projesi					
	Fiziki Mekânlar	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok
Derslikler	Derslikler		√		
	Resim Dersliği	√			
	Müzik Dersliği		√		
	Kimya Laboratuvarı		√		
	Fizik Laboratuvarı		√		
	Biyoloji Laboratuvarı		√		
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√			
	Çok Amaçlı Salon			√	
	İbadethane				√
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu		√		
	Kantin-Kafeterya		√		
	Yemekhane				√
İdari Mekanlar	Müdür Odası	√			
	Müdür Yardımcısı Odası		√		
	İdari Oda	√			
	Rehberlik Servisi Odası	√			
	Arşiv ve Dosya Odası		√		
	Öğretmenler Odası	√			
	Zümre Öğretmenler Odası				√
	Veli Görüşme Odası				√
	Okul-Aile Birliği Odası				√

Islak Hacimler	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)			√
	Öğrenci Tuvalet Kabini		√	
	Engelli Tuvaleti	√		
	Temizlik Odası	√		
Sirkülasyon Alanları	Öğretmen WC Kabin			√
	Giriş Holleri	√		
	Koridor	√		
	Kapalı Teneffüs Alanı			√
	Rampa	√		
	Merdiven	√		
	Yangın Merdiveni	√		
	Asansör/Galeri Boşlukları	√		
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	√		
	Elektrik Odası	√		
	Jeneratör Odası	√		
	Havalandırma Snatrali	√		
	Sistem Odası			√
	Teknisyen Odası	√		
	Hizmetli Odaları	√		
	Depolar	√		
	Su Deposu	√		
	Sığınak		√	
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı		√	
	Sosyal Alan		√	
	Gezinti Yolları	√		
	Giriş ve Kontrol Kulübesi		√	
	Servis ve İtfaiye Yolu	√		
	Otopark ve Servis Araçları			√
	Yeşil Alan		√	

Yukarıda verilen Tablo 6’da 16 derslikli okul projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun olup olmadığına ilişkin yapılan gözlem sonuçları verilmiştir. Buna göre, dersliklerin standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir. Gözlem formunun ayrıntılarına bakıldığında, kılavuzda belirtilen standartlara göre her dersliğin kendi malzemelerinin depolanabileceği ayrı bir deposu olması gerektiği belirtilmesine rağmen projelerde bu özelliğe uyulmadığı görülmüştür. Ayrıca her derslik için koridora açılan havalandırma pencerelerinin olması gerektiği belirtilirken bu durumun da göz ardı edildiği görülmüştür. Resim dersliği standartlara uygun bulunmuştur, müzik dersliği ise ayrı bir depo alanı olmadığı için kısmen uygun görülmüştür. Bunun dışında diğer mimari özelliklerin standartlara uygun olduğu söylenebilir. Laboratuvarlara ilişkin ayrıntılara bakıldığında kimya

laboratuvarının zemin katta tasarlanması gerekirken en üst katta tasarlandığı görülmüştür. Tespit edilen diğer önemli eksiklikler ise dışarıya açılan acil çıkış kapısının olmaması, havalandırma bacasının olmaması ve mekanik havalandırmanın görülmemesidir. Fizik ve biyoloji laboratuvarlarında da aynı eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Diğerlerinden farklı olarak fizik laboratuvarı kılavuzda belirtildiği gibi zemin katta planlanmıştır.

Tablo 6'dan hareketle sosyal alanlar incelendiğinde, 16 derslikli projede eğitim yapısı içerisinde bulunan kütüphane standartlara uygun görülmüştür. Benzer şekilde çok amaçlı salonların da eğitim yapısından ayrı bir birim olarak değil, eğitim yapısı içerisinde tasarlandığı görülmüştür ancak "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" açısından bakıldığında standartlara uygun değildir. Çünkü kapı ve pencerelerin standartlara uygun olmaması, sahne arkasının olmaması, dışarıya açılan acil çıkış kapısının, soyunma odalarının ve kulisin bulunmadığı görülmektedir. Ayrı bir birim olarak tasarlanmadığından dolayı görevli odasının, projeksiyon odasının, deposunun, temizlik odasının ve havalandırma santrali ve panosunun olmadığı görülmektedir. Ayrıca proje içerisinde donanım özellikleri görülmemektedir. Projede ibadethane ya da mescit olarak bir odanın tasarlanmadığı görülmüştür. Bunun dışında projede kapalı beden eğitimi salonu tasarlanmıştır ve standartlara kısmen uygun olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü spor salonu dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir. Projede sosyal alanlardan kantin ve kafeterya alanında satış bölümü, servis alanı ve depo görülmektedir ancak yemek ve dinlenme alanı olarak ayrıca bir yer belirtilmemiştir. Ancak bu projede yemekhane görülmemektedir.

İdari mekânlara bakıldığında müdür odası, rehberlik odası, öğretmenler odasının standartlara uygun olduğu ancak müdür yardımcısı odasının kılavuzda belirtildiği gibi kontrol amaçlı farklı katlarda yer almadığı görülmüştür. Bunların dışında kılavuzda belirtilen zümre öğretmenler odası, veli görüşme odası, okul-aile birliği odası ve personel tuvaletinin (bay+bayan) projede olmadığı görülmüştür. Ayrıca idare koridoru olarak düşünülen alanda arşiv ve dosya odasının bulunmadığı, birinci katta araç-gereç deposu olarak ayrı bir odanın bulunduğu görülmüştür.

Islak hacimler incelendiğinde öğrenci wc kabinlerinin MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu'na göre;

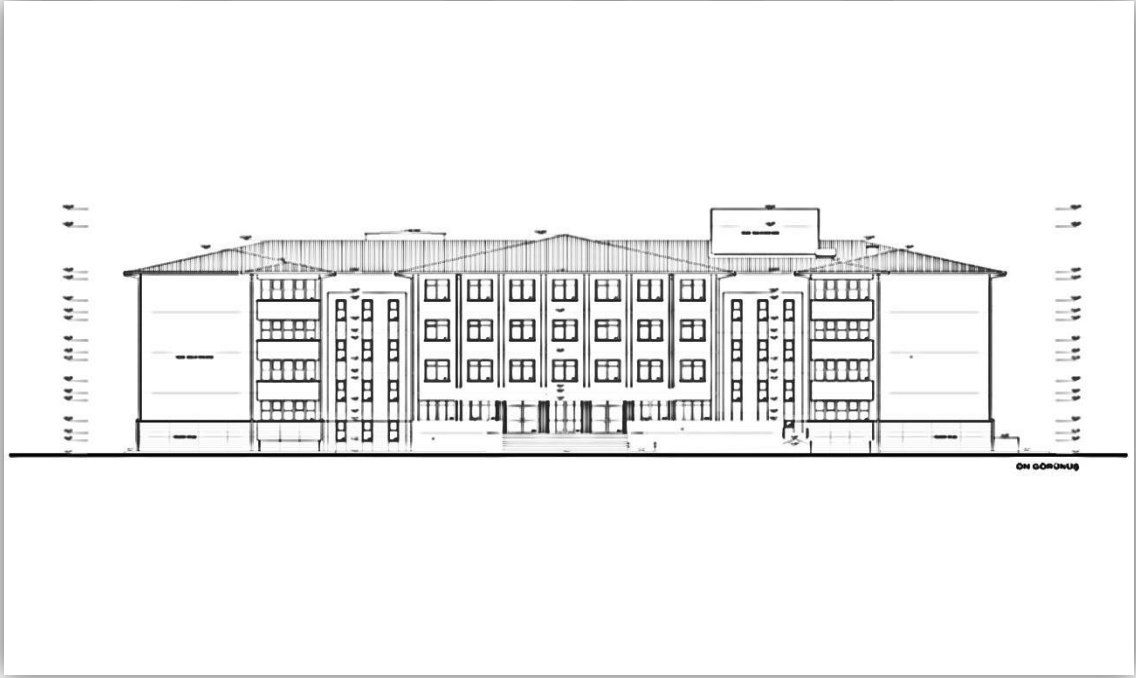
- Her katta olmak üzere, her 20 kız öğrenci için 1 wc ve 1 lavabo, her 30 erkek öğrenci için 1 adet wc ve 1 adet lavabo olarak planlanmadığı, her erkek tuvaletinde 1 adet pisuvarın bulunmadığı,
- Klasik tuvalet çözümlerinde her wc kabini için minimum 1.10 m net genişlik bırakılmadığı. Derinlik 130 cm den az olduğu,
- Wc kabin kapıları dışarı açılmadığı,
- Ortaokul ve lisede öğrencilerin kullanımına açık tuvaletlerde pisuar yüksekliği 60cm olmadığı,
- Tüm wc gruplarında klozetli kabinler ile alaturka kabinlerin, %50 oranında eşit sayıda olacak şekilde düzenlenmediği görülmüştür (MEB, 2015)

Engelli tuvaletinin ve temizlik odasının standartlara uygun olduğu görülmektedir. Ancak projede öğretmen wc kabini ayrı olarak planlanmamıştır. Dolayısıyla okullarda öğrencilere yönelik yapılan wc kabinlerden bazılarının öğretmen wc kabini olarak yeniden düzenlenmesi kaçınılmaz görülmektedir.

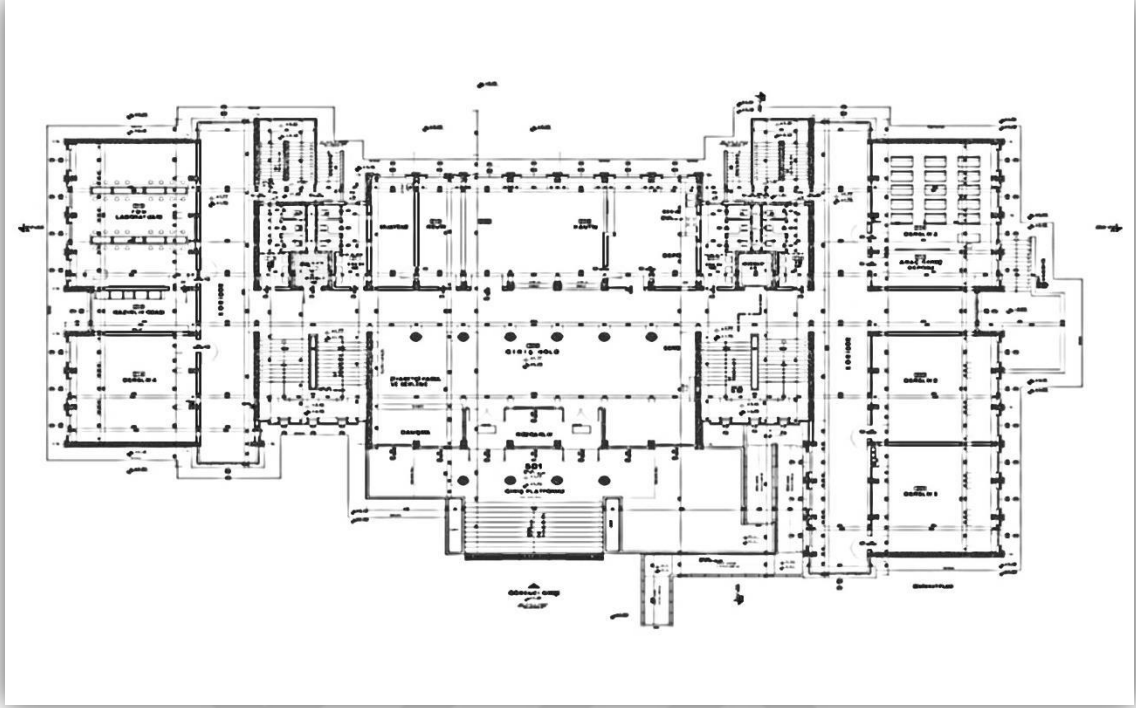
Sirkülasyon alanlarına bakıldığında projede kapalı teneffüs alanı olarak tasarlanan bir alanın bulunmadığı görülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin dinlenebilecekleri ve oturma grupları ve donatılarla desteklenen bir alan olması gerektiği kılavuzda belirtilmektedir. Özellikle bahçe kullanım alanının kısıtlı olduğu ve soğuk hava şartları gibi durumlarda böyle bir alanın olması önemli görülmektedir. Ancak 16 derslikli projede böyle bir alan tasarlanmamıştır.

Teknik hacimlerin genel olarak kılavuzda belirtilen standartlara uygun olduğu görülmüştür. Ancak sığınak yönetmeliğine göre duvar kalınlığı standartlara uygun değildir. Çünkü yeni sığınak yönetmeliğinde duvar ve tavan döşeme kalıpları en az 60 cm beton, 75 cm tuğla veya taş ya da 90 cm sıkıştırılmış topraktan olması gerektiği belirtilmektedir ancak bu projede 60 cm olarak görülmektedir. Bunun dışında sığınak alanının yüksekliği, içerisinde bulunması gereken wc alanları gibi özellikler açısından standartlara uygundur.

“MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartlarına” göre açık spor alanlarının kapalı spor salonu ile ilişkilendirilmesi gerektiği belirtilmektedir ancak projede bodrum katta bulunan kapalı spor salonu dışardaki açık spor alanlarıyla ilişkili görülmemektedir. Bunun yanı sıra kılavuzda arazi eğimine bağlı olarak basketbol-voleybol sahalarının kenarlarında oturma tribünleri ve yürüyüş yolları tasarlanması gerektiği belirtilmektedir ancak okul projesinde böyle bir tasarım görülmemektedir. Sosyal alanlar olarak okul bahçelerinde tören alanı, oturma bankları, satranç sahası, sek sek sahası, vs. görünmektedir, ancak amfi tiyatro bulunmamaktadır. Ayrıca ana girişte güvenlik amacıyla kontrol kulübesine yer verilmiş ancak, acil durumlar için ikinci bir tahliye kapısı tasarlanmamıştır. Okul bahçesinde personel ve ziyaretçilerin kullanması için ayrı bir otopark ayrılmamıştır.

Şekil 4: 16 Derslikli Okul Projesinin Önden Görünüşü

Şekil 5: 16 Derslikli Lise Projesinin Zemin Kat Planı

Şekil 5 incelendiğinde zemin katta öğrenci ve personel girişinin aynı yerden olduğu görülmektedir. Zemin katta sağ tarafta acil bir tahliye kapısı görülmektedir. Öğrenci ana giriş kapılarından sonra rüzgârlık olduğu görülmektedir. Giriş kısmında sol tarafta danışma, ziyaretçi ve bekleme alanı bulunmaktadır. Projede zemin katta muayene ve revir alanının olduğu dikkat çekmektedir. Oysa “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nda muayene ve revir odasından bahsedilmemiştir. Giriş holünde sağ tarafta sergi alanı bulunmaktadır. Yine standartlara uygun şekilde giriş katta kantin ve depo alanı bulunmaktadır. Engellilerin ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla kılavuzda da belirtildiği gibi giriş merdivenlerinin yanında rampa olduğu ve girişte iki tane sağ ve sol kanatta özürli asansörünün olduğu görülmektedir.

Zemin katta dersliklerin sağ ve sol tarafta konumlandırıldığı ve sosyal alanlardan uzak olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla gürültülü ortamlardan uzak yerde dersliklerin olduğu ve bu açıdan standartlara uygun olduğu söylenebilir. Zemin katta fizik laboratuvarı ve laboratuvara ait bir hazırlık odası bulunmaktadır. Kılavuzda tüm laboratuvarların zemin katta olması ve acil çıkış kapılarının olması gerektiği

belirtilmiştir ancak burada sadece fizik laboratuvarı görülmektedir ve acil çıkış kapısı bulunmamaktadır. Diğer laboratuvarlar ise üst katlarda konumlandırılmıştır. Dolayısıyla laboratuvarların standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir.

4.1.1.2.2. 24 Derslikli Tip Lise Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

Aşağıda tablo 7’de 24 derslikli tip okul projesinin standartlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi verilmiştir. Tablo 7’de “Uygun, Uygun Değil, Kısmen Uygun, Yok” seçenekleri bulunmaktadır. Değerlendirme yapılırken gözlem formunda tüm maddelerin uygun olduğu mekânlar için “uygun” seçeneği, bir ya da iki seçeneğin kısmen uygun, uygun değil ya da yok olduğu durumlarda ise “kısmen uygun” seçeneği, üçten fazla seçeneğin uygun olmadığı durumlarda ise “uygun değil” seçeneği, hiç bulunmayan mekânlar için “yok” seçeneği işaretlenmiştir.

Tablo 7.

24 Derslikli Tip Lise Projesinin Standartlara Uygunluğu

		24 Derslikli Tip Lise Projesi			
Fiziki Mekanlar		Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok
Derslikler	Derslikler			√	
	Resim Dersliği	√			
	Müzik Dersliği		√		
	Kimya Laboratuvarı			√	
	Fizik Laboratuvarı		√		
	Biyoloji Laboratuvarı			√	
Sosyal Alanlar	Kütüphane		√		
	Çok Amaçlı Salon		√		
	İbadethane				√
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu	√			
	Kantin-Kafeterya		√		
	Yemekhane				√
İdari Mekanlar	Müdür Odası	√			
	Müdür Yardımcısı Odası	√			
	İdari Oda	√			
	Rehberlik Servisi Odası	√			
	Arşiv ve Dosya Odası	√			
	Öğretmenler Odası	√			
	Zümre Öğretmenler Odası				√
	Veli Görüşme Odası				√
	Okul-Aile Birliği Odası				√

Islak Hacimler	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)			✓
	Öğrenci Tuvalet Kabini		✓	
	Engelli Tuvaleti		✓	
	Temizlik Odası	✓		
	Öğretmen WC Kabin			✓
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	✓		
	Koridor	✓		
	Kapalı Teneffüs Alanı			✓
	Rampa	✓		
	Merdiven		✓	
	Yangın Merdiveni	✓		
	Asansör/Galeri Boşlukları	✓		
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	✓		
	Elektrik Odası	✓		
	Jeneratör Odası			✓
	Havalandırma Santrali	✓		
	Sistem Odası			✓
	Teknisyen Odası	✓		
	Hizmetli Odaları	✓		
	Depolar			✓
	Su Deposu	✓		
	Sığınak	✓		
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı		✓	
	Sosyal Alan		✓	
	Gezinti Yolları		✓	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	✓		
	Servis ve İtfaiye Yolu			✓
	Otopark ve Servis Araçları			✓
	Yeşil Alan	✓		

■ Uygun
■ Kısmen Uygun
■ Uygun Değil
■ Yok

Tablo 7 incelendiğinde öncelikle dersliklerin standartlara uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü her dersliğin, derse ait araç ve gereçlerin depolanabileceği bir deposu bulunmamaktadır. Ayrıca bazı sınıfların alanının daha küçük olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre 30 öğrenci kapasitesine göre düzenlenmiş olan sınıflarda alan küçüldükçe kişi başına düşmesi gereken minimum alan 1.86 m²'den daha düşük olmaktadır. Kılavuzda sınıfların dikdörtgen şeklinde ve uzun kenar dış cephe olarak tasarlanması gerektiği belirtilmektedir ancak bu projede bazı sınıfların buna uygun olduğu ancak bazı sınıfların kare olduğu ve bazı sınıfların da kısa kenarının dış cephe olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra gün ışığı kılavuzda belirtildiği gibi bazı sınıflarda sol taraftan gelmektedir ancak bazı sınıfların da buna uygun olmadığı görülmüştür. Bazı dersliklerin kantin, kafeterya gibi gürültülü sosyal alanlara yakın konumlandırıldığı

görülmüştür. Dolayısıyla dersliklerin standartlara çoğunlukla uygun olmadığı söylenebilir. Müzik dersliğinde kişi başına düşen alanın 1.80 m² olması gerekirken 30 öğrenciye göre tasarlandığı göz önünde bulundurulduğunda öğrenci başına düşen alanın daha az olduğu görülmüştür. Ayrıca müzik dersliğinde de depo alanı tasarlanmamıştır.

Laboratuvarlara ilişkin ayrıntılara bakıldığında kimya laboratuvarının zemin katta tasarlanması gerekirken en üst katta tasarlandığı görülmüştür. Laboratuvara bağlı hazırlık odasında dersliğin görülmesine imkân sağlayacak pencerelerin tasarlanmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra diğer önemli eksiklikler ise dışarıya açılan acil çıkış kapısının olmaması, havalandırma bacasının olmaması ve mekanik havalandırmanın görülmemesidir. Fizik ve biyoloji laboratuvarlarında da aynı eksiklikler görülmüştür. Diğerlerinden farklı olarak fizik laboratuvarı kılavuzda belirtildiği gibi zemin katta planlanmıştır.

Sosyal alanlara bakıldığında kütüphanenin kısmen uygun olduğu söylenebilir çünkü zemin katta, ulaşımı kolay ve sessiz bir bölgede yer alması gerekirken projede en üst katta yer almaktadır. Dolayısıyla bu durum kolay ulaşılabilirliği engelleyebilir. Projede duvar, döşeme ve donanım hakkındaki bilgiler belirtilmemiştir. Sosyal alanlarda mekanik havalandırmanın olması gerekmektedir ancak projede bu bilgi görülmemektedir. Yine bu projede çok amaçlı salon bina içerisinde bodrum katta tasarlanmıştır. Bu alanda acil çıkış kapıları bulunmamaktadır. Soyunma odaları yerine bay ve bayan hazırlık odaları ve ayrıca kulisi ve sahnesi bulunmaktadır. Aynı bir birim olarak tasarlanmadığından dolayı depolar, görevli odası, havalandırma santrali ve pano odası ve projeksiyon odası bulunmamaktadır. Projede ibadethane ya da mescit olarak bir odanın tasarlanmadığı görülmüştür. Bunun dışında projede kapalı beden eğitimi salonu tasarlanmıştır ve standartlara kısmen uygun olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü spor salonu dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir. Projede sosyal alanlardan kantin ve kafeterya alanında satış bölümü, servis alanı ve depo görülmektedir ancak yemek ve dinlenme alanı olarak ayrıca bir yer belirtilmemiştir ve depo alanında pencere bulunmamaktadır dolayısıyla standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir. Ancak bu projede yemekhane de bulunmamaktadır.

İdari mekânlara bakıldığında müdür odasının, müdür yardımcısı odalarının, arşiv odasının, rehberlik odasının, idari odanın (memur odası) ve öğretmenler odasının bulunduğu ve standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir. Ancak 24 derslikli okul

projesinde zümre öğretmenler odası, okul-aile birliği odası, veli görüşme odası ve ayrıca personel tuvaletleri bulunmamaktadır.

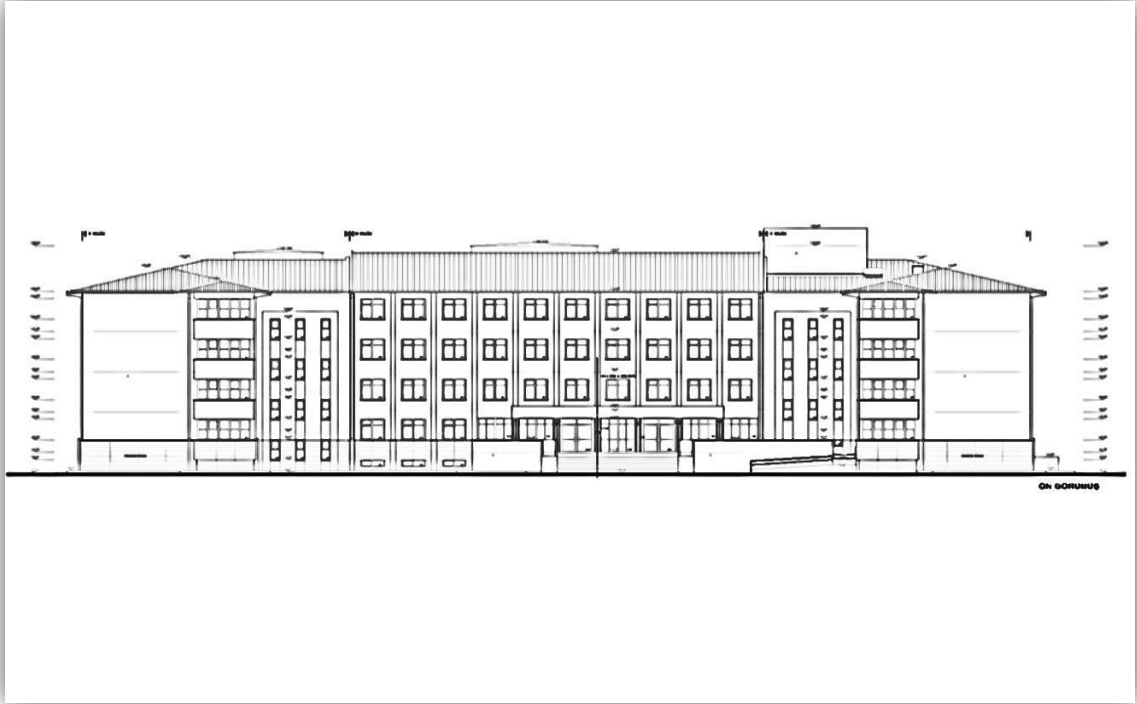
Islak hacimlere bakıldığında her katta öğrenciler için (kız-erkek) wc grupları tasarlanmıştır ancak öğretmenler için ayrı ayrı wc grupları oluşturulmamıştır. Engelliler için zemin katta bir tane özürü wc oluşturulmuştur ancak standartlara uygun olmadığı görülmektedir çünkü yönetmelikteki standartlara göre tasarlanmamıştır. Ayrıca her katta engelliler için wc planlanmadığı, ve mevcut tuvalette pencere olmadığı için doğal havalandırma ve doğal aydınlatma da sağlanmamaktadır. Temizlik odasına bakıldığında zemin kat dışında her katta bir tane temizlik odası bulunmaktadır ancak en az birinde bir adet musluklu ve pis su gideri bulunmalıdır kriterine uygun değildir. Bu yüzden kılavuzda belirtilen standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir. Öğrenci tuvalet kabinlerine bakıldığında ise MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartlarına göre;

- Her katta olmak üzere, her 20 kız öğrenci için 1 wc ve 1 lavabo, her 30 erkek öğrenci için 1 adet wc ve 1 adet lavabo olarak planlanmadığı, her erkek tuvaletinde 1 adet pisuar bulunmadığı.
- Klasik tuvalet çözümlerinde her wc kabini için minimum 1.10 m net genişlik bırakılmadığı, derinliğin 130 cm'den az olduğu,
- Wc kabin kapıları dışarı açılmadığı,
- Ortaokul ve lisede öğrencilerin kullanımına açık tuvaletlerde pisuar yüksekliği 60 cm olmadığı,
- Tüm wc gruplarında klozetli kabinler ile alaturka kabinler, %50 oranında eşit sayıda olacak şekilde düzenlenmediği görülmüştür (MEB, 2015).

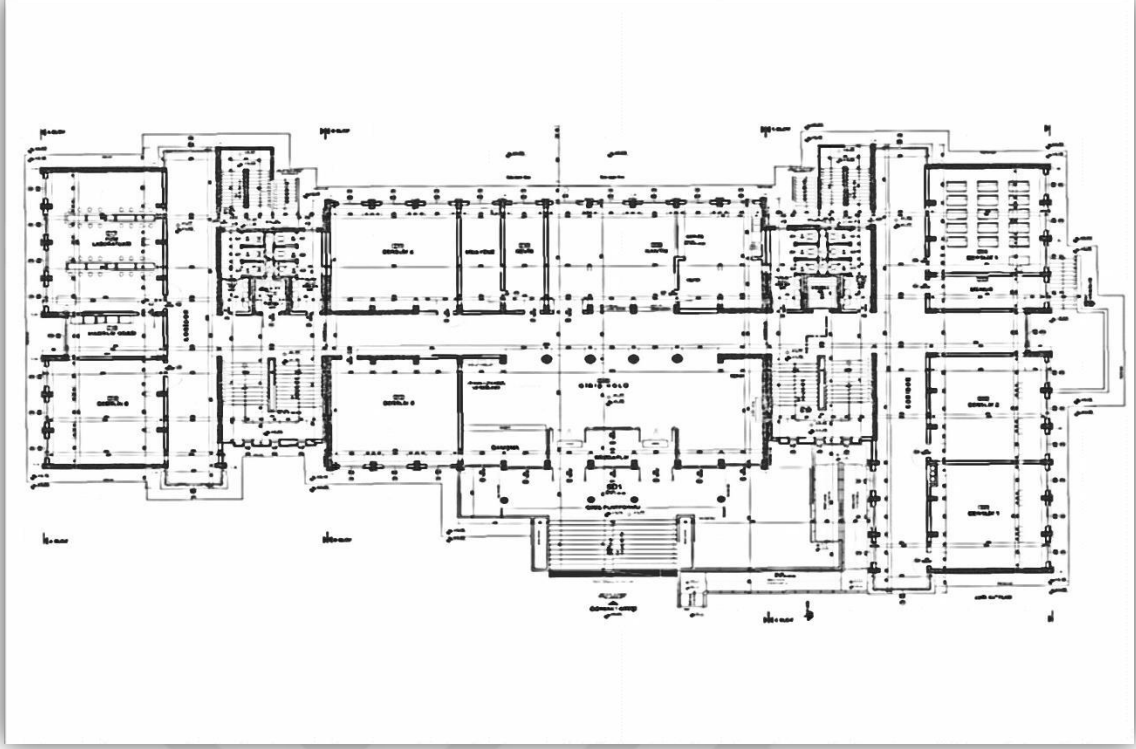
Sirkülasyon alanlarına bakıldığında girişler, koridorlar, yangın merdiveni, rampa ve asansörün standartlara uygun olduğu görülmektedir. Merdivenler ise kısmen uygun görülmüştür çünkü merdiven kol genişliği 720 öğrenci için en az 3.00 metre olmalıdır dolayısıyla standartlara uymamaktadır. Projede kapalı teneffüs alanının tasarlanmadığı görülmüştür. Böyle bir alanın tasarlanmaması havanın yağışlı ve soğuk olduğu dönemlerde öğrenciler ve öğretmenler için bir dinlenme ve teneffüs yapma alanı bulamaması sorununu ortaya çıkarabilmekte ve diğer kafeterya gibi sosyal alanlarda yoğunluğa sebep olabilmektedir. Aynı zamanda koridorlarda oluşabilecek yoğunluk nedeniyle gürültü ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla kapalı teneffüs alanlarının

standartlara uygun olmadığı görülmektedir. Bunun dışında engellilerin ulaşımını sağlamak amacıyla projede asansör tasarlandığı görülmektedir.

Teknik hacimler incelendiğinde elektrik odası (ana tablo odası), su deposu, havalandırma odası, ısı merkezi (teshin merkezi), hizmetli odası ve sığınacağın kılavuzda belirtilen standartlara uygun olduğu görülmektedir. Ancak bu projede jeneratör odası, sistem odası ve okul mobilya ve eşyalarının depolanabileceği depolar bulunmamaktadır.

Şekil 6. 24 Derslikli Okul Projesinin Ön Görünüşü

Şekil 7. 24 Derslikli Okul Projesinin Zemin Kat Planı

Şekil 7 incelendiğinde zemin katta öğrenci ve personel girişinin aynı yerden olduğu görülmektedir. Zemin katta sağ tarafta acil bir tahliye kapısı görülmektedir. Öğrenci ana giriş kapılarından sonra rüzgarlık olduğu görülmektedir. Girişte sol tarafta danışma ve ziyaretçi ve bekleme alanı bulunmaktadır. Projede zemin katta muayene ve revir alanının olduğu dikkat çekmektedir. Oysa “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nda muayene ve revir odasından bahsedilmemiştir. Giriş holünde sağ tarafta sergi alanı bulunmaktadır. Yine standartlara uygun şekilde giriş katta kantin ve depo alanı bulunmaktadır. Engellilerin ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla kılavuzda da belirtildiği gibi giriş merdivenlerinin yanında rampa olduğu, giriş kısmında iki adet sağ ve sol kanatta engelli asansörünün olduğu görülmektedir.

Zemin katta dersliklerin sağ ve sol tarafta konumlandırılmıştır ancak sosyal alanlara yakın orta bölümde de derslikler yer almaktadır. Dolayısıyla sağ ve sol kanatta yer alan derslikler gürültülü ortamlardan uzak iken sosyal alanlara yakın bulunan dersliklerin gürültüye maruz kalmaları kaçınılmaz görülmektedir. Zemin katta fizik laboratuvarı ve laboratuvara ait bir hazırlık odası bulunmaktadır. Kılavuzda tüm laboratuvarların zemin katta olması gerektiği ve acil çıkış kapılarının da olması

gerektiği belirtilmiştir ancak burada sadece fizik laboratuvarı görülmektedir ve acil çıkış kapısı bulunmamaktadır. Diğer laboratuvarlar ise üst katlarda konumlandırılmıştır. Dolayısıyla standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir.

4.1.1.2.3. 32 Derslikli Tip Okul Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

Aşağıda tablo 8’de 32 derslikli tip okul projesinin standartlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi verilmiştir. Tablo 8’de “Uygun, Uygun Değil, Kısmen Uygun, Yok” seçenekleri bulunmaktadır. Değerlendirme yapılırken gözlem formunda tüm maddelerin uygun olduğu mekânlar için “uygun” seçeneği, bir ya da iki seçeneğin kısmen uygun, uygun değil ya da yok olduğu durumlarda ise “kısmen uygun” seçeneği, üçten fazla seçeneğin uygun olmadığı durumlarda ise “uygun değil” seçeneği, hiç bulunmayan mekânlar için “yok” seçeneği işaretlenmiştir.

Tablo 8.

32 Derslikli Okul Projesinin Standartlara Uygunluğunun Değerlendirilmesi

		32 Derslikli Tip Lise Projesi			
Fiziki Mekânlar		Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok
Derslikler	Derslikler	√			
	Resim Dersliği	√			
	Müzik Dersliği		√		
	Kimya Laboratuvarı		√		
	Fizik Laboratuvarı		√		
	Biyoloji Laboratuvarı		√		
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√			
	Çok Amaçlı Salon		√		
	İbadethane				√
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu		√		
	Kantin-Kafeterya	√			
	Yemekhane				√
İdari Mekânlar	Müdür Odası	√			
	Müdür Yardımcısı Odası	√			
	İdari Oda	√			
	Rehberlik Servisi Odası	√			
	Arşiv ve Dosya Odası	√			
	Öğretmenler Odası	√			
	Zümre Öğretmenler Odası	√			
	Veli Görüşme Odası				√
	Okul-Aile Birliği Odası	√			

Islak Hacimler	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)		✓	
	Öğrenci Tuvalet Kabini		✓	
	Engelli Tuvaleti		✓	
	Temizlik Odası			✓
	Öğretmen WC Kabin		✓	
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	✓		
	Koridor	✓		
	Kapalı Teneffüs Alanı	✓		
	Rampa	✓		
	Merdiven	✓		
	Yangın Merdiveni		✓	
	Asansör/Galeri Boşlukları	✓		
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	✓		
	Elektrik Odası	✓		
	Jeneratör Odası	✓		
	Havalandırma Santrali			✓
	Sistem Odası			✓
	Teknisyen Odası	✓		
	Hizmetli Odaları	✓		
	Depolar	✓		
	Su Deposu	✓		
	Sığınak		✓	
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı		✓	
	Sosyal Alan		✓	
	Gezinti Yolları		✓	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	✓		
	Servis ve İtfaiye Yolu			✓
	Otopark ve Servis Araçları		✓	
	Yeşil Alan	✓		

■ Uygun
■ Kısmen Uygun
■ Uygun Değil
■ Yok

“MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından tüm fiziki mekanlar gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Öncelikle derslikler incelendiğinde standartlara uygun görülmüştür. Çünkü ders araç ve gereçlerinin konulabileceği direkt dersliğe açılan bir depo alanı yerine her dersliğe yakın alanlarda bu amaçla bir çok depo alanı tasarlanmıştır. Dolayısıyla derslerin tamamen uygun olduğu söylenebilir. Okul binasında üçüncü katta iki ayrı resim dersliği ve ikinci katta iki ayrı müzik dersliği bulunmaktadır. Resim dersliği standartlara uygun görülmektedir ancak müzik dersliğinde direkt bağlantılı depo alanı bulunmadığı için standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir. Laboratuvarlar ise zemin katta değil üst katlarda ve aynı aks üstünde her katta ayrı ayrı bulunmaktadır ve standartlara kısmen uygun görülmüştür çünkü buradaki eksiklik acil çıkış kapısının olmamasıdır ve havalandırma

bacasının bulunmamasıdır. Gözlem formuna yer almayan ancak projede bulunan diğer derslik alanları ise yabancı dil odaları, tarih-coğrafya odası ve bilgisayar laboratuvarı olarak görülmektedir.

Tablo 8'de sosyal alanlara bakıldığında kütüphane, spor salonu, kantin ve kafeterya bölümlerinin standartlara uygun olduğu görülmektedir. Ancak çok amaçlı salon ve spor salonu standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Çünkü spor salonu dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir. Çok amaçlı salon ise cep sineması olarak tasarımda görülmektedir. Yeterli büyüklükte bir sahne ve sahne arkası bulunmaktadır ancak kişi başına düşen alan 1.20 m²'den düşük görülmektedir. Soyunma odaları bodrum katta beden eğitimi ve spor salonuna yakın şekilde konumlandırılmıştır. Kantin ve kafeterya bölümü hem bodrum katta hem giriş katta bulunmaktadır. Bu projede okul içinde yemekhane ve ibadethane (mescit) tasarlanmamıştır. Ayrıca projede muayene ve revir tasarlanmıştır ancak bu alanlar kılavuzda belirtilmemiştir.

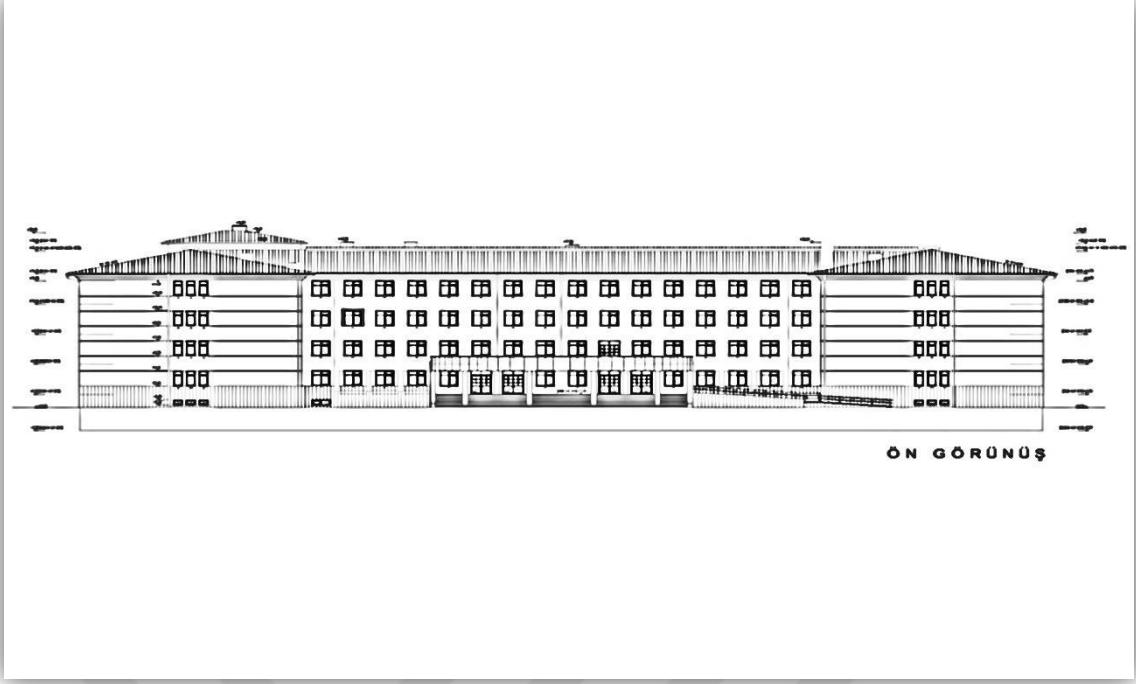
İdari mekânlara bakıldığında veli görüşme odası ve personel tuvaletinin projede yer almadığı görülmektedir. Ancak her katta öğretmen wc kabinlerinin çözümlendiği görülmektedir. Diğer idari odaların standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde ıslak hacimlerin standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir. Öğrenci tuvalet kabinlerine bakıldığında erkek tuvaletlerinde pisuar çözümlenmediği, wc kabin kapılarının dışarı açılmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca tüm wc gruplarında klozetli kabinler ile alaturka kabinler, % 50 oranında eşit sayıda olacak şekilde düzenlenmemiştir, tüm kabinler alaturka olarak düzenlenmiştir. Engelli tuvaletinin ise her katta bulunmaması ve öğrenci tuvaletlerinden ayrı çözümlenmiş olması nedeniyle standartlara kısmen uygun görülmüştür. Islak hacimlere yakın veya uzak olarak hiçbir yerde temizlik odası bulunmamaktadır. Öğretmen wc kabinlerinde ise doğal aydınlatma ve doğal havalandırmanın olmadığı ve koridordan bakıldığında içeriği göstermeyecek şekilde nişlerin oluşturulmadığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla standartlara kısmen uygun bulunmuştur.

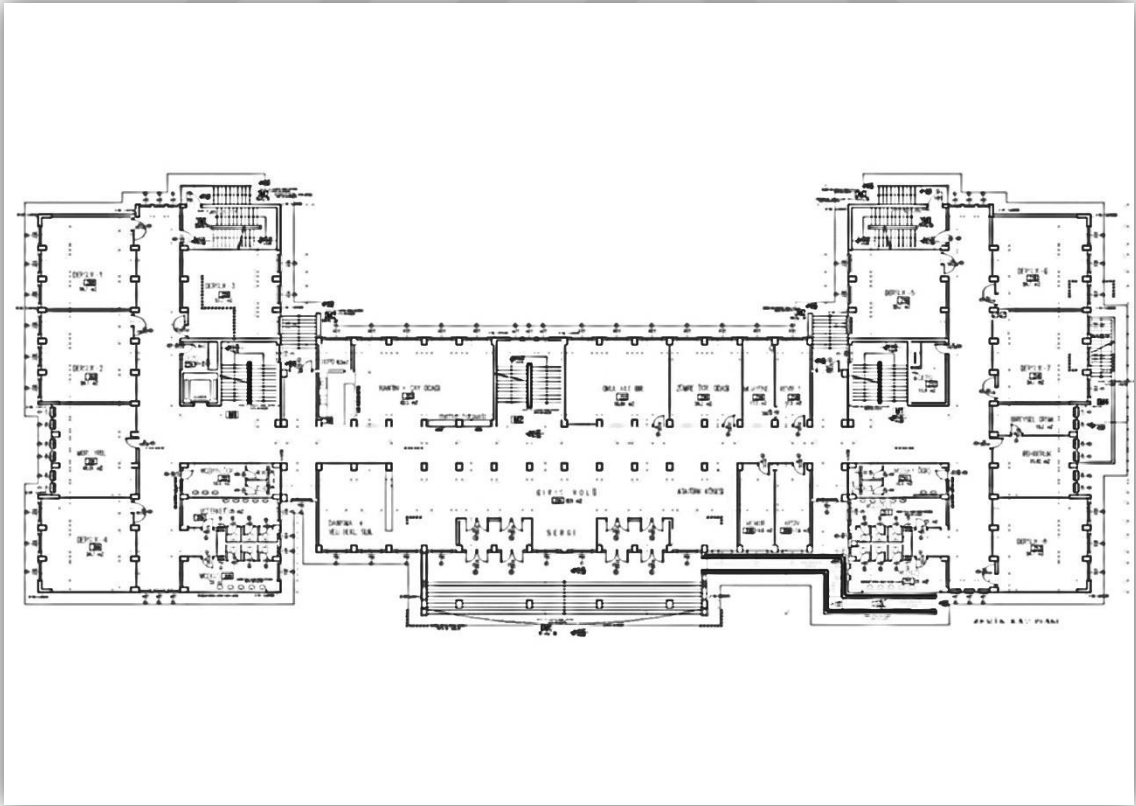
Sirkülasyon alanlarına bakıldığında yangın merdivenleri dışında tüm dolaşım alanlarının standartlara uygun olduğu görülmüştür. Yangın merdivenleri ise yönetmeliklere uygun tasarlanması gerekmektedir ancak bu projede yangın merdivenlerinde güvenlik kolu olmadığı görülmektedir bu açıdan standartlara kısmen uygun bulunmuştur.

Tablo 8’de teknik hacimlere bakıldığında havalandırma santrali ve sistem odası bulunmadığı görülmektedir. Projede sığınakların standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir çünkü duvar kalınlığı eski yönetmeliğe göre uygun ancak yeni yönetmelikte 75 cm olması gerektiğinden dolayı uygun değildir. Diğer teknik hacimler standartlara uygun bulunmuştur.

Okul bahçeleri incelendiğinde kişi başına düşen alanın 15m²’den düşük olduğu görülmüştür. Açık spor alanları olarak basketbol-voleybol sahaları bulunmaktadır ancak kenarlarında oturma tribünleri ve yürüyüş alanları tasarlanmamıştır. Sosyal alanlar olarak okul bahçesinde tören alanı ve oturma grupları tasarlanmıştır ancak bunların dışında amfi tiyatro, satranç sahası, sek sek sahası gibi mimari ve kentsel donatılar görülmemektedir. Okulda ayrı bir gezinti alanı tasarlanmamıştır ancak bahçe zemini gezinti yapmak için uygun olabilir. Giriş ve kontrol kulübesi standartlara uygun görülmektedir. Okul bahçesi içerisinde servis ve itfaiye yolu ayrıca tasarlanmamıştır ancak zemin buna uygun görülmektedir. Otopark ve servis araçları mevcuttur ancak engelliler için en az bir araçlık otopark alanı düşünülmemiştir. Ayrıca taşımalı eğitim araçlarının öğrenci indirme ve bindirme alanları belirtilmemiştir. Bundan dolayı otopark ve servis araçları standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Yeşil alanlar ise standartlara uygun görülmüştür.

Şekil 8: 32 Derslikli Okul Projesinin Ön Görünüşü

Şekil 9: 32 Derslikli Okul Projesinin Zemin Kat Planı

32 derslikli tip lise projesinin zemin kat planı incelendiğinde okulun ön tarafından okul binasına girişte dört farklı kapı olduğu görülmektedir. Kalabalık ve çok derslikli bir okul olması nedeniyle bu şekilde tasarlanmış olması giriş ve çıkışlarda kapılarda oluşabilecek yığılmaları önlemesi açısından önemli görülmektedir. Ayrıca okulun sağ ve sol yönlerinde bulunan koridorlardan da arka bahçeye çıkış kapıları bulunmaktadır. Girişte sol tarafta danışma ve veli bekleme salonu bulunmaktadır. Ana giriş kapılarından girildiğinde giriş koridorunun orta alanında sergi alanı tasarlanmıştır. Sağ tarafta ise Atatürk köşesi bulunmaktadır. Okulun girişinde sağ tarafta memur ve arşiv odası bulunmaktadır. Sol tarafta ise kantin, satış bölümü mutfak ve öğrenciler için yemek ve dinlenme amacıyla bir bölüm bırakılmıştır. Okulun girişinde hemen karşıda bir merdiven sağ tarafta ve sol tarafta olmak üzere toplam üç merdiven bulunmaktadır. Tasarımda üst katlara ya da alt katlara kolayca ulaşımı sağlamak açısından ve kalabalık yığılmaların önüne geçmek açısından merdivenlerin sayıca fazla olması iyi düşünülmüş bir detay olduğu söylenebilir. Bunun dışında ana giriş merdivenlerinin sağ tarafında engelli öğrencilerin erişilebilirliğini sağlamak amacıyla rampa bulunmaktadır ve okul içerisinde de asansör yardımı ile bu sağlanmaktadır. Ayrıca ana giriş koridorunda okul aile birliği odası, zümre öğretmenler odası ve muayene ve revir odasının konumlandırılmış olması da bu alanlara ulaşımı kolaylaştırması açısından önemli görülmektedir.

Okul projesinde hem sağ tarafta hem de sol tarafta derslikler konumlandırılmıştır ve orta bölümler daha çok sosyal alanlar, idari mekânlar ve ortak derslik alanları olarak düşünülmüştür. Bu açıdan dersliklerin gürültü oluşturabilecek alanlara uzak konumlandırıldığı görülmektedir. Dersliklerin bulunduğu her iki koridorda da dersliklere yakın şekilde konumlandırılmış depo alanları görülmektedir böylelikle ders araç- gereçlerinin bırakılabileceği ve bu araç gereçlere kolaylıkla ulaşılacak alanlar bulunduğu söylenebilir. Ayrıca hem sağ hem sol koridorlarda öğrenci wc ve öğretmen wc grupları bulunmaktadır. Her iki koridor tarafında da dışarıya acil çıkış kapıları ve yangın merdiveni bulunmaktadır. Bu durum acil durumlarda dışarıya tahliyenin hızlı ve güvenli bir şekilde yapılmasını kolaylaştıracaktır.

32 derslikli okul projesinin zemin kat planı incelendiğinde “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından tek bir eksikliğin laboratuvarların zemin katta olmaması söylenebilir. Bu durum laboratuvarlarda dışarıya açılacak acil çıkış kapılarının olmamasına ve tehlike anında kaçışın zor olmasına yol

açabilir. Bunun dışında veli bekleme salonu ve danışma bir arada tasarlanmıştır fakat kılavuzda belirtildiği gibi bir veli görüşme odası tasarlanmamıştır. Ayrıca zemin katta engelliler için wc tasarlanmamıştır. Öğretmen wc gruplarında ise içerinin koridordan görünmesini engelleyecek şekilde nişler oluşturulmamıştır. Bu eksiklikler dışında genel olarak standartlara uygun bir zemin kat planı olduğu söylenebilir.

4.1.1.2.4. 40 Derslikli Tip Okul Projesinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

Aşağıda tablo 9’da 40 derslikli tip okul projesinin standartlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi verilmiştir. Tablo 9’da “Uygun, Uygun Değil, Kısmen Uygun, Yok” seçenekleri bulunmaktadır. Değerlendirme yapılırken gözlem formunda tüm maddelerin uygun olduğu mekânlar için “uygun” seçeneği, bir ya da iki seçeneğin kısmen uygun, uygun değil ya da yok olduğu durumlarda ise “kısmen uygun” seçeneği, üçten fazla seçeneğin uygun olmadığı durumlarda ise “uygun değil” seçeneği, hiç bulunmayan mekânlar için “yok” seçeneği işaretlenmiştir.

Tablo 9.

40 Derslikli Tip Lise Projesinin Standartlara Uygunluğu

40 Derslikli Tip Lise Projesi					
	Fiziki Mekânlar	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok
Derslikler	Derslikler	√			
	Resim Dersliği	√			
	Müzik Dersliği	√			
	Kimya Laboratuvarı			√	
	Fizik Laboratuvarı			√	
	Biyoloji Laboratuvarı			√	
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√			
	Çok Amaçlı Salon		√		
	İbadethane				√
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu		√		
	Kantin-Kafeterya	√			
	Yemekhane				√
İdari Mekânlar	Müdür Odası	√			
	Müdür Yardımcısı Odası	√			
	İdari Oda	√			
	Rehberlik Servisi Odası	√			
	Arşiv ve Dosya Odası	√			
	Öğretmenler Odası	√			
	Zümre Öğretmenler Odası	√			

	Veli Görüşme Odası			✓
	Okul-Aile Birliği Odası	✓		
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)			✓
Islak Hacimler	Öğrenci Tuvalet Kabini		✓	
	Engelli Tuvaleti		✓	
	Temizlik Odası			✓
	Öğretmen WC Kabin		✓	
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	✓		
	Koridor	✓		
	Kapalı Teneffüs Alanı	✓		
	Rampa	✓		
	Merdiven	✓		
	Yangın Merdiveni	✓		
	Asansör/Galeri Boşlukları	✓		
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	✓		
	Elektrik Odası	✓		
	Jeneratör Odası	✓		
	Havalandırma Santrali			✓
	Sistem Odası			✓
	Teknisyen Odası	✓		
	Hizmetli Odaları	✓		
	Depolar	✓		
	Su Deposu	✓		
	Sığınak		✓	
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı		✓	
	Sosyal Alan		✓	
	Gezinti Yolları		✓	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	✓		
	Servis ve İtfaiye Yolu		✓	
	Otopark ve Servis Araçları			✓
	Yeşil Alan	✓		

■ Uygun
■ Kısmen Uygun
■ Uygun Değil
■ Yok

“MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından tüm fiziki mekânlar gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Öncelikle derslikler incelendiğinde standartlara uygun görülmüştür. Çünkü ders araç ve gereçlerinin konulabileceği direkt dersliğe açılan bir depo alanı yerine dersliklerin bulunduğu koridorda bu amaçla depo alanları tasarlanmıştır. Dolayısıyla dersliklerin tamamen uygun olduğu söylenebilir. Okul binasında üçüncü katta iki ayrı resim dersliği ve ikinci katta iki ayrı müzik dersliği bulunmaktadır. Resim ve müzik derslikleri standartlara uygun görülmektedir. Laboratuvarlar ise zemin katta değil üst katlarda ve aynı aks üstünde her katta ayrı ayrı bulunmaktadır ve standartlara kısmen uygun görülmüştür

çünkü buradaki eksiklik acil çıkış kapısının olmamasıdır ve havalandırma bacasının bulunmamasıdır. Kılavuzda yer almayan ancak projede bulunan diğer derslik alanlarından yabancı dil odaları, tarih-coğrafya odası, bilgisayar laboratuvarı ve sınav salonları dikkat çekmektedir.

Tablo 9’da sosyal alanlara bakıldığında kütüphane, kantin ve kafeterya bölümlerinin standartlara uygun olduğu görülmektedir. Ancak çok amaçlı salon ve spor salonu standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Çünkü spor salonu dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir. Çok amaçlı salon ise konferans salonu olarak tasarımıda görülmektedir. Yeterli büyüklükte bir sahne ve kulisi bulunmaktadır ancak kişi başına düşen alan 1.20 m²’den düşük görülmektedir. Soyunma odaları bodrum katta beden eğitimi ve spor salonuna ve konferans salonuna yakın şekilde konumlandırılmıştır. Dolayısıyla standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Bu projede okul içinde ibadethane (mescit) tasarlanmamıştır. Ayrıca projede muayene ve revir tasarlanmıştır ancak bu alanlar kılavuzda belirtilmemiştir. Okul projesinde bodrum katta yemekhane tasarlanmıştır ve standartlara uygun olmadığı görülmüştür. Çünkü kılavuzda yemekhane okul binasından ayrı bir birim olarak yer almaktadır ancak bu projede bodrum katta orta bölümde yer almaktadır. Kılavuzda ayrı birim olarak tasarlanan yemekhane standartlarına yer verildiğinden, bu projede bodrum katta yer alan yemekhanenin birçok açıdan standartlara uygun olmadığı görülmüştür. Sadece 40 derslikli tip lise projesinde yemekhanenin yer alması dikkat çeken hususlardan biri olmaktadır.

İdari mekânlara bakıldığında veli görüşme odası ve personel tuvaletinin projede yer almadığı görülmektedir. Ancak her katta öğretmen wc kabinlerinin çözümlendiği görülmektedir. Diğer idari odaların standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde ıslak hacimlerin standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir. Öğrenci tuvalet kabinlerine bakıldığında, tek eksikliğin wc kabin kapılarının dışarı açılmaması olarak gözlemlenmiştir. Bu projede erkek wc gruplarında pisuar çözümlendiği ve alafranga klozetlerinin olduğu görülmektedir. Engelli tuvaletinin ise her katta bulunmaması ve öğrenci tuvaletlerinden ayrı çözümlenmiş olması nedeniyle standartlara kısmen uygun görülmüştür. Islak hacimlere yakın veya uzak olarak hiçbir yerde temizlik odası bulunmamaktadır. Öğretmen wc kabinlerinde ise

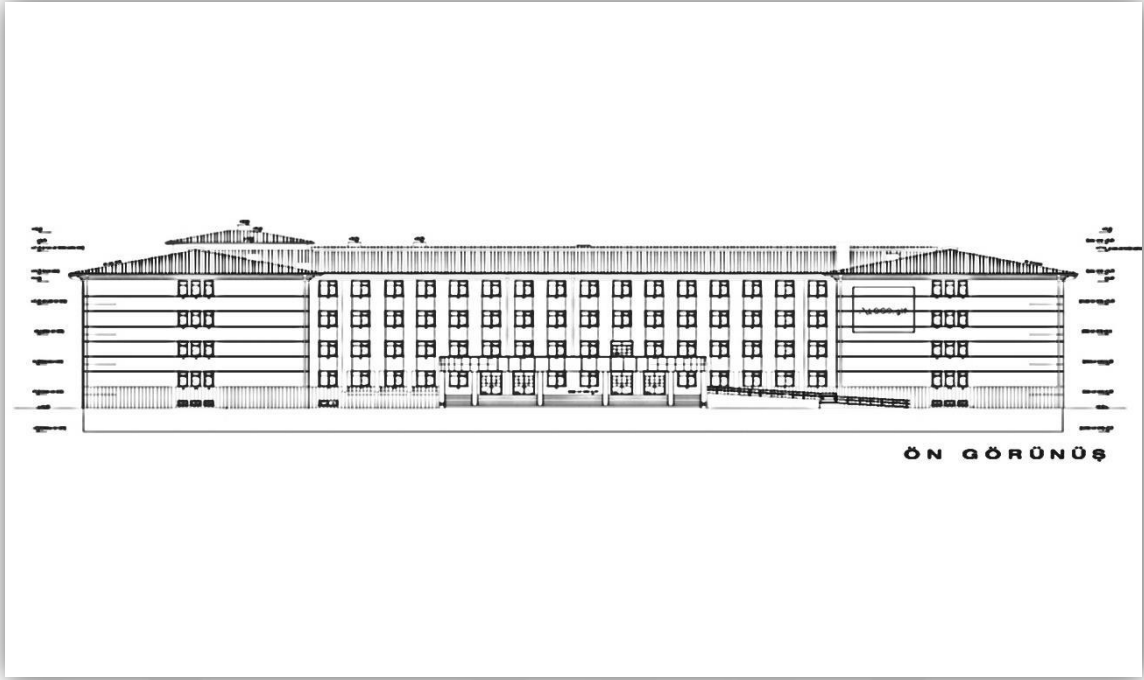
doğal aydınlatma ve doğal havalandırmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla standartlara kısmen uygun bulunmuştur.

Sirkülasyon alanlarına bakıldığında tüm dolaşım alanlarının standartlara uygun olması dikkat çekmektedir. Tüm dolaşım alanları standartlara ve yönetmeliklere uygun şekilde tasarlandığı söylenebilir.

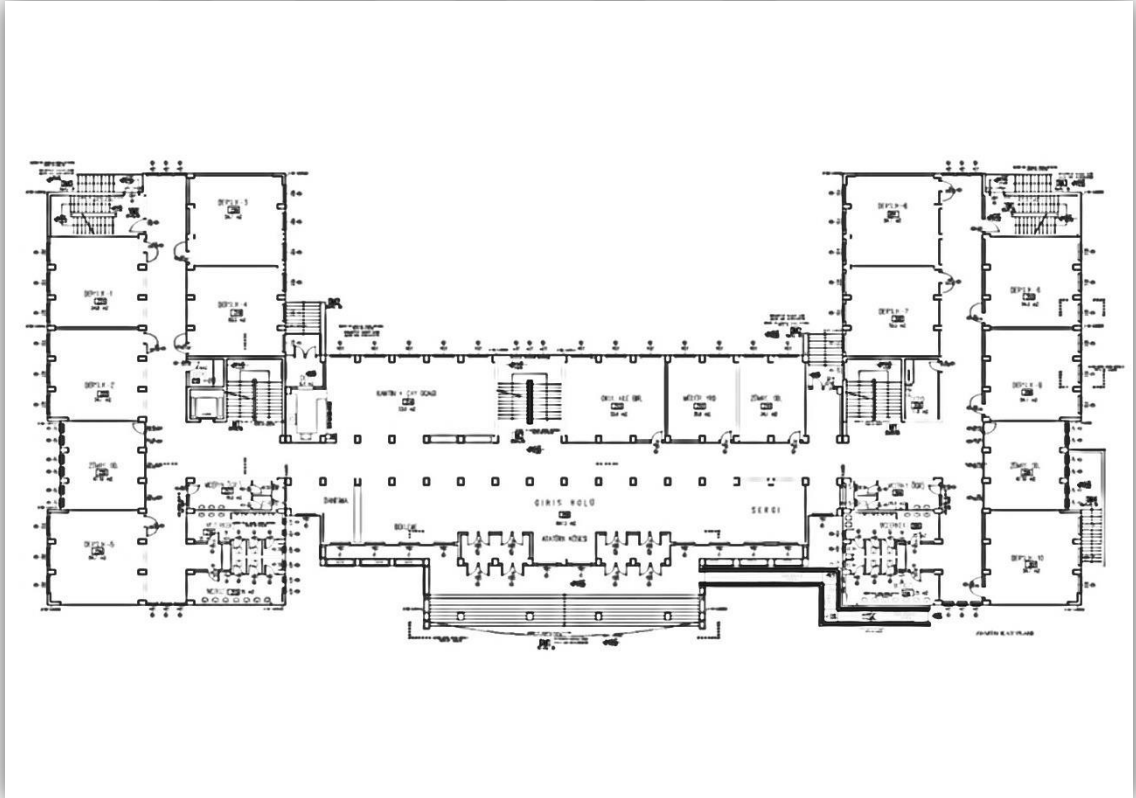
Tablo 9’da teknik hacimlere bakıldığında havalandırma santrali ve sistem odası bulunmadığı görülmektedir. Projede sığınakların standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir çünkü duvar kalınlığı eski yönetmeliğe göre uygun ancak yeni yönetmelikte 75 cm olması gerektiğinden dolayı uygun değildir. Diğer teknik hacimler standartlara uygun bulunmuştur.

Okul bahçeleri incelendiğinde kişi başına düşen alanın 15m²’den düşük olduğu görülmüştür. Açık spor alanları olarak basketbol-voleybol sahaları bulunmaktadır ancak kenarlarında oturma tribünleri ve yürüyüş alanları tasarlanmamıştır. Sosyal alanlar olarak okul bahçesinde tören alanı ve oturma grupları tasarlanmıştır ancak bunların dışında amfi tiyatro, satranç sahası, sek sek sahası gibi mimari ve kentsel donatılar görülmemektedir. Okulda ayrı bir gezinti alanı tasarlanmamıştır ancak bahçe zemini gezinti yapmak için uygun olabilir. Giriş ve kontrol kulübesi standartlara uygun görülmektedir. Okul bahçesi içerisinde servis ve itfaiye yolu ayrıca tasarlanmamıştır ancak zemin buna uygun görülmektedir. Okul bahçesi içerisinde ayrı bir otopark alanı tasarlanmamıştır. Ayrıca taşınmalı eğitim araçlarının öğrenci indirme ve bindirme alanları belirtilmemiştir. Bundan dolayı standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Yeşil alanlar ise standartlara uygun görülmüştür.

Aşağıda 40 derslikli okul projesinin ön görünüşü ve zemin kat planı verilmiştir. Buna ilişkin gözlem ve yorumlar şekillerin altında verilmiştir.

Şekil 10. 40 Derslikli Tip Okul Projesinin Ön Görünüşü

Şekil 11. 40 Derslikli Tip Okul Projesinin Zemin Kat Planı

40 derslikli okul projesinin zemin kat planı incelendiğinde 2 ana giriş kapısından sonra 2 ana giriş kapısı daha görünmektedir. Böylelikle rüzgar ve soğuk havanın içeriye girmesi engellenebilmektedir. Kalabalık ve çok derslikli bir okul olması nedeniyle bu

şekilde tasarlanmış olması giriş ve çıkışlarda kapılarda oluşabilecek yığılmaları önlemesi açısından önemli görülmektedir. Ayrıca okulun sağ ve sol yönlerinde bulunan koridorlardan da arka bahçeye çıkış kapıları bulunmaktadır. Girişte sol tarafta ziyaretçi veya veli bekleme alanı bulunmaktadır ve onun yanında da danışma alanı bulunmaktadır. İki ana giriş kapısının arasında Atatürk köşesi yer almaktadır ve sağ tarafta sergi alanı bırakılmıştır. Giriş koridorunda kantin ve çay ocağı, deposu ve mutfağı yer almaktadır ayrıca öğrenciler için dinlenme ve yemek yeme alanı bırakılmıştır. Girişte bina içi ulaşım açısından biri ana bölümde diğer iki ise sağ ve sol tarafta olmak üzere üç merdiven bulunmaktadır. Bu durum okul içerisinde dolaşımın daha kolay ve rahat akmasını sağlayacaktır ve aynı zamanda kalabalığı ve yığılmaları önleyecektir. Sol tarafta bulunan merdivenlerin yanında asansör bulunmaktadır böylelikle bina içinde engellilerin erişilebilirliği sağlanmaktadır.

Okul projesinde zemin katta hem ana giriş holünde hem de sağ ve sol taraflarda koridorları görecektir şekilde zümre öğretmenler odası tasarlanmıştır. Bu kadar çok sayıda zümre öğretmenler odasının tasarlanması aynı branştaki öğretmenlerin grup olarak çalışmalarını daha rahat bir şekilde sürdürmelerine yardımcı olacağı söylenebilir. Bunun dışında giriş holünde okul aile birliği odası ve müdür yardımcısı odası bulunmaktadır. Bu durum hem okul-aile birliği toplantıları, çalışmaları veya görüşmeleri açısından uygun bir mekan sağlandığını göstermektedir. Ayrıca her katta bir müdür yardımcısı odasının bulunması hem öğrencilerin kontrolü açısından hem de idareye ulaşım açısından önemli görülmektedir. Dolayısıyla standartlara da uygun görülmektedir.

Okulda derslikler sağ ve sol taraftaki koridorlarda konumlandırılarak sosyal alanlardan ve gürültülü mekânlardan uzak olması sağlanmıştır. Koridorlarda sınıflar karşılıklı bir şekilde konumlandırılmıştır. Tüm sınıfların kılavuzdaki standartlarda da belirtildiği gibi dikdörtgen şeklinde ve uzun kenar dış cephe olacak şekilde tasarlandığı görülmektedir. Dolayısıyla sınıflarda bulunan pencere sayısı artmaktadır ve bu durum doğal havalandırma ve aydınlatmayı sağlamaktadır. Dersliklerin bulunduğu koridorlarda hem sağ koridorda hem de sol koridorda depo alanları ve araç-gereç odası bulunmaktadır. Tüm bu açılardan bakıldığında standartlara uygun görülmektedir.

Okulun zemin kat planı incelendiğinde sağ ve sol koridorlarda ıslak hacimler olarak öğretmen wc grupları ve kız-erkek wc gruplarının tasarlandığı görülmektedir. Öğretmenler için tasarlanmış olan wc gruplarına bakıldığında sol koridorda bayan

öğretmen, sağ koridorda bay öğretmen wc şeklinde olduğu görülmektedir. Koridordan içeriye göstermeyecek şekilde nişlerin olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu açılardan standartlara kısmen uygun bulunmuştur.

4.1.2. Tip Lise Projelerinin Karşılaştırılması

Tüm projelerin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından uygunluğunun karşılaştırılması tablo 10’da verilmiştir. Yukarıda tek tek analiz edilen projeler tablo 10’da bir arada verilerek karşılaştırılması sağlanmıştır. Tablo 10’da fiziki mekânlar standartlara uygun ise “uygun” seçeneği işaretlenmiş ve algıyı kolaylaştırmak için yeşil renk ile belirtilmiştir. “Kısmen uygun” seçeneği sarı renk ile, “uygun değil” seçeneği kırmızı renk ile, “yok” seçeneği ise gri renk ile belirtilmiştir.

Tablo 10.

Tip Lise Projelerinin Standartlara Uygunluğu Açısından Karşılaştırılması

		16 derslik				24 derslik				32 derslik				40 derslik			
		U	K	U	Y	U	K	U	Y	U	K	U	Y	U	K	U	Y
Fiziki Mekânlar		U	K	U	Y	U	K	U	Y	U	K	U	Y	U	K	U	Y
Derslikler	Derslikler		√					√		√				√			
	Resim Dersliği	√				√				√				√			
	Müzik Dersliği		√				√				√			√			
	Kimya Laboratuvarı		√					√			√				√		
	Fizik Laboratuvarı		√				√				√				√		
	Biyoloji Laboratuvarı		√					√			√				√		
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√					√			√				√			
	Çok Amaçlı Salon			√			√				√				√		
	İbadethane				√				√				√				√
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu		√				√				√						√
	Kantin-Kafeterya	√					√			√				√			
	Yemekhane				√				√				√				√
İdari Mekanlar	Müdür Odası	√				√				√				√			
	Müdür Yardımcısı Odası		√			√				√				√			
	İdari Oda	√				√				√				√			
	Rehberlik Servisi Odası	√				√				√				√			
	Arşiv ve Dosya Odası		√			√				√				√			
	Öğretmenler Odası	√				√				√				√			

	Zümre Öğretmenler Odası		✓		✓	✓		✓
	Veli Görüşme Odası		✓		✓		✓	✓
	Okul-Aile Birliği Odası		✓		✓	✓		✓
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)		✓		✓		✓	✓
Islak Üçümler	Öğrenci Tuvalet Kabini		✓		✓		✓	✓
	Engelli Tuvaleti	✓			✓		✓	✓
	Temizlik Odası	✓		✓			✓	✓
	Öğretmen WC Kabin		✓		✓	✓		✓
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	✓		✓		✓		✓
	Koridor	✓		✓		✓		✓
	Kapalı Teneffüs Alanı		✓		✓	✓		✓
	Rampa	✓		✓		✓		✓
	Merdiven	✓		✓	✓		✓	✓
	Yangın Merdiveni	✓		✓		✓	✓	✓
	Asansör/Galeri Boşlukları	✓		✓		✓		✓
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	✓		✓		✓		✓
	Elektrik Odası	✓		✓		✓		✓
	Jeneratör Odası	✓			✓	✓		✓
	Havalandırma Santrali	✓		✓			✓	✓
	Sistem Odası		✓		✓		✓	✓
	Teknisyen Odası	✓		✓		✓		✓
	Hizmetli Odaları	✓		✓		✓		✓
	Depolar	✓			✓	✓		✓
	Su Deposu	✓		✓		✓		✓
	Sığınak		✓		✓		✓	✓
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı		✓		✓		✓	✓
	Sosyal Alan		✓		✓		✓	✓
	Gezinti Yolları	✓		✓		✓		✓
	Giriş ve Kontrol Kulübesi		✓		✓		✓	✓
	Servis ve İtfaiye Yolu	✓			✓	✓		✓
	Otopark ve Servis Araçları		✓		✓	✓		✓
	Yeşil Alan		✓		✓		✓	✓
			✓		✓		✓	✓

■ Uygun
 ■ Kısmen Uygun
 ■ Uygun Değil
 ■ Yok

Tablo 10 incelendiğinde en çarpıcı bulgunun tüm projelerin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara tamamen uygun

olmamasıdır. Tüm projelerde bütün fiziki mekânların kılavuzda bahsedilen standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 10’da projeler, derslikler açısından incelendiğinde 24 derslikli okul projesinin standartlara uygun olmadığı dikkat çekmektedir. Tüm projelerde resim dersliği ve fizik laboratuvarının standartlara uygun olduğu görülmektedir. Ancak projelerin tümünde laboratuvarlar standartlara tamamen uygun görülmemektedir. Müzik dersliği ise sadece 40 derslikli okul projesinde standartlara uygundur.

Sosyal alanlara bakıldığında hiçbir projede ibadethane (mescit) tasarlanmadığı göze çarpmaktadır. Spor salonunun ise 40 derslikli projede bulunmadığı, diğer projelerde ise standartlara kısmen uygun olduğu dikkat çekmektedir çünkü bu projelerde beden eğitimi salonları dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir. Dikkat çeken diğer bir husus ise 40 derslikli projede yemekhanenin tasarlanmış olması ve standartlara uygun olmamasıdır. Diğer projelerde ise yemekhane bulunmamaktadır. Ayrıca 40 derslikli projeden bay ve bayan ve öğretmen soyunma odaları bodrum katta planlanmıştır ancak spor salonu ayrı bir birim olarak okul bahçesi içerisinde çözümlenmiştir. Dolayısıyla projede spor salonu bulunmamaktadır. 16 derslikli okul projesinde ise çok amaçlı salonun standartlara uygun olmadığı görülmüştür.

İdari mekânlar incelendiğinde müdür odası, rehberlik servisi, idari oda (memur odası) ve öğretmenler odasının tüm projelerde standartlara uygun olduğu dikkat çekmektedir. Diğer taraftan veli görüşme odası ve idari bölüm için personel wc gruplarının hiçbir projede bulunmaması da dikkat çekmektedir. Bunun dışında 32 ve 40 derslikli okul projelerinin idari mekânlar açısından standartlara daha uygun olduğu söylenebilir.

Islak hacimler açısından tablo 10 incelendiğinde öğrenci wc gruplarının hiçbir projede standartlara tamamen uygun olmadığı dikkat çekmektedir. Tablo 10’da dikkat çeken diğer önemli bir husus da 24 derslikli okul projesinde engelli wc tuvalet kabininin standartlara uygun olmamasıdır. Ayrıca engelli tuvaletinin sadece 16 derslikli projede standartlara uygun çözümlendiği görülmektedir. 32 ve 40 derslikli okul projelerinde ise temizlik odasının tasarlanmadığı görülmektedir.

Sirkülasyon alanlarına bakıldığında, sadece 40 derslikli okul projesinin tamamen standartlara uygun olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Teknik hacimlerde ise sistem odasının hiçbir projede tasarlanmadığı görülmektedir.

4.2. Gaziantep İlindeki Anadolu Liselerinin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” nda Belirtilen Standartlara Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun olup olmadığının belirlenmesiydi. Bu açıdan okulların değerlendirilmesinde “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na bağlı olarak hazırlanmış olan gözlem formu okullarda yapılan gözlemler sonucu araştırmacı tarafından bir mimardan yardım alınarak doldurulmuştur. Dikkat çeken hususlar fotoğraflarla birlikte aşağıda verilmiştir. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular, her okul için ayrı ayrı incelenerek elde edilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar her Anadolu lisesi için ayrı ayrı aşağıda verilmiştir.

4.2.1. 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

40 derslik olarak tasarlanmış olan G.B. Anadolu Lisesi’nin, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun olup olmadığı bir mimarla birlikte gözlem formu doldurularak değerlendirilmiştir. Buna göre sadece projeden farklı olan alanlar, algıyı kolaylaştırmak amacıyla renkler yoluyla belirtilmiştir. “Uygun” seçeneği yeşil, “kısmen uygun” seçeneği sarı, “uygun değil” seçeneği kırmızı ve “yok” seçeneği ise gri ile belirtilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir ve buna göre yorumlanmıştır.

Tablo 11.

G.B. Anadolu Lisesi “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

40 Derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi					
	Fiziki Mekânlar	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok
Derslikler	Derslikler		√		
	Resim Dersliği	√			
	Müzik Dersliği	√			
	Kimya Laboratuvarı		√		
	Fizik Laboratuvarı		√		

Sosyal Alanlar	Biyoloji Laboratuvarı		√	
	Kütüphane	√		
	Çok Amaçlı Salon		√	
	İbadethane	√		
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu	√		
	Kantin-Kafeterya		√	
	Yemekhane			√
İdari Mekânlar	Müdür Odası	√		
	Müdür Yardımcısı Odası	√		
	İdari Oda	√		
	Rehberlik Servisi Odası	√		
	Arşiv ve Dosya Odası	√		
	Öğretmenler Odası	√		
	Zümre Öğretmenler Odası	√		
	Veli Görüşme Odası			√
	Okul-Aile Birliği Odası	√		
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)			√
Islak Hacimler	Öğrenci Tuvalet Kabini		√	
	Engelli Tuvaleti		√	
	Temizlik Odası			√
	Öğretmen WC Kabin		√	
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	√		
	Koridor	√		
	Kapalı Teneffüs Alanı			√
	Rampa	√		
	Merdiven	√		
	Yangın Merdiveni	√		
	Asansör/Galeri Boşlukları	√		
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	√		
	Elektrik Odası	√		
	Jeneratör Odası	√		
	Havalandırma Santrali			√
	Sistem Odası			√
	Teknisyen Odası	√		
	Hizmetli Odaları	√		
	Depolar	√		
	Su Deposu	√		
	Sığınak			√
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı		√	
	Sosyal Alan		√	
	Gezinti Yolları		√	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	√		
	Servis ve İtfaiye Yolu		√	
	Otopark ve Servis Araçları		√	
	Yeşil Alan		√	

■ Uygun
 ■ Kısmen Uygun
 ■ Uygun Değil
 ■ Yok

2013 yılında eğitim öğretim faaliyetlerine başlayan Gülşen Batar (G.B.) Anadolu Lisesi'nin fiziki mekânları genel olarak projede belirtildiği gibi olduğu gözlemlenmiştir. Milli Piyango tarafından Türkiye'nin çeşitli illerinde yaptırılan 40 derslikli bu okulun, "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu"nda belirtilen standartlara uygunluk açısından en yakın okul olduğu gözlemlenmiştir. Ancak tablo 11 incelendiğinde dersliklerin standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir. Çünkü 30 kişilik olarak tasarlanmış olan sınıflarda kişi başına düşen alan 1.86 m² olması gerekirken, her sınıfta ortalama 35 öğrenci olduğu görülmüştür, dolayısıyla kişi başına düşen alan küçülmektedir. Okuldaki laboratuvarların hepsi standartlara kısmen uygundur çünkü laboratuvarlarda acil çıkışın olmadığı görülmüştür.

Okulda sosyal alanlar olarak ayrı bir beden eğitimi ve spor salonunun olduğu ve standartlara uygun olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca okulda mescit ve abdesthane olduğu görülmektedir. Okulda giriş katta bulunan kantin ve kafeterya alanının küçük bir alan olduğu ve bundan dolayı standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca bodrum katta planlanan yemekhanenin okul içerisinde rahatsız edici bir şekilde kokuya sebep olduğu gözlemlenmiştir.

Sirkülasyon alanlarında kapalı teneffüs alanı olarak tasarlanmış olan alanların standartlara uygun olmadığı ve çok küçük aydınlatma alanları gibi tasarlandığı anlaşılmaktadır. Burada öğrencilerin dinlenmesi veya teneffüs yapabilmesi için oturaklar vs. bulunmamaktadır. Bu nedenle standartlara uygun değildir.

Okulda dikkat çeken diğer bir unsur ise projede sığınak olarak tasarlanan alanın okulda tekvando salonu olarak kullanılmasıdır. Dolayısıyla okulda acil bir durumda kullanılacak bir sığınak alanının olmadığı söylenebilir.

Okul bahçesinde çok az yeşil alan olduğu, ekim yapmak veya dinlenmek gibi etkinliklere yer verilemeyecek kadar az bir yeşil alanın olduğu görülmektedir. Okul bahçesinin büyük bir çoğunluğu sert zemin olarak düzenlemiştir. Bu açıdan servis ve itfaiye yolu olarak da kullanılabilirdiği görülmektedir. Ayrıca okul bahçesi olarak tasarlanmış olan arka bahçenin personel için otoparka çevrildiği görülmüştür. Okul dışında misafir araçlar için ayrı bir otopark alanı düzenlenmiştir. Bu açıdan standartlara kısmen uygun bulunmuştur.

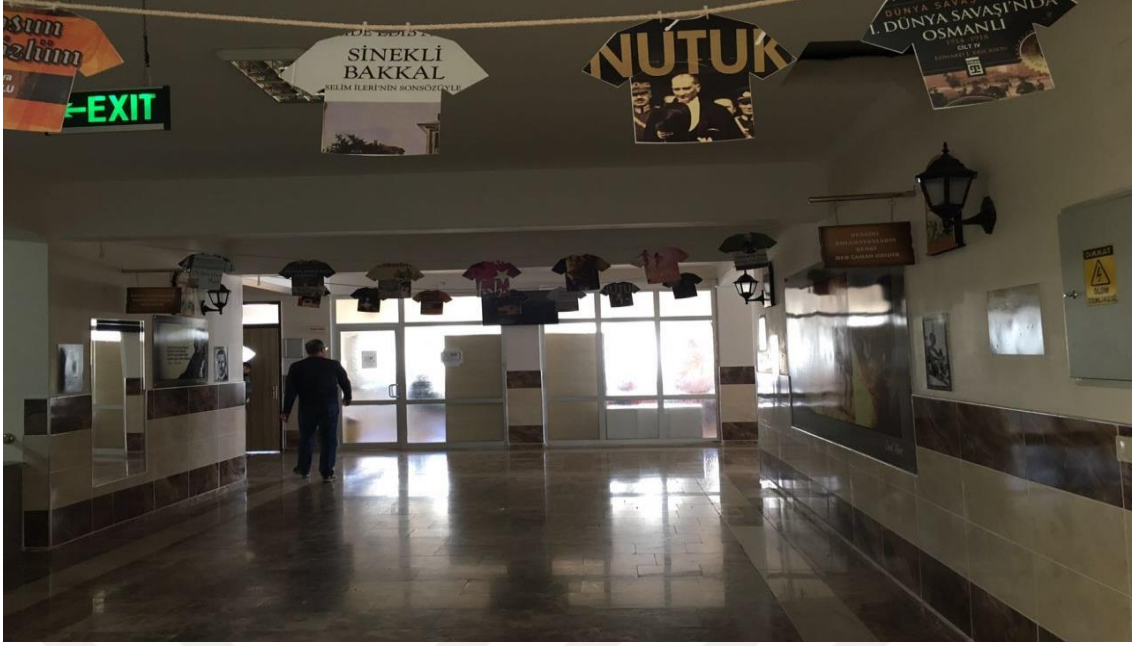
4.2.1.2. Gülşen Batar Anadolu Lisesi Yapılış Amacına Uygun Olarak Kullanılmakta mıdır?

Okulların yapılış amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı projedeki tasarımdan farklılaştığı alanlarda dikkat çekmektedir. Bu açıdan yukarıda tablo 11’de fiziki mekânların amacına uygun şekilde olup olmadığı anlaşılabilir. Ayrıca gözlem notları yoluyla elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Projedeki tasarıma uygun şekilde yaptırılan bu okulun kurucu müdürü tarafından yeniden düzenlendiği görülmüştür. Bu açıdan projede olduğundan farklı olan bazı mekânların olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin okul projesinde bulunan sığınacağın okulda sığınak olarak değil, tekvando, boks gibi çeşitli spor dallarının çalışılabileceği bir mekân olarak düzenlendiği görülmüştür. Bunun yanı sıra biyoloji laboratuvarının hazırlık odası olarak tasarlanmış olan odanın, idare katına servis yapan bir mutfak bölümü olarak düzenlendiği gözlemlenmiştir. Okulun projesinde bulunmayan ibadethane (mescit) alanının okulda bulunduğu ve bunun yanı sıra bir katta bulunan öğrenci lavabolarının abdesthane olarak yeniden düzenlendiği görülmüştür.

Okul projesinde bulunmayan ancak okulda bulunan diğer bir alan ise kapalı spor salonudur. Okul bahçesi içerisinde açık spor alanları ile ilişkili bir şekilde planlanmış olan bir kapalı spor salonu binası bulunmaktadır ve tüm açılardan standartlara uygun bulunmuştur.

Okul projesi içerisinde standartlara uygun olarak görülen kapalı teneffüs alanının küçük ve dar alanlar olduğu, oturma gruplarının bulunmadığı ve standartlara uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Ancak okuldaki koridorlar, renkli, dikkat çekici ve eğitici bir şekilde değerlendirilmiştir. Örneğin her koridor, huzur sokağı, edebiyat sokağı, coğrafya sokağı gibi farklı bir ders alanına yönelik bilgilendirici bir şekilde donatılmıştır. Bu durumun okulda tüm kullanıcılar tarafından beğenildiği öğrenilmiştir.

Şekil 12. G.B Anadolu Lisesi'nde Edebiyat Sokağı Olarak Tasarlanan Koridor

Okulda en dikkat çeken alanlar, tüm laboratuvar alanlarına sahip olmasıdır. Özellikle projede de bulunan bu alanların en güzel şekilde tüm donanımlara sahip olduğu ve etkin bir şekilde kullanıma açık olduğu gözlemlenmiştir. Tüm bu imkânların, okulda bulunan tüm kullanıcıların (öğretmen, öğrenci, yönetici) kendisini özel hissetmesini sağladığı öğrenilmiştir. Okulun okul kullanıcıları tarafından benimsendiği ve herkesin bulunduğu okulun gelişmiş imkânlarından dolayı mutlu oldukları gözlemlenmiştir.

Şekil 13. G. B. Anadolu Lisesi Yabancı Dil Laboratuvarı

Okul projesinde bulunmadığı halde mevcut zümre öğretmenler odasından birinin satranç odasına çevrildiği gözlemlenmiştir. Okulda aktif olarak kullanılan bu alanın, okula satranç alanında da çeşitli başarılar getirdiği öğrenilmiştir.

Şekil 14. G.B. Anadolu Lisesi Satranç Odası

Şekil 15. G.B. Anadolu Lisesi Resim Atölyesi

Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nde resim atölyesi ve müzik odasının tüm standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir. Ses yalıtımının yapıldığı, diğer dersliklere

uzak ve sosyal alanlara yakın bir şekilde konumlandırılmıştır. Aktif olarak kullanılan bu alanların her türlü donanımına sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 16. G.B. Anadolu Lisesi Müzik Laboratuvarı

Şekil 17. G.B. Anadolu Lisesi Kimya Laboratuvarı

Okul projesinde test ya da sınav odaları bulunmamasına rağmen okulda hemen her katta test odası/sınav odası düzenlenmiştir. Bu alanlarda öğrenciler ders çalışmaktadırlar ya da öğretmenlere soru çözdürmektedirler. Etüt odaları gibi kullanılan

bu odalar, okul projesinde depo alanı ya da zümre öğretmenler odası olarak görülmektedir.

Okulda dikkat çeken alanlardan biri de sığınaktır. Çünkü sığınak olarak tasarlanmış olan bu alan, okul idaresi tarafından tekvando ve benzeri spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir kapalı spor salonu gibi düzenlenmiştir. Sadece bu okuldaki öğrencilerin değil, civarda bulunan diğer okul öğrencilerinin de aktif olarak hafta sonları faydalanabildikleri bilgisine ulaşılmıştır. Şekil 18’de okulun tekvando salonu verilmiştir. Bunun dışında 40 derslikli tip lise projesinin bahçe alanında otopark bulunmadığı halde okulun arka bahçesi okul personelinin yararlanabileceği bir otopark alanına dönüştürülmüştür. Okul giriş kapısının yanında ise misafir araçlar için 4 araçlık otopark alanının bulunduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 18. G.B. Anadolu Lisesi Tekvando Salonu

Okulda bulunan bilgisayar laboratuvarı, fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarı, yabancı dil laboratuvarı gibi tüm ortak alanların aktif bir şekilde kullanıldığı ve gerekli tüm donanımlara sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda okul yöneticisinin mevcut alanları en etkili şekilde kullanılmasını sağladığı söylenebilir.

Şekil 19. G.B. Anadolu Lisesi Bilgisayar Laboratuvarı

Şekil 20. G.B. Anadolu Lisesi Fizik Laboratuvarı

Okula ilişkin yapılan gözlemlerde dikkat çeken hususlardan biri de 40 derslikli okul projesinde ibadethane ve abdesthane tasarlanmadığı halde okul binasında bu alanların bulunması ve aktif bir şekilde kullanılmasıdır. Bu alanlar, ikinci kattaki kız ve erkek öğrenci lavabolarından birinin ayrı ayrı hem bayan hem erkek abdest alma yeri olarak yeniden düzenlenmiştir.

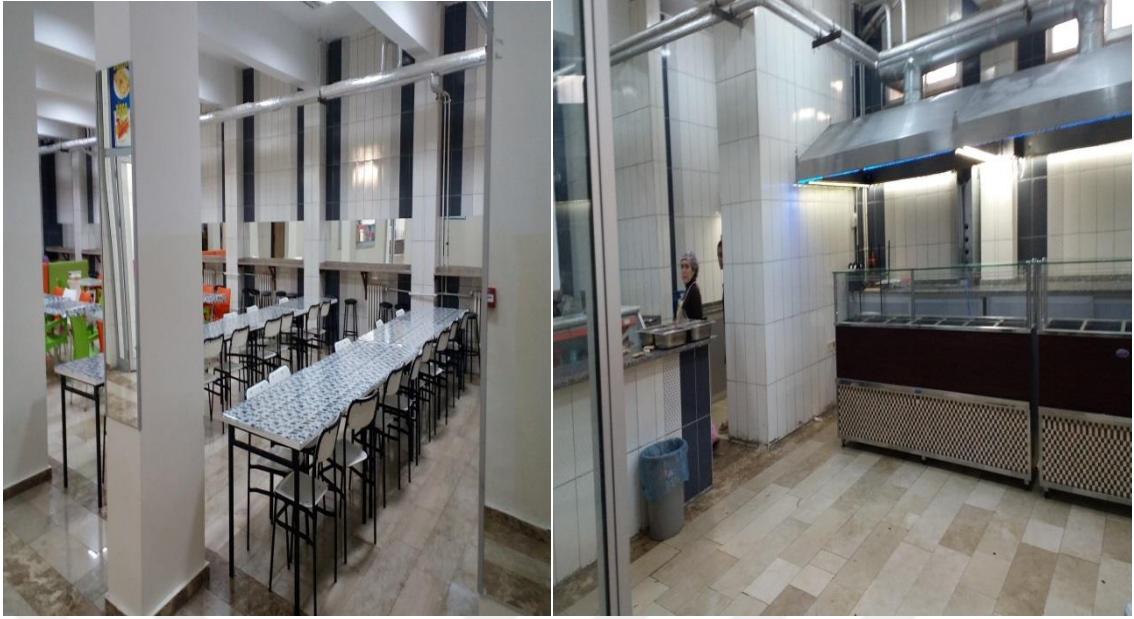

Şekil 21. G.B Anadolu Lisesi Abdesthanesi

Okulun bodrum katında bulunan arşiv ve dosya odasının son teknoloji ile donatılmış olması dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra bodrum katta büyük bir yemekhanenin bulunduğu görülmektedir. Bu alanın yemek vakitlerinde okul binası içerisinde kötü kokulara sebep olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumda okulda yemekhanenin bulunması önemli bir avantaj olmasına rağmen okul içerisinde kötü kokulara sebep olması nedeniyle negatif bir etki bıraktığı söylenebilir. Ancak bu alanın son derece temiz olduğu, havalandırma bacasının bulunduğu görülmüştür.

Şekil 22. G.B. Anadolu Lisesi Arşiv ve Dosya Odası

Şekil 23. G.B. Anadolu Lisesi Yemekhanesi

Genel olarak okul binasının yapılış amacının dışında kullanıldığı alanların olduğu gözlemlenmiştir. Ancak tüm alanlar en etkili şekilde kullanılmaktadır. Bu açıdan okul yöneticisinin başarılı liderlik özellikleri gösterdiği söylenebilir.

4.2.2. 32 Derslikli Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” Açısından Standartlara Uygunluğu

32 derslik olarak tasarlanmış olan Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun olup olmadığı gözlem formu doldurularak değerlendirilmiştir. Okulun fiziki mekânlarının standartlara uygunluğu tablo yoluyla aşağıda verilmiştir. Buna göre projedekinden farklı olan alanlar, algıyı kolaylaştırmak amacıyla renkler yoluyla belirtilmiştir. “Uygun” seçeneği yeşil, “kısmen uygun” seçeneği sarı, “uygun değil” seçeneği kırmızı ve “yok” seçeneği ise gri ile belirtilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 12.

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" Açısından Standartlara Uygunluğu

32 Derslikli Dumlupınar Anadolu Lisesi						
	Fiziki Mekânlar	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok	
Derslikler	Derslikler		√			
	Resim Dersliği		√			
	Müzik Dersliği		√			
	Kimya Laboratuvarı				√	
	Fizik Laboratuvarı			√		
	Biyoloji Laboratuvarı				√	
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√				
	Çok Amaçlı Salon		√			
	İbadethane	√				
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu			√		
	Kantin-Kafeterya			√		
	Yemekhane					√
İdari Mekânlar	Müdür Odası	√				
	Müdür Yardımcısı Odası	√				
	İdari Oda	√				
	Rehberlik Servisi Odası	√				
	Arşiv ve Dosya Odası	√				
	Öğretmenler Odası	√				
	Zümre Öğretmenler Odası			√		
	Veli Görüşme Odası	√				
	Okul-Aile Birliği Odası	√				
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)					√
Islak Hacimler	Öğrenci Tuvalet Kabini		√			
	Engelli Tuvaleti		√			
	Temizlik Odası				√	
	Öğretmen WC Kabin			√		
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	√				
	Koridor	√				
	Kapalı Teneffüs Alanı				√	
	Rampa	√				
	Merdiven	√				
	Yangın Merdiveni			√		
Asansör/Galeri Boşlukları			√			
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	√				
	Elektrik Odası	√				
	Jeneratör Odası	√				
	Havalandırma Santrali					√
	Sistem Odası					√
	Teknisyen Odası	√				

	Hizmetli Odaları	√		
	Depolar	√		
	Su Deposu	√		
Okul Bahçeleri	Sığınak		√	
	Açık Spor Alanı		√	
	Sosyal Alan		√	
	Gezinti Yolları		√	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	√		
	Servis ve İtfaiye Yolu		√	
	Otopark ve Servis Araçları		√	
	Yeşil Alan	√		
		Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil
				Yok

2013 yılında eğitim öğretim faaliyetlerine başlayan Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin fiziki mekânlarının genel olarak projede belirtildiği gibi olduğu gözlemlenmiştir. Ancak tablo 12 incelendiğinde dersliklerin standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir. Çünkü 30 kişilik olarak tasarlanmış olan sınıflarda kişi başına düşen alan 1.86 m² olması gerekirken, her sınıfta ortalama 38-40 öğrenci olduğu görülmüştür, dolayısıyla kişi başına düşen alan küçülmektedir. Okuldaki laboratuvarlardan sadece fizik laboratuvarının gerekli donanıma sahip olduğu görülmüştür. Diğer laboratuvarlar ise henüz gerekli donanıma sahip olmadığı için kullanılamamaktadır ve bu nedenle standartlara uygun değildir.

Okulda sosyal alanlar olarak spor ve beden eğitimi salonunun bondrum katta olduğu ve standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çoğunlukla açık alandaki spor alanlarını kullandıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca okulda mescit olduğu görülmektedir ancak bu mescit alanı okuldaki zümre odalarından birinin mescide dönüştürülmesi ile gerçekleşmiştir. Okulda mescit alanı düzenlenmesine rağmen aynı zamanda bir abdesthane alanı düzenlenmemiştir. Okulda giriş katta bulunan kantin ve kafeterya alanının küçük bir alan olduğu ve bundan dolayı standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür.

Sirkülasyon alanlarında kapalı teneffüs alanı olarak tasarlanmış olan alanların standartlara uygun olmadığı ve çok küçük aydınlatma alanları gibi tasarlandığı anlaşılmaktadır. Burada öğrencilerin dinlenmesi veya teneffüs yapabilmesi için oturaklar vs. bulunmamaktadır. Bu nedenle standartlara uygun değildir. Ayrıca okulda asansör olmasına rağmen faaliyette olmadığı görülmüştür. Bu konuda elektrik voltajının asansörü çalıştırmaya yetmediği öğrenilmiştir. Dolayısıyla engelli öğrencilerin okul

içinde dolaşımı ve erişilebilirliği kısıtlanmaktadır ancak okul yönetiminin bunu için giriş kattaki sınıfları onlara göre ayarladıkları görülmüştür.

Okulda dikkat çeken diğer bir unsur ise projede veli görüşme odasının olmamasına rağmen okul tarafından zümre öğretmenler odalarından birinin mescide, birinin de veli görüşme odasına çevrildiğidir. Bir zümre öğretmen odası ise boş olarak görülmektedir. Okulda veli görüşme odası var ve standartlara uygun olduğu görülürken zümre öğretmen odasının ise standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir.

Okul bahçesinin büyük bir çoğunluğu sert zemin olarak düzenlemiştir. Bu açıdan servis ve itfaiye yolu olarak da kullanılabilceği görülmektedir. Dolayısıyla standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir.

4.2.2.1. Dumlupınar Anadolu Lisesi Amacına Uygun Kullanılmakta mıdır?

Okulların yapılış amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı projedeki tasarımdan farklılaştığı alanlarda dikkat çekmektedir. Bu açıdan yukarıda tablo 17'de fiziki mekânların amacına uygun şekilde olup olmadığı anlaşılabilir. Ayrıca gözlem notları yoluyla elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Dersliklerle ilgili dikkat çeken hususlar, öğrenci mevcudunun yüksek olması ve derslik alanlarının bu mevcuda göre yetersiz kalmasıdır. Ayrıca dersliklere direkt açılan bir depo olmamasına karşılık koridorlarda depo alanlarının bulunduğu ve ihtiyacı karşılayabilecek nitelikte olduğu gözlemlenmiştir. Laboratuvarlardan ise sadece fizik laboratuvarının etkili bir şekilde kullanılabilceği ve gerekli donanıma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Diğer laboratuvarların okulun yeni olması ve henüz gerekli araç-gereç donanımının yapılmaması nedeniyle kullanılmadığı görülmüştür. Bunların dışında okulda müzik odasının bulunduğu ve ses yalıtımı yapıldığı görülmüştür. Ancak diğer sınıflarda ses yalıtımı olmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 24. Dumluþınar Anadolu Lisesi Sınıfı

Okulda bulunan çok sayıdaki zümre odalarının farklı amaçlar için düzenlendiği gözlemlenmiştir. Örneğin üçüncü katta bulunan zümre öğretmenler odası hem bay hem bayan öğretmenler için mescide dönüştürülmüştür ve aynı zamanda dinlenme odası olarak da kullanılabilir. Bunlardan bazılarının ise öğrenciler için test odası ya da sınav odası olarak düzenlendiği görülmüştür. Bunun dışında projede belirlenen öğretmenler odası alanının küçük olması nedeniyle müdür yardımcısı odasına dönüştürüldüğü ve öğretmenler odasının da daha büyük bir alana taşındığı gözlemlenmiştir. Öğretmenler odasının, okulun en canlı ve en güzel tasarlanan ve donatılan odası olduğu tüm öğretmenler ve idare tarafından da belirtilmektedir. Ayrıca öğretmenler odasına direkt açılan ayrı bir bölüm mutfak olarak kullanılmaktadır. Okul projesinde bulunan ikinci bir öğretmenler odası ise veli görüşme odasına dönüştürülmüştür.

Şekil 25. Dumlupınar Anadolu Lisesi Öğretmenler Odası

Okulda dolaşım alanlarının standartlara uygun bir şekilde tasarlandığı görülmektedir ancak engelli öğrencilerin ulaşımını kolaylaştırmak için yapılmış olan asansörlerin düşük elektrik voltajından dolayı çalıştırılmadığı gözlemlenmiştir. Bundan dolayı engelli öğrencilerin bulunduğu derslikler giriş katta planlanmaktadır. Ancak kütüphane, laboratuvarlar, rehberlik odası ve diğer idari ve sosyal alanlara ulaşmak engelliler için güç bir hale gelebilmektedir. Ayrıca okul koridorlarında ve sınıflarında bulunan panoların standartlara uygun yapılmıştır ancak okul idaresi tarafından sonradan ek olarak yaptırılan panolar şekil ve boyut olarak diğerlerinden farklılaştığı görülmüştür.

Şekil 26 . Dumlupınar Anadolu Lisesi Kütüphanesi

Okulun kütüphanesinde “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun yapıldığı görülmektedir çünkü kılavuzda okuma bölümleri ayrı, kitap bölümleri ayrı tasarlanması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca tabanında ses yalıtımı yapıldığı ve kliması olduğu gözlemlenmiştir.

Okulun girişinde kantinin bulunmasının burada yoğunluğa ve gürültüye sebep olduğu gözlemlenmiştir. Bodrum katta bulunan spor salonu ise pek kullanılmamaktadır çünkü zeminde minder kaplı olmasına rağmen duvarlarda belli bir kota kadar güvenliği sağlayacak şekilde köpük-vinil çarpma yastıkları bulunmamaktadır. Okulda daha çok açık spor alanlarının kullanıldığı görülmüştür. Açık spor alanlarda ise yeterli sayıda spor alanlarının bulunmadığı gözlemlenmiştir. Sert zemin olarak yapılan alanın aynı zamanda futbol sahası olarak da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu durumda öğrencilerin gezinti yolu olarak kullandıkları alanların daraldığı söylenebilir.

Şekil 27. Dumlupınar Anadolu Lisesi Spor Salonu

Okul binasında mevcut alanların ve imkanların etkili bir şekilde kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kontrol altında tutulabilmesi amacıyla bodrum katta bulunan spor alanları ve diğer alanların kapatıldığı görülmüştür. Dolayısıyla okul yönetiminin etkili mekan yönetimi konusunda yetersiz kaldığı söylenebilir.

4.2.3. 24 Derslikli İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" Açısından Standartlara Uygunluğu

24 derslik olarak tasarlanmış olan İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin, "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" açısından standartlara uygun olup olmadığı gözlem formu doldurularak değerlendirilmiştir. Okulun fiziki mekânlarının standartlara uygunluğu tablo yoluyla aşağıda verilmiştir. Buna göre projedekinden farklı olan alanlar, algıyı kolaylaştırmak amacıyla renkler yoluyla belirtilmiştir. "Uygun" seçeneği yeşil, "kısmen uygun" seçeneği sarı, "uygun değil" seçeneği kırmızı ve "yok" seçeneği ise gri ile belirtilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 13.

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" Açısından Standartlara Uygunluğu

İMKB Anadolu Lisesi Okul Binasının Standartlara Uygunluğu						
	Fiziki Mekânlar	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok	
Derslikler	Derslikler			√		
	Resim Dersliği				√	
	Müzik Dersliği				√	
	Kimya Laboratuvarı				√	
	Fizik Laboratuvarı			√		
	Biyoloji Laboratuvarı			√		
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√				
	Çok Amaçlı Salon		√			
	İbadethane	√				
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu				√	
	Kantin-Kafeterya	√				
	Yemekhane					√
İdari Mekanlar	Müdür Odası	√				
	Müdür Yardımcısı Odası		√			
	İdari Oda	√				
	Rehberlik Servisi Odası	√				
	Arşiv ve Dosya Odası	√				
	Öğretmenler Odası	√				
	Zümre Öğretmenler Odası					√
	Veli Görüşme Odası					√
	Okul-Aile Birliği Odası					√
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)					√
Islak Hacı mlar	Öğrenci Tuvalet Kabini			√		
	Engelli Tuvaleti		√			
	Temizlik Odası	√				

Sirkülasyon Alanları	Öğretmen WC Kabin		√	
	Giriş Holleri	√		
	Koridor	√		
	Kapalı Teneffüs Alanı			√
	Rampa	√		
	Merdiven		√	
	Yangın Merdiveni	√		
	Asansör/Galeri Boşlukları	√		
	Isı Merkezi	√		
Teknik Hacimler	Elektrik Odası	√		
	Jeneratör Odası			√
	Havalandırma Santrali			√
	Sistem Odası			√
	Teknisyen Odası	√		
	Hizmetli Odaları	√		
	Depolar			√
	Su Deposu	√		
	Sığınak	√		
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı	√		
	Sosyal Alan			√
	Gezinti Yolları		√	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	√		
	Servis ve İtfaiye Yolu			√
	Otopark ve Servis Araçları			√
	Yeşil Alan		√	

■ Uygun
■ Kısmen Uygun
■ Uygun Değil
■ Yok

2006 yılında eğitim öğretim faaliyetlerine başlayan İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin fiziki mekânlarının birçoğunun genel olarak projede belirtildiği gibi olmadığı gözlemlenmiştir. Tablo 13 incelendiğinde dersliklerin standartlara uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü 30 kişilik olarak tasarlanmış olan sınıflarda kişi başına düşen alan 1.86 m² olması gerekirken, her sınıfta ortalama 35 öğrenci olduğu görülmüştür, dolayısıyla kişi başına düşen alan küçülmektedir. Bunun yanı sıra sosyal alanlara yakın konumlandırılan sınıflar da bulunmaktadır, bu durum sınıfların gürültülü ortamlara yakın olduğunu göstermektedir. Projede yer almasına rağmen okulda resim ve müzik derslikleri düzenlenmemiştir. Bu durum, müzik derslerinde gürültünün olmasına ve diğer sınıfların rahatsız olmasına yol açmaktadır. Okuldaki laboratuvarlardan fizik ve biyoloji laboratuvarının gerekli donanımına sahip olduğu görülmüştür. Kimya laboratuvarı ise okulda bulunmamaktadır.

Okulda sosyal alanlar olarak spor ve beden eğitimi salonunun olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin çoğunlukla açık alandaki spor alanlarını kullandıkları

gözlemlenmiştir. Ayrıca okulda mescit olduğu görülmektedir ancak bu mescit alanı okuldaki depo alanlarından birinin mescide dönüştürülmesi ile gerçekleşmiştir. Okulda mescit alanı düzenlenmesine rağmen aynı zamanda bir abdesthane alanı düzenlenmemiştir. Okulda giriş katta bulunan kantin ve kafeterya alanının yeterli oturma alanlarına, bir mutfak ve depo alanına sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla standartlara uygun görülmektedir. Okulda son zamanlarda yapılmış olan Z kütüphane, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından farklı olmasına karşılık standartlara uygun olduğu söylenebilir. Çünkü kılavuzda belirtilen standartlara göre okuma ve kitap bölümleri ayrı tasarlanması gerekmektedir.

Okuldaki idari alana bakıldığında bir idare koridorunun olduğu görülmektedir. Müdür, müdür yardımcıları, öğretmenler odası ve memur odasının bu katta yer aldığı gözlemlenmiştir. Ancak iki müdür yardımcısı olan okulda aynı koridor yerine farklı katlarda konumlandırılması standartlar açısından daha uygun olabilirdi dolayısıyla müdür yardımcısı odaları bu standarda uymadığı için kısmen uygun görülmüştür.

Okuldaki ıslak hacimlere bakıldığında lavaboların standartlara kısmen uygun olduğu görülmektedir. Merdivenlerin karşısında bulunan lavaboların kapısı açıldığında içerisi görünmektedir ve tüm wc kapıları içeri doğru açılmaktadır. Ayrıca wc kabinleri sadece alaturka olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla standartlara uygun bulunmamıştır. Her katta engelli wc’si bulunmaktadır. Lavaboların yanında temizlik odası bulunmaktadır ve standartlara uygun bulunmuştur. İdari katın olduğu birinci katta ise öğretmen wc bulunmaktadır.

Okulda aktif olarak çalışan asansör bulunmaktadır dolayısıyla engelli öğrencilerin okul içinde her alana erişimi kolaylaşmaktadır. Okulda dikkat çeken diğer bir unsur ise giriş katta veli bekleme salonunun düzenlenmesidir. Bu alanda her türlü donanım düşünülmüştür.

Okul bahçesinin büyük bir çoğunluğu sert zemin olarak düzenlemiştir. Ancak okul girişi ana yol üstünde değil ters tarafta planlanmıştır ve dar bir girişten sonra bahçeye ulaşım sağlanmaktadır dolayısıyla servis ve itfaiye yoluna uygun değildir. Ayrıca okul içerisinde bir otopark alanı bulunmamaktadır. Okul bahçesinde kör alanlar bulunmaktadır yani okul binasından tüm alanlar kontrol edilememektedir. Okul bahçesinde açık spor alanları ve yeterli yeşil alan olduğu gözlemlenmiştir. Ancak okul

bahçesinde öğrencilerin oturabileceği, dinlenebileceği bankların yeterli olmadığı ve amfi tiyatronun ya da buna benzer açık alan düzenlenmelerinin olmadığı görülmüştür.

4.2.3.1. İMKB Anadolu Lisesi Fiziki Mekânları Yapılış Amacına Uygun Kullanılmakta mıdır?

Okulların yapılış amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı projedeki tasarımdan farklılaştığı alanlarda dikkat çekmektedir. Bu açıdan yukarıda tablo 13'te fiziki mekânların amacına uygun şekilde olup olmadığı anlaşılabilir. Ayrıca gözlem notları yoluyla elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Dersliklerle ilgili dikkat çeken hususlar, dersliklere direkt açılan bir depo alanı bulunmamasıdır. Dersliklerin bulunduğu alana yakın depolar da görülmemektedir. Okulda resim ve müzik dersliği alanları normal derslik olarak kullanılmaktadır. Okulda resim derslerinin olmaması derslik sorununu ortadan kaldırdığı söylenebilir ancak müzik dersleri normal dersliklerde işlenmektedir ve sınıflarda yalıtım olmaması nedeniyle bu durum gürültüye yol açmaktadır. Laboratuvarlardan ise sadece fizik ve biyoloji laboratuvarlarının etkili bir şekilde kullanılabildiği ve gerekli donanıma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Kimya laboratuvarı ise okul projesinde olmasına rağmen okul binasında bulunmamaktadır. Ancak okul projesinde bulunmadığı halde okul binasında üçüncü katta bir toplantı salonu düzenlenmiştir. Hem veli toplantıları hem de öğretmenlerle yapılan toplantılar bu alanda gerçekleştirilmektedir.

Şekil 28 . İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Toplantı Salonu

Okul binası içerisinde beden eğitimi salonu bulunmamaktadır. Oysa okul projesinde bodrum katta beden eğitimi ve spor salonu tasarlanmıştır. Beden eğitimi faaliyetleri çoğunlukla okul bahçesinde bulunan açık spor alanlarında gerçekleştirilmektedir.

Okulda dersliklerin bulunduğu koridorların uç kısımları kapatılarak farklı sosyal etkinliklere fırsat verebilecek alanlar oluşturulmuştur. Örneğin bir koridorda satranç odası, fotokopi odası gibi alanlar düzenlenmiştir.

Şekil 29. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Satranç Odası

Okulun giriş katında bekleme salonu düzenlenmiştir. Bu alanın okul binası girişinde dikkat çekici olduğu ve misafirleri hoş karşılayan bir iklim yarattığı söylenebilir. Bilgisayar internet, satranç takımları, yuvarlak masa ve sandalyeleri ve renkli oturma grupları ile donatılmış olan bu mekân ile okulda sıcak bir karşılama alanı oluşturulduğu söylenebilir. Ayrıca hemen yan tarafında ise küçük bir çay ocağı alanı oluşturulmuştur. Öğretmenlerin de çoğunlukla bu alanda dinlendikleri gözlemlenmiştir.

Şekil 30. İ.M.K.B. Veli Bekleme Salonu

Okulda bulunan kütüphane alanı Z kütüphane olarak tasarlanmıştır. Okulun en dikkat çekici alanlarından biri olarak gözlemlenmiştir. Her türlü donanıma ve yeterli kitap zenginliğine sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kullanımına açık ve rahat bir şekilde bu alandan yararlanabildikleri gözlemlenmiştir.

Şekil 31 . İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Z Kütüphanesi

Okulda dolaşım alanlarının standartlara uygun bir şekilde tasarlandığı görülmektedir ve engelli öğrencilerin ulaşımını kolaylaştırmak için yapılmış olan asansörlerin aktif olarak çalıştırıldığı gözlemlenmiştir.

Kantin alanının yeri okulun girişinde değil yan koridorda olması, hem gürültüyü engellemesi açısından hem de çeşitli kokulara ve yoğunluğa engel olması açısından önemli görülmektedir. Yeterli oturma alanlarının olduğu, mutfak depo ve satış alanlarının standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.4. 16 Derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi'nin "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" Açısından Standartlara Uygunluğu

16 derslik olarak tasarlanmış olan Aktoprak Anadolu Lisesi'nin, "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" açısından standartlara uygun olup olmadığı gözlem formu doldurularak değerlendirilmiştir. Okulun fiziki mekânlarının standartlara uygunluğu tablo yoluyla aşağıda verilmiştir. Buna göre projedekinden farklı olan alanlar, algıyı kolaylaştırmak amacıyla renkler yoluyla belirtilmiştir. "Uygun" seçeneği yeşil, "kısmen uygun" seçeneği sarı, "uygun değil" seçeneği kırmızı ve "yok" seçeneği ise gri ile belirtilmiştir. Okul binasının değerlendirilmesinde proje ile aynı olan alanlar "√" işareti ile belirtilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 14.

Aktoprak Anadolu Lisesi'nin "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" Açısından Standartlara Uygunluğu

16 Derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi					
	Fiziki Mekanlar	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Yok
Derslikler	Derslikler		√		
	Resim Dersliği				√
	Müzik Dersliği			√	
	Kimya Laboratuvarı		√		
	Fizik Laboratuvarı		√		
	Biyoloji Laboratuvarı		√		
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√			
	Çok Amaçlı Salon			√	
	İbadethane	√			
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu			√	
	Kantin-Kafeterya	√			
	Yemekhane			√	
İdari Mekanlar	Müdür Odası	√			
	Müdür Yardımcısı Odası	√			
	İdari Oda	√			
	Rehberlik Servisi Odası	√			
	Arşiv ve Dosya Odası	√			
	Öğretmenler Odası	√			

	Zümre Öğretmenler Odası		✓
	Veli Görüşme Odası		✓
	Okul-Aile Birliği Odası		✓
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)		✓
Islak Hacimler	Öğrenci Tuvalet Kabini		✓
	Engelli Tuvaleti	✓	
	Temizlik Odası	✓	
	Öğretmen WC Kabin		✓
Sirkülasyon Alanları	Giriş Holleri	✓	
	Koridor	✓	
	Kapalı Teneffüs Alanı		✓
	Rampa	✓	
	Merdiven	✓	
	Yangın Merdiveni	✓	
	Asansör/Galeri Boşlukları	✓	
Teknik Hacimler	Isı Merkezi	✓	
	Elektrik Odası		✓
	Jeneratör Odası		✓
	Havalandırma Snatrali		✓
	Sistem Odası		✓
	Teknisyen Odası		✓
	Hizmetli Odaları	✓	
	Depolar	✓	
	Su Deposu	✓	
	Sığınak		✓
Okul Bahçeleri	Açık Spor Alanı	✓	
	Sosyal Alan		✓
	Gezinti Yolları	✓	
	Giriş ve Kontrol Kulübesi	✓	
	Servis ve İtfaiye Yolu	✓	
	Otopark ve Servis Araçları	✓	
	Yeşil Alan	✓	

■ Uygun
■ Kısmen Uygun
■ Uygun Değil
■ Yok

Yukarda verilen Tablo 14’te 16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi’nin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara uygun olup olmadığına ilişkin yapılan gözlem sonuçları verilmiştir. Buna göre, resim dersliğinin projede bulunmasına rağmen okul binasında normal derslik olarak düzenlendiği görülmüştür. Ayrıca müzik dersliğinin de benzer şekilde normal derslik olarak düzenlendiği ve müzik derslerinin işlenmesi için bodrum katta bir odanın düzenlendiği görülmüştür. Bu alanın duvar, tavan ve tabanlarının ses yalıtımı özelliğine sahip olmadığı, pencerelerinin 90 cm yukarıdan başlamadığı, çift açılımlı özellikler göstermediği, kapı özellikleri ve müzik dersliğine bağlı bir depo alanı açısından da

standartlara uygun olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla okul binasında resim dersliğinin olmadığı, müzik dersliği olarak düzenlenen alanın ise standartlara uygun olmadığı ortaya çıkmaktadır. Laboratuvarlara ilişkin ayrıntılara bakıldığında fizik ve kimya laboratuvarlarının zemin katta tasarlanması gerekirken en üst katta tasarlandığı görülmüştür. Tespit edilen diğer önemli eksiklikler ise dışarıya açılan acil çıkış kapısının olmaması, havalandırma bacasının olmaması ve mekanik havalandırmanın görülmemesidir. Diğerlerinden farklı olarak biyoloji laboratuvarı kılavuzda belirtildiği gibi zemin katta planlanmıştır.

Tablo 14'ten hareketle sosyal alanlar incelendiğinde, 16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi'nin eğitim yapısı içerisinde, üçüncü katta kütüphane bulunmaktadır. Ancak burada dikkat çeken unsur, çok amaçlı salonun da kütüphane alanında düzenlenmesidir. Diğer bir ifadeyle kütüphane alanı hem kütüphane hem de çok amaçlı salon olarak kullanılmaktadır. Projede bulunmasına rağmen çok amaçlı salonun okul binasında bulunmadığı ve ihtiyaçtan dolayı kütüphane alanının aynı zamanda çok amaçlı salon olarak kullanıldığı görülmüştür. Kütüphanede kitap ve raf bölümü olarak tasarlanan alanda bir sahne kurulduğu ve burada sahne arkasının olmaması, dışarıya açılan acil çıkış kapısının, soyunma odalarının ve kulisin bulunmaması nedeniyle bu alanın standartlara uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Projede ibadethane ya da mescit olarak bir odanın tasarlanmamasına rağmen okulda hem erkekler için hem de bayanlar için koridor alanının bir bölümü kapatılarak ibadethane olarak düzenlendiği görülmüştür ve standartlara uygun bulunmuştur. Bunun dışında okulda kapalı beden eğitimi salonu bulunduğu ve standartlara uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Çünkü spor salonu dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir. Bunun dışında zeminin sıcak parke ile döşenmediği, duvar alt kotlarında çarpma vinil-yastık olmadığı görülmüştür. Projede sosyal alanlardan kantin ve kafeterya alanında satış bölümü, servis alanı, mutfak ve depo görülmektedir ancak projede yemek ve dinlenme alanı olarak ayrıca bir yer belirtilmemesine rağmen okulda öğrencilerin yemek ve dinlenme alanı olarak kullanabilecekleri oturma alanı olduğu küçük bir bölüm olduğu görülmüştür. Dolayısıyla standartlara uygun bulunmuştur. Ancak bu projede yemekhane tasarlanmamasına rağmen okulda bulunan sığınak alanının öğrencilerin öğle arası yararlanabilecekleri bir yemekhane alanına dönüştürüldüğü görülmüştür. Ancak bu alanın yemekhane alanı olarak kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda standartlara uygun olmadığı görülmektedir.

İdari mekânlara bakıldığında müdür odası, müdür yardımcısı odaları, rehberlik odası, öğretmenler odasının standartlara uygun olduğu görülmektedir. Bunların dışında kılavuzda belirtilen zümre öğretmenler odası, veli görüşme odası, okul-aile birliği odası ve personel tuvaletinin (bay+bayan) projede olmadığı görülmüştür. Ayrıca idare koridoru olarak düşünülen alanda arşiv ve dosya odasının projede bulunmamasına rağmen, okul binasında yapılan gözlemde mevcut olduğu ve standartlara uygun olduğu görülmektedir.

Islak hacimler incelendiğinde öğrenci wc kabinlerinin projede bazı özellikler açısından standartlara uygun olmadığı görülmüştür ancak okul binasında öğrenci lavaboları incelendiğinde standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Çünkü erkek wc kabinlerinde pisuar çözümlendiği, lavabolarda hem alafanga hem alaturka kabinlerin eşit şekilde çözümlendiği görülmüştür. Ayrıca öğretmen wc kabinleri, idari koridorun bulunduğu katta bir erkek ve kız öğrenciler için tasarlanmış olan alanların öğretmenler ve personel için yeniden düzenlenmesi ile elde edildiği görülmüştür dolayısıyla standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Engelli tuvaletinin ve temizlik odasının standartlara uygun olduğu görülmektedir.

Sirkülasyon alanlarına bakıldığında projede kapalı teneffüs alanı olarak tasarlanan bir alanın görülmemesine karşılık okulda böyle tasarlanabilecek alanların olduğu gözlemlenmiştir ancak bu alanlar öğretmenlerin ve öğrencilerin dinlenebilecekleri oturma grupları ve donatılar ile donatılmadığı için standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Özellikle bahçe kullanımının kısıtlı olduğu soğuk hava şartlarında böyle bir alanın olması önemli görülmektedir.

Teknik hacimlerin genel olarak kılavuzda belirtilen standartlara uygun olduğu görülmüştür. Ancak elektrik ve pano odasında antistatik yer kaplaması olmadığı görülmüştür dolayısıyla standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Diğer taraftan sığınak alanının projeden farklı olarak yemekhane alanına dönüştürüldüğü görülmüştür. Sığınak olarak standartlara uygun olan bu alanın yemekhane olarak düzenlendiğinden dolayı farklı değerlendirilmiş ve yemekhane olarak göz önünde bulundurulmuştur. Dolayısıyla standartlara uygun değildir.

Okul bahçesine bakıldığında, okulda açık spor alanları olarak basketbol sahasının bulunduğu ve kılavuzda belirtildiği gibi çevresinde seyirci için oturak alanı yapıldığı görülmüştür. Ayrıca sert zemin olarak tasarlanan alanda ise futbol için kale

direklerinin olduğu görülmüştür. Okulda giriş ve kontrol kulübesinin standartlara uygun olduğu görülmüştür. Çünkü acil durumda okulun tahliye edilmesini sağlayacak ek bir çıkış kapısı daha bulunmaktadır. Dolayısıyla standartlara uygun olduğu görülmektedir. Projede otopark alanı tasarlanmadığı halde okulun arka bahçesinin otopark alanı olarak düzenlendiği görülmektedir. Yeşil alanlara bakıldığında okulda ekim-dikim yapılabilecek yeterli büyüklükte yeşil alanlar olduğu, öğrencilerin dinlenebilecekleri, doğayı deneyimleyebilecekleri alanların ve çardakların olduğu görülmüştür. Dolayısıyla standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.4.1. Aktoprak Anadolu Lisesi Fiziki Mekânları Yapılış Amacına Uygun Olarak Kullanılmakta mıdır?

Okulların yapılış amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı projedeki tasarımdan farklılaştığı alanlarda dikkat çekmektedir. Bu açıdan yukarıda tablo 29'da fiziki mekânların amacına uygun şekilde olup olmadığı anlaşılabilir. Ayrıca gözlem notları yoluyla elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Dersliklerle ilgili dikkat çeken hususlar, dersliklere direkt açılan bir depo alanının bulunmamasıdır. Dersliklerin bulunduğu alana yakın depolar da görülmemektedir. Okulda resim ve müzik dersliği alanları normal derslik olarak kullanılmaktadır. Okulda resim dersleri olmadığından derslik sorunu ortadan kalktığı söylenebilir. Diğer taraftan müzik derslerinin işlenmesi için bodrum katta bulunan odalardan birinin müzik odası olarak yeniden düzenlendiği dikkat çekmektedir. Bodrum katta müzik dersliğinin düzenlenmesi dersliklerden uzak olması açısından uygun bir yaklaşım olarak görülebilir ancak derslik açısından bakıldığında ses yalıtımı açısından, pencere özellikleri, kapı özellikleri, ses kalitesi, ısı ve ışık konforu gibi birçok açıdan standartlara uygun olmadığı görülmektedir. Laboratuvarların ise etkili bir şekilde kullanılabilirdiği ve gerekli donanıma sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 32. Aktoprak Anadolu Lisesi Müzik Dersliği

Okul binası içerisinde beden eğitimi salonu bulunmaktadır fakat bu alan standartlara uygun değildir. Soğuk ve yağışlı havalarda beden eğitimi derslerinin bu alanda işlendiği öğrenilmiştir. Ancak bu alan standartlara uygun olmadığı için verimli olmadığı belirtilmektedir. Genellikle beden eğitimi faaliyetlerinin açık spor alanlarında gerçekleştirildiği ancak hem yağışlı havalarda hem de çok güneşli ve sıcak havalarda bu alanlardan yararlanılamadığı öğrenilmiştir. Ayrıca beden eğitimi salonu boş bir alan olduğu için okulun sergi gibi farklı faaliyetleri için de düzenlendiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu alan yapılış amacının dışında ve farklı etkinlikler için de kullanılmaktadır.

Şekil 33. Aktoprak Anadolu Lisesi Beden Eğitimi ve Spor Salonu

Okulda dersliklerin bulunduğu koridorlardan ikinci ve üçüncü katta uç kısımları kapatılarak hem bayan hem erkekler için ibadet etmeye fırsat verebilecek mescit alanları oluşturulmuştur. Projede mescit alanı tasarlanmadığı için okul binasında bu tür bir çözüm bulunduğu görülmektedir.

Şekil 34. Aktoprak Anadolu Lisesi Bay Mescit

Okulda bulunan kütüphane alanı “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu’na uygun olarak tasarlanmıştır. Ancak bu alan, okulda çok amaçlı

salon bulunmadığı için aynı zamanda çok amaçlı salon olarak da kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu alandan hem kütüphane olarak hem de çok amaçlı salon olarak tam bir verim alınmadığı söylenebilir. Çünkü çok amaçlı salon olarak kullanıldığında, sahne arkası, kulisi, soyunma odaları gibi alanlarının olmaması, buna uygun ses yapısı ve donanımının olmaması gibi eksikliklerin olduğu göze çarpmaktadır. Diğer taraftan kütüphane alanı olarak tasarlanan bu alanda sahnenin olması, okuma bölümlerinin az sayıda kalması gibi birçok nedenden dolayı bu alanın gerçek amacına tam olarak hizmet edemediği söylenebilir. Okul projesinde çok amaçlı salon bulunmasına rağmen okul binasında bulunmaması, okul idaresinin böyle bir çözüm yolu bulmasına sebep olduğu söylenebilir.

Şekil 35. Aktoprak Anadolu Lisesi Kütüphanesi ve Çok Amaçlı Salonu

Okulda dolaşım alanlarının standartlara uygun bir şekilde tasarlandığı görülmektedir ve engelli öğrencilerin ulaşımını kolaylaştırmak için yapılmış olan asansörlerin aktif olarak çalıştırıldığı, her katta engelli wc olduğu gözlemlenmiştir.

Kantin alanının yeri okulun girişinde olması, hem gürültüyü engellemesi açısından hem de çeşitli kokulara ve yoğunluğa sebep olabileceği görülmektedir. Yeterli oturma alanlarının olduğu, mutfak, depo ve satış alanlarının olması açısından standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir.

Okulda teknik hacimlere bakıldığında, tüm alanların standartlara uygun olduğu söylenebilir ancak elektrik ve pano odasında antistatik yer kaplaması olmadığı

görülmüştür. Bunun dışında sığınak standartlara uygun yapılmıştır ancak okul tarafından bu alan taşınmalı öğrenciler için yemek yiyebilecekleri bir yemekhane alanı olarak düzenlenmiştir. Bu alanda öğle araları dışardan getirilen yemeklerin dağıtıldığı ve bu alanın yemekhane olarak kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 36. Aktoprak Anadolu Lisesi Yemekhanesi

Okul bahçesine bakıldığında dikkat çeken alanlardan birisinin okulun yeşil alanının yeterli büyüklükte olmasıdır. Burada yürüyüş yolları da tasarlandığı görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin doğayı deneyimleyebilecekleri, ekim ve dikim gibi faaliyetlerde bulunabilecekleri ve dinlenme ve sosyal alanlar olarak yararlanabilecekleri bu alanların standartlara uygun olduğu görülmektedir.

Şekil 37. Aktoprak Anadolu Lisesi Yeşil Alanı

Genel olarak okul binasında bulunan fiziki mekanların amacı dışında kullanıldığı alanların olduğu gözlemlenmiştir. Buna en temel sebep olarak okulun öğrenci kapasitesinin üstünde bir mevcudunun olması gösterilebilir. Dolayısıyla mevcut dersliklerin yetersiz kalması durumunda ortak alanlar olarak resim, müzik dersliği gibi alanların normal dersliklere dönüştürülmesi yoluna gidilmiştir.

4.2.4. Anadolu Liselerinin Fiziki Mekânları Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar Nelerdir?

Yukarıda tek tek incelenmiş ve değerlendirilmiş olan okul binalarının karşılaştırılmasını yapmak amacıyla okulların değerlendirilmesi aynı tablo üzerinde bir arada yapılmıştır. Aşağıda tablo 15’te okul binalarının karşılaştırılması verilmiştir.

Tip lise projelerine uygun olarak yapılmış olan okul binaları seçilerek incelenmiştir. Okul binalarının karşılaştırılmasına ilişkin elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 15’te verilmiştir. Algıyı kolaylaştırmak amacıyla renklerden yararlanılmıştır.

Tablo 15.

Okul Binalarının Standartlara Uygunluğunun Karşılaştırılması

		Okul Binalarının Standartlara Uygunluğunun Karşılaştırılması															
		A.A.L. 16 derslik				İMKB A.L. 24 derslik				D A. L. 32 derslik				G.B.A.L 40 derslik			
Fiziki Mekânlar		U	K	U	Y	U	K	U	Y	U	K	U	Y	U	K	U	Y
Derslikler	Derslikler		√					√			√				√		
	Resim Dersliği				√				√		√				√		
	Müzik Dersliği			√					√		√				√		
	Kimya Laboratuvarı		√						√			√			√		
	Fizik Laboratuvarı		√				√				√				√		
	Biyoloji Laboratuvarı		√				√					√			√		
Sosyal Alanlar	Kütüphane	√				√				√				√			
	Çok Amaçlı Salon			√			√				√				√		
	İbadethane	√				√				√				√			
	Spor ve Beden Eğitimi Salonu			√					√		√			√			
	Kantin-Kafeterya	√	√			√					√				√		
	Yemekhane			√					√				√			√	
İdari Mekanlar	Müdür Odası	√				√				√				√			
	Müdür Yardımcısı Odası	√					√			√				√			
	İdari Oda	√				√				√				√			
	Rehberlik Servisi Odası	√				√				√				√			
	Arşiv ve Dosya Odası	√				√				√				√			
	Öğretmenler Odası	√				√				√				√			
	Zümre Öğretmenler Odası				√				√		√			√			
	Veli Görüşme Odası				√				√	√	√						√
	Okul-Aile Birliği Odası				√				√	√				√			
	Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)				√				√				√				√
Islak Alanlar	Öğrenci Tuvalet Kabini		√					√			√				√		
	Engelli Tuvaleti	√					√				√				√		
	Temizlik Odası	√				√						√				√	
	Öğretmen WC Kabin		√				√				√				√		
Sirkülar Alanlar	Giriş Holleri	√				√				√				√			
	Koridor	√				√				√				√			
	Kapalı Tenefüs Alanı		√						√			√				√	

	Rampa	✓		✓		✓		✓
	Merdiven	✓		✓	✓		✓	✓
	Yangın Merdiveni	✓		✓			✓	✓
	Asansör/Galeri Boşlukları	✓		✓			✓	✓
	Isı Merkezi	✓		✓			✓	✓
	Elektrik Odası		✓	✓			✓	✓
	Jeneratör Odası			✓		✓	✓	✓
Teknik Hacimler	Havalandırma Santrali			✓		✓		✓
	Sistem Odası			✓		✓		✓
	Teknisyen Odası			✓		✓		✓
	Hizmetli Odaları	✓		✓		✓		✓
	Depolar	✓				✓		✓
	Su Deposu	✓		✓		✓		✓
	Sığınak		✓	✓			✓	
	Açık Spor Alanı	✓		✓			✓	✓
	Sosyal Alan		✓			✓		✓
	Gezinti Yolları	✓			✓		✓	✓
Okul Bahçeleri	Giriş ve Kontrol Kulübesi	✓		✓		✓		✓
	Servis ve İtfaiye Yolu	✓				✓		✓
	Otopark ve Servis Araçları	✓				✓		✓
	Yeşil Alan	✓			✓			✓
		✓		✓		✓		✓
		✓		✓			✓	
				✓			✓	
							✓	

■ Uygun
■ Kısmen Uygun
■ Uygun Değil
■ Yok

Tablo 15 incelendiğinde en çarpıcı bulgunun tüm okulların “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından standartlara tam olarak uygun olmamasıdır.

Tablo 15’te okullar, derslikler açısından incelendiğinde 24 derslikli okul binasının standartlara uygun olmadığı dikkat çekmektedir. Müzik ve resim odalarının ve kimya laboratuvarının okulda bulunmadığı görülmektedir. Biyoloji ve fizik laboratuvarı ise standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Derslik alanlarına bakıldığında şu eksiklikler bulunmuştur:

- 30 kişilik olarak tasarlanmış olan sınıfların mevcudunun daha fazla olması, dolayısıyla kişi başına düşen alanın küçülmesi
- Sınıf malzemelerinin koyulabileceği sınıf depolarının olmaması,
- Bazı sınıfların alanlarının daha küçük olması, bazı sınıfların kare, bazı sınıfların dikdörtgen şeklinde olması,

- Bütün sınıflarda güneş ışığı sol taraftan gelecek şekilde olmaması,
- Bazı sınıfların sosyal alanlara yani ortak kullanılan alanlara yakın olması,
- Müzik, resim ve kimya laboratuvarlarının okul projesinde tasarlanmış olmasına rağmen okulda normal derslik olarak değiştirilmesi nedeniyle bulunmaması
- Biyoloji ve fizik laboratuvarlarının ise okulda mevcut olmasına karşılık zemin katta değil, üst katlarda düzenlenmesi,
- Biyoloji ve fizik laboratuvarının acil çıkış kapılarının olmaması ve bu alanlarda mekanik havalandırmanın olmaması.

16 derslikli, 32 derslikli okul binası ve 40 derslikli okul binası ise derslikler açısından incelendiğinde derslik başına düşen öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Benzer şekilde 24 derslikli okul binasında da dersliklerde öğrenci sayısının fazla olduğu görülmektedir. Her üç okul binasında da sınıf mevcutlarının 30'u aştığı görülmektedir. Genel olarak bu okullardaki derslik başına düşen öğrenci sayısının ortalama 35 olduğu söylenebilir.

Resim dersliği 16 derslikli okul binasında bulunmamaktadır, müzik dersliği ise standartlara uygun değildir. Resim ve müzik derslikleri 24 derslikli İMKB Anadolu Lisesi binasında bulunmadığı görülmektedir. 32 derslikli okul binasında her iki dersliğin de mevcut olduğu ancak standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nde ise her iki derslik de standartlara tamamen uygun görülmüştür.

Laboratuvarlara bakıldığında her okulda farklı sonuç ortaya çıktığı görülmektedir. 16 derslikli okul binasında laboratuvarlar bulunmaktadır ve gerekli donanımına sahip olmasına rağmen aktif bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir. 24 derslikli okul binasında kimya laboratuvarının olmadığı, 32 derslikli okul binasında ise tüm laboratuvarlar olmasına rağmen fizik laboratuvarı dışında malzeme ve donanım eksikliğinden dolayı kullanılmadığı görülmüştür. Ancak 40 derslikli okul binasında tüm laboratuvarların acil çıkış dışında hiçbir eksiğinin olmadığı ve son teknoloji ile donatıldığı görülmüştür. Bu açıdan G.B. Anadolu Lisesi'nin laboratuvarlar açısından standartlara daha uygun olduğu söylenebilir.

Sosyal alanlara bakıldığında hiçbir projede ibadethane (mescit) tasarlanmadığı halde tüm okul binalarında mescit alanları düzenlendiği görülmektedir. Spor salonunun ise G.B. Anadolu Lisesi'nde ayrı bir birim olarak yer aldığı ve standartlara uygun

olduğu grlmŖtr, diğer okul binalarında ise standartlara kısmen uygun olduğu dikkat çekmektedir çünkü bu okullarda beden eğitimi salonları dışarı ile ve açık spor alanları ile ilişkilendirilmemiştir.

Sosyal alanlardan kütüphanenin tüm okul binalarında standartlara uygun olduğu dikkat çekmektedir. Ancak 16 derslikli okul binasında kütüphane aynı zamanda çok amaçlı salon olarak kullanıldığından dolayı standartlara uygun yapılmasına rağmen yapılan düzenleme ile standartlara kısmen uygun olduğu söylenebilir. Çok amaçlı salonun ise tüm okullarda okul mevcuduna göre oldukça küçük kaldığı söylenebilir. Bu nedenle standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Kantin ve kafeterya alanları da benzer şekilde okul mevcuduna göre yetersiz kaldığı için standartlara kısmen uygun bulunmuştur. İMKB Anadolu Lisesi binasında ise yeterli alan olduğu söylenebilir bu nedenle standartlara uygun grlmŖtr.

Dikkat çeken diğer bir husus ise 16 derslikli, 24 derslikli okul binası ve 32 derslikli okul binalarında yemekhanenin tasarlanmadığıdır. Ancak 40 derslikli okul binasında bodrum katta yemekhanenin tasarlandığı grlmŖtr. “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na göre yemekhane ayrı bir birim olarak tasarlanması önerilmektedir. Nitekim bu okul binasında bodrum katta bulunan yemekhanenin okul içerisinde kötü kokulara sebep olması nedeniyle standartlara uygun bulunmamıştır. Ancak 16 derslikli okul binasında yemekhane tasarlanmadığı halde bodrum katta bulunan sığınağın yemekhane olarak kullanıldığı grlmŖtr.

İdari mekânlar incelendiğinde müdür odası, rehberlik servisi, idari oda (memur odası) ve öğretmenler odasının tüm okullarda standartlara uygun olduğu dikkat çekmektedir. Personel tuvaletlerinin ise hiçbir okulda düzenlenmediği, bunun yerine öğretmen bay ve bayan wc grupları şeklinde bulunduğu grlmŖtr. Bunun dışında 32 ve 40 derslikli okul binalarının idari mekânlar açısından standartlara daha uygun olduğu söylenebilir. 16 derslikli ve 24 derslikli okul binalarında veli grŖme odası, okul aile birliği odası ve zümre öğretmenler odası bulunmamaktadır.

Islak hacimler açısından tablo 15 incelendiğinde öğrenci wc gruplarının bütün okullarda standartlara tamamen uygun olmadığı dikkat çekmektedir. Tablo 15’te dikkat çeken diğer önemli bir husus da tüm okul binalarında engelli wc ve öğretmen wc kabinlerinin standartlara kısmen uygun olmasıdır. Ayrıca 32 ve 40 derslikli okul

binalarında temizlik odasının bulunmadığı görülmektedir. Engelli tuvaleti ise sadece 16 derslikli okul binasında standartlara tamamen uygun görülmektedir.

Sirkülasyon alanlarına bakıldığında, koridorlar, giriş holleri ve rampalar açısından tüm okul binaları standartlara uygun görülmektedir. Ancak kapalı teneffüs alanlarının 24 derslikli okul binasında tasarlanmadığı, diğer okul binalarında ise yeterli olmadığı görülmektedir. 32 derslikli okul binasında kapalı teneffüs alanları camekânlarla kapatılarak öğrencilerin etüt yapabilecekleri bireysel olarak çalışabilecekleri alanlara çevrilmiştir. Çok küçük olarak tasarlanmış bu alanlar koridorların daha aydınlık olmasını sağladığı da söylenebilir. Bunun dışında asansör ve yangın merdivenlerinin her okulda bulunduğu görülmektedir. Ancak 32 derslikli okul binasında bu alanlar kullanılmadığından dolayı standartlara kısmen uygun görülmüştür.

Teknik hacimler açısından okul binalarına bakıldığında her okulda ısı odası, su deposu ve elektrik odasının bulunduğu görülmektedir. Aynı şekilde okullarda teknisyen ve hizmetli odaları da bulunmaktadır. Ancak hiçbir okulda sistem odasının bulunmadığı dikkat çekmektedir. 24 derslikli İMKB Anadolu Lisesi'nde depo alanının olmadığı dikkat çekmektedir. Sığınıklara bakıldığında ise G.B. Anadolu Lisesi'nde sığınak olmadığı söylenebilir çünkü bu alanın tekvando gibi spor branşlarının çalışılabileceği bir alana dönüştürülmüştür. Dolayısıyla bu alanın öğrencilerin sportif ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde değerlendirildiği söylenebilir. Öğrencilerin sosyal ve spor branşlarında gelişimlerinin sağlanması ve enerjilerini harcayabildikleri bir alanın olması açısından sığınığın bu şekilde değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Diğer taraftan 16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi'nde de sığınak, taşınmalı öğrencilerin olduğu okulda ihtiyaçtan dolayı yemekhane olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Okul bahçeleri açısından okullara bakıldığında tüm okullarda giriş ve kontrol kulübesinin bulunduğu ve gerekli durumlarda okulun tahliye edilmesini sağlayacak ikinci bir kapı daha bulunduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra tüm okullarda sosyal alanlar olarak oturaklar, çardaklar, çeşme, aydınlatma lambaları gibi unsurların bulunmasına karşılık, öğrencilerin dışarıda ders işlemlerini sağlayabilecek şekilde herhangi bir amfi tiyatro ya da bölüm olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca okullarda açık spor alanları olarak, basketbol/voleybol sahası ve futbol oynamalarını sağlayabilecek direkler ve uygun alanlar olduğu gözlemlenmiştir ancak bu alanlarda seyircilerin sahayı izleyebilecekleri alanların bulunmadığı, etrafında öğrencilerin yürüyüş yapmalarını

sağlayacak yürüyüş yollarının olmadığı görülmüştür. Bu özelliklerin sadece 16 derslikli okul bahçesinde bulunduğu görülmektedir. Yeşil alanlar açısından bakıldığında ise tüm okul bahçelerinde, kenarlarda yeşil alan ve ağaçlandırma yapıldığı görülmüştür ancak öğrencilerin ekim yapmaları için yeterince geniş yeşil alanların bulunmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca yeşil alanlarda sadece ağaçlandırma yapıldığı ancak çiçeklendirme yapılmadığı görülmüştür. Oysa bu alanlarda çiçeklendirme yapılması okul bahçesinde öğrencilerde ve okula gelen herkes açısından hoş duygular uyandırabileceği söylenebilir. Nitekim 16 derslikli okul bahçesinde yeterli büyüklükte yeşil alanların olduğu, çevresinde gül ağaçlarının dikildiği ve ağaçlandırmaların yapıldığı görülmüştür. Dolayısıyla okul bahçesi açısından standartlara en uygun okul 16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi'nin olduğu görülmüştür.

4.3. Okul Paydaşlarının (Veli, Yönetici, Öğretmen, Öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt problemi, okul paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) okulun fiziki mekânlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesiydi. Bu amaç doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır ve okul paydaşları ile görüşme yapılarak bu formlar doldurulmuştur. Her bir görüşme sorusu bir tema kabul edilerek, elde edilen bulgular bu temalar altında verilmiştir.

4.3.1. Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?

Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nde 5 yönetici, 10 öğretmen, 50 öğrenci ve okul-aile birliğine üye 2 veli ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen bulgular, algıyı kolaylaştırmak amacıyla tablo üzerinde özetlenmiştir. Buna göre her okula ilişkin okul paydaşlarının görüşleri Tablo 16'da frekans (f) değerleri ile birlikte ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 16.

G.B. Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

G.B. Anadolu Lisesi'nin Fiziki Mekânları Yeterli midir?				
	Yönetici	Öğretmen	Öğrenci	Veli
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Yeterli	5 (% 100)	9 (% 90)	30 (% 60)	2 (% 100)
Kısmen Yeterli		1(% 10)	14(% 28)	
Yeterli Değil			6 (% 12)	
Toplam (n)	5	10	50	2

Tablo incelendiğinde Gülşen Batar Anadolu Lisesi fiziki mekanlarının okul paydaşları açısından çoğunlukla yeterli görüldüğü söylenebilir. Yöneticilerin (f=5), ve okul aile birliğine üye velilerin (f=2) okulu fiziki açıdan tamamen yeterli gördükleri dikkat çekmektedir. 1 öğretmen okulu fiziksel açıdan kısmen yeterli görürken, öğrencilerden ise 6 öğrenci okulun fiziki mekânlarının yeterli olmadığını düşünmektedir.

Okul paydaşlarına okulda gördükleri fiziki eksiklerin neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen bilgiler tablo 17'de özetlenmiştir.

Tablo 17.

G.B. Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Fiziki Eksiklikleri

G.B Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri Nelerdir?				
Fiziki Eksiklikler	Yönetici	Öğretmen	Öğrenci	Veli
	(f)	(f)	i	(f)
			(f)	
Kantin Alanı Yetersiz	-	1	18	-
Her öğrenciye ait dolap yok	-	-	5	-
Tuvaletlerde peçete yok	-	-	2	-
Sınıflarda ilk yardım kutusu yok	-	-	2	-
Tuvalet alanı yetersiz	-	-	1	-
Zümre Öğrt. Odası yetersiz	-	1	-	-
Mescit Alanı Yetersiz	-	-	2	-
Halı sahanın üstü kapalı olmaması	-	-	1	-
Havuz yok	-	-	2	-
Asansör yetersiz	-	-	1	-
Ankesörlü telefon yok	-	-	1	-
Bahçede çiçek ve ağaçlandırma eksik	-	-	3	-
Spor salonunda kaloriferlerin yanmaması	-	-	4	-
Kütüphane yetersiz	-	-	1	-

Okul paydaşlarının Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin fiziki eksikliklerine ilişkin görüşleri tablo üzerinde özetlenerek frekans değerleri verilmiştir. Buna göre en dikkat çeken bulgu öğrencilerin kantin alanını yetersiz bulmaları (f=18) ve kendilerine ait dolaplarının olmaması (f=5) olduğu görülmektedir. Diğer önemli bir bulgu ise okul yöneticilerinin ve velilerin okula ilişkin herhangi bir eksikliğin olmadığını düşünmeleridir. Öğretmenlerden ise kantin alanının küçük olması ve zümre öğretmenler odasının yetersiz olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. Bunun dışında diğer öğretmenlerin de okulda eksiklik görmedikleri söylenebilir.

Okul paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler) okullarında imkân verildiği takdirde neleri eklemek ya da değiştirmek istedikleri sorulmuştur. Elde edilen bilgiler frekans değerleri ile birlikte tablo 18'de özetlenmiştir.

Tablo 18.

G.B. Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Eklemek yada Değiştirmek İstedikleri Fiziki Mekânlar

G.B. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Eklemek İstedikleri Mekânlar Nelerdir?				
Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Elektrik Üreten Sistem yapmak	1	-	-	-
Konferans Salonunu büyütmek	2	-	-	2
Bahçeyi ağaçlandırma/çiçeklendirme	1	1	4	-
Yüzme havuzu yapmak	-	1	-	-
Mescidi genişletmek	1	1	6	-
Dışarıda oturma alanları yapmak	-	1	-	-
Drama Salonu yapmak	-	1	-	-
Özel Görüşme Odası yapmak	-	1	-	-
Branş Odaları	-	1	-	-
Kantini büyütmek	-	-	18	-
Kütüphaneyi büyütmek	-	-	2	-
Farklı şekilde odalar/sınıflar	-	-	1	-
Ses yalıtımı	-	-	2	-
Tuvaletleri büyütmek	-	-	1	-
Üstü kapalı halı saha yapmak	-	-	2	-
Farklı sıralar	-	-	1	-
Okul bahçesini büyütmek	-	-	2	-
Girişi renklendirmek	-	1	1	-
Sınıflara öğrenci dolabı eklemek	-	-	1	-
Abdesthaneyi büyütmek	-	-	1	-

Okul paydaşlarının okulda değiştirmek veya eklemek istedikleri mekânlara bakıldığında yöneticilerin ve velilerin daha çok konferans salonunu büyütmek istedikleri (f=2), öğrencilerin ise kantini büyütmek istedikleri (f=18) ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerden ise tamamen birbirinden farklı cevaplar alınmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin aynı fikirde olduğu alanlar ise mescidi genişletmek, bahçeyi ağaçlandırmak ve çiçeklendirmek ve girişi renklendirmek olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, okulda kantinin, bahçedeki yeşil alanın ve mescidin öğrenci mevcuduna göre yetersiz kaldığını göstermektedir.

Okul paydaşlarına, okullarında en çok beğendikleri fiziki mekânların neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen cevaplar frekans değerleri ile birlikte tablo 19’da özetlenmiştir.

Tablo 19.

G.B. Anadolu Lisesi’nde Okul Paydaşlarının Beğendikleri Fiziki Mekânlar

G.B Anadolu Lisesi’nin Beğenilen Fiziki Mekânları Nelerdir?				
Beğenilen Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Her yer	2	-	2	2
Spor Salonu	1	6	20	1
Dil Laboratuvarları	1	2	2	-
Öğretmenler Odası	-	2	-	-
Kütüphane	-	5	25	-
Huzur Sokağı Koridoru	-	3	1	-
Coğrafya Sokağı Koridoru	-	1	2	-
Edebiyat Sokağı Koridoru	-	1	1	-
Biyoloji, Fizik, Kimya Lab.	1	2	7	1
Çok Amaçlı Salon	-	1	7	-
Abdesthane	-	-	6	-
Satranç Odası	-	-	4	-
Mescit	-	-	10	-
Halı saha	-	-	3	-
Sınıflar	-	-	5	-
Revir	-	-	2	-
Bahçe	-	-	3	-
Müzik Odası	-	-	3	-
Test Odası	-	-	9	-
Müdür Odası	-	-	3	-
Kantin	-	-	5	-
Hiçbir yer	-	-	2	-
Yemekhane	-	-	1	-

Tablo incelendiğinde okul paydaşlarından yönetici (f=1), öğretmen (f=6), öğrenciler (f=20) ve velilerin (f=1) en çok beğendiği fiziki mekânların spor salonu

olduğu sonucu çıkarılabilir çünkü tüm paydaşların beğendiği alan olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler açısından en çok beğenilen fiziki mekânların sırasıyla kütüphane (f=25), spor salonu (f=20) ve mescit (f=10) olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin ise en çok beğendiği mekânların sırasıyla spor salonu (f=6), kütüphane (f=5) ve huzur sokağı koridoru (f=3) olduğu görülmektedir.

Okul paydaşlarının verdikleri cevaplardan en ilginç olanları ise 2 yönetici, 2 veli ve 2 öğrenci tarafından verilen her yer cevabı ile hiçbir yer diyen 2 öğrencinin cevapları olmaktadır. Hiçbir yer diyen öğrencilerin okulu sevmedikleri için böyle düşündükleri söylenebilir çünkü çoğunlukla verilen cevaplar olumlu görülmektedir.

Son olarak okul paydaşlarına nasıl bir okul hayal ettikleri sorulmuştur. Bu okulun tasvirini yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplar incelenmiş ve tablo 20’de özetlenmiştir. İlginç olan cevapların bazıları direkt alıntı ile aşağıda verilmiştir.

Tablo 20.

G. B. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekânı Tasviri

	Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz. Tarif eder misiniz?			
	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Hayalimi gerçekleştirdim	1	-	10	1
Maddi sıkıntısı olmayan okul	2	-	-	-
Kendi okulum gibi	-	1	10	-
Geniş bahçeli	-	1	2	-
Büyük kütüphaneli	-	1	-	-
Sinema salonu olan	-	1	-	-
Akademik alanlarla sosyal alanların birbirinden ayrıldığı bir okul	-	1	-	-
Farklı sınıf tipleri (üçgen, oval,vb.) olan	-	1	-	-
Okul ve sınıf mevcudu az olan	-	1	1	-
Her öğrencinin bireysel dolabı olan	-	-	4	-
Tek sıralı oturakları olan geniş sınıflar	-	-	2	-
Yüzme havuzu olan okul	-	-	3	-
Sessiz bir okul	-	-	1	-
Temiz bir okul	-	1	1	1
Sosyal aktiviteleri olan	-	-	1	-

Okulun fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının hayalleri sorulmuştur ve elde edilen cevaplardan fiziki çevre ile ilgili olan cevaplar tablo üzerinde özetlenmiştir. Buna

göre okul paydaşlarından yöneticilerin hayallerindeki okulun daha çok maddi sıkıntıları olmayan bir okul (f=2) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra bir okul müdürü ise hayalini gerçekleştirdiği ve tam istediği gibi bir okul mekanında görev yaptığını ifade etmiştir.

Okul paydaşlarından öğrencilerin cevaplarına bakıldığında en çok tekrar edilen cevapların “hayalimi gerçekleştirdim” (f=10) ve “kendi okulum gibi” (f=10) olduğu dikkat çekmektedir. Bu okulda okuyan öğrencilerin çoğunlukla okuldan memnun oldukları ve bu okula gelmeyi çok istedikleri söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin bireysel (özel) öğrenci dolapları istedikleri (f=4) sonucu da çıkarılabilir.

Okul paydaşlarının hayalindeki okul tasvirlerinden bazıları şu şekildedir:

“Öğrencinin eğitim-öğretime daha aktif katıldığı ve sosyal olarak kendini ifade edebildiği maddi sıkıntısı olmayan bir okul hayal ediyorum” (yönetici 2)

“Hayalimdeki okulun kütüphanesinin büyük olduğu, ferah bir ortam içerisinde kitap zenginliğinin olduğu bir okul” (öğretmen 1)

Öğrencilerin genel olarak okuldan memnun oldukları ve hayallerindeki gibi bir okulda oldukları görülmüştür. Elde edilen cevaplardan bu konuda en çok havuz ve özel dolaplarının olmasını istedikleri sonucu çıkarılabilir. Öğrencilerin bazılarının cevapları şu şekildedir:

“Sınıfları geniş, tek sıralı oturma yerleri olan, herkesin özel (bireysel dolabı olduğu, sınıf mevcudununun 20 kişi olduğu gibi bir okul hayal ediyorum” (öğrenci32)

“Okulumuzun bir havuzu olmasını isterdim. Sınıfın içinde herkesin kendine ait dolabının olmasını ve herkesin tek tek oturmasını isterdim. Kur’an derslerinde halılı bir odaya girip yere oturarak ders almak isterdim” (öğrenci5).

“Bulduğum okul gibi bir okul hayal ediyordum ve bu okulda okuyorum” (öğrenci).

“Bu okul hayalimin ötesinde bir okul” (öğrenci10).

“Daha geniş ve çiçekli bir bahçesinin olmasını isterdim” (öğrenci14)

4.3.2. Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nde 5 yönetici, 10 öğretmen, 50 öğrenci ve okul-aile birliğine üye 2 veli ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen bulgular, algıyı kolaylaştırmak amacıyla tablo üzerinde özetlenmiştir. Buna göre okula ilişkin okul paydaşlarının görüşleri tablo 21'de frekans (f) değerleri ile birlikte ayrı ayrı aşağıda verilmiştir.

Tablo 21.

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Fiziki Mekânları Yeterli midir?				
	Yönetici f (%)	Öğretmen f (%)	Öğrenci f (%)	Veli f (%)
Yeterli	5 (%100)	6 (%60)	8 (%16)	-
Kısmen Yeterli	-	4 (%40)	21(%42)	2 (%100)
Yeterli Değil	-	-	21(%42)	-
Toplam (n)	5	10	50	2

Tablo 21 incelendiğinde Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin olarak çoğunlukla birbirinden farklı düşündüğü söylenebilir. Yöneticilerin tamamının (f=5) ve öğretmenlerin çoğunun (f=6) okulun fiziki çevresini yeterli görürken, öğrencilerin büyük çoğunluğu ise okulun fiziki çevresini kısmen yeterli (f=21) ve yetersiz (f=21) olarak gördükleri görülmüştür. Tablo 21'de, okulu kısmen yeterli bulan ve yeterli bulmayan öğrenci sayısının eşit olduğu dikkat çekmektedir. Velilerin de tamamının (f=2) okulun fiziki mekânlarını kısmen yeterli gördükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21'e göre öğretmen ve yöneticiler ile öğrenci ve velilerin görüşleri arasında okulun fiziki mekânlarının yeterliliğine ilişkin farklılık olduğu görülmektedir. Okulun yeni bir bina olmasına rağmen öğrenci ve veliler açısından yeterli görülmemesi dikkat çekmektedir. Bu sonucun çıkmasında okulun gerekli donanımlarının tam olmaması ve okulun bulunduğu yerin etkili olduğu söylenebilir.

Okul paydaşlarına okulda gördükleri fiziki eksiklerin neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen bilgiler Tablo 22'de özetlenmiştir.

Tablo 22.

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri Nelerdir?				
Fiziki Eksiklikler	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Yemekhane yok	-	2	-	-
Etüt salonları yok	-	1	-	-
Sınıf sayısı yeterli değil	-	1	-	-
Kapalı spor salonu yetersiz	-	3	24	1
Toplantı salonu yok	-	2	-	-
Her bransa ait dersliklerin olmaması	-	1	-	-
Çevre düzeni/ağaçlandırma yok	-	1	4	-
Havuz yok	-	-	4	-
Futbol sahası/halı sahası yok	-	-	28	-
Soyunma odası yok	-	-	2	-
Bahçesi küçük	-	-	1	-
İnternet (wi-fi) çekmiyor/yok	-	-	6	-
Biyoloji-Kimya laboratuvarları yok	-	-	2	-
Yabancı dil laboratuvarı yok	-	-	1	-
Kantin küçük	-	-	7	-
Spor malzemeleri eksik	-	-	3	-
Sinema salonu yok	-	-	1	-
Konferans salonu yetersiz	-	-	-	1

Okul paydaşlarının Dumlupınar Anadolu Lisesi'ne ilişkin görüşleri tablo üzerinde özetlenerek frekans değerleri verilmiştir. Buna göre en dikkat çeken bulgu öğrencilerin halı saha ya da futbol sahasının olmamasını (f=28) ve kapalı spor salonun yetersiz olduğunu (f=24) ifade etmeleridir. Diğer önemli bir bulgu ise okul yöneticilerinin okula ilişkin herhangi bir eksikliğin olmadığını düşünmeleridir. Öğretmenlerden ise kapalı spor salonun yetersiz olması (f=3) olması ve yemekhane (f=2) ve toplantı salonunun olmamasına (f=2) yönelik görüşler bulunmaktadır. Bunun dışında öğretmen, öğrenci ve velilerin kapalı spor salonunun yetersiz olduğuna dair ortak görüşlerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca velilerin konferans salonu ve spor salonunu yetersiz gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Okulda kapalı spor salonu ve soyunma odaları olmasına rağmen öğrenci ve öğretmenlerin bu konuda eksiklik olduğunu ifade etmeleri ilginçtir. Bu durumda bu mekânların etkili bir şekilde kullanılmadığı sonucu çıkarılabilir. Yöneticilerin ise

okulda herhangi bir eksiklik görmediklerini belirtmeleri, okulun fiziki çevresine ilişkin sorumluluk duygusu ve kaygı taşıdıklarından ileri geldiği söylenebilir.

Okul paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler) okullarında imkân verildiği takdirde neleri eklemek ya da değiştirmek istedikleri sorulmuştur. Elde edilen bilgiler frekans değerleri ile birlikte tablo 23'te özetlenmiştir.

Tablo 23.

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Eklemek ya da Değiştirmek İstedikleri Fiziki Mekânlar

Dumlupınar Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Eklemek İstedikleri Mekânlar Nelerdir?				
Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Kantinin yerini değiştirmek	1	-	9	-
Spor salonları eklemek	-	3	-	1
Yemekhane eklemek	-	1	-	-
Etüt odaları eklemek	-	1	-	-
Sosyal amaçlı salonlar eklemek	-	4	-	-
Kapalı spor salonu eklemek	-	2	1	-
Daha fazla yeşil alan eklemek	-	1	5	-
Lambaları değiştirmek	-	-	1	-
Branş Odaları eklemek	-	1	-	-
Hiçbir şey	4	-	3	-
Sınıf mevcutlarını azaltmak	-	-	2	-
Kantini büyütmek	-	-	10	-
Halı saha eklemek	-	-	3	-
Her şeyi değiştirmek	-	-	2	-
Okul bahçesini büyütmek	-	-	2	-
Resim odasını değiştirmek	-	-	2	-
Okulun yerini değiştirmek	-	-	1	-
Toplantı salonu eklemek	-	-	-	1

Okul paydaşlarının okulda değiştirmek veya eklemek istedikleri mekânlara bakıldığında yöneticilerin, eklemek veya değiştirmek istedikleri herhangi bir yerin olmadığını (f=4), öğrencilerin ise kantini büyütmek istedikleri (f=10) ve kantinin yerini değiştirmek istedikleri (f=9) ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerden ise çoğunlukla sosyal alanların eklenmesini istedikleri (f=4) ve spor salonlarının olmasını (f=3) istedikleri görülmektedir. Veliler ise okulda spor salonları (f=1) ve toplantı salonu eklemek (f=1) istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen ve öğrencilerin aynı fikirde olduğu alanlar ise kapalı spor salonu eklemek, bahçeyi ağaçlandırmak veya yeşillendirmek olduğu

görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, okulda kantinin okul mevcuduna göre yetersiz kaldığını ve yerinin ise çoğu kişiyi rahatsız ettiğini göstermektedir.

Okul paydaşlarına, okullarında en çok beğendikleri fiziki mekânların neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen cevaplar frekans değerleri ile birlikte tablo 24'te özetlenmiştir.

Tablo 24.

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Beğendikleri Fiziki Mekanlar

Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Beğenilen Fiziki Mekânları Nelerdir?				
Beğenilen Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Her yer	1	1	-	-
Spor Salonu	1	-	1	-
Bahçe	3	-	7	-
Kantin	1	-	7	-
Öğretmenler odası	2	3	3	2
Konferans Salonu	2	2	2	1
İdari odalar	1	-	-	-
Resim Atölyesi	-	1	4	-
Kütüphane	-	1	12	1
Müzik dersliği	-	1	5	-
Hiçbir yer	-	1	7	-
Yabancı dil dersliği	-	1	-	-
Bilgisayar odası	-	-	9	-
Sınıflar	-	1	8	-
Basketbol sahası	-	-	4	-
Fizik laboratuvarı	-	-	1	-
Müdürün odası	-	-	1	-
Okulun giriş katı	-	-	1	-

Tablo 24 incelendiğinde okul paydaşlarından yönetici (f=2), öğretmen (f=3), öğrencilerin (f=3) ve velilerin (f=2) en çok beğendiği fiziki mekânların öğretmenler odası olduğu sonucu çıkarılabilir. Okul paydaşlarından yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin eşit sayıda ortak görüş bildirdiği diğer bir alan ise konferans salonu olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler açısından en çok beğenilen fiziki mekânların sırasıyla kütüphane (f=12), bilgisayar odası (f=9) ve sınıflar (f=8) olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin ise en çok beğendiği mekânın öğretmenler odası (f=6) olduğu

görülmektedir. Yöneticilerin ise okulda en çok beğendikleri mekânın bahçe (f=3) olduğu söylenebilir.

Son olarak okul paydaşlarına nasıl bir okul hayal ettikleri sorulmuştur. Bu okulun tasvirini yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplar incelenmiş ve Tablo 25'te özetlenmiştir. İlginç olan cevapların bazıları direkt alıntı ile aşağıda verilmiştir.

Tablo 25.

D. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekânı Tasviri

Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz? Tarif eder misiniz?	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Daha kullanışlı bir okul	-	1	-	-
Her türlü donanıma sahip bir okul	-	1	3	-
Kendi okulum gibi	2	1	2	-
Geniş bahçeli	1	-	5	-
Büyük bir okul	-	-	3	-
Büyük bir spor salonu olan	-	-	8	1
Doğa ile iç içe	-	2	7	-
Çalışanların çocukları için kreşi olan	-	1	-	-
Okul ve sınıf mevcudu az olan	-	1	3	-
Laboratuvarları kullanıma açık	-	-	1	-
Futbol sahası olan/halı sahası olan	-	-	7	-
Yüzme havuzu olan okul	-	-	5	-
Sessiz bir okul/gürültüden uzak	-	-	4	-
Temiz bir okul	-	-	3	1
Sosyal aktivite alanları olan	1	3	4	-
Göl kıyısında olan	-	-	1	-
Renkli koridorları olan	-	-	1	-
Her yere yakın	-	-	1	-
Ferah bir okul	-	-	1	-
Sinema salonu olan	-	-	1	-

Okulun fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının hayalleri sorulmuştur ve elde edilen cevaplardan fiziki çevre ile ilgili olan cevaplar tablo üzerinde özetlenmiştir. Buna göre okul paydaşlarından yöneticilerin hayallerindeki okulun kendi okulları gibi bir okul olduğu (f=2) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra geniş bahçeli ve sosyal aktivite alanları olan bir okul da istedikleri söylenebilir.

Tablo 25'te en çok dikkat çeken bulgu, yönetici, öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak belirttikleri hayallerinin sosyal aktivite alanları olan bir okul olduğu

görülmektedir. Aynı zamanda hem öğretmen hem yönetici hem de öğrencilerden kendi okullarından memnun olanların olduğu dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin hayallerinden ise en çok tekrar edenler, sosyal aktivite alanları olan (f=3) ve doğa ile iç içe olan (f=2) bir okul olduğu görülmektedir.

Okul paydaşlarından öğrencilerin cevaplarına bakıldığında en çok tekrar edilen cevapların “büyük bir spor salonu olan” (f=8), “futbol sahası ya da halı sahası olan” (f=7) ve “doğa ile iç içe” (f=7) olduğu dikkat çekmektedir. Bu okulda okuyan öğrencilerin çoğunlukla spor ve sosyal imkânları bol olan bir okulu çok istedikleri söylenebilir. Çünkü aynı zamanda “yüzme havuzu olan” (f=5) ve “geniş bahçeli” (f=5) olan bir okul da istedikleri tablodan anlaşılmaktadır. Öğrencilerin hayal ettikleri okula ilişkin ortak noktanın sportif ve sosyal faaliyetleri yapabilecekleri, geniş ve doğa ile iç içe olan bir okul çevresi olduğu söylenebilir.

Okul paydaşlarının hayalindeki okul tasvirlerinden ilginç olan bazı cevaplar şu şekildedir:

“Hayal ettiğim okuldayım” (öğrenci7)

“Daha sakin bir yerde, gürültüden uzak bir yerde okumak faydalı olacaktır” (öğrenci11).

“Dağların, yeşilliklerin arasında, araba ve korna seslerinden uzak bir yerde okumak isterdim” (öğrenci12).

“Gürültünün az olduğu, etrafın ağaçlarla çevrili olduğu, daha geniş bir bahçe ve spor salonları olan bir okul isterdim” (öğrenci27).

“Sinema salonu olan, ferah ve her yere yakın bir okul olmasını isterdim. Geniş sınıfları olan, havuzu olan ve sınırsız özgürlüğü olan bir okul olsun isterdim” (öğrenci38).

“Her spor alanı ile ilgili spor salonları olsun isterdim ve yüzme sporları için yüzme havuzu olması. Tüm spor malzemelerinin bol olduğu bir okul hayal ediyorum.” (öğrenci41).

“Ağaçların ve çiçeklerin olmasını, panoların renkli ve koridorlara renk verilmesini ve disiplinli bir okul olmasını isterdim” (öğrenci45)

Öğrencilerin genel olarak okuldan sosyal ve sportif faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri alanlar istedikleri söylenebilir.. Elde edilen cevaplardan bu konuda en çok havuz ve spor salonları ve halı saha istedikleri sonucu çıkarılabilir. Ayrıca okul bahçesindeki yeşil alanları yetersiz gördükleri ve daha doğa ile iç içe olan bir okul istedikleri söylenebilir.

Okul paydaşlarından öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Sosyal ve spor komplekslerinin olduğu, çalışanların çocukları için kreşin olduğu ve az öğrencili bir mekân hayal ediyorum” (öğretmen3).

“Sınıf mevcutlarının yeterli sayıda olduğu ve derslik sayılarının arttırılması yanında sosyal aktivite salonlarının olduğu bir fiziki yapı” (öğretmen4).

“Ağaçların çok olduğu, ormanlık bir alan içerisinde her türlü donanıma sahip bir okul hayal ediyorum” (öğretmen5).

“Sosyal ihtiyaçların karşılanacağı mekânların olmasını gerekli görüyorum” (öğretmen7).

“Kullanıcıların görüşü alınarak yapılmış, bahçesi geniş ve kullanışlı olan donatımı yeterli, serbest zamanlarda öğrencilerin sosyal aktivite yapmalarına uygun bir okul” (yönetici1).

“Şuan ki okulun mekânı güzel”(yönetici2).

“Bütün malzemeleri tam olan bir okul isterdim. Ve her şeyden önemlisi temiz bir okul olmasını isterim” (Veli2)

Okuldaki öğretmenlerin de öğrenciler gibi daha çok sosyal alanlara ve yeşil bir okul bahçesine vurgu yaptıkları söylenebilir. Bu okulda sosyal aktivite yapmak için mevcut alanların yeterli kalmadığı sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğrencilerin çoğunlukla her türlü sosyal aktivitelere fırsat verebilecek nitelikte alanların olmasını gerekli gördükleri söylenebilir.

4.3.3. İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nde 3 yönetici, 10 öğretmen, 50 öğrenci ve okul-aile birliğine üye 2 veli ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen bulgular, algıyı kolaylaştırmak amacıyla tablo üzerinde özetlenmiştir. Buna göre okulun fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının görüşleri Tablo 26'da frekans (f) değerleri ile birlikte ayrı ayrı aşağıda verilmiştir.

Tablo 26.

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

İMKB Anadolu Lisesi'nin Fiziki Mekânları Yeterli midir?				
	Yönetici f (%)	Öğretmen f (%)	Öğrenci f (%)	Veli f (%)
Yeterli	2 (%66)	-	2 (%4)	-
Kısmen Yeterli	1(%33)	7(%70)	26 (%52)	2 (%100)
Yeterli Değil	-	3(%30)	22 (%44)	-
Toplam (n)	3	10	50	2

Tablo 26 incelendiğinde İMKB Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin olarak çoğunlukla birbirinden farklı düşündüğü söylenebilir. Yöneticiler çoğunlukla okulun fiziki mekânlarını yeterli bulurken (f=2), öğretmenlerden hiçbirisinin (f=0) okulun fiziki mekânlarını yeterli görmediği dikkat çekmektedir. Buna karşılık öğrenciler (f=26) ve veliler (f=2) de okulun fiziki mekânlarını kısmen yeterli görmektedirler. Tablo 26'da, okulu yeterli bulan öğrenci sayısının çok az olması (f=2) dikkat çekmektedir. Bu durumda öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okulun fiziki mekânlarına ilişkin beklentilerinin tam olarak karşılanamadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Okul paydaşlarına okulda gördükleri fiziki eksiklerin neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen bilgiler Tablo 27'de özetlenmiştir.

Tablo 27.

İMKB Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri

İMKB Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri Nelerdir?				
Fiziki Eksiklikler	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Laboratuvar	-	2	16	-
Kapalı spor salonu yok	1	6	27	2
Mescit odasının küçük olması	-	-	4	-
Bilgisayar odası	-	-	8	-
Bahçenin küçük olması	-	3	3	-
Halı sahanın küçük olması	-	-	4	-
Deney malzemelerinin yetersiz olması	-	-	5	-
Bahçedeki bankların az olması	-	-	1	-
Soyunma odasının küçük olması	-	-	5	-
Müzik odası yok	-	1	5	-
Temizlik sorunu/çevrenin kirli olması	-	-	20	1
Yemekhane yok	-	-	1	-
Tuvaletlerin kalabalık/yetersiz olması	-	1	4	-
Sınıflarda öğrenci dolabı yok	-	-	2	-
Yüzme havuzu yok	-	-	2	-
Kantin küçük	-	1	4	-
Okulda internet yok	-	-	1	-
Kaloriferlerin yanmaması/ısıtmaması	-	-	3	-
Derslik sayısı yetersiz	-	2	-	-
Otomobil park alanı yok	-	2	-	-
Sosyal etkinlik alanları yok	-	-	-	-
Bahçede su çeşmesi yok	-	1	-	-
Alt yapının yetersiz olması	1	-	-	-

Okul paydaşlarının İMKB Anadolu lisesine ilişkin görüşleri tablo üzerinde özetlenerek frekans değerleri verilmiştir. Buna göre en dikkat çeken bulgu öğrencilerin kapalı spor salonunun olmamasını ($f=27$) ve okulun temizlik sorununun olduğunu ($f=20$) ifade etmeleridir. Diğer önemli bir bulgu ise okul yöneticilerinin okula ilişkin herhangi bir eksikliğin olmadığını düşünmeleridir. Öğretmenlerden ise kapalı spor salonunun olmaması ($f=6$) ve bahçenin küçük olması ($f=3$) gibi görüşler bulunmaktadır. Velilerin ise kapalı spor salonunun olmamasını dile getirdikleri görülmüştür. Bunun dışında yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin kapalı spor salonunun olmamasına dair ortak görüşlerinin olduğu görülmektedir.

Okulda fizik ve biyoloji laboratuvarı var ancak öğrencilerin bu alanlarda yeterli malzemelerin olmadığını ifade etmeleri ve laboratuvarın eksikliğini vurgulamaları diğer

bir dikkat çekici bulgu olarak görülmektedir. Bu durumda bu mekânların etkili bir şekilde kullanılmadığı sonucu çıkarılabilir. Yöneticilerin ise okulda herhangi bir eksiklik görmediklerini belirtmeleri, üst makamlara ve çevreye karşı çalışkan, sorunsuz bir müdür imajı vermeye yönelik bir çabadan ileri geldiği söylenebilir.

Okul paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler) okullarında imkân verildiği takdirde neleri eklemek ya da değiştirmek istedikleri sorulmuştur. Elde edilen bilgiler frekans değerleri ile birlikte Tablo 28’de özetlenmiştir.

Tablo 28.

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi’nde Okul Paydaşlarının Eklemek ya da Değiştirmek İstedikleri Fiziki Mekânlar

İMKB Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Eklemek/Değiştirmek İstedikleri Mekânlar Nelerdir?				
Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Kantinin yerini değiştirmek	1	-	-	-
Kapalı spor salonları eklemek	1	5	8	2
Okul bahçesini genişletmek	1	1	9	-
Okulun su-elektrik tesisatını yenilemek	1	-	-	-
Konferans salonunu genişletmek	1	-	-	-
Etüt odaları açmak	1	-	3	-
Halı sahayı büyütmek	-	1	1	-
Sosyal etkinlik alanları eklemek	-	2	-	-
Havuz eklemek	-	2	-	-
Mescidi genişletmek	-	1	2	-
Otopark eklemek	-	1	-	-
Müzik atölyesi eklemek	-	1	1	-
Öğrenci mevcudunun azaltılması	-	1	3	-
Kantini büyütmek/değiştirmek	-	-	10	-
Tuvaleti büyütmek	-	-	2	-
Öğrenci dolapları eklemek	-	-	2	-
Bilgisayar odası eklemek	-	-	2	-
Okulun daha temiz olması	-	-	4	-
Laboratuvarların geliştirilmesi	-	-	4	-
Sıraları değiştirmek	-	-	5	-

Okul paydaşlarının okulda değiştirmek veya eklemek istedikleri mekânlara bakıldığında yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin ortak görüşlerinin en çok kapalı spor salonu eklemek ve okul bahçesinin genişletilmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunlukla kapalı spor salonunun eklenmesini istedikleri

(f=5) ve sosyal etkinlik alanlarının eklenmesini (f=2) istedikleri görülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin aynı fikirde olduğu alanlar ise halı sahanın büyütülmesi, mescidin büyütülmesi ve öğrenci mevcudunun azaltılmasına ilişkin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ise çoğunlukla değiştirmek istedikleri alanların kantin, okul bahçesi ve kapalı spor salonuna ilişkin olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, okulda kantinin ve okul bahçesinin okul mevcuduna göre yetersiz kaldığını göstermektedir. Burada dikkat çeken diğer bir unsur da okul yöneticisinin okulun elektrik ve su tesisatını yenilemek istemesidir. Bunun sebebinin okulun on yıllık bir okul olması gösterilebilir.

Okul paydaşlarına, okullarında en çok beğendikleri fiziki mekânların neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen cevaplar frekans değerleri ile birlikte Tablo 29’da özetlenmiştir.

Tablo 29.

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi’nde okul paydaşlarının beğendikleri fiziki mekânlar

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi’nin Beğenilen Fiziki Mekânları Nelerdir?				
Beğenilen Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Kütüphane	1	5	29	1
Bahçe	2	1	7	-
Halı saha	-	3	11	-
Toplantı salonu	-	-	2	2
Konferans salonu	-	-	10	-
Veli bekleme salonu	1	-	1	-
Basketbol sahası	-	-	4	-
Kantin	-	1	2	-
Hiçbir yer	-	1	4	-
Sınıflar	2	-	3	-
Laboratuvar	-	-	1	-
Etüt odaları	-	-	1	-
Sıralar	-	-	3	-
Satranç salonu	-	3	-	-
Öğretmenler odası	-	2	-	-

Tablo 29’da incelendiğinde okul paydaşlarından yönetici (f=1), öğretmen (f=5), öğrenciler (f=29) ve velilerin (f=1) en çok beğendiği fiziki mekânların kütüphane olduğu sonucu çıkarılabilir. Okul paydaşlarından yönetici, öğretmen ve öğrencilerin ortak görüş bildirdiği diğer bir alan ise okul bahçesi olduğu görülmektedir. Ayrıca

öğrenciler açısından en çok beğenilen fiziki mekânların sırasıyla kütüphane (f=29), halı saha (f=11) ve konferans salonu (f=10) olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin ise en çok beğendiği mekânın kütüphane (f=5), satranç salonu (f=3) ve halı saha (f=3) olduğu görülmektedir. Yöneticilerin okulda en çok beğendikleri mekânların bahçe (f=2) ve sınıflar (f=2) olduğu söylenebilir. Velilerin ise en çok (f=2) toplantı salonunu beğendikleri görülmektedir.

Okulda kütüphanenin en çok beğenilen alan olmasında yakın zamanda Z kütüphane olarak yeniden tasarlanmış olması etkili olduğu söylenebilir. Eski bir okul binası olan bu okulda yeni yapılan bu alanın öğrencilerin çok hoşuna gitmesi, onların kendilerini değerli hissetmelerini sağlaması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca sınavla öğrenci alan bu okulda öğrencilerin ders çalışmaya ve bu konuda aradıkları kaynaklara ulaşabilmeyi önemsedikleri için en beğendikleri alan olarak kütüphaneyi göstermelerinde etkili olduğu söylenebilir.

Son olarak okul paydaşlarına nasıl bir okul hayal ettikleri sorulmuştur. Bu okulun tasvirini yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplar incelenmiş ve Tablo 30'da özetlenmiştir. İlginç olan cevapların bazıları direkt alıntı ile aşağıda verilmiştir.

Tablo 30.

İ.M.K.B. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekanı Tasviri

Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz? Tarif eder misiniz?				
	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Spor salonu olan	1	-	8	1
Her türlü sosyal-sportif etkinliğe uygun	1	2	12	-
Üniversite kampüsü gibi çok amaçlı	-	1	-	-
Otoparkı olan	-	1	1	-
Geniş bahçeli/doğa ile iç içe	-	1	6	-
Küçük bir amfi tiyatrosu olan	-	1	-	-
Her türlü donanıma sahip	-	2	8	-
Temiz bir okul	-	-	7	2
Teknolojik bir okul	-	-	3	-
Sınıflarda klima olması	-	-	2	-
Gürültüden uzak	-	-	1	-
Hayal gücümüzü geliştirecek bir okul	-	-	1	-
Şahsi alanlar (dolap, çekmece,vs. gibi)	-	-	1	-
Sınıf mevcudu düşük olan	-	-	4	-
Müzik odası ve müzik aletleri olan	-	-	2	-
Yemekhanesi olan	-	-	2	-
Koridorlarda dolapları olan	-	-	2	-
Renkli sıraları olan	-	-	3	-

Okulun fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının hayalleri sorulmuştur ve elde edilen cevaplardan fiziki çevre ile ilgili olan cevaplar Tablo 30’da özetlenmiştir. Buna göre okul paydaşlarından yöneticilerin hayallerindeki okulun spor salonu olan ve her türlü sosyal ve sportif etkinliğe uygun bir okul (f=1) olduğu görülmektedir. Bunun yanı öğretmenlerin ve öğrencilerin de her türlü sosyal ve sportif etkinliklere uygun alanları olan bir okul hayal ettikleri öğrenilmektedir. Velilerin açısından okulun temiz olması (f=2) en çok hayal ettikleri konu olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 30’da en çok dikkat çeken bulgu, öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak belirttikleri hayallerinin her türlü sosyal aktivite alanları ve her türlü donanımına sahip olan bir okul olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin hayallerinde spor salonu olan (f=8) ve temiz (f=7) olan bir okul olduğu görülmektedir.

Okul paydaşlarının hayalindeki okul tasvirlerinden ilginç olan bazı cevaplar şu şekildedir:

“Teknolojik malzemelerin olduğu, tuvaletlerin pırıl pırıl olduğu, büyük ve güzel bir bahçesi ve büyük bir spor salonu olan bir okul tercih ederdim” (öğrenci2)

“Sıralarımız daha renkli, daha temiz olsaydı. Çalışma odalarında her türlü araç gerecin olmasını isterdim” (öğrenci9).

“Spor faaliyetlerinin ve sosyal aktivitelerin daha çok yapılabileceği bir okulda okumayı isterdim” (öğrenci11).

“Spor faaliyetlerinin daha aktif olduğu, yaparak öğrenmeye ağırlık verilen, her türlü donanımına sahip bir ortam isterdim” (öğrenci25).

“Bahçesi geniş, büyük yemekhanesi olan ve spor faaliyetlerimizi gerçekleştirebileceğimiz basketbol, voleybol, yüzme gibi etkinlikleri gerçekleştirebileceğimiz eşyalar ve ortam. Her türlü donanımına sahip ve kullanıma açık laboratuvarlar ve derslikler, örneğin müzik odası ve her türlü enstrümanın olması” (öğrenci40).

“Kesinlikle böyle bir okul değil. Spor aktiviteleri için yeterli alan olması lazım ve sosyal etkinlikleri açısından zengin olmalı” (öğrenci41).

“Temiz tuvaletleri olan, çevresi temiz, sınıfları kalabalık olmayan, mescidi temiz olan, spora eğilimli bir okul ” (öğrenci47)

Öğrencilerin genel olarak okuldan sosyal ve sportif faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri alanlar istedikleri söylenebilir. Elde edilen cevaplardan bu konuda en çok sosyal ve sportif faaliyetleri olan bir okul istedikleri sonucu çıkarılabilir. Ayrıca okul bahçesini küçük gördükleri ve okulu temiz bulmadıkları sonucu çıkarılabilir dolayısıyla daha geniş bahçeli ve temiz bir okul istedikleri söylenebilir.

Okul paydaşlarından öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“İçinde her türlü ihtiyaca cevap verebilen yaşam alanımız olabilecek bir okul hayal ediyorum” (öğretmen1).

“Öğrenciler için verimli olabilecek tüm donanımlara sahip bir okul olmalı” (öğretmen2).

“Geniş, çiçekli ve ağaçlı bir bahçesi olsun. Spor ve etkinlik salonları ayrı ayrı olmalı. Küçük bir amfi tiyatrosu olsun” (öğretmen5).

“Üniversite kampüsü gibi çok amaçlı ve kullanışlı okullar olmalı” (öğretmen6).

“Okulun temiz ve disiplinli olmasını hayal ediyorum” (veli1).

“Spor salonu olsun. Sosyal etkinliklere uygun, pastanesi olan okul kompleksleri” (yönetici1).

Okuldaki öğretmenlerin de öğrenciler gibi daha çok sosyal alanlara ve sportif faaliyetlere vurgu yaptıkları söylenebilir. Bu okulda sosyal aktivite yapmak için mevcut alanların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğrencilerin çoğunlukla her türlü sosyal aktivitelere fırsat verebilecek nitelikte alanların olmasını gerekli gördükleri söylenebilir.

4.3.4. Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) Okulun Fiziksel Mekânlarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?

Aktoprak. Anadolu Lisesi'nde 3 yönetici, 10 öğretmen, 50 öğrenci ve okul-aile birliğine üye 2 veli ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen bulgular, algıyı kolaylaştırmak

amacıyla tablo üzerinde özetlenmiştir. Buna göre okulun fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının görüşleri Tablo'de frekans (f) değerleri ile birlikte ayrı ayrı aşağıda verilmiştir.

Tablo 31.

Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Okul Paydaşları Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Fiziki Mekânları Yeterli midir?				
	Yönetici	Öğretmen	Öğrenci	Veli
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Yeterli	2 (% 66)	2 (% 20)	7 (% 14)	
Kısmen Yeterli	1 (% 33)	7 (% 70)	26 (% 52)	2 (% 100)
Yeterli Değil		1 (% 10)	17 (% 34)	
Toplam (n)	3	10	50	2

Tablo 31 incelendiğinde Aktoprak Anadolu Lisesi'nin fiziki mekanlarının okul paydaşları açısından çoğunlukla kısmen yeterli görüldüğü söylenebilir. Yöneticilerin (% 66) çoğunluğunun okulu fiziki açıdan tamamen yeterli gördükleri dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin (% 70) öğrencilerin (% 52) ve velilerin (% 100) büyük oranlarda okulu kısmen yeterli buldukları görülmektedir.

Öğretmen, öğrenci ve veliler açısından okulun fiziki çevresinin yeterli görülmemesinde birçok faktör etkili olabilir. Bunlardan birisinin de derslik sayısının yetersiz kalması olabilir. Çünkü okulun öğrenci kapasitesinin üstünde bir mevcudunun olması, müzik, resim gibi dersliklerin normal dersliğe dönüştürülmesine yol açmıştır.

Okul paydaşlarına okulda gördükleri fiziki eksiklerin neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen bilgiler Tablo 32'de özetlenmiştir.

Tablo 32.

Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri

Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Fiziki Eksiklikleri Nelerdir?				
Fiziki Eksiklikler	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Hiçbir eksiklik yok	-	2	1	-
Yemekhane alanı yetersiz	-	3	15	1
Spor salonu yok	2	7	28	1
Halı saha yok	-	1	14	-
Laboratuvarda malzeme eksik	-	3	9	-
Konferans salonu küçük	1	1	7	1
Kantin alanı yetersiz	-	1	21	-
Yabancı dil laboratuvarı yok	-	1	-	-
Müzik sınıfı yok	-	1	-	-
Hobi odaları yok	1	-	-	-
Abdesthane yok	1	-	-	-
Sergi alanı yetersiz	1	-	-	-
Kütüphane yetersiz	-	-	21	1
Spor salonun zemini kaygan	-	-	1	-
Akıllı tahtaların donması/sorunlu	-	-	7	-
Yüzme havuzu yok	-	-	1	-
Tribün sorunlu/kırık	-	-	9	-
Spor malzemeleri eksik	-	-	4	-
Mescit yetersiz	-	-	1	-
Sinema salonu yok	-	-	1	-
Ders materyalleri eksik	-	-	1	-
Bahçede banklar yetersiz	-	-	3	-

Okul paydaşlarının Aktoprak Anadolu Lisesi'ne ilişkin görüşleri tablo 32 üzerinde özetlenerek frekans değerleri verilmiştir. Buna göre en dikkat çeken bulgu spor salonunun eksikliği ve konferans salonunun küçük olmasına ilişkin okul paydaşlarının ortak görüş bildirmeleridir. Bunun dışında okul paydaşlarından yöneticiler (f=2) çoğunlukla kapalı spor salonuna ilişkin eksikliği ifade etmişlerdir. Benzer şekilde öğretmenlerin de çoğunlukla kapalı spor salonunun olmamasını (f=7) dile getirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin ise çoğunlukla eksiklik veya sorun olarak belirttikleri alanların sırasıyla spor salonu eksikliği (f=28), kantin alanının küçük ve yetersiz kalması (f=21), kütüphane alanının yetersizliği (f=21) ve yemekhanenin yetersiz olması (f=15) olduğu görülmektedir. Veliler de benzer şekilde spor salonu, yemekhane, konferans salonu ve kütüphane alanına ilişkin eksikliklerin olduğunu belirtmektedirler.

Okulda kapalı spor salonu bulunduğu halde tüm okul paydaşlarının bu alana ilişkin eksikliğin olduğunu ifade etmeleri dikkat çekmektedir. Bu durumda okulda bu alanın uygun donanıma sahip olmadığı için kullanılmadığı sonucu çıkarılabilir. Ayrıca bu alanın sergi gibi farklı amaçlar için kullanılması nedeniyle de spor salonu olarak kullanılmadığı söylenebilir. Ayrıca okulda kantin ve yemekhane alanlarının öğrenciler için yetersiz kaldığı, oturma alanlarının yetmediği bulgusu da görülmektedir. Buna göre bu alanlarda yoğunluk, yığılma ve karışıklık ortaya çıkabilmesi söz konusu olabilir. O nedenle öğrencilerin bu durumdan şikâyetçi oldukları görülmektedir. Okulda fizik ve biyoloji laboratuvarı var, ancak öğrencilerin bu alanlarda yeterli malzemelerin olmadığını ifade etmeleri ve laboratuvarın eksikliğini vurgulamaları diğer bir dikkat çekici bulgu olarak görülmektedir. Bu durumda bu mekânların etkili bir şekilde kullanılmadığı sonucu çıkarılabilir.

Okulda kütüphane ve çok amaçlı salonun (konferans salonunun) bir arada kullanılması, her iki alan açısından verimliliği düşürebilmektedir. Sessiz bir alanda bulunması gereken kütüphanenin, öğrencilerin ders çalışabilecekleri, aradıkları kitaplara ulaşabilecekleri bir alan olması gerekmektedir fakat bu alanın gürültülü bir alan olan konferans salonu olarak kullanıldığı durumlarda, kütüphanenin kullanılmayacağı kaçınılmazdır. Ayrıca üçüncü katta bulunan bu alan derslik alanlarına yakın olduğu için konferans salonu olarak kullanıldığı zamanlarda gürültüye sebep olabileceğinden derslerin yapılmasını engelleyebilir. Dolayısıyla bu şekilde yapılmış olan bir düzenleme ile hem kütüphane olarak hem de konferans salonu olarak etkili bir şekilde yararlanılamayacağı sonucuna ulaşılabilir. Bu nedenle okul paydaşlarının bu alanlara ilişkin eksiklikleri dile getirdikleri söylenebilir.

Okul paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler) okullarında imkân verildiği takdirde neleri eklemek ya da değiştirmek istedikleri sorulmuştur. Elde edilen bilgiler frekans değerleri ile birlikte Tablo 33'te özetlenmiştir.

Tablo 33.

Aktoprak Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Ekleme ya da Değiş-tirmek İstedığı Fiziki Mekânlar

A. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Ekleme/Değiş-tirmek İstedığı Mekânlar Nelerdir?				
Fiziki Mekânlar	Yöneti ci (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Kütüphaneyi büyütmek	--	1	13	1
Laboratuvarların aktif kullanılması	-	-	3	-
Kantini büyütmek	-	2	9	-
Spor salonu eklemek	1	5	8	1
Basketbol-voleybol sahasını yenilemek	-	-	8	-
Halı saha eklemek	-	1	2	-
Konferans salonu eklemek	-	2	2	2
Daha fazla yeşil alan	-	-	5	-
Tribünleri yenilemek	-	-	2	-
Daha çok bank-çardak eklemek	-	-	6	-
Beton futbol sahasını değiştirmek	-	-	5	-
Sınıf mevcudunun azaltılması	1	-	2	-
Yemekhaneyi değiştirmek	-	3	6	-
Pansiyon olmalı	-	-	1	-
Sınıfları değiştirmek	-	-	1	-
Sergi salonu eklemek	1	-	-	-
Kantinin yerini değiştirmek	1	-	-	-
Donanımlı bir müzik sınıfı eklemek	-	1	-	-

Okul paydaşlarının okulda değiştirmek veya eklemek istedikleri mekânlara bakıldığında yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin ortak görüşlerinin kapalı spor salonu eklemeye ilişkin olduğu görülmektedir. Yöneticilerin okula ilişkin farklı görüşler bildirdiği, Öğretmenlerin ise çoğunlukla kapalı spor salonun eklenmesini istedikleri (f=5) ve yemekhane (f=3) istedikleri görülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin aynı fikirde olduğu alanlar ise kütüphanenin büyütülmesi, kantinin büyütülmesi, spor salonunun eklenmesi, halı sahanın eklenmesi, konferans salonunun eklenmesi ve yemekhanenin büyütülmesi veya değiştirilmesi ile ilgili olduğu görülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin çoğunlukla kütüphanenin büyütülmesi ve geliştirilmesini (f=13) istedikleri görülmektedir. Daha sonra öğrenciler sırasıyla kantini büyütmek (f=9), spor salonu eklemek(f=8) ve mevcut basketbol-voleybol sahasını yenilemek (f=8) istedikleri anlaşılmaktadır. Veliler ise çoğunlukla konferans salonuna (f=2) ilişkin eksikliği dile getirmektedirler.

Tablo 33'ten elde edilen sonuçlara göre kütüphanenin, kantin alanının, mevcut spor salonunun ve basket sahasının öğrencilere göre yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Okulda öğrencilerin sosyal ve sportif alanlardaki gelişimlerinin ve ihtiyaçlarının etkili bir şekilde karşılanabilmesi için bu alanların genişletilmesi ve iyileştirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Okul paydaşlarına, okullarında en çok beğendikleri fiziki mekânların neler olduğu sorulmuştur ve elde edilen cevaplar frekans değerleri ile birlikte Tablo 34'te özetlenmiştir.

Tablo 34.

Aktoprak Anadolu Lisesi'nde Okul Paydaşlarının Beğendikleri Mekanlar

Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Beğenilen Fiziki Mekânları Nelerdir?				
Beğenilen Fiziki Mekânlar	Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Kamelya/çardak	-	-	12	-
Sınıf	1	4	4	1
Basketbol-voleybol sahası	-	-	5	-
Laboratuvarlar	1	-	5	-
Konferans Salonu	-	2	3	-
Bilgisayar Odası	-	1	2	-
Her yer	-	-	1	-
Bahçe	-	2	3	2
Kütüphane	-	1	2	-
Okulun bahçesindeki güller	-	-	2	-
Yangın merdivenleri	-	-	4	-
Bahçedeki ağaçlar ve yeşil yerler	-	-	2	-
Müdür odası	-	-	1	-
Hiçbir yer	-	1	15	-
Kantin	-	1	1	1
Okulun aydınlık olmasını	1	-	-	-
Öğretmenler odası	-	2	-	-

Tablo 34 incelendiğinde okul paydaşlarından yönetici (f=1), öğretmen (f=4), öğrencilerin (f=4) ve velilerin (f=1) en çok beğendikleri fiziki mekânlara ilişkin benzer görüşe sahip oldukları alanların sınıflar olduğu sonucu çıkarılabilir. Okul paydaşlarından öğretmen ve öğrencilerin ortak görüş bildirdiği diğer alanların ise sırasıyla konferans salonu, bilgisayar odası, okul bahçesi, kantin ve hiçbir yer şeklinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin okulda en çok beğendikleri alanların sınıflar olduğu (f=4), öğrencilerin hiçbir yer (f=15), velilerin ise okul bahçesi (f=2) olduğu

dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilerin en çok beğendikleri alanların kamelya olduğu (f=12) söylenebilir. Öğrencilerin okulda beğendikleri herhangi bir alanın olmaması, öğrencilerin buldukları okulun fiziki mekânlarından memnun olmadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Ancak okulda daha çok bahçe ve bahçe içerisindeki mekanların beğenilmesi ise okul bahçesinden memnun olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin okulda en beğendikleri alanın kamelya olması, öğrencilerin dinlenme ve sosyal ortam olarak gördükleri bu alanlarda daha mutlu olduklarını göstermektedir.

Son olarak okul paydaşlarına nasıl bir okul hayal ettikleri sorulmuştur. Bu okulun tasvirini yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplar incelenmiş ve Tablo 35'te özetlenmiştir. Elde edilen cevapların bazıları direkt alıntı ile aşağıda verilmiştir.

Tablo 35.

A. Anadolu Lisesi Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Mekanı Tasviri

Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz? Tarif eder misiniz?				
	Yöne tici (f)	Öğretmen (f)	Öğrenci (f)	Veli (f)
Öğrenci sayısı az olan	1	2	5	
Bahçeye açılan sınıf kapıları olan	1	-	-	-
Büyük bir spor salonu olan	2	4	14	-
Yüzme havuzu olan	1	-	-	-
Geniş bahçeli/doğa ile iç içe bir bahçe	1	-	14	-
Tek katlı	1	-	-	-
Büyük kantini olan	-	1	5	-
Daha geniş konferans salonu olan	-	2	2	1
Daha yeterli ve geniş bir kütüphanesi olan	-	1	4	1
Halı sahası olan	-	1	3	-
Sosyal ve spor aktivite alanları olan	-	1	5	-
Resim dersliği olan	-	1	-	-
Laboratuvarların aktif kullanılabildiği	-	1	7	-
Yabancı dil laboratuvarı	-	1	-	-
Müzik sınıfı olan	-	2	-	-
Bütün malzemeleri tam olan	-	-	3	1
Herkese ait dolapların olması	-	-	1	-
Temiz ve düzenli bir okul	-	-	3	1
Pansiyonu olan bir okul	-	-	2	-
Büyük bir yemekhanesi olan	-	-	3	-
Okulun duvar boyaları açık renkte olan	-	-	1	-

Okulun fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının hayalleri sorulmuştur ve elde edilen cevaplardan fiziki çevre ile ilgili olan cevaplar Tablo 35’te özetlenmiştir. Buna göre okul paydaşlarından yöneticilerin çoğunlukla hayallerindeki okulun büyük bir spor salonu olan (f=2) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin (f=4) ve öğrencilerin (f=14) de benzer şekilde büyük bir spor salonu olan bir okul hayal ettikleri görülmektedir. Okulun okul-aile birliğine üye velilerinin ise birbirinden farklı görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 35’te en çok dikkat çeken bulgu, yönetici, öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak belirttikleri hayallerinin öğrenci sayısının az ve büyük bir spor salonuna sahip olan bir okul olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin hayallerinde daha çok yeşil alanları olan, doğa ile iç içe bir okul bahçesi (f=14) olduğu da görülmektedir. Okulda yeterli büyüklükte bir yeşil alanın olmasına rağmen, öğrencilerin daha fazla yeşil alan istemeleri, doğanın öğrenci psikolojisi üzerindeki olumlu etkilerinden kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü bu okulda okuyan öğrenciler doğa ile iç içe olan alanlara zaten sahip oldukları için bunun ne kadar güzel bir his uyandırdığının farkında olabilirler ve bu yüzden daha çok yeşil ve geniş bir bahçe istedikleri söylenebilir.

Okul paydaşlarının hayalindeki okul tasvirlerinden bazıları şu şekildedir:

“Pansiyonlu okulda okumak isterdim. Okuyacağım okulda, etkinliklerin daha rahat yapılabileceği bir spor salonu olsun isterdim” (öğrenci3)

“Her tarafı yeşil olan ve içerisinde istediğimiz spor malzemelerini bulabileceğimiz bir okul olsun” (öğrenci7).

“Hayalimdeki okul yemekhanesi kocaman olan, spor salonu olan, bahçesinde bankların daha çok olduğu, çimenlerin ve çiçeklerin daha fazla olduğu bir yer” (öğrenci12).

“Temiz olsun yeterli. Sınıflar çok olsun öğrencisi az olsun” (öğrenci25).

“Pansiyonu olan bir okul.Bol çimenli, çiçekli, ağaçlı bahçe, bolca gölgelik yerler olsun. Kantinin daha büyük olmasını ve yemek çeşitlerinin bol olmasını isterim” (öğrenci28).

“Her spor dalının yapılabildiği bir spor salonu olması, koridorlarda herkese ait dolaplar, okulumuzda laboratuvarlarda deneyler yapmak” (öğrenci42).

“Eğitim araç-gereçleri bakımından iyi bir Şekilde donanımlı. Fizik, kimya, biyoloji gibi dersleri laboratuvarında uygulamalı iŐlenen bir okulda okumak isterdim ” (öğrenci45)

Öğrencilerin genel olarak ifadelerine bakıldığında kendi okullarında bulunan eksikliklerin olmadığı bir okul hayal ettikleri görülmektedir. Elde edilen cevaplardan bu konuda en çok mevcut sosyal ve sportif alanlarının daha geniş ve daha donanımlı olan bir okul istedikleri sonucu çıkarılabilir. Ayrıca okul bahçesini küçük gördükleri ve okulu temiz bulmadıkları sonucu çıkarılabilir dolayısıyla daha geniş bahçeli ve temiz bir okul istedikleri söylenebilir.

Okul paydaşlarından öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinden bazıları Şu şekildedir:

“Üniversite kampüsü gibi olmasını isterdim” (öğretmen1).

“Öğrencilerin sınıflarda yoğun olmadığı, kişi sayısının yirmi olduğu ve daha büyük kantini olan okullar olsun” (öğretmen3).

“Öğrencilerin bütün sportif ve kültürel aktiviteleri için kullanabilecekleri alanlar olması öğrenciler açısından daha yararlı olacaktır” (öğretmen4).

“Okulumuzun en büyük eksikliklerinden biri spor salonunun bulunmaması.Spor salonu olmadığından öğrenciler beden eğitimi derslerinde mecburen bahedeler. Kış aylarında ise bahçeye ıkamadıklarında sıkılıyorlar. Yaz aylarında ise beden eğitimi dersi olan sınıf çıktığında gürültü oluyor ve bu diğer sınıflarda ders iŐlenmesini güçleştiriyor. Ayrıca çok amaçlı salonun eksikliği yüzünden yapılan programlar dışarıda ya yağışlı havalarda ya da güneŐin altında yapılmak zorunda kalıyoruz. Kısacası spor salonuna sahip, çok amaçlı salonu olan ve laboratuvarlardan bozma sınıflar değil doğru düzgün sınıfları olan bir okul hayal ediyorum” (öğretmen5).

“Dersliklerin tek taraflı bahçeye açılan kapılarının olduğu, idare ve spor salonları ile bitişik, sosyal kulüpler için ayrı mekânların olduğu ve öğrenci sayısının 500’ün altında olduğu bir okul” (yönetici1).

Okuldaki öğretmenlerin de öğrenciler gibi daha çok sosyal alanlara ve sportif faaliyetlere vurgu yaptıkları söylenebilir. Bu okulda sosyal ve sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için mevcut alanların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğrencilerin çoğunlukla her türlü sosyal ve sportif aktivitelere fırsat verebilecek nitelikte alanların olmasını gerekli gördükleri söylenebilir. Araştırmanın bu sonucu Özdemir ve Çorakçı'nın (2011) araştırması ile benzer olduğu söylenebilir. Buna çalışmada okul yönetimi ve öğretmenlerin okul bahçelerinin çocuk oyun ve aktiviteleri için yetersiz kaldığı görüşünde oldukları belirlenmiştir. Aynı çalışmada ilköğretim çocuklarının daha çok oyun alanına ihtiyaç duydukları, lise çağındaki çocukların ise sosyalleşebilecekleri ortamlara ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Tüm çocukların okul bahçesinde en çok oturma alanı, çim alan ve dış mekân dersliği istediği belirlenmiştir.

4.2.5. Okul Paydaşlarının Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmanın üçüncü alt problemi, okul paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) okulun fiziki mekânlarına ilişkin görüşleri yukarıda tek tek analiz edilmiştir. Ancak durum incelemelerinin sonunda çapraz durum karşılaştırılması yapılarak bir genellemeye ulaşılması hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda okul paydaşlarının görüşleri aşağıda karşılaştırılmıştır. Sonuçların karşılaştırılmasının kolay bir şekilde algılanabilmesi için karşılaştırma yaparken tablolardan yararlanılmıştır. Bu şekilde elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

4.2.5.1. Okul paydaşlarının (veli, yönetici, öğretmen, öğrenci) okulun fiziksel mekânlarına ilişkin görüşleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

32 derslikli ve 40 derslikli okulların herbirinde 5 yönetici, 10 öğretmen, 50 öğrenci ve okul-aile birliğine üye 2 veli ile görüşme yapılmıştır. Ancak 16 ve 24 derslikli okul binalarında ise 3'er yönetici bulunduğu için 3 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen bulgular, algıyı kolaylaştırmak amacıyla Tablo 36'da üzerinde özetlenmiştir. Buna göre her okula ilişkin okul paydaşlarının görüşleri tablo üzerinde frekans (f) değerleri ile birlikte ayrı ayrı aşağıda verilmiştir. Tablo üzerinde katılımcılar sırasıyla; yönetici (Y), öğretmen (Ö), öğrenci (Ö) ve veli (V) şeklinde verilmiştir.

Tablo 36.

Okul Paydaşlarının Okullarının Fiziki Mekânlarının Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

		Sizce Okulunuzun Fiziki Mekânları Yeterli midir?															
		A.A.L.				İMKB A. L.				D. A. L.				G.B.A.L.			
		Y	Ö	Ö	V	Y	Ö	Ö	V	Y	Ö	Ö	V	Y	Ö	Ö	V
		(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)
Yeterli		2	2	7	-	2	-	2	-	5	6	8	-	5	9	30	2
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
	6	20	14	0	66	0	44	0	10	60	16	0	100	90	60	10	
Kısmen Yeterli		1	7	26	2	1	7	26	-	-	4	21	-	-	1	14	-
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
	3	70	52	10	33	70	52	0	0	40	42	0	0	10	28	0	
Yeterli Değil		-	1	17	-	-	3	22	-	-	-	21	-	-	-	6	-
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
	0	10	34	0	0	30	44	0	0	0	42	0	0	0	12	0	
Top (n)	3	10	50	2	3	10	50	2	5	10	50	2	5	10	50	2	

Bu tabloya göre, Aktoprak ve İMKB Anadolu Lisesi'nin tüm okul paydaşları okulun fiziki mekânlarını büyük oranda kısmen yeterli gördükleri ortaya çıkmaktadır. D. Anadolu Lisesi'ndeki okul paydaşlarından yönetici (%100) ve öğretmenler (%60) yüksek oranlarda okulun fiziki mekânlarını yeterli bulurken, öğrenciler eşit oranlarda kısmen yeterli (%42) ve yetersiz (%42) bulmuşlardır. Okulun fiziki mekânlarının yeterliliği açısından Gülşen Batar Anadolu Lisesi paydaşlarının tümünün yüksek oranda yeterli gördükleri dikkat çekmektedir. Oranlara bakıldığında yöneticilerin % 100, öğretmenlerin % 90, öğrencilerin % 60 ve velilerin % 100 şeklinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okullardan en yeterli olan okulun 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin olduğu ve okul paydaşlarının çoğunlukla bu okulun fiziki mekânlarından memnun oldukları söylenebilir.

Tablo 36 incelendiğinde okul yöneticilerinin tümünün okullarını yeterli buldukları yüksek oranlarda dikkat çekmektedir. Benzer şekilde hiçbir okul yöneticisinin okulların fiziki mekânlarını yetersiz bulmadığı da dikkat çekmektedir. Bu durumda okul ve fiziki çevresine ilişkin eksikliklerin kendilerine atfedebileceği

kaygısı taşıdıkları bir ihtimal olarak söylenebilir. Ancak diğer bir ihtimalin de okul yöneticilerinin okulun fiziki çevresine ilişkin eksikliklerden haberdar olmaması olabilir. Bunun dışında yeterli bütçeye sahip olmadıkları söylenebilir. Bu ihtimaller artabilir ancak 40 derslikli okul binası sadece yöneticiler tarafından değil tüm okul paydaşları tarafından yeterli bulunduğu için eğitim açısından en verimli okul olduğu sonucu elde edilmektedir.

Aşağıda Tablo 37’de okul paydaşlarının okulda yaşadıkları fiziki sorunlar ya da eksikliklerden benzer olanlar belirlenerek bir arada verilmiştir. Böylelikle okulların benzer eksik yönlerinin okul paydaşlarının görüşleri yoluyla belirlenmeye çalışılmış ve karşılaştırması yapılmıştır. Her okul için sırasıyla yönetici (Y), öğretmen (Ö), öğrenci (Öc) ve veli (V) şeklinde kodlanarak, belirttikleri görüşlerin frekans değerleri verilmiştir.

Tablo 37.

Okul Paydaşlarının Okullarında En Çok Karşılaştıkları Fiziki Eksiklikler/Sorunların Karşılaştırılması

Fiziki Eksiklikler	Okulunuzdaki fiziki sorunlar ya da eksiklikler nelerdir?															
	A.A.L.			İMKB A. L.				D. A.L.			G.B. A. L.					
	Y (f)	Ö	Öc	V	Y (f)	Ö	Öc	V	Y (f)	Ö	Öc	V	Y (f)	Ö	Öc	V
Hiçbir eksiklik yok	-	2	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-	5	8	-	-
Kantin Alanı Yetersiz	-	1	21	1	-	1	4	-	-	-	7	-	-	1	18	-
Her öğrenciye ait dolap yok	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Kapalı spor salonu yetersiz	2	7	28	1	1	6	27	-	-	3	24	-	-	-	-	-
Halı sahası yok	-	1	14	-	-	-	-	-	-	-	28	-	-	-	-	-
Temizlik sorunu	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laboratuvar	-	3	9	-	-	2	16	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Bahçesi küçük	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Çiçek ve ağaçlandırmaya eksik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	3	-
Tuvalet alanı yetersiz	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Yemekhane yok	-	3	15	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Havuz yok	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-	2	-
Derslik sayısı yetersiz	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
İnternet yok	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Mescit küçük	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Kütüphane yetersiz	-	-	21	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 37 incelendiğinde okul paydaşlarının tüm okullarda benzer şekilde sorun yaşadıkları alanların kantin ve yüzme havuzuna ilişkin olduğu görülmektedir. İncelenen bu okullarda kantin alanının okul mevcuduna göre yetersiz ve küçük kaldığı belirtilmektedir. Öğrencilerin dinlenmek ve yemek yemek için kullandıkları kantin ya

da kafeterya alanının küçük olması ihtiyacı karşılayamadığından rahatsızlığa yol açtığı söylenebilir. Ayrıca bu alanın öğrencilerin sosyalleşmeleri açısından da önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kantin ya da kafeterya alanlarının geniş ve yeterli oturma alanları ile donatılması gerektiği söylenebilir. Bunun dışında tüm okul paydaşlarından öğrencilerin okullarında yüzme havuzunun olmamasını bir eksiklik olarak dile getirdikleri görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin, futbol, basketbol ya da voleybol gibi topla gerçekleştirilen sporların dışında yüzme aktivitesini ve yüzme ile ilgili sporları da gerçekleştirebilecekleri bir yüzme havuzunun olmasını istedikleri söylenebilir.

Bu tabloya göre okul paydaşlarından yöneticilerin okullarında herhangi bir eksikliğin olmadığı konusunda ortak görüşlere sahip oldukları görülmektedir.

Bu tabloya göre en dikkat çeken bulgulardan biri de 40 derslikli G.B. Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının diğer okullara göre daha az eksiklik dile getirmeleridir. Dolayısıyla bu okul binasının öğrencilerin ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebildiği söylenebilir.

Tablo 37 incelendiğinde 24 derslikli İMKB Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının daha fazla sorun dile getirdikleri dikkat çekmektedir. Bu bina diğer okul binalarına göre daha eski olduğu için fiziki eksiklerinin daha fazla olduğu sonucu çıkarılabilir. Daha küçük bir okul olduğu için mevcut alanların daha yetersiz kaldığı, okul mevcudunun yüksek olmasından dolayı laboratuvar, müzik veya resim dersliği gibi alanların normal dersliğe çevrilmesi gibi sebeplerden dolayı fiziki eksikliklerin daha fazla olduğu söylenebilir.

Bu tabloya göre, 24 derslikli İMKB ve 32 derslikli D. Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarından öğrencilerin benzer görüş bildirdikleri alanlar sırasıyla kapalı spor salonunun yetersiz olması, laboratuvarların eksik olması, okul bahçesinin küçük olması ve internetinin olmamasıdır. Lise dönemindeki genç ergen öğrencilerin sosyal ve sportif ihtiyaçlarının karşılanması, bu çocukların daha sağlıklı bir şekilde bu süreci geçirmelerine yardımcı olması açısından önemli görülmektedir. Çocukların sportif faaliyetler ile enerjilerini dökebilecekleri ve daha sağlıklı ve mutlu bireyler olabilmesinin yolu sosyal ve spor alanlarının olmasına ve aktif olarak bu alanların kullanılmasına bağlı olduğu söylenebilir.

Tablo 37'ye bakıldığında öğretmenlerin ortak görüşe sahip oldukları alanların sınıf ya da derslik sayısının yetersizliği ve kantin alanının yetersizliği olduğu görülmektedir. Sınıf sayısının yetersiz kaldığı durumlarda sınıf mevcutlarının arttığı görülmektedir. Dolayısıyla bu durum öğretmenlerin sınıflarda etkili bir şekilde ders işlemesini engelleyebilmektedir. Ayrıca bu durum sınıflarda gürültüye yol açabilmektedir. O nedenle öğretmenin sınıf içerisinde daha fazla çaba harcamasına ve yorgun düşmesine sebep olabilmektedir.

Sayfa 166'da bulunan Tablo 38'de okul paydaşlarının okulda en çok değiştirmek ya da eklemek istedikleri fiziki mekanlar özetlenmiş ve frekans değerleri ile verilmiştir. Her okul için sırasıyla yönetici (Y), öğretmen (Ö), öğrenci (Öc) ve veli (V) şeklinde kodlanarak, belirttikleri görüşlerin frekans değerleri verilmiştir. Buna göre okul paydaşlarının benzer olan görüşleri belirlenmeye çalışılarak karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 38.

Okul Paydaşlarının Okullarında En Çok Değiştirmek ya da Eklemek İstedikleri Fiziki Mekânların Karşılaştırılması

	A.A.L.				İMKB A. L.				D. A.L.			G.B. A. L.				
	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V
Kantini büyütmek	-	2	9	-	-	-	10	-	-	-	10	-	-	-	18	-
Okul bahçesini büyütmek	-	-	-	-	1	1	9	-	-	-	2	-	-	-	2	-
Mescidi genişletmek	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	6	-
Daha fazla yeşil alan eklemek	-	-	5	-	-	-	-	-	-	1	5	-	1	1	4	-
Kantinin yerini değiştirmek	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	9	-	-	-	-	-
Konferans Salonunu büyütmek	-	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Spor salonları eklemek	1	5	8	1	1	5	8	-	-	5	1	-	-	-	2	-
Tuvaletleri büyütmek	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Kütüphaneyi büyütmek	-	1	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-

Tablo 38 incelendiğinde, tüm okul tiplerinde okul paydaşlarından öğrencilerin benzer görüşlere sahip oldukları alanların, kütüphaneyi büyütmek, okul bahçesini büyütmek ve spor salonları eklemek olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin sosyalleşebilecekleri alanlara daha çok önem verdikleri söylenebilir. Ayrıca bu okulların sınavla öğrenci alan Anadolu liseleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin ders çalışabilecekleri ve istedikleri kaynaklara rahat bir şekilde ulaşabilecekleri büyük ve geniş kütüphaneler istedikleri söylenebilir. Benzer şekilde öğrencilerin dinlenmelerini ve sosyalleşmelerini sağlayacak, aynı zamanda doğayı keşfetmelerine fırsat verebilecek şekilde geniş bahçeler istedikleri sonucuna ulaşılabilir.

Nitekim A. Anadolu Lisesi, D. Anadolu Lisesi'nde ve G.B. Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin de bahçede daha fazla yeşil alan olmasını istedikleri tabloda görülmektedir.

Spor salonları ise lise çağında olan öğrencilerin en enerjik oldukları bir zaman dilimi olduğu için her türlü spor branşlarının gerçekleştirilebileceği alanların bulunması önemli görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin spor salonları ve açık spor alanları olmasına rağmen spor alanları eklemek istemeleri önemli bir bulgu olarak görülmektedir. Bu durumda her tip lise okullarda spor alanlarının bulunması ve aktif bir şekilde kullanılması önemli bir ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Okul paydaşlarından öğretmenlerin benzer görüşlere sahip oldukları alanlar ise mescidi genişletmek, daha fazla yeşil alan eklemek ve spor salonları eklemek olduğu görülmektedir. Ancak okulların tümünde öğretmenlerin ortak görüşlerde olmadığı, sadece iki okul arasında ortak görüşlerin olduğu görülmektedir. Yöneticilerin ise kantinin yerini değiştirmek konusunda ortak görüşe sahip oldukları okul tipleri 24 derslikli ve 32 derslikli okullarda olduğu görülmektedir. Bütün okullarda kantinin zemin katta ve giriş alanına çok yakın bir yerde olduğu görülmüştür dolayısıyla bu alanda kalabalığın veya yığılmaların önüne geçmek amacıyla böyle bir değişikliğe gitmek istedikleri söylenebilir. Nitekim sebep olabileceği gürültü ve yetersiz oturma alanları düşünüldüğünde, kantin veya kafeterya alanının yemek bölümü ile birlikte olabilecek şekilde okul bahçesinde tasarlanmasının daha faydalı olabileceği söylenebilir. Bu durum hem yöneticilerin hem de öğrencilerin kantin konusundaki taleplerini karşılayabileceği söylenebilir.

Aşağıda Tablo 39'da okul paydaşlarının okulda en çok beğendikleri fiziki mekanlar özetlenmiş ve frekans değerleri ile verilmiştir. Her okul için sırasıyla yönetici (Y), öğretmen (Ö), öğrenci (Öc) ve veli (V) şeklinde kodlanarak, belirttikleri görüşlerin frekans değerleri verilmiştir. Buna göre okul paydaşlarının benzer olan görüşleri belirlenmeye çalışılarak karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 39.

Okul Paydaşlarının Okullarında En Çok Beğendikleri Fiziki Mekânların Karşılaştırılması

	Okulunuzda en beğendiğiniz fiziki mekânlar nelerdir?															
	A.A.L.				İMKB A. L.				D. A.L.				G.B. A. L.			
	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V
Kütüphane	-	1	2	-	1	5	29	-	-	1	12	-	-	5	25	-
Halı saha	-	-	-	-	-	3	11	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Konferans salonu	-	2	3	-	-	-	10	2	2	2	-	-	1	7	-	
Bahçe	-	2	3	2	2	1	7	-	3	-	7	-	-	-	3	-
Sınıflar	1	4	4	1	2	-	3	-	-	1	8	-	-	-	5	-
Kantin	-	1	1	1	-	1	2	-	1	-	7	-	-	-	5	-
Müzik dersliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	3	-
Satranç salonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	4	-
Öğretmenler odası	-	2	-	-	-	-	2	-	2	3	3	-	-	-	2	-
Müdür odası	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-
Etüt/test odası	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	9	-
Her yer	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	2	-
Hiçbir yer	-	1	15	-	-	1	4	-	1	7	-	-	-	-	2	-
Kamelya	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 39 incelendiğinde tüm okullarda okul paydaşlarının benzer görüşlere sahip oldukları birçok alanın olduğu görülmektedir. Okul paydaşlarının en çok beğendiklerini belirttikleri alanlardan benzer olanlar kütüphane, konferans salonu, okul bahçesi, sınıflar ve kantin olduğu görülmektedir. Okul paydaşlarının görüşlerinin farklılaştığı alanlar ise okullarda bulunan ve bulunmayan alanlarda olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin 16 derslikli okulda en çok beğenilen alanın okul bahçesinde bulunan kamelyanın olduğu görülmektedir.

Tablo 39 incelendiğinde 24 derslikli okulda (f=29), 32 derslikli okulda (f=12) ve 40 derslikli okulda (f=25) öğrencilerin en çok beğendikleri alanın kütüphane olduğu göze çarpmaktadır. 24 derslikli okul binası ve 40 derslikli okul binasında da kütüphanenin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu’nda belirtilen kütüphaneden farklı şekilde ve “Z” kütüphane olarak tasarlandığı

görülmektedir. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin bu model bir kütüphaneyi daha çok beğendikleri ve kendilerini daha rahat hissettikleri söylenebilir. Diğer taraftan 16 derslikli okul binasında öğrencilerin hiçbir yer (f=15) cevabı vererek okulda beğendikleri hiçbir alanının olmadığını belirtmeleri dikkat çekmektedir. Tasarım olarak benzer şekilde planlanan bu okulların işletilmesi sürecinde etkili olan bir takım unsurların söz konusu olduğu, ihtiyaçlardan dolayı bazı alanlarda değişikliklere gidilmesi gibi sebepler öğrencilerin görüşleri üzerinde farklılık oluşturduğu söylenebilir.

Aşağıda Tablo 40’ta okul paydaşlarının hayallerindeki okul tasvirleri özetlenmiş ve frekans değerleri ile verilmiştir. Her okul için sırasıyla yönetici (Y), öğretmen (Ö), öğrenci (Öc) ve veli (V) şeklinde kodlanarak, belirttikleri görüşlerin frekans değerleri verilmiştir. Buna göre okul paydaşlarının benzer olan görüşleri belirlenmeye çalışılarak karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 40.

Okul Paydaşlarının Hayallerindeki Okul Tasvirinin Karşılaştırılması

	Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz. Tarif eder misiniz?															
	A.A.L.				İMKB A. L.				D. A.L.				G.B. A. L.			
	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V	Y	Ö	Öc	V
Öğrencisi az	1	2	5	-	-	-	4	-	-	1	3	-	-	1	1	-
Yüzme havuzu olan	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	3	-
Geniş bahçeli	1	-	14	-	-	1	6	-	1	2	12	-	-	1	2	-
Laboratuvarları olan ve aktif		1	7		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Büyük bir spor salonu olan	2	4	14	-	1	-	8	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Büyük kütüphaneli	-	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Her türlü sosyal-sportif alan	-	1	5	-	1	2	12	-	1	3	4	-	-	-	1	-
Büyük bir yemekhanesi olan	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Her türlü donanıma sahip	-	-	3	1	-	2	8	-	-	1	3	-	-	-	-	-
Temiz bir okul	-	-	3	1	-	-	7	-	-	-	3	-	-	1	1	-
Herkese ait dolapların olması	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Sessiz/gürültüden uzak	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	1	-
Zaten hayal ettiğim gibi	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	-	1	-	20	-

Tablo 40, okullara göre ayrı ayrı incelendiğinde 16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi'nde öğrencilerin en çok büyük bir spor salonu olan ve geniş bahçeli okul istedikleri görülmektedir. İMKB Anadolu Lisesi'nde ise öğrencilerin çoğunlukla her türlü sosyal ve sportif faaliyetlere uygun alanların olmasını, büyük bir spor salonu olan ve her türlü donanıma sahip bir okul istedikleri ortaya çıkmaktadır. Dumlupınar Anadolu Lisesi'nde geniş bahçeli ve büyük bir spor salonu olan bir okul hayal edildiği

görülmektedir. Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nde ise mevcut okulun zaten hayal ettikleri gibi bir okul olduğu göze çarpmaktadır.

Bu tabloya göre okullar karşılaştırıldığında, genel olarak okullara ilişkin ortak beklentilerin öğrenci sayısı az olan, geniş bahçeli, büyük spor salonu olan, her türlü sosyal ve sportif aktivitelerin gerçekleştirilebileceği alanlara sahip ve temiz bir okul olduğu anlaşılmaktadır. Bu konularda tüm okullardan okul paydaşlarının görüşlerinin olduğu görülmektedir. Tablo 40'ta dikkat çeken en önemli bulgu ise Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin çoğu öğrenci tarafından hayallerindeki gibi bir okul olduğunun belirtilmesidir. Bu durumda okulda gerekli tüm fiziki mekânların ve donanımlarının bulunduğu sonucu çıkarılabilir. Dolayısıyla öğrencilerin beklentileri ile uyumlu bir okul olduğu söylenebilir.

Okul paydaşlarının okulların fiziki mekanlarına ilişkin hayallerine bakıldığında mevcut okul binalarından farklı bir tasarım ya da mekan hayal edemedikleri görülmektedir. Bu durumda okulların mevcut okul tasarımlarının okulu kullananların bakış açısının da tek tip olmasına ve sınırları aşamamasına, esnek ve açık düşünememeye sebep olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölüm, bir önceki bölümde elde edilen bulgulara dayalı olarak, araştırmadan çıkarılabilecek sonuçları ve bu sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılar ve araştırmacılar için hazırlanan önerileri içermektedir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil merkez ilçelerinde yer alan Anadolu liselerinin fiziki mekânlarının “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın üç temel amacından bahsedilmiştir:

1. Belirlenen Anadolu liselerinin okul projelerinin; derslikler, ortak alanlar, idari mekânlar, sirkülasyon alanları, ıslak hacimler, teknik mekanlar ve okul bahçeleri açısından “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nda belirtilen standartlara uygun olup olmadığını,

2. Belirlenen Anadolu liselerinin okul binalarının; derslikler, ortak alanlar, idari mekânlar, sirkülasyon alanları, ıslak hacimler, teknik mekanlar ve okul bahçeleri açısından “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nda belirtilen standartlara uygun olup olmadığını,

3. Belirlenen Anadolu liselerinin fiziki çevresine ilişkin okul paydaşlarının (yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin) görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar, araştırma sorularına göre sırasıyla aşağıda verilmiştir.

5.1.1. Okul Projelerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle Anadolu liselerinin projelerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu süreçte Gaziantep ilindeki Anadolu liseleri okul projelerinin, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan tip lise projeleri olduğu görülmüştür. Tip projeler derslik ihtiyacına göre çeşitlilik göstermektedir. Bu projeler, verilen arsaya göre revize edilerek 2015 yılına kadar Yatırım ve İzleme Başkanlığı tarafından yaptırılmakta idi. Gaziantep ilinde bulunan Anadolu liseleri genel olarak tip

(örnek) lise projelerine göre yapılmıştır. Buna göre, 16 derslikli, 24 derslikli, 32 derslikli ve 40 derslikli olmak üzere dört farklı lise projesi olduğu görülmüştür.

Araştırmada elde edilen tip lise projeleri, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” açısından değerlendirilmiştir. Buna göre kılavuzda belirtilen standartlara uygunluğuna bakılmıştır. Projelerin değerlendirilmesinde uzman yardımına başvurulmuştur. Her tip proje, ayrı olarak değerlendirilmiş ve son olarak çapraz karşılaştırma yapılarak bir genellemeye ulaşılmaya çalışılmıştır.

5.1.1.1. 16 Derslikli Tip Lise Projesi’ne İlişkin Sonuçlar

480 öğrenci kapasitesine göre yapılmış olan 16 derslikli tip lise projesi, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na bağlı olarak hazırlanmış olan gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken uzman yardımına başvurulmuştur. Ayrıca değerlendirmede fiziki mekânlar, tüm maddeler açısından tamamen uygun olduğunda “uygun” seçeneği, bir ya da iki maddenin uygun olmadığı durumlarda “kısmen uygun” seçeneği, üçten fazla maddenin uygun olmadığı durumlarda ise “uygun değil” seçeneği, fiziki mekânların tasarımda hiç bulunmadığı durumlarda ise “yok” seçenekleri işaretlenmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar fiziki mekanlar açısından şu şekilde özetlenebilir:

- Derslikler açısından bakıldığında; dersliklerin, müzik dersliği ve laboratuvarların standartlara kısmen uygun olduğu, resim dersliğinin ise standartlara tamamen uygun olduğu görülmüştür.
- Sosyal alanlar açısından bakıldığında; kütüphanenin standartlara tamamen uygun olduğu, çok amaçlı salonun standartlara uygun olmadığı, spor ve beden eğitimi salonu ve kantinin standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür ancak projede ibadethane ve yemekhane tasarlanmadığı görülmüştür.
- İdari mekânlara bakıldığında; müdür odası, idari oda (memur odası), rehberlik servisi odası ve öğretmenler odasının standartlara uygun olduğu, müdür yardımcısı odası ve arşiv odasının standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Projede idari mekânlardan zümre öğretmenler odası, veli görüşme odası, okul-aile birliği odası ve personel tuvaletinin tasarlanmadığı ortaya çıkmıştır.

- Islak hacimlere bakıldığında; öğrenci tuvalet kabinlerinin standartlara uygun olmadığı, engelli tuvaleti ve temizlik odasının standartlara uygun olduğu görülmüştür. Öğretmen wc kabinleri ise projede tasarlanmamıştır.
- Sirkülasyon alanları incelendiğinde; giriş holleri, koridor, rampa, merdiven, yangın merdiveni ve asansörlerin standartlara uygun olduğu görülmüştür ancak kapalı teneffüs alanlarının projede tasarlanmadığı görülmüştür.
- Teknik hacimler açısından bakıldığında; projede ısı merkezi, elektrik odası, jeneratör odası, havalandırma santrali, teknisyen odası, hizmetli odaları, depolar, su deposu alanlarının bulunduğu ve standartlara uygun olduğu, sığınacağın ise standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür ancak projede sistem odasına yer verilmemiştir.
- Okul bahçeleri açısından bakıldığında ise gezinti yolları ve servis ve itfaiye yolu açısından standartlara uygun olduğu, açık spor alanları, sosyal alanlar, giriş ve kontrol kulübesi ve yeşil alanların standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Okul bahçesinde otopark alanının ise tasarlanmadığı görülmüştür.

5.1.1.2. 24 Derslikli Tip Lise Projesi'ne İlişkin Sonuçlar

720 öğrenci kapasitesine göre yapılmış olan 24 derslikli tip lise projesi, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na bağlı olarak hazırlanmış olan gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken daha önce okul projesi çizmiş ve bu konuda deneyimli bir mimardan yardım alınmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar fiziki mekanlar açısından şu şekilde özetlenebilir:

- Derslik alanlarına bakıldığında; normal dersliklerin, kimya ve biyoloji laboratuvarlarının standartlara uygun olmadığı, fizik laboratuvarı ve müzik dersliğinin standartlara kısmen uygun olduğu, resim dersliğinin ise tamamen uygun olduğu görülmüştür.
- Sosyal alanlar açısından incelendiğinde; kütüphane, çok amaçlı salon ve kantin alanlarının standartlara kısmen uygun olduğu, spor ve beden eğitimi salonunun standartlara uygun olduğu görülürken, projede ibadethane ve yemekhanenin tasarlanmadığı görülmüştür.
- İdari mekanlar incelendiğinde zümre öğretmenler odası, veli görüşme odası, okul aile birliği odası ve personel tuvaletlerinin projede olmadığı görülmüştür. Bunun dışındaki tüm idari mekanlar standartlara uygun bulunmuştur.

- Islak hacimlerden öğrenci tuvalet kabinlerinin ve engelli tuvaletlerinin standartlara uygun olmadığı, temizlik odasının kısmen uygun olduğu, öğretmen wc kabinlerinin ise projede tasarlanmadığı görülmüştür.
- Sirkülasyon alanlarından kapalı teneffüs alanlarının projede çözümlenmediği, merdivenlerin ise standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Bunun dışındaki alanların standartlara uygun bulunmuştur.
- Teknik hacimlerden jeneratör odası, sistem odası ve depoların projede olmadığı, diğer alanların ise standartlara uygun olduğu görülmüştür.
- Okul bahçesinde açık spor alanları, sosyal alanlar ve gezinti yollarının standartlara kısmen uygun olduğu, servis ve itfaiye yolunun standartlara uygun olmadığı, otopark alanının ise projede tasarlanmadığı görülmüştür.

5.1.1.3. 32 Derslikli Tip Lise Projesi’ne İlişkin Sonuçlar

960 öğrenci kapasitesine göre yapılmış olan 32 derslikli tip lise projesi, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na bağlı olarak hazırlanmış olan gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken daha önce okul projesi çizmiş ve bu konuda deneyimli bir mimardan yardım alınmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar fiziki mekânlar açısından şu şekilde özetlenebilir:

- Derslikler açısından bakıldığında; dersliklerin ve resim dersliğinin standartlara uygun olduğu, müzik dersliği ve laboratuvarların standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür.
- Sosyal alanlardan kütüphane ve kantinin standartlara uygun olduğu, çok amaçlı salon ve spor salonunun standartlara kısmen uygun olduğu, ibadethane ve yemekhanenin ise projede bulunmadığı görülmüştür.
- İdari mekânlardan veli görüşme odası ve personel tuvaletinin projede tasarlanmadığı, diğer alanların ise projede bulunduğu ve standartlara tamamen uygun olduğu görülmüştür.
- Islak hacimlerden öğrenci tuvaletleri, engelli tuvaleti ve öğretmen wc kabinleri standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Temizlik odası ise projede bulunmamaktadır.
- Sirkülasyon alanlarından yangın merdiveni standartlara kısmen uygun, bunun dışında tüm alanların standartlara uygun olduğu görülmüştür.

- Teknik hacimlerden havalandırma ve sistem odası projede tasarlanmamıştır. Diğer alanlar standartlara uygun bulunmuştur. Sığınak ise standartlara kısmen uygun bulunmuştur.
- Okul bahçesinde yeşil alan, giriş ve kontrol kulübesinin standartlara uygun olduğu, açık spor alanları, sosyal alanlar, gezinti yolları ve otoparkın standartlara kısmen uygun olduğu, servis ve itfaiye yolunun ise projede tasarlanmadığı görülmüştür.

5.1.1.4. 40 Derslikli Tip Lise Projesi’ne İlişkin Sonuçlar

1200 öğrenci kapasitesine göre yapılmış olan 40 derslikli tip lise projesi, “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na bağlı olarak hazırlanmış olan gözlem formuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken daha önce okul projesi çizmiş ve bu konuda deneyimli bir mimardan yardım alınmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar fiziki mekânlar açısından şu şekilde özetlenebilir:

- Projede dersliklerin standartlara uygun olduğu, laboratuvarların ise standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür.
- Sosyal alanlardan ise ibadethanenin projede tasarlanmadığı, çok amaçlı salon ve spor salonunun standartlara kısmen uygun olduğu, kütüphane ve kantinin standartlara uygun olduğu görülmüştür. Okul projesinde okulun bodrum katında planlandığı için yemekhane standartlara uygun değildir.
- İdari mekânlardan veli görüşme odası ve personel tuvaleti projede çözümlenmemiştir.
- Islak hacimlerden temizlik odasının projede bulunmadığı, diğer alanların ise standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür.
- Sirkülasyon alanları standartlara tamamen uygun bulunmuştur.
- Teknik hacimlerden ise havalandırma santrali ve sistem odası projede çözümlenmemiştir.
- Okul bahçesinde otopark alanı tasarlanmadığı görülmüştür. Bunun dışında açık spor alanlarının, sosyal alanların ve gezinti yollarının standartlara kısmen uygun olduğu, yeşil alan, giriş ve kontrol kulübesinin standartlara uygun olduğu görülmüştür.

5.1.1.5. Tip Lise Projelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Projeler tek tek incelendikten sonra karşılaştırılması yapılarak benzer ve farklı yönleri ortaya çıkarılmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Tüm projelerin standartlara uygun olmayan yönlerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumdan hareketle mevcut projelerin, eğitimde uygun fiziki standartları yakalayamadığı söylenebilir.
- Projelerden standartlara en yakın projenin 40 derslikli okul projesi olduğu söylenebilir.
- Tüm projelerde laboratuvarlar standartlara kısmen uygun bulunmuştur.
- Projelerin tümünde ibadethane (mescit) tasarlanmamıştır ancak projelerde revir alanlarının tasarlandığı görülmüştür. Fakat okul projelerinde tasarlanmış olan muayene ve revir alanlarından “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nda yer almadığı halde projelerde tasarlandığı görülmüştür.
- Kılavuzda yer aldığı halde, tüm projelerde ibadethanenin, personel tuvaletinin, veli görüşme odasının ve sistem odasının tasarlanmadığı görülmüştür. Bu durumda mevcut okul projeleri ve adı geçen kılavuz arasında bir bütünlüğün olmadığı söylenebilir.
- Yemekhane sadece 40 derslikli okul projesinde bodrum katta tasarlanmıştır. Diğer projelerde yemekhane bulunmamaktadır. Bu durum okulun büyüklüğü ve öğrenci sayısının yüksek olması ile ilişkili olabilir.
- Tüm projelerde resim dersliği, idari oda, rehberlik servisi, öğretmenler odası, giriş holleri, koridorlar, rampalar, asansörler, ısı odası, elektrik odası, teknisyen odası, hizmetli odası ve su deposu standartlara tamamen uygun bulunmuştur. Diğer alanlarda ise farklılıklar görülmüştür.

5.1.2. Anadolu Liseleri Okul Binalarına İlişkin Sonuçlar

Okul projelerinden 4 farklı tip lise projesi olduğu görülmüştür. Buna uygun olarak yapılmış olan 4 farklı Anadolu lisesinin fiziki çevresi incelenmiştir. Bu okullar sırasıyla 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi, 32 derslikli Dumlupınar Anadolu Lisesi, 24 derslikli İMKB Anadolu Lisesi ve 16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi’dir. Araştırma kapsamına alınan bu okul binaları “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım

Standartları Kılavuzu” açısından değerlendirilmiştir. Bu okulların kılavuzda belirtilen standartlara uygunluğuna bakılırken uzman yardımı alınmıştır. Her okul, ayrı olarak değerlendirilmiş ve son olarak çapraz karşılaştırma yapılarak bir genellemeye ulaşılmaya çalışılmıştır.

5.1.2.1. Gülşen Batar Anadolu Lisesi’nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

40 derslikli lise olarak yapılmış olan Gülşen Batar Anadolu Lisesi’nin fiziki çevresi değerlendirildiğinde bazı alanlarının projeden farklılaştığı görülmüştür. Diğer fiziki mekanların ise projeye uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu alanlardan dersliklerin projede standartlara uygun olmasına rağmen okullarda kısmen uygun olduğu görülmüştür. Projede ibadethane tasarlanmadığı halde okul binasında bulunduğu, okulda ayrı bir spor ve beden eğitimi salonunun bulunduğu ve standartlara uygun olduğu görülmüştür. Ancak kantin ve kafeterya alanı okul mevcuduna göre yetersiz kalmasından dolayı standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Okul projesinde tasarlanmış olan kapalı teneffüs alanının okul binasında gerekli donanıma sahip olmadığı ve küçük aydınlatma bölümleri gibi olduğu görülmüştür. Okulda sığınak olarak tasarlanmış olan alanın tekvando salonu olarak düzenlendiği görülmüştür. Okul bahçesinde yeterli yeşil alanın olmadığı ve okulun arka bahçesinin otopark olarak düzenlendiği görülmüştür. Ayrıca okul bahçesinin sert zemin olarak tasarlanmasından dolayı servis ve itfaiye yolu olarak da kısmen uygun olduğu görülmüştür.

Okul binasının yapılış amacına uygun olarak yapıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Okul binasında okul yönetimi tarafından ihtiyaçtan dolayı bazı değişikliklere gidildiği gözlemlenmiştir. Bu anlamda okulda;

- Okulda bulunan sığınak alanın tekvando salonu olarak düzenlendiği,
- Okulda bulunan zümre öğretmenler odasından birinin bay-bayan mescit alanı olarak düzenlendiği,
- Öğrenci lavabolarından birinin bay-bayan abdesthane olarak yeniden düzenlendiği,
- Okulda koridorlarda bulunan depo alanlarından birinin mutfak olarak yeniden düzenlendiği,
- Zümre öğretmenler odasının bazılarının sınav/test odası olarak yeniden düzenlendiği,

- Zümre öğretmenler odasından birinin satranç odası olarak yeniden düzenlendiği,
- Okulun arka bahçesinin ise personel için otopark alanı olarak yeniden düzenlendiği görülmüştür.

5.1.2.2. Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

32 derslikli lise olarak yapılmış olan Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin fiziki çevresinin değerlendirilmesinde bazı alanlarının projeden farklılaştığı görülmüştür. Diğer fiziki mekânların ise projeye uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu alanlardan dersliklerin ve resim dersliğinin projede standartlara uygun olmasına rağmen, okul binasında standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Laboratuvarların okul binasında bulunmasına rağmen biyoloji ve kimya laboratuvarlarının donanım eksikliğinden dolayı kullanılmadığı ve standartlara uygun olmadığı görülmüştür. Sosyal alanlardan ibadethanenin okulda bulunduğu, kantin ve kafeterya alanlarının ise okul mevcuduna göre yetersiz kalmasından dolayı standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Zümre öğretmenler odalarından birinin sadece gerekli donanıma sahip olduğu, diğerlerinin ise kullanılmadığı görülmüştür. Okul projesinde bulunmayan veli görüşme odasının okul binasında düzenlendiği ortaya çıkmıştır. Kapalı teneffüs alanlarının standartlara uygun olmadığı, asansörün ise çalıştırılmadığı için standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Servis ve itfaiye yolu olarak kullanmak için okul bahçesinin sert zemini uygun bulunmuştur.

Okul binasının yapılış amacına uygun olarak yapılıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Bu anlamda okul binasında okul yönetimi tarafından ihtiyaçtan dolayı bazı değişikliklere gidildiği gözlemlenmiştir. Bazı alanların (zümre öğretmenler odası gibi) ise okulda ihtiyaç fazlası olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Yapılan gözlemlerde okulda;

- Sınıf başına düşen öğrenci sayısının 34'ten yüksek olduğu,
- Okuldaki biyoloji ve kimya laboratuvarlarının gerekli malzemelere sahip olmadığı ve bundan dolayı kullanılmadığı,
- Okuldaki zümre öğretmenler odalarından birinin hem ibadethane hem de dinlenme odası gibi düzenlendiği
- Bazı zümre öğretmenler odasının test odası olarak düzenlendiği,

- Öğretmenler odasının projedeki alandan farklı olarak daha geniş bir alanda yeniden düzenlendiği,
- Okulun beden eğitimi ve spor salonu olmasına rağmen bazı güvenlik önlemlerinin olmamasından dolayı etkili bir şekilde kullanılmadığı görülmüştür.

5.1.2.3. İMKB Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

24 derslikli lise olarak yapılmış olan İMKB Anadolu Lisesi'nin fiziki çevresinin değerlendirilmesinde bazı alanlarının projeden farklılaştığı görülmüştür. Diğer fiziki mekânların ise projeye uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu alanlardan resim dersliği, müzik dersliği ve kimya laboratuvarının projede olmasına rağmen okul binasında bulunmadığı görülmüştür. Fizik ve biyoloji laboratuvarının ise standartlara kısmen uygun olduğu görülmüştür. Sosyal alanlardan kütüphanenin kılavuzdan farklı bir şekilde tasarlandığı ancak standartlara uygun olduğu görülmüştür. Mescit ve kantin alanın standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir. Okul binası içerisinde spor ve beden eğitimi salonunun olmadığı görülmüştür. İdari odalardan müdür yardımcısı odalarının idari koridorda yani aynı katta yer aldığı görülmüştür. Bu açıdan standartlara kısmen uygun bulunmuştur. Islak hacimlerden engelli tuvaleti ve öğretmen tuvaletinin standartlara kısmen uygun olduğu, temizlik odasının ise standartlara tamamen uygun olduğu görülmüştür. Projede tasarlandığı halde havalandırma santralinin okulda bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Okul bahçesinde bankların ve oturma alanlarının olmaması sosyal alanlar açısından standartlara uygun olmadığını göstermiştir.

Okul binasının yapılış amacına uygun olarak yapıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Okul binasında okul yönetimi tarafından ihtiyaçtan dolayı bazı değişikliklere gidildiği gözlemlenmiştir. Bu durumda okulda;

- Okulda laboratuvarlardan kimya laboratuvarının olmadığı,
- Okul projesinde olmadığı halde okulda üçüncü katta toplantı salonunun düzenlendiği,
- Okul projesinde bodrum katta spor salonu olmasına rağmen okulda bu alanda spor salonu olmadığı ve kullanılmadığı,

- Okulda odalar yetersiz kaldığı için dersliklerin bulunduğu koridorların uç kısımları kapatılarak satranç odası gibi farklı amaçlar için yeniden düzenlendiği,
- Okulda kapalı tenefüs alanı olarak bırakılan koridor boşluklarının kapatılarak fotokopi ve test odalarına dönüştürüldüğü,
- Okul projesinde olmamasına rağmen okulun girişinde bir veli bekleme salonu düzenlendiği,
- Okul kütüphanesinin Z kütüphane olarak yeniden düzenlendiği görülmüştür.

5.1.2.4. Aktoprak Anadolu Lisesi'nin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

16 derslikli lise olarak yapılmış olan Aktoprak Anadolu Lisesi'nin fiziki çevresinin değerlendirilmesinde bazı alanlarının projeden farklılaştığı görülmüştür. Diğer fiziki mekânların ise projeye uygun olduğu anlaşılmıştır.

Buna göre okulda resim dersliğinin olmadığı, müzik dersliğinin ise başka bir alanda düzenlenmesi ile gerekli ses yalıtımına uygun olmadığı için standartlara uygun olmadığı görülmüştür. Okulda mescitin bulunduğu, spor ve beden eğitimi salonunun standartlara uygun olmadığı, okulda sığınak alanının yemekhane olarak kullanıldığı, kantinin ise standartlara uygun olduğu görülmüştür. Müdür yardımcısı odası, idari oda ve arşiv odasının standartlara uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca ıslak hacimlerden öğrenci ve öğretmen tuvalet kabinlerinin standartlara kısmen uygun olduğu, teknik hacimlerden elektrik odasının standartlara kısmen uygun olduğu, jeneratör, havalandırma ve teknisyen odalarının bulunmadığı görülmüştür. Okul bahçesi ise genel olarak standartlara uygun bulunmuştur.

Okul binasının yapılış amacına uygun olarak yapılıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Bu anlamda okul binasında okul yönetimi tarafından ihtiyaçtan dolayı bazı değişikliklere gidildiği gözlemlenmiştir. Bu anlamda okulda;

- Okulda resim ve müzik dersliklerinin, ihtiyaçtan dolayı normal derslik olarak yeniden düzenlendiği,
- Müzik odasının bodrumdaki odalardan birinde yeniden düzenlendiği,
- Okulda çok amaçlı salonun bulunmadığı ve kütüphanede çok amaçlı salonun da eklendiği,

- Mevcut kütüphanenin standartlara uygun yapıldığı ancak sonradan çok amaçlı salonun eklenmesi ile bazı yönlerden etkin kullanılmadığı,
- Okulda beden eğitimi salonunun bulunduğu ancak standartlara uygun olmadığı için aktif bir şekilde kullanılmadığı,
- Okul koridorlarından iki katın uç kısımları kapatılarak mescit alanına dönüştürüldüğü,
- Okulda genel olarak taşınmalı öğrenciler olduğu için ihtiyaçtan dolayı sığınak alanın yemekhane olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

5.1.2.5. Okul Binalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Anadolu liselerinin fiziki çevresinin değerlendirilmesi sürecinde elde edilen sonuçların karşılaştırılması yapıldığında okulların tümünde;

- Okulların tümünde kütüphane ve mescidin standartlara uygun olduğu,
- Müdür odasının, memur odasının, rehberlik servisi, arşiv odası ve öğretmenler odasının standartlara uygun olduğu,
- Islak hacimlerden personel tuvaletinin hiçbir okulda bulunmadığı, bunun yerine öğretmen wc kabinlerinin düzenlendiği,
- Öğrenci tuvaletlerinin standartlara tam olarak uygun olmadığı,
- Sistem odasının hiçbir okulda bulunmadığı,
- Giriş ve kontrol kulübesinin tüm okullarda bulunduğu ve standartlara uygun olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Ayrıca okulların tümünde ihtiyaçtan dolayı test/sınav odası gibi alanların düzenlendiği,
- Tüm okullarda projede olmamasına rağmen mescit düzenlendiği.
- Okulların tümünde zümre öğretmenler odasının farklı amaçlar için kullanıldığı,
- Tüm okullarda bodrum katta spor salonu bulunmasına rağmen, bu alanın etkili bir şekilde kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.
- Tüm okullarda sınıf başına 30'dan fazla öğrenci düştüğü görülmüştür.
- Laboratuvarlardan ise her okulda fizik laboratuvarının etkili bir şekilde kullanılabilirdi ancak diğer laboratuvarlar her okulda bulunmadığı ya da etkili bir şekilde kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.
- 32 derslikli okul binası ile 40 derslikli okul binalarının daha fazla oda sayısına sahip olduğu için ihtiyaç duyulan ek mutfak, geniş odalar, mescit, sınav odaları

gibi alanlara dönüştürülebildiği görülmüştür. Ancak diğer okul binalarında koridor alanlarının ve kapalı teneffüs alanlarının camekânlarla kapatılarak ihtiyaç doğrultusunda ek odalara dönüştürüldüğü görülmüştür.

- 32 derslikli okul binası ile 40 derslikli okul binalarının yaşı aynı olmasına rağmen, okullarda donanım açısından farklılıklar olduğu görülmüştür. Örneğin, 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi tüm sosyal ve ortak alanlara, laboratuvarlara ve gerekli donanıma sahip iken, 32 derslikli okul binasının birçok eksiği olduğu, laboratuvarlar, müzik odası, resim odası, bilgisayar odası gibi alanların gerekli donanıma sahip olmadığı ve bundan dolayı etkili bir şekilde kullanılmadığı görülmüştür.
- 16 derslikli okul binasında derslik sayısının yetersiz kaldığı, bundan dolayı müzik, resim derslikleri ve laboratuvar alanlarının dersliklere dönüştürüldüğü görülmüştür. Dolayısıyla mevcut okul binasının amacının dışında kullanıldığı ve sosyal alanlar açısından etkili bir şekilde verim sağlayamadığı söylenebilir.
- Okulların karşılaştırılmasında okul yöneticisinin liderlik rolünün okul binasını etkili bir şekilde kullanılmasında, okulda gerekli fiziki ihtiyaçların karşılanmasında, okulun temizliğinde ve buna benzer birçok konuda etkili olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü 32 derslikli okul binası ile 40 derslikli okul binaları aynı yaşta olmasına rağmen okullarda donanım açısından ve okuldaki mevcut alanların etkili bir şekilde değerlendirilmesi açısından büyük farklar olduğu görülmüştür. Okul yöneticisinin burada etkili olduğu sonucu çıkarılabilir. Dolayısıyla okul yöneticisinin ilişkileri, iletişimi, görevine olan bağlılığı gibi özelliklerinin burada etkili olduğu söylenebilir.
- Öğrenci merkezli eğitim ya da yapılandırmacı eğitim yaklaşımları benimsenmiş olmasına rağmen gözlem yapılan tüm okullarda sınıf düzenlerinin ve ortamların bu yaklaşımlara uygun olarak düzenlenmediği görülmüştür. İkili sıraların arka arkaya dizilerek oluşturulmuş olan bir sınıf düzeninin olduğu tüm okullarda görülmüştür. Sınıf mevcutlarının da 30'un üstünde olması sınıfların farklı düzenlenmelerine imkan vermediği görülmüştür. Öğrenmede öğrencinin aktif rol alması ve sosyal öğrenmenin gerçekleşebilmesi için mevcut tasarımların uygun olmadığı ve bu tasarımların öğretmenleri çoğunlukla anlatım tekniği kullanarak ders işlemlerine yol açtığı söylenebilir.

5.1.3. Anadolu Liseleri Okul Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin) Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırma kapsamında olan okulların fiziki mekânlarına ilişkin okul paydaşlarının (yönetici, öğretmen, öğrenci, veli) görüşleri alınmıştır. Aşağıda sırasıyla okullar ve okul paydaşlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar verilmiştir.

40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin görüşlerinden elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Tüm okul paydaşlarının okulun fiziki çevresini yüksek oranlarda yeterli buldukları ortaya çıkmıştır.
- Okulda yaşanan fiziki eksiklikler ya da sorunlara ilişkin en çok öğrencilerin ifadelerine rastlandığı ve genellikle kantin alanını yetersiz (f=18) gördükleri ortaya çıkmıştır. Okuldaki diğer paydaşlar ise genel olarak okulda herhangi bir eksiklik görmediklerini belirtmişlerdir.
- Okul paydaşlarının okulda eklemek ya da değiştirmek istedikleri mekanlara bakıldığında yöneticilerin konferans salonunu büyütmek istedikleri, öğrencilerin ise kantin alanının büyütülmesini istedikleri ortaya çıkmıştır.
- Okul paydaşlarının okulda en çok beğendikleri fiziki mekanlara bakıldığında yöneticilerin ve velilerin çoğunlukla “her yer” cevabını verdikleri, öğretmenlerin ve öğrencilerin ise en çok “spor salonunu” beğendikleri ortaya çıkmıştır. Burada spor salonu okul binası içerisinde değil, ayrı bir birim olarak tasarlandığı görülmüştür. Bundan dolayı spor faaliyetlerinin daha rahat bir şekilde gerçekleştirilebildiği, her mevsimde spor salonunun kullanılabilirdiği ve spor faaliyetlerinin aksamadığı, seyirci alanlarının olduğu, müsabakalar için uygun ortam sağladığı ve benzeri bir çok açıdan avantaj sağladığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla öğretmen ve öğrenciler için en beğenilen alan olmasında bu özelliklerin etkili olduğu söylenebilir.
- Okul paydaşlarının hayallerindeki okul tasvirine bakıldığında ise yöneticilerin “maddi sıkıntısı olmayan bir okul” istedikleri, öğrencilerin ise genellikle “zaten hayallerindeki gibi bir okulda okuduklarını” belirtmeleri dikkat çekmiştir. Bu durumda okul paydaşlarının okulu genel olarak beğendikleri, okulun fiziki mekanlarının beklentileri karşılayabildiği yorumu yapılabilir. Velilerin ise okula

ilişkin beklentilerine bakıldığında genelde başarılı, disiplinli ve fiziki açıdan “temiz” bir okul istedikleri ortaya çıkmıştır.

32 derslikli Dumlupınar Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin görüşlerinden elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Okul paydaşlarından yöneticilerin tümünün, öğretmenlerin ise büyük çoğunluğunun okulun fiziki çevresini yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin kısmen yeterli ve yeterli değil oranları çoğunlukta ve aynı değere sahip olduğu, velilerin tümünün okulu kısmen yeterli gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda okul binasının yeni olması, gerekli donanımlara sahip olmaması gibi sebeplerin etkili olduğu söylenebilir.
- Okul paydaşlarının okulun fiziki çevresi ile ilgili yaşadıkları eksiklik ve sorunlara ilişkin belirttikleri ifadelerle bakıldığında yöneticilerin sorun olmadığını, öğretmenlerin kapalı spor salonunun yetersiz olduğunu, öğrencilerin çoğunlukla futbol sahası ya da halı sahasının olmadığını, velilerin ise okulun spor salonu ve konferans salonunun yetersiz buldukları görülmüştür.
- Okul paydaşlarının okulda eklemek veya değiştirmek istedikleri mekanlara bakıldığında, yöneticilerin çoğunlukla hiçbir şey değiştirmek istemedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin okulda sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği salonlar eklemek istedikleri, öğrencilerin ise çoğunlukla kantinin büyütülmesini ve yerinin değiştirilmesini istedikleri görülmüştür. Velilerin ise okula spor salonları ve toplantı salonları eklemek istedikleri görülmüştür. Bu durumda okulda bulunan mevcut spor salonun öğrencilere yetmediğinden ve aktif bir şekilde kullanılmadığından dolayı böyle ifadelerin kullanıldığı sonucu çıkarılabilir.
- Okul paydaşlarının okulda en çok konferans salonunu beğendikleri, yöneticilerin çoğunlukla okul bahçesini beğendikleri, öğretmenlerin ve velilerin öğretmenler odasını beğendikleri, öğrencilerin ise çoğunluğunun kütüphaneyi beğendikleri ortaya çıkmıştır.
- Okul paydaşlarının hayallerindeki tasvire bakıldığında, yöneticilerin mevcut okullarını beğendikleri, öğretmenlerin doğa ile iç içe bir okul hayal ettikleri, öğrencilerin ise büyük bir spor salonu olan bir okul hayal ettikleri ortaya çıkmıştır. Velilerin ise temiz ve spor salonu olan okul hayal ettikleri

söylenbilir. Dolayısıyla okul paydaşlarının çoğunlukla spor faaliyetlerinin ve doğa ile iç içe bir okul çevresinin önemli olduğunu ve bu ihtiyacın karşılanmasını istedikleri yaptıkları okul tasvirlerinden anlaşılmaktadır.

24 derslikli İMKB Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin görüşlerinden elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Okul paydaşlarından yöneticilerin okulun fiziki çevresini çoğunlukla yeterli gördükleri, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin ise okulun fiziki mekânlarını kısmen yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır.
- Okul paydaşlarının okulda gördükleri eksikliklere bakılınca, yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin büyük çoğunlukta kapalı spor salonunun olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Diğer bir dikkat çeken unsur ise öğrencilerin kapalı spor salonunun olmamasını ifade etmelerinin yanı sıra yüksek oranda temizlik sorununu dile getirmeleri olmuştur.
- Okul paydaşlarının okullarında kapalı spor salonu ekleme konusunda ortak görüşe sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ise çoğunlukla kantini ve okul bahçesini büyütmek istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda sadece öğrenciler açısından değil, okulun diğer paydaşları açısından da sosyal ve sportif alanların önemli bir ihtiyaç olarak görüldüğü söylenebilir.
- Okulda en çok beğenilen alanlara bakıldığında yöneticilerin bahçeyi, öğretmenlerin ve öğrencilerin kütüphaneyi velilerin ise toplantı salonu ve kütüphaneyi beğendikleri görülmüştür. Dolayısıyla okulda Z kütüphane olarak yeniden düzenlenen kütüphane alanının okulun paydaşları açısından olumlu ve sıcak karşılandığı, onları memnun ettiği ve bu alanda kendilerini mutlu hissettikleri gibi sonuçlar çıkarılabilir. Sosyal alanların okul paydaşları açısından önemli görüldüğü ve onların dikkatini çektiği anlaşılmaktadır.
- Okul tasvirlerine bakıldığında en çok, her türlü sosyal ve sportif etkinliklere uygun mekanların hayal edildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda okulda gerçekleştirilen sosyal ve sportif faaliyetlerin uygun ortamlarda yapılamadığı, mevcut alanların yetersiz kaldığı söylenebilir.

16 derslikli Aktoprak Anadolu Lisesi'nin okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin görüşlerinden elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Okulun fiziki çevresi yöneticiler açısından yeterli görülürken, öğretmenler, öğrenciler ve veliler açısından kısmen yeterli görülmüştür.
- Okulda en çok belirtilen eksikliğin, spor salonu ile ilgili olduğu ortaya çıkmıştır.
- Okul paydaşlarından yöneticilerin spor salonu eklemek istedikleri, öğretmenlerin de çoğunlukla spor salonu eklemek istedikleri görülmüştür. Öğrencilerin ise çoğunlukla kütüphaneyi büyütmek istedikleri dikkat çekmiştir.
- Okulda en beğenilen fiziki mekânların sınıflar olduğu tüm okul paydaşları tarafından belirtilmiştir. Ancak öğrencilerin büyük çoğunluğunun okulda hiçbir alanı beğenmedikleri (f=15) görülmüştür. Diğer taraftan en beğendikleri alanın kamelya olduğu (f=12) ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla okulun bahçesinin yeşil alanları ve sosyal alanlarının beğenildiği söylenebilir.
- Okul tasvirlerine bakıldığında ise yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin çoğunlukla büyük bir spor salonu olan okul hayal ettikleri ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin geniş ve doğa ile iç içe okul bahçesi istedikleri de görülmüştür.

5.1.3.1. Anadolu Liseleri Okul Paydaşlarının Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Okul paydaşlarının okulun fiziki çevresine ilişkin görüşleri alınmıştır. Böylelikle okulu kullananlar açısından fiziki mekânların yeterliliği öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle şu sonuçlar çıkarılabilir:

- Sadece 40 derslikli Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nin okul paydaşları açısından yüksek oranlarda yeterli görüldüğü, diğer okullarda ise sadece yöneticiler açısından okulların yeterli görüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu durumda 40 derslikli okul binasını tüm okul paydaşlarının yeterli görmesinden dolayı okulun fiziki mekânlarından memnun oldukları, okul binasının onların beklentilerini karşıladığı sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Araştırma sonucunda Gülşen Batar Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin ve diğer okul paydaşlarının görüşlerinden okulun fiziki imkânlarının tam olmasından dolayı kendilerini özel ve şanslı hissettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.
- Tüm okullarda okul paydaşlarının benzer şekilde sorun yaşadıkları alanların kantin ve yüzme havuzuna ilişkin olduğu görülmüştür.

- Okul paydaşlarından yöneticilerin okullarında herhangi bir eksikliğin olmadığı konusunda ortak görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Ancak 40 derslikli okul binası dışındaki tüm okullarda okul paydaşları okulun fiziki çevresini tamamen yeterli bulmamışlardır.
- Tüm okullarda okul paydaşlarından öğrencilerin benzer görüşlere sahip oldukları alanların, kütüphaneyi büyütmek, okul bahçesini büyütmek ve spor salonları eklemek olduğu görülmüştür.
- Okul paydaşlarının en çok beğendiklerini belirttikleri alanlardan benzer olanların kütüphane, konferans salonu, okul bahçesi, sınıflar ve kantin olduğu görülmektedir. Sadece 16 derslikli okulda ise kamelya olduğu görülmüştür.
- Okul tasvirlerinde dikkat çeken sonuçlardan birinin 40 derslikli okul binasının okul paydaşlarının hayallerindeki gibi olmasıdır. Okullar karşılaştırıldığında, genel olarak okullara ilişkin ortak beklentilerin öğrenci sayısı az olan, geniş bahçeli, büyük spor salonu olan, her türlü sosyal ve sportif aktivitelerin gerçekleştirilebileceği alanlara sahip ve temiz bir okul olduğu anlaşılmaktadır. Bu konularda tüm okullardan okul paydaşlarının görüşlerinin olduğu görülmüştür.

Genel sonuç olarak, lise projelerinin tip (örnek) projeler olduğu ve bu projelerin “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”na uygun olmayan yönlerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla araştırma kapsamına alınan okul binalarının da standartlara tam olarak uygun olmadığı görülmüştür. Ancak okullarda yöneticilerin uygulamaları okul binaları ve teslim şartları aynı olmasına rağmen fark yarattığı görülmüştür. Dolayısıyla okullardaki fiziki engelleri minimum düzeye indirmede okul yöneticilerinin rolünün büyük olduğu anlaşılmıştır. Okul paydaşları açısından ise okul binalarındaki en büyük eksikliğin sosyal ve spor alanlarının olduğu, kantin ve kafeterya alanlarının daha büyük yapılması gerektiği sonucu elde edilmiştir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde hem uygulayıcılar için hem de araştırmacılar için elde edilen sonuçlardan hareketle önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Ortaöğretim kurumlarında projelerin geliştirilmesinde referans noktası, fiziki mekânların gençlerin gelişim süreçlerine nasıl katkıda bulunabileceği olmalıdır. Eğitimin verimliliğinin önüne geçebilecek fiziki engellerin tespiti ve bunların ortadan kaldırılması temel hedef olmalıdır.
2. Liseler için proje geliştirme sürecinde mutlaka MEB tarafından belirlenmiş olan fiziki çevre standartları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda standartların güncellenmiş halleri takip edilmeli ve yeni projelerde bu standartlar esas alınmalıdır.
3. Proje aşamasında sadece mühendis, mimar, planlamacı, vs. değil aynı zamanda eğitimci, sosyolog, psikolog ve hatta öğrenciler de dahil edilmelidir. Bu şekilde yapılacak bir işbirliği okul binalarındaki yetersiz bulunan alanların azalmasını ve beklentilerin karşılanmasını sağlayacaktır.
4. Eğitimde kaliteyi yakalamış ve başarılı olmuş okul binalarının fiziki mekânlarının incelenmesi ve bu alanlardan örnek alınması önerilebilir. Bu bağlamda yurtdışında bulunan eğitimde ileri düzeyde olan ülkelerdeki okul projeleri ve binaları örnek alınabilir. Örneğin, OECD ülkeleri incelenebilir ve bu konuda en iyi okul örnekleri alınabilir.
5. Okul yöneticilerinin etkili mekân yönetimi konusunda bilgilendirilmeleri bu bağlamda kurs veya seminer gibi eğitimler almaları sağlanmalıdır.
6. Ortaöğretim kurumlarında fiziki mekânların etkili bir şekilde denetlenmesini sağlayan MEB'e bağlı ayrı birimler oluşturulabilir ve bu bağlamda kurumların standartlara uygunluğunun sağlanması için bir değerlendirme ve derecelendirme sistemi oluşturulabilir. Ayrıca bu açıdan yapılan değerlendirmelerde kurumlara geribildirimlerde bulunarak okulların kendilerini geliştirebilmeleri için farkındalıklar oluşturulabilir.
7. Milli Eğitim Müdürlükleri illerine okul istedikleri zaman, illerinin iklimine uygun okul projesi istemeleri daha isabetli ve yararlı olacaktır. İklim farkı gözetilmeden yapılan tip projeli okullarda, kullanıma geçildikten sonra çok

olumsuzluklar çıkmaktadır. Bu da hem okul idarecilerini hem de öğrencileri zor şartlarla karşı karşıya getirmektedir. Örneğin; bu araştırmada kapalı spor salonu ihtiyacının ortaya çıkmasındaki en önemli etkenlerden biri de açık spor alanlarından kışın yararlanılamaması, sıcak havalarda ise bol güneşli bir il olduğu için kullanılamamasıdır.

8. Sıcak iklimi ve bol güneşi olan illerde; bina çatılarında rüzgar enerjisi veya güneş enerjisinden yararlanılabilecek tasarımlarda bulunulması gerekir. Ülke ekonomisine sağlayacağı katkının yanı sıra öğrencilerin de daha verimli düşünmelerini ve bu yönde yenilikler arayışında olmalarını sağlayabilir.
9. Araştırmada okul paydaşlarının istekleri bol ağaçlı, spor salonları olan ve her türlü sosyal aktivitenin yapılabileceği mekânlar olması yönündedir. Buna göre okul bahçelerinde yeşil alanların çoğaltılması, bahçe alanının daha geniş bırakılması ve cazip hale getirilmesi önerilebilir.
10. Aynı zamanda öğrencilerin spor faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri ve her mevsimde rahatlıkla kullanılabilecek kapalı spor salonlarının her okulda ayrı bir birim olarak yapılması gerekmektedir.
11. Okullarda öğreneni merkeze alan eğitim anlayışına uygun alanlar ve sınıflar sunulmalıdır. Öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak, öğrenmede aktif rol alacak uygun tasarımlar geliştirilmelidir. Bunun için okul bahçelerinde derslik olarak kullanılabilecek alanların olması önerilebilir.
12. MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu'nda yer alan standartlar ile okul projelerinin tutarlı olması, uyumlu olması gerekmektedir.
13. Okul projelerinin ulusal ve uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi önerilebilir. Bu bağlamda öncelikle “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu”nun uluslararası standartlarla uyumlu olması için araştırmaların yapılması ve kılavuzun güncellenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca okul projelerinin bu kılavuza uygunluğuna ilişkin değerlendirilmelerinin yapılması önerilmektedir. Bu bağlamda bu çalışma yapılacak olan yeni projelerde yol gösterici olacaktır.
14. Projeler okul paydaşlarının beklentileri ve ihtiyaçları doğrultusunda planlanmalı ve buna göre okulların proje aslına uygun olarak kullanılması önerilmektedir.
15. Okulların tümünde proje aslından farklı olarak kullanılan alanlar gözönünde bulundurularak ihtiyaçlar belirlenmeli ve okul tasarım sürecinde bu ihtiyaçlar düşünülmelidir.

16. Araştırmada okulun fiziki imkânlarının tam olduğu okullarda öğrencilerin kendilerini mutlu ve şanslı hissettikleri görölmüştür. Dolayısıyla sınavla öğrenci alan okullar olarak Anadolu liselerinin kaybetmiş olduğu iyi okul imajı, fiziki çevrelerinin geliştirilmesi ile elde edilebilir. Bu bağlamda Anadolu liseleri için özel tasarımlar geliştirilmesi ve okuldaki donanım ve malzemelerin eksiksiz bir şekilde temin edilmesi önerilmektedir.
17. Araştırmada kantin ve kafeterya alanlarının yetersiz olduğu görölmüştür. Ayrıca okul paydaşları bu duruma ilişkin rahatsızlıklarını ifade ettikleri görölmüştür. Bu bağlamda okullarda kantin ve kafeterya alanlarının okul binasının dışında ek bir alanda daha geniş ve daha renkli bir şekilde tasarlanarak öğrencilerin ve çalışanların sosyalleşmelerini sağlayabilecek bir alana dönüştürülmesi önerilebilir.
18. Okullarda mevcut derslik alanları dışında laboratuvar, müzik dersliği, resim dersliği gibi alanların normal dersliklere dönüştürülmesi okulun bina olarak öğrenciler ve öğretmenler açısından verimliliğin düşmesine sebep olduğu görölmüştür. Dolayısıyla okulların proje aslına uyması ve öğrenci kapasitesini aşmaması okul binasının verimliliği açısından daha faydalı olacaktır.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Bilimsel araştırmalardan daha etkin ve sistematik sonuçlar almak için aynı amaçlarla birden çok araştırmanın yapılması önemli görölmektedir. Bundan dolayı, araştırmacılar için şu önerilerde bulunabilir:

1. Benzer araştırmalar, ilkokullar, anaokulları, ortaokullarda ve üniversitelerde yapılabilir.
2. Benzer çalışmalar farklı illerde yapılabilir. Özellikle farklı iklim özelliklerinin olduğu illerde yapılması önerilebilir.
3. Araştırma kapsamında ele alınan standartların dünya standartları ile uyumlu olup olmadığı ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
4. Okulların fiziki çevresine yönelik okul paydaşlarının görüşlerini ortaya koyabilmek için daha geniş katılımlı araştırmalar yapılabilir.
5. Okulların fiziki mekânlarına yönelik ihtiyaçların belirlenmesi için ölçek ya da anket geliştirilebilir.

6. Araştırmada ortaya konan fiziksel çevreye ilişkin sonuçlar, nicel araştırmalarla da desteklenip geliştirilebilir.
7. Araştırmada gözlem aracı olarak “MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” yerine uluslararası geçerli olan standartların olduğu farklı bir araç göz önünde bulundurularak yapılabilir.
8. Bu çalışmanın bulgularından hareketle yeni, modern ve etkili bir okul tasarımı sunmak amacıyla bir çalışma yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akinsanmi, B. (2010). *The Optimal Learning Environment: Learning Theories*. (Erişim tarihi:02/05/2015). <http://www.designshare.com/index.php/articles/the-optimal-learning-environment-learning-theories>.
- Akgül, M.K.& Yıldırım, F. (1995). Eğitim Araçlarının Kullanımında Ergonomik Ölçülerin Önemi. 5. *Ergonomi Kongresi*, Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları Serisi.
- Al—Enezi, M. M.(2002). *A study of the relationship between school building conditions and academic achievement of twelfth grade students in Kuwaiti public high schools*. Unpublished Doctorate Theses. Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Al-Hubail, J. & Al-Temeemi, A-S. (2015). Assessment of school building air quality in a desert climate. *Building and Environment*. doi: 10.1016/j.buildenv.2015.10.013.
- Aras, G. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Tip Tip" Okul Projeleri*. Erişim Tarihi: 02/06/2015.<http://v3.arkitera.com/h25978-milli-egitim-bakanliginin-tip-tip-okulprojeleri.html>.
- Asher, J.J. (2010). The story of Maria Montessori. in *Discoveries by ordinary people that change the world* (143-155). Los Gatos, CA: Sky Oaks Productions, Inc.
- Awiria, O. A. (1994). An exploratory study of the relationship between the physical environment of schools and pupil behaviour. Unpublished doktrate thesis. University of Durham
- Aydın Yağmur, Ş. & Şerefhanoglu Sözen, M. (2016). Dersliklerde görsel konfor ve iç yüzeylerin etkisi. *Megaron*. 11 (1):49-62.
- Baran, M., Yılmaz, A. & Yıldırım, M. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Okul Öncesi Eğitim Yapılarındaki Kullanıcı Gereksinimleri. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8, 27-44.
- Baş, G. (2011). Çoklu Zeka Kuramının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yansıması. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. Ağustos-Eylül: 14-208.
- Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetimi* (5. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı: Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi* (5): 7-15.
- Başkaya, A.; Dinç, P.; Aybar, U. & Karakaşlı, M. (2003). Mekansal İmaj Üzerine Bir Deneme: Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Eğitim Bloğu Giriş Holü. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 18, No 2, 79-94.

- Boothroyd, A. (2006). Characteristics of listening environments: Benefits of binaural hearing and implications for bilateral management. *International Journal of Audiology* 45: 12–19.
- Bryant, L. & Northington, K. (2004). *For Generations to Come: A Leadership Guide to Renewing Public School Buildings*. Washington: 21st Century School Fund.
- Brubaker, C.W. (1991). Lessons in high school planning and design. *School Business Affairs*, 57(1), 6-10.
- CABE (2004). *Being involved in school design*, London: CABE.
- Castaldi, B. (1994). *Educational facilities: Planning, modernization and management* (4th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon, Inc.
- Castronuovo, J. A. (2006). *Building community from within and without: A return to small urban schools*. Unpublished Master Thesis. University of Maryland.
- Chen, C.P., Hwang R.L. & Shih W.-M. (2014). Effect of fee-for-service air-conditioning management in balancing thermal comfort and energy usage, *International Journal of Biometeorol.* 58:1941–1950.
- Cilve, N. (2006). *İlköğretim Ve Lise Eğitim Binalarının Kullanıcı Gereksinimlerinin Ve Fiziksel Mekan Özelliklerinin Bina Değerlendirme Yöntemi İle Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Cochran, C.D., Hale, D., & Hissam, C. (1984). Personal space requirements in indoor versus outdoor locations. *Journal of Psychology*, 117, 121-123.
- Coley D, Greeves R, Saxby B. (2007). The effect of low ventilation rates on the cognitive function of a primary school class. *International Journal of Ventilation*. 6(2):107-112.
- Colven, R. (1990). The quality of the physical environment of the school and the quality of education. *Conclusions of a seminar Lindingo*, Sweden, 17-21 October 1988. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 324791).
- Copa, G. (2001). New Visions. Northwest Education Magazine. Vol. 6. No 4. Accessed October 27, 2015 from http://www.nwrel.org/nwedu/summer01/new_visions.html.
- Cox, A. M. (2011). Students' Experience of University Space: An Exploratory Study. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*. Vol. 23, No.2, 197-207.
- Crawford, K. (1996). Vygotskian Approaches to Human Development in the Information Age. *Educational Studies in Mathematics*. 31:43-62.
- Çınar, C.; Çizmeçi, F. & Akdemir, Z. (2007). 8 Yıllık Temel Eğitim Okullarında Müfredatın Gerektirdiği Mekan Standartlarının İstanbul Okulları Üzerinden Analizi. *YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*. Cilt 2, Sayı 4, s.188-203.

- Dantinne, R. (2001). *Frederich Froebel's Educational Theory. New Foundations.* Accessed December 01, 2015 from <http://www.newfoundations.com/GALLERY/Froebel.html>.
- Day, C.W. (1999). *Sounding off. American Schools and Universities.* Accessed December 10, 2015 from the World Wide Web:<http://www.asumag.com/magazine/Archives/0799acousticsl.html>Duke,
- Demir, C. E. (2007). Metaphors as a reflection of middle school students' perception of school: A cross cultural analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13(2), 89-107.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretme Sanatı: Planlamadan Değerlendirmeye.* (10. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dönmez, B. (2008). Okul Ve Sınıf Ergonomisi Ya Da İnsanı Öncelemek. *Eğitime Bakış:Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. Yıl:4, Sayı 11: 10-14.
- Duke, D.L. (1998). *Does it matter whereour children learn?* (ERIC DocumentReproduction Service No. ED 418578)
- Durakoğlu, A. (2010). Montessori metodunda okuma ve yazma eğitimi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, Ocak-Şubat-Mart-2010, 91-104.
- Earthman, G. I. (2004). *Prioritization of 31 Criteria for School Building Adequacy.* American Civil Liberties Union Foundation of Maryland. Baltimore, MD 21211
- Ellington, V. (2002). *Philosophy of Education.* Accessed December 01, 2015 from <http://www.froebelweb.org/web2002.html>.
- Ergün, M., & Özsüer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, VIII, 2: 269-292.
- Freire, F. (2000). *Pedagogy of The Oppressed* (30th Edition). New York: Continuum International Publishing Group.
- Garcia, D. (2007). *Guadalupe Arts High School: An architectural study in student-centered educational theory.* United States: ProQuest Information and Learning Company.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind.* New York: Basic Books.
- Garibay, P. (2007). *In the Background. American School & University.* February: 30-33.
- Garrett, D. M. (1981). *The impact of school building age on the academic achievement of high school pupils in The State of Georgia.* Athens, GA: Unpublished doctoral dissertation, University of Georgia.
- Gök, H. (1999). *İlköğretim Okul Binalarının Kullanım Durumu-Zaman ve Ergonomik Açından (Elazığ İli Örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Grocoff, P.N. (1995). *Electric lighting and daylighting in schools. CouncilofEducational Facility Planners, International Issue Track.* Accessed

December 1, 2015 from the World Wide Web:
<http://www.cefpi.com/issuel.html>.

- Güleş, F. (2013). *Okul Öncesi Eğitimde Çevreye İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gün, B. (2001). *İlköğretim Okul Binalarının Bugünkü Yapılaşma Durumu Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gür, B. S., Çelik, Z. & Coşkun, İ. (2013). Türkiye’de ortaöğretimin geleceği: hiyerarşi mi, eşitlik mi? *Seta Analiz*, Ağustos, Sayı 69
- Hausfather, S. (1996). Vygotsky and Schooling: Creating a Social Context for Learning. *Action in Teacher Education*. 18:1-10.
- Harrigan, M. (1999). Plugging into energy savings. *The American School Board Journal*, 186(1), 12-16.
- Hebert, E.A. (1998). Design Matters: How school environment affects children. *Educational Leadership*, 56(1). Accessed December 02, 2015 from the World Wide Web: <http://www.ascd.org/pubs/ed/sep98/hebert.html>.
- Hershey Montessori School (2015a). Huntsburg Campus A Montessori Farm School. Accessed November 20, 2015 from <http://www.hershey-montessori.org/aboutthefarm.cfm>.
- Hershey Montessori School (2015b). A Land-Based Upper School at Hershey Montessori. Accessed November 20, 2015 from <http://www.hershey-montessori.org/pdfs/HMSUpperSchoolBrochure.pdf>.
- Kadıköy Anadolu Lisesi Eğitim Vakfı (KALEV) (2015). *Kadıköy Maarif Tarihçesi*. (Erişimtarihi:05.10.2015)<http://www.kalev.org.tr/haberdetay/52/kad%C4%B1k%C3%B6y%20maarif%20tarih%C3%A7esi>
- Kaplan, C. (2014). *Okul Binalarının Fiziksel Yeterliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaküçük, S. A. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekansal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:32, No:2, 307-320.
- Katafygiotou, M.C.& Serghides, D.K., (2014). Indoor comfort and energy performance of buildings in relation to occupants’ satisfaction: investigation in secondary schools of Cyprus, *Adv. Build. Energy Res.* 8: 216–240, <http://dx.doi.org/10.1080/17512549.2013.865554>
- Kendall H. P. (Mart, 2004). *Advancing High Performance School Design and Construction in New England and Atlantic Canada: A summary of the Henry P. Kendall foundation’s role and plans*. Conference meeting of the Northeast States Pollution Prevention Roundtable of the Northeast Waste Management Officials’ Association.

- Kennedy, M. (2005). The top ten: One with the Environment. *American School & University*, January
- Kesten, D. (2006). *Investigation of Efficient Lighting System Design in Educational Buildings at the Example "Municipal School of La Tour de Salvagny"*. Master Thesis. İstanbul Technical University.
- Kılıç, Z. (2013). *Anasınıfına Devam Eden Çocukların Okul Bahçesinde Görmek İstedikleri Ortam Özelliklerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Koca, C. (2010). *Engelsiz Şehir Planlaması Bilgilendirme Raporu*. Dünya Engelliler Vakfı. İstanbul
- Köse, S. (2004). *Teaching English as a foreign language to university students in a more brain compatible classroom*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köse, Ç. & Barkul, Ö. (2012). İlköğretim Yapılarında Tip Proje Uygulama Sorunları Üzerine Bir İnceleme. *Megaron*, 7 (2):94-102.
- Kuller, R., & Lindsten, C. (1992). Health and behavior of children in classrooms with and without windows. *Journal of Environmental Psychology*, 12, 305-317.
- Kyzar, B. (1977). Noise pollution in schools: How much is too much? *Council of Educational Facility Planners, International Journal*, 15(2), 10-11.
- Lackney, J. A. (1999). Reading a School Building Like a Book: The Influence of the Physical School Setting on Learning and Literacy. Program of Research and Evaluation for Public Schools Conference. Mississippi. (ERIC No:ED005609).
- Lee, M.C., Mui, K.W, Wong, L.T, Chan, W.Y., Lee, E.W.M.& Cheung C.T. (2012). Student learning performance and indoor environmental quality (IEQ) in air-conditioned university teaching rooms. *Building and Environment*. 49(3):238–244.
- Lewis, M. (2000). *“Where children learn: Facility condition and student test performance in Milwaukee Public Schools*. Scottsdale, AZ: Council of Educational Facility Planners, International, Issuetrak.
- Loe, D., Watson, N., Rowlands, E., Mansfield, K., Venning, B. & Baker, J. (1999). Lighting Design for Schools. *Building Bulletin 90*. (ERIC Document Reproduction Service No ED 431 290).
- Lupton, R. (2003). *Secondary Schools in Disadvantaged Areas: The impact of Context on School Processes*. Unpublished Doctorate Thesis. London School of Economics and Political Science.
- Macblain, S. (2014). *How Children Learn*. London: Sage Publications.
- Maddox, R.& Solorzano, D. (2002). Using critical race theory, Paulo Freire’s problem-posing method, and case study research to confront race and racism in education. *Qualitative Inquiry*, vol. 8 (1), 66-84.

- Massie, R., D. Theodoros, B. McPherson, & Smaldino, J.J. (2004). Sound-field amplification: Enhancing the classroom listening environment for aboriginal and torres strait islander children. *The Australian Journal of Indigenous Education* 33: 47–53.
- McCardle, R.W. (1966). *Thermal environment and learning*. Unpublished doctoral dissertation, University of Iowa, Des Moines, IA. McDonald
- McGuffey, C. W., and Brown, C. L. (1978). The impact of school building age on school achievement in Georgia. *Council of Educational Facility Planners, International Journal*, 16(1), 6-9.
- MEB (2014). *MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları*. Erişim Tarihi: 09/10/2014. <http://iedb.meb.gov.tr/>
- MEB (2015). *Eğitim Yapıları Mimari Proje Hazırlanması Genel İlkeleri*. Erişim Tarihi:01/06/2015.http://www.izmimod.org.tr/docs5/2013-104221/2013_104221_4_EGITIM_YAPILARI_MIMARI_PROJE_HAZIRLANMASI_GENEL_ILKELERI.pdf
- MEB İstatistikleri (2015). *Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Öğretim 2014/2015*. Ankara: MEB (Erişim tarihi: 05/10/2015) http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2014_2015.pdf
- MEB Mevzuat (2006). *Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkilî, Çalışma Usul ve Esasları*. Erişim tarihi: 05/11/2015. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26147_1.html
- Mendell M. & Heath G. (2005). Do indoor pollutants and thermal conditions in schools influence student performance? A critical review of the literature. *Indoor Air*. 15(1):27-52.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (çev. S. Turan). Nobel Akademik Yayıncılık No 349. (Eserin orijinali 2009’da yayımlandı).
- Mohamed, M. (2009). *Investigating the environmental performance of government primary schools in Egypt: with particular concern to thermal comfort*. Unpublished doctorate thesis. University of Dundee, Dundee School of Architecture.
- Montazami, A. (2012). *Aircraft noise, overheating and poor air quality in London primary schools’ classrooms*. Unpublished Doctorate Thesis. London Metropolitan University.
- Morgan, H. (1996). “An Analysis of Gardener's Theory of Multiple Intelligence”, *Roeper Review*, Jun96, V.18:4, 263-270.
- Nair, P. & Fielding, R. (2005). *The Language of School Design: Design Principles for 21st Century Schools*. Minneapolis, MN: Designshares, Inc.
- Nolan, J.A. (1960). Influence of classroom temperature on academic learning. *Automated Teaching Bulletin*, 1,12-20.

- Obe, R. F. (2004). 21st century schools: learning environment of the future. Building futures. A Joint Initiative CIBE and RIBA Accessed 04/10/2015/ from www.buildingfutures.org.uk
- O'Connor, M.J. (1999). Study shows grades improve in daylit spaces. *The AIA Journal*, 88(8), 31.
- Oh H., Nam I., Yun H., Kim J., Yang J. & Sohn J. (2014). Characterization of indoor air quality and efficiency of air purifier in childcare centers, Korea. *Building and Environment*. 8.
- Okutan, M. (2008). Bir öğrenme mekânı olarak okul ve sınıf. *Eğitime Bakış:Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. Yıl:4, Sayı 11: 29-35.
- Olson, S. L. & Kellum, S. (2003). The Impact of Sustainable Buildings on Educational Achievements in K-12 Schools. *Leonardo Academy Cleaner and Greener Program Report*. November 2003.2(12):203-214.
- Orlowski, R., Loe, D., Watson, N. Rowlands, E., Mansfield, K., Venning, B., Seager, A., Minikin, J., Hobday, R. & Palmer, J. (1997). Guidelines for Environmental Design in Schools (Revision of Design Note 17). *Building Bulletin 87*. (ERIC Document Reproduction Service No ED 432 905).
- Özdemir, A. ve Çorakçı, M. (2011). Ankara okul bahçelerinin katılımcı yöntemle yenilenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 189, 7-20.
- Özel Ege Lisesi (2015). *Anadolu liseleri: bir geleneğin sonu mu?* (Erişim tarihi: 05/10/2015) www.egelisesi.k12.tr/dosyalar/editor/file/makale.pdf
- Peccolo, M. (1962). The effect of thermal environment on learning. *Tennessee Education*, 1(1), 36-39.
- Polat, S. & Kırıkkaya, B. E. (2004). Gürültünün Eğitim-Öğretim Ortamına Etkileri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Practical Action (2014). *School Buildings in Developing Countries*. Erişim tarihi:10/09/2014http://practicalaction.org/docs/technical_information_service/school_buildings_in_developing_counities.pdf
- Prescott, K. (2001). Thermal Comfort in School Buildings in the Tropics. *Environment Design Guide*. May 2001, Des 42. Summary, 1-6.
- Provenzo, E. F. (2009). Friedrich Froebel's Gifts: Connecting the Spiritual and Aesthetic to the Real World of Play and Learning. *American Journal of Play*. Summer: 85-99.
- Rupp, R. F., Vasquez, N. G. & Lamberts, R. (2015). A review of human thermal comfort in the built environment. *Energy and Buildings*. 105: 178-205.
- Ryan, S. & Mendel, L. L. (2010). Acoustics in physical education settings: the learning roadblock. *Physical Education and Sport Pedagogy*. Vol. 15, No. 1: 71-83.

- Rydeen, J.E. (1993). Designs for learning. *American School Board Journal*,180(4), 34-36.
- Saleh, S. E. (2013). Paulo Freire's Philosophy on Contemporary Education. *University Bulletin*. Issue No. 15- Vol. 1: 91-111.
- Santrock, J. W. (1995). *Life Span Development*. U.S.A.:WCB Brown and Benchmark.
- Scargall, H. (1999). Color: an unsuspected influence. *Library Talk*. December:11-12.
- Schleppegrell, M. & Bowman, B. (1995). Problem-posing: a tool for curriculum renewal. *ELT Journal*, vol.49 (4), 297-307.
- Scott, E. (1999). Sound Decisions improve learning. *American Schools and Universities*, Accessed December 10, 2015 from the World Wide Web: <http://www.asumag.com/magazine/Archives/1199acoustics.html>
- Sears, M. (2015). *The Air Children Breathe: The Effects on Their Health*. Toronto: Probe Foundation, p.37-40
- Seldin, T. (2000). Montessori 101: Some basic information that every Montessori parent should know. *Tomorrow's Child Magazine, Back to School*, 8(5), 5-6.
- Stephenson, S. (1995). *Montessori for Ages Twelve to Eighteen: Montessori Philosophy and Practice for the Middle and High School Years*. Michael Olaf Montessori Company. Accessed December 02, 2015 from <http://www.michaelolaf.net/montessori.net/montessori12-18.html>.
- Stine, S. (1997). *Landscapes for learning*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Stuart, F., & Curtis, H.A. (1964). *A digest of climate controlled and non-climatecontrolled schools--An evaluative study conducted in Pinellas County Florida*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 001128)
- Şener, E. A. (2001). Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/Dönüşebilir/Esnek Bir "Fiziksel Çevre Modeli". Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek, N. (1991). *Ortaöğretimde okul binalarının kullanım etkililiği "mekan ve zaman boyutları açısından değerlendirme"*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, N. (2014). *Eğitsel Fizik Mekan Kullanımında Verim ve Etkililiğin Sağlanması*. Erişim Tarihi: 05/09/2014: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/486/5734.pdf>
- Taylor. A. (1995) How schools are redesigning their space. In A. Meek(Ed.), *Designing places for learning*, (pp. 67-70). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tanner, K. C. (2008). Explaining Relationships Among Student Outcomes and the School's Physical Environment. *Journal of Advance Academics*. Vol. 19, No.3, pp.444-471.

- Tanner, K. C. (2000). The influence of school architecture on academic achievement. *Journal of Educational Administration*, 38(4), 309-330.
- Taymaz, H. (2009). Okul yönetimi (9. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Eğitim Derneği, TED (2010). *Ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sistemi: Özet Rapor*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Teli, D., James, P.A.B. & Jentsch M.F. (2013). Thermal comfort in naturally ventilated primary school classrooms, *Build. Res. Inf.* 41:301–316, <http://dx.doi.org/10.1080/09613218.2013.773493>
- Thomas, A. (1962). *Efficiency in education: A study of the relationship between selected inputs and mean test scores in a sample of senior high schools*. Unpublished doctoral dissertation, Stanford University, California
- Thomson, S. E. (2013). The Outdoor Landscapes of Cornwall's Secondary Schools; the Politics of Design. Unpublished doctorate thesis. University of Exeter.
- Ünal, S., Öztürk, M. & Gürdal, A. (1998). *İlköğretim Okullarının Bina Standartlarına Uygunluğu*. Erişim Tarihi: 06/08/2014
pau.egitimdergi.pau.edu.tr/DergiPdfDetay.aspx?ID=334
- Üstündağ, N. (1999). *Akıllı Binaların Tesis Yönetimi Ve İş Yaşamı Kalitesi Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Vygotsky, L. S. (1986). Thought and language. Cambridge, MA: MIT Press.
- Yarbrough, K. A. (2001). *The relationship of school design to academic achievement of elementary school children*. Unpublished doctoral dissertation. University of Georgia, Athens.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, R. & Perihanoğlu, P. (2004). Okul Öncesi Eğitimde Araç-Gereç Bulunma Düzeyi ile Öğrencilerin Gelişim Düzeyleri Arasındaki ilişki. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(II), 1-15
<http://www.eokul-meb.com/teog-lise-taban-puanlari-2014-yeni-66102>

EKLER

EK 1. Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

EK 2. Gözlem Formu

EK 3. Yönetici Görüşme Formu

EK 4. Öğretmen Görüşme Formu

EK 5. Öğrenci Görüşme Formu

EK 6. Veli Görüşme Formu

EK 1. Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

**T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 34659092/605.01/5644513
Konu : Araştırma İzin Talebi

20/05/2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 06/04/2016 tarihli ve 50235129-1286-1931 sayılı yazısı.

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Canan Demir YILDIZ' ın " MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Anadolu Liselerinin Fiziki Çevresinin Değerlendirilmesi " konulu tez çalışması kapsamında, İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilere, velilere, görev yapan öğretmen ve yöneticilere anket uygulama isteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Canan Demir YILDIZ' ın tez çalışma isteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilere, velilere, görev yapan öğretmen ve yöneticilere anket uygulaması, Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmiştir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Cengiz METE
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
.../05/2016

Mustafa Asım ALKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yeni Valilik Binası 3. Kat Büyükşehir/Gaziantep
Elektronik Ağ: www.gaziantep.meb.gov.tr
e-posta: gaziantepmem@meb.gov.tr

Şb. Md. M. HANÇERKIRAN -Strateji Geliştirme Şef E.YILDIRIM
Tel: (0342) 231 10 58-4330
Faks:(0342) 232 24 10

Evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 20fe-eb0a-3c01-a592-dfe6 kodu ile teyit

EK 2. Gözlem Formu

GÖZLEM FORMU

Anadolu Liselerinin Fiziki Çevresinin MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartlarına Göre Değerlendirilmesi

Proje adı:

Derslik sayısı:

Öğrenci mevcudu:

	Var			Y
	U	K U	U D	
1. DERSLİKLER				
1.30 öğrenci kapasitesine göre planlanmıştır				
2.Gürültülü ortamlardan uzak olmalıdır				
3.Kolay algılanabilen yerlere konumlandırılmalıdır.				
4.Benzer branşların derslikleri birbirine yakın konumlandırılmalıdır.				
5.Kişi başına düşen min. alan 1.86 m ² dir.				
6.Kapıların kanat genişliği en az 1.00 m.dir				
7.Kapı üzerinde yetişkinlerin görüş açısını sağlayacak kotta cam boşluğu vardır.				
8. Kapılarda kırılmayan temperli ya da telli camlar kullanılmaktadır.				
9. Kapılarda eşik olmamalıdır				
10. Kapılarda darbelere karşı tekmelik ve stoperler kullanılmalıdır.				
11. Kapılar doğal havalandırmaya yardımcı olacak niteliklere sahiptir.				
12. Pencereler sonlanmış zemin döşemesinden min. 90cm. yukarıdan başlamalıdır				
13. Geniş açıklıklı pencerelerde hem küçük hem büyük parçalı açılımları bulunmalıdır.				
14. Derslik döşemeleri hijyenik, sürtünme ve darbeye dayanıklı olmalıdır.				
15. Döşemeler kaygan olmayan özelliktedir.				
16. Tavanlar rahatlıkla temizlenebilir niteliktedir.				
17. Duvarlarda kolay temizlenebilen, su bazlı boyalar tercih edilmelidir.				
18. Duvar alt kotlarında darbeye ve sürtünmeye dayanıklı epoxy boyalar tercih edilmelidir. Epoxy boya kullanılmadığında bu alanlarda yağlı boya kullanılmalıdır.				
19. Gün ışığı, öğrenci için sol taraftan gelecek şekilde sınıf tasarlanmalıdır.				
20. Dersliklerde doğal havalandırma tercihen baca sistemi olmalıdır				
21. Pencere açılımları üstten havalandırmaya olanak				

sağlamalıdır.				
22. Koridora açılan havalandırma pencereleri de ayrıca düşünülmalıdır.				
23. Derslikler dikdörtgen şeklinde ve uzun kenar dış cephe olarak tasarlanmalıdır.				
24. Derslikler farklı oturum planlarına olanak sağlamalıdır.				
25. Derslikler ikişer kişilik sıra düzeninde tasarlanmalıdır.				
26. Etkileşimli tahta ya da yazı tahtalı olmalıdır				
27. Slayt ve video kullanımlı, internet erişimli, projeksiyon donanımlı olmalıdır				
28. Askılı, dolaplı düzenlenmelidir				
29. Öğretmen masası, sandalyesi ve dolabı olmalıdır				
30. Sunum panoları yer almalıdır.				
31. Aydınlık düzeyi en az 300 lüks olmalıdır				
32. Prizler, panolar ve elektrikle direkt bağlantılı olan cihazlar öğrencilerin kolay ulaşamayacağı yerlerde ya da güvenlik önlemleri alınmış şekilde olmalıdır.				
33. Dersliklerde akıllı tahta ve projeksiyon cihazı için enerji ve data hatları planlanmalıdır				
34. Öğretmen masasına yakın yerde konumlanmış data ve enerji girişleri planlanmalıdır.				
35. Ders araçlarının konulabileceği direkt dersliğe açılan bir depo alanı bulunmalıdır.				
36. Depo akıllı tahta duvarı arkasında, öğretmenin kolay ulaşımına imkân verecek şekilde tasarlanmalıdır.				
1.1.Resim Dersliği				
37. Dersliklere yakın bir alanda konumlanabilir.				
38. Kişi başına düşen alan min.1.86 m2 olmalıdır.				
39. Doğal havalandırma olmalıdır.				
40. Gerektiğinde mekanik havalandırma ile desteklenmelidir.				
41. Doğal aydınlatmadan yararlanılmalıdır.				
42. Resim dersliklerine bağlı malzeme ve çalışmaların depolanacağı bir depo bulunmalıdır.				
43. Resim deposu raflı ve dolaplı olarak çözümlenecektir.				
1.2.Müzik Dersliği				
44. Dersliklere yakın konumlanmamalıdır.				
45. Kişi başına düşen alan min. 1.80 m2				
46. Tavan yüksekliği plan tiplemesinin basamaklı olması durumunda en yüksek basamaktan tavana kadar olan yükseklik en az 2.50 metre olmalıdır.				
47. Kapı alt eteklerinde ses kesici kauçuk malzemeler kullanılmalıdır.				
48. Pencere önlerinde sesi yansıtmayan perdeler kullanılacaktır.				
49. Döşeme kaplaması akustik özellikte olmalıdır.				
50. Gürültüden etkilenebilecek eğitim alanları ile temasta olduğu durumlarda akustik asma tavan kullanılmalıdır.				
51. Gürültüden etkilenebilecek eğitim alanları ile temasta olduğu durumlarda duvarlarda özel ses yutucu malzemelerle bitiş yapılmalıdır.				

52. Okul korosu, bandosunun da çalışabileceği şekilde oturma planlanmasına olanak sağlanmalıdır.				
53. Ses yayın sistemi için elektrik ve data tesisatı donanımlı, nota sehpalı düşünülmelidir.				
54. Müzik dersliklerine bağlı malzeme ve çalışmaların depolanacağı bir depo olmalıdır				
55. Depo müzik dersliği ile direkt bağlantılı olmalıdır.				
1.3.Laboratuvarlar				
1.3.1. Kimya laboratuvarı				
56. Tercihen zemin katta tasarlanmalıdır.				
57. Kişi başına düşen alan min. 1.85 m ² olmalıdır.				
58. Bu mekânlarda tercihen doğal havalandırma ve doğal aydınlatma olmalıdır.				
59. Kimyasal deney alanları mekanik havalandırma ile desteklenmelidir.				
60. 4'er kişilik gruplar halinde çalışma imkânı sağlanmalı ve tezgahlar elektrik, internet, su ve gaz bağlantılı olmalıdır.				
61. Dışarıya özel açılan acil çıkışlar düşünülmelidir.				
62. Öğretmen sunum masası ve araç gereç dolapları bulunacaktır.				
63. Laboratuvarların tavan kaplamaları yanmaz özellikte olmalıdır.				
64. Kimya laboratuvarlarında havalandırma bacası yapılmalıdır.				
65. Anti-şok duş tesisatı bulunmalıdır				
66. Aydınlık düzeyi en az 500 lüks olmalıdır.				
67. Laboratuvara bağlı hazırlık amaçlı hazırlık odası bulunmalıdır.				
68. Hazırlık odası laboratuvar ile direk bağlantılı olmalıdır.				
69. Bu mekânlarda tercihen doğal havalandırma ve doğal aydınlatma olmalı ve gerektiğinde mekanik havalandırma ile desteklenmelidir.				
70. Döşeme kaplaması fiziksel ve kimyasal etkilere dayanıklı ve kaymaz özellikte olmalıdır.				
71. Duvarlarda Fayans ve seramik gibi sırlı malzemeler kullanılmalıdır.				
72. Birbirine bitişik laboratuvarlarda hazırlık odası ortak kullanılabilir.				
73. Havalandırma bacası yapılmalıdır.				
74. Aydınlık düzeyi en az 500 lüks olmalıdır.				
1.3.2. Fizik laboratuvarı				
75. Tercihen zemin katta tasarlanmalıdır.				
76. Dışarıya özel açılan acil çıkışlar düşünülmelidir.				
77. Kişi başına düşen alan min. 1.80m ²				
78. Laboratuvarların tavan kaplamaları yanmaz özellikte olmalıdır.				
79. Bu mekânlarda tercihen doğal havalandırma ve doğal aydınlatma olmalıdır.				
80. 4'er kişilik gruplar halinde çalışma imkanı sağlayan tezgahlar çözümlenmeli, her bir öğrenciye monofaze, trifaze				

elektrik ve internet bağlantısı sağlanmalıdır.				
81. Laboratuvarın içinde ayrıca 1 adet lavabolu tezgah düşünülmelidir.				
82. Öğretmen sunum masası ve araç gereç dolapları bulunacaktır.				
83. Aydınlık düzeyi en az 500 lüks olmalıdır.				
84. Laboratuvara bağlı hazırlık amaçlı hazırlık odası bulunmalıdır.				
85. Hazırlık odası laboratuvar ile direk bağlantılı olmalıdır.				
1.3.3. Biyoloji laboratuvarı				
86. Tercihen zemin katta tasarlanmalıdır.				
87. Dışarıya özel açılan acil çıkışlar düşünülmelidir.				
88. Kişi başına düşen alan min. 1.86m ²				
89. Bu mekânlarda tercihen doğal havalandırma ve doğal aydınlatma olmalıdır.				
90 . 4’er kişilik gruplar halinde çalışma imkanı sağlayan tezgahlar çözümlenmeli, her bir öğrenciye monofaze, trifaze elektrik ve internet bağlantısı sağlanmalıdır.				
91. Laboratuvarın içinde ayrıca 1 adet lavabolu tezgah düşünülmelidir.				
92. Öğretmen sunum masası ve araç gereç dolapları bulunacaktır.				
93. Aydınlık düzeyi en az 500 lüks olmalıdır.				
94. Laboratuvara bağlı hazırlık amaçlı hazırlık odası bulunmalıdır.				
95. Hazırlık odası laboratuvar ile direk bağlantılı olmalıdır.				
96. Bu mekânlarda tercihen doğal havalandırma ve doğal aydınlatma olmalı ve gerektiğinde mekanik havalandırma ile desteklenmelidir.				
2. KÜTÜPHANE				
2.1.Eğitim yapısı içinde bulunan kütüphaneler				
97. Eğitim merkezinde zemin katta, kolay ulaşılabilir konumda ve sessiz bir bölgede yer almalıdır.				
98. Kişi başına düşen alan min. 1.30m ²				
99. Tüm iç duvarlarda ses yalıtımı dikkate alınmalı TMMOB’nin STC (Sound Transmission Class/Ses Geçiş Sınıfı) değerlerine uyulmalıdır.				
100. Okuma salonlarında doğal havalandırma yerine suni havalandırma tercih edilmelidir.				
101. Engellilerin sunulan hizmete kolay ulaşımı sağlanmalıdır.				
102. Bilgisayar düzenekli, internet bağlantılı, e-kütüphane şeklinde bilgisayar dersliği ile birlikte grup ve bireysel çalışmaya uygun planlanacaktır.				
103. Kütüphanede küçük grup çalışmaları yapılabilecek nişler veya bölümler bulunmalıdır.				
104. Genel okuma salonu mekânının 1/2’si okuma grubuna, 1/2’si kitap stantlarına ayrılmalıdır.				
105. Okuma salonunda, masalar tek kişilik düşünülmeli ve her çalışma birimi seperatörler ile ayrılmalıdır.				

106. İç hava kalite standartlarının yakalanması amacıyla TMMOB standartlarına uygun havalandırma sistemleri kurulmalıdır.				
107. Aydınlik düzeyi en az 500 lük olmalıdır.				
108. Prizler, panolar ve elektrikle direkt bağlantılı olan cihazlar öğrencilerin kolay ulaşamayacağı yerlerde çözümlenmeli ve gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.				
3. ÇOK AMAÇLI SALON				
3.1.Çok Amaçlı Salon				
109.Eğitim merkezinde, öğrencinin kolay ulaşabileceği ve dersliklerden uzak, tercihen zemin katta, giriş holü ile bağlantılı olacak şekilde veya eklenti halinde, sahne sanatları ve konferans salonuna yakın bir alanda konumlanmalıdır.				
110. Kişi başına düşen alan min. 1.20 m ²				
111. Acil çıkış kapıları bulunmalıdır.				
112. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
113. Duvarlarda kolaylıkla temizlenebilen, su bazlı boyalar tercih edilmelidir.				
114. Bu mekânlarda doğal aydınlatmanın yanında gösteriler sırasında kullanılmak üzere sahne aydınlatması ve ses sistemi alt yapısı ayrıca düşünülmelidir.				
115. Doğal havalandırmaya ek olarak mekanik havalandırma da düşünülmelidir.				
116. Çok amaçlı salon içerisinde yeterli büyüklükte bir sahne ve sahne arkası düşünülmelidir.				
117. Oturma donatıları sabit düşünülmemelidir.				
118. Hafif bölücü elemanlarla gerektiğinde ayrı grup çalışma imkânları sunmalıdır.				
119. Özel elektrik, data, projeksiyon, ses yayın sistemi, akustik ve aydınlatma tertibatı yapılmalıdır.				
3.2.Soyunma Odaları				
120. Sahneye yakın konumlanmalıdır.				
121. Duvarlar fayans, seramik gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
122. Bu mekânlarda doğal aydınlatma ve tercihen doğal havalandırma olmalıdır.				
123. Odalarda kilitli soyunma dolapları, kabinler ve oturma birimleri tasarlanacaktır.				
3.3.Görevli Odası				
124.Girişe ve salona hâkim bir alanda konumlanmalıdır.				
3.4.Projeksiyon Odası				
125. Sahne ve salon için teknik destek amaçlı birimlerdir.				
126. İşleve bağlı olarak sahne arkasında yada salonla ilişkilendirilmelidir.				
3.5.Depolar				
127. Çok amaçlı salon tefriş malzemelerin depolandığı mekânlardır.				
128. Salonla ilişkili ve girişe yakın konumlanmalıdır.				

3.6.Temizlik Odası				
129. Temizlik malzemelerinin depolandığı alandır.				
130. Depolara yakın bir yerde çözülmelidir.				
131. Bu mekânlarda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
3.7.Havalandırma Santrali ve Pano Odası				
Ana salonun konfor ihtiyacının karşılanmasını sağlayan mekanik teçhizatların kurgulandığı alandır.				
132. Ana salonla yakın yerde konumlandırılmalıdır.				
133. Bu mekânda suni aydınlatma ve suni havalandırma olmalıdır.				
4. SAHNE SANATLARI/KONFERANS SALONU				
135. Eğitim yapılarında bağımsız destek alanı olarak tasarlanmalıdır.				
5. İBADETHANE				
136. Tercihen zemin katta, zorunlu hallerde bodrum katta, ihtiyaç programlarında belirtilen büyüklükte planlanacaktır.				
137. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
138. Ahşap döşeme üzeri antistatik ve antibakteriyel yangına dayanıklı bir halı ile kaplanmalıdır.				
139. Bu mekânlarda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
6. SPOR VE BEDEN EĞİTİMİ SALONU				
6.1.Sporcu Girişi ve Fuaye				
140. Bağımsız spor salonlarında tasarlanmalıdır.				
6.2.Kapalı Beden Eğitimi Salonu				
141. Eğitim yapısı içerisindeki beden eğitimi salonunda tasarlanmalıdır.				
142. Dersliklere uzak konumlanmalıdır. Tercihen bahçe ile ilişkilendirilmelidir.				
143. Tercihen oyun sahasına direk olarak gelmeyen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma düşünülmelidir.				
144. Pencere kullanılması durumunda cam önlerinde darbelere ve top çarpmalarına karşı önlemler alınmalıdır.				
145. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
146. Duvarlarda kir ve leke tutmayan epoxy bazlı boyalar tercih edilmelidir.				
147. Saha kenarlarında duvarlarda, belirli bir kota kadar köpük-vinil çarpma yastıkları bulunmalıdır.				
148. Bu mekânlarda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
149. İç hava kalite standartlarının yakalanması amacıyla TMMOB standartlarına uygun havalandırma sistemleri kurulmalıdır.				
7. KANTİN-KAFETERYA				
7.1.Satış Bölümü				
150. Kantin mekânın girişinde yer almalıdır.				

151. Kapı kanat genişliği en az 90cm olmalıdır.				
152. Vasistas pencereleri tercih edilmeli, pencereler üst kotta planlanmalı ve kanat genişliği 75cm. den büyük olmamalıdır.				
153. Döşemelerde fayans, seramik, gibi kaymaz sırlı malzemelerle kaplanarak, su geçişini engelleyici tedbirler alınmalıdır.				
154. Duvarlar fayans, seramik gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
155. Bu mekânlarda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
156. Engellilerin sunulan hizmete kolay ulaşımı sağlanmalıdır.				
157. Kantin büyüklüğüne göre satış birimleri yemek ve kırtasiye olarak ayrılabilir.				
7.2.Yemek ve Dinlenme Salonu				
Öğrencinin dinlenme ve yemek amaçlı kullandığı sosyal mekândır.				
158. Kantinin zemin katta planlanması tercih edilmeli ve bahçe ile ilişkilendirilmelidir.				
159. Birden fazla kantin çözümlenmesi durumunda diğer kantinlerin eğitim yapısının farklı katlarında çözümlenmesi tercih edilmelidir.				
160. Yemek hizmeti verilen eğitim yapılarında, yemek ve dinlenme mahalli öğrencilerin % 50'sine aynı anda 15 dakikalık periyotlar şeklinde hizmet verebilecek şekilde planlanacaktır. Kişi başına düşen alan min. 0.55 m ²				
161. Yemek hizmeti verilmeyen eğitim yapılarındaki kantinlerde kişi başına düşen alan öğrencilerin %70 inin ayakta alışveriş yapacağı düşünülerek min. 0.30 m ² olarak alınacaktır.				
162. Giriş kapıları dışarı doğru açılmalı, çarpma kapı kullanılmamalıdır.				
163. Bu mekânlarda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
164. 4-6 kişilik gruplar halinde oturma birimleri düzenlenecektir.				
7.3.Mutfak				
165. Satış birimine direk bağlantılı düşünülmelidir.				
166. Vasistas pencereleri tercih edilmeli, pencereler üst kotta planlanmalı ve kanat genişliği 75cm. den büyük olmamalıdır.				
167. Duvarlar fayans, seramik gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
168. Bu mekânlarda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
169. Pişirme mekanlarının üzerinde davlumbazlar düzenlenmelidir.				
200. Kantin mutfaklarında kuru depo oda sıcaklığı 15°C; genel depo alanları oda sıcaklığı 10°C–15°C; derin dondurucu oda sıcaklığı -23°C; soğuk oda sıcaklığı -0,5°-4°C olması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.				
201. Havalandırma ve egzost sistemleri teknik kurallara uygun				

olarak yapılmalı ve yangın yönetmeliğine uyulmalıdır.				
7.4.Depo (Satış birimine direk bağlantılı düşünülmelidir.)				
8. YEMEKHANE				
9. İDARİ MEKÂNLAR				
9.1.Müdür Odası				
202.Müdür odası özellikle ders dışı etkinlikler ve ders aralarında öğrencilerin rahatlıkla izlenebileceği, ayrıca okulun girişlerine görüş açısı açısından hakim olacak bir konumda tercihen tören alanını gören bir yerde düzenlenmelidir.				
203. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
204. Kolaylıkla temizlenebilen, su bazlı boyalar tercih edilmelidir. Tercihe bağlı olarak duvar kağıdı uygulamaları da düşünülmelidir.				
205. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
206. Aydınlık düzeyi en az 150 lüks olmalıdır.				
207. Donatı elemanlarına bağlı olarak yeterli sayıda priz, data hattı ve tv kablosu çekilmelidir.				
9.2.Müdür Yardımcısı Odası				
208. Müdür yardımcısı odaları özellikle ders dışı etkinlikler ve ders aralarında öğrencilerin rahatlıkla izlenebileceği, ayrıca okulun girişlerine görüş açısı açısından hakim olacak bir konumda yerleştirilmelidir.				
209. Müdür yardımcısı odaları, denetim açısından farklı katlara yerleştirilmelidir.				
9.3.İdari Oda (Yönetim hizmetine destek sağlandığı mekândır.)				
210. Zemin katta idare koridorunda tasarlanmalıdır				
9.4.Rehberlik Servisi Odası				
211. Rehberlik servisi öğrencilerin rahatlıkla ulaşabileceği, tercihen girişe ve veli bekleme salonuna yakın çözümlenmelidir.				
212. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
213. Kolaylıkla temizlenebilen, su bazlı boyalar tercih edilmelidir. Tercihe bağlı olarak duvar kağıdı uygulamaları da düşünülmelidir.				
214. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
215. Aydınlık düzeyi en az 150 lüks olmalıdır.				
216. Donatı elemanlarına bağlı olarak yeterli sayıda priz, data hattı ve tv kablosu çekilmelidir.				
217. Grup çalışma odası ve bireysel görüşme odası olarak bölünebilir olmalıdır. Her bir mekanın dolap ve çalışma masası olacaktır.				
9.5.Arşiv ve Dosya Odası (Öğrenci bilgi ve belgelerinin saklandığı mekanlardır)				
218. Zemin katta idare koridorunda tasarlanmalıdır.				

219. Döşemeler, fayans, seramik, gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
220. Modern raylı dolaplar kullanılmalıdır.				
9.6.Öğretmenler Odası				
221. Öğrenciyi gözlemlemek ve sürekli iletişimi kolaylaştıracak şekilde konumlandırılmalı ve okul içerisinde farklı kat ve bölgelerde çözümlenmelidir.				
222. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
223. Öğretmenler odasında toplantı masası, öğretmen dolapları, dinlenme grupları ve küçük bir mutfak nişi olmalıdır.				
9.7.Zümre Öğretmenler Odası (Aynı Branşa ait öğretmenlerin ders öncesi hazırlıklarını yaptıkları ve ortak kararlar aldıkları odadır.)				
224. Öğrenciyi gözlemlemek ve sürekli iletişimi kolaylaştıracak şekilde konumlandırılmalı ve okul içerisinde farklı kat ve bölgelerde çözümlenmelidir.				
225. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
9.8.Veli Görüşme Odası (Öğretmenlerin öğrenci velileriyle birebir görüşme ve değerlendirme yaptıkları mekanlardır.)				
226. Veli görüşme odası veli bekleme salonuna yakın bir alanda tasarlanmalıdır.				
227. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
228. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
229. Veli görüşme odasında bilgisayar destekli toplantı masası olacaktır.				
230. Mekanın içerisi görülebilecek şekilde düzenlenecektir.				
9.9.Okul Aile Birliği Odası (Okul aile birliğinin günlük takip ve haftalık toplantılarının yapıldığı mekandır.)				
231. Zemin katta idari mekanlara yakın bir alanda konumlanmalıdır.				
232. Yer döşemesi ahşap türevi sıcak malzemeler ile kaplanmalıdır.				
233. Okul aile birliği odasında toplantı masası ve ayrıca oturma grubu olacaktır.				
9.10. Personel Tuvaleti (Bay+Bayan)				
234. İdari koridora yakın yerde konumlanmalıdır.				
235. Eğitim yapısı içerisindeki diğer personel tuvaletlerinden ayrı olarak idari koridor içerisinde,1 bayan (lavabo ve wc) ve 1 erkek (1 lavabo, 1 wc ve 1 pisuar) tuvaleti tasarlanacaktır.				
236. Tek tuvalet çözümlerinde tuvalet büyüklüğü 3 m ² den az değildir.				
237. Klasik tuvalet çözümlerinde Her wc kabini için minimum 1.10 m net genişlik bırakılmalıdır. Kapısı içeri doğru açılan wc kabinlerinde derinlik 1.40 m aşağı olmamalıdır.				

238. Islak hacimlerin giriş kapılarının kanat genişliği 90cm, kabin kapılarının kanat genişliği 80cm. den az olmamalıdır.				
239. Vasistas pencereleri tercih edilmeli, pencereler üst kotta planlanmalı ve kanat genişliği 75cm. den büyük olmamalıdır.				
240. Fayans, seramik, gibi kaymaz sırlı malzemelerle kaplanarak, su geçişini engelleyici tedbirler alınmalıdır.				
241. Duvarlar fayans, seramik gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
242. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
243. Mekan düzenlemesinde koridor ve hollerden, tuvalet kapısı açıldığında içerisi görünmeyecek şekilde nişler oluşturulmalıdır.				
244. Bütün ıslak hacimlerde doğal havalandırma olsa dahi, havalandırma bacası yapılmalıdır.				
245. Tüm wc gruplarında klozetli kabinler ile alaturka kabinler, %50 oranında eşit sayıda olacak şekilde düzenlenecektir.				
246. Tüm WC gruplarında, çatı üzerine kadar çıkan doğal havalandırma şaftı yapılacak, ayrıca asma tavan içerisinden yapılacak hava kanalları ile bu şafta bağlanan havalandırma sistemi yapılacaktır.				
10. ISLAK HACİMLER				
247. Bütün ıslak hacimler, tesisat kolaylığı açısından katlar boyunca aynı düşey akslar arasında planlanmalıdır				
248. Tüm tuvaletler genel alanlardan rahatlıkla ulaşılabilecek ve tercihen merdivenlerin yakınında tasarlanmalı, laboratuvar, pano odası, jeneratör, sistem odası ve mutfak mekanlarının üzerine getirilmemelidir.				
249. Öğrenci sayılarına göre katlarda kız-erkek ve engelli öğrenci (1 adet) ve öğretmenler için ayrı ayrı wc grupları oluşturulmalıdır.				
10.1. Öğrenci Tuvalet Kabini				
250. Teneffüs alanlarına yakın olmalı ve her katta planlanmalıdır.				
251. Her katta olmak üzere, 20 kız öğrenci için 1 wc ve 1 lavabo, her 30 erkek öğrenci için 1 adet wc ve 1 adet lavabo olarak planlanmalı, her erkek tuvaletinde 1 adet pisuvar çözümlenmelidir.				
252. Klasik tuvalet çözümlerinde her wc kabini için minimum 1.10 m net genişlik bırakılmalıdır. Derinlik 130 cm den az olmamalıdır.				
253. Kapı tutamakları ve tekmeliklerinde metal levhalarla darbe, aşınma ve neme karşı önlem alınmalıdır.				
254. Wc kabin kapıları dışarı açılmalıdır.				
255. Vasistas pencereleri tercih edilmeli, pencereler üst kotta planlanmalı ve kanat genişliği 75cm. den büyük olmamalıdır.				
256. Döşemeler fayans, seramik, gibi kaymaz sırlı malzemelerle kaplanarak, su geçişini engelleyici tedbirler alınmalıdır.				

257. Asma tavan kullanılması durumunda taş yünü yada alüminyum asma tavan tercih edilmelidir.				
258. Duvarlar fayans, seramik gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
259. Bu mekânlarda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
260. Mekân düzenlemesinde koridor ve hollerden, tuvalet kapısı açıldığında içerisi görünmeyecek şekilde nişler oluşturulmalıdır.				
261. Ortaokul ve lisede öğrencilerin kullanımına açık tuvaletlerde lavabo yükseklikleri 78.5cm -85 cm arasında değişken olmalıdır.				
262. Ortaokul ve lisede öğrencilerin kullanımına açık tuvaletlerde pisuar yüksekliği 60cm olmalıdır.				
263. Tüm wc gruplarında klozetli kabinler ile alaturka kabinler, %50 oranında eşit sayıda olacak şekilde düzenlenecektir.				
264. Bütün ıslak hacimlerde doğal havalandırma olsa dahi, havalandırma bacası yapılmalıdır.				
10.2. Engelli Tuvaleti				
265. Öğrenci tuvaletleri ile beraber düşünülecektir.				
266. Yönetmelikte yer alan standartlara göre tasarlanacaktır.				
267. Engelli öğrenciler için her katta wc düzenlenmelidir.				
10.3. Temizlik Odası				
268. Islak hacimlere yakın uygun bir konumda tasarlanmalıdır.				
269. Her kattaki ıslak hacimlerin birinde 1 adet musluklu ve pis su gideri bulunan temizlik odası düzenlenmelidir.				
10.4. Öğretmen WC Kabin				
270. Öğretmenler odasına yakın yerde tasarlanmalıdır.				
271. Her 20 öğretmen (bayan - erkek) için 1 adet wc, 1 adet lavabo,				
272. Her 20 erkek öğretmen için 1 adet pisuar düşünülmelidir.				
273. Mekan düzenlemesinde koridor ve hollerden, tuvalet kapısı açıldığında içerisi görünmeyecek şekilde nişler oluşturulmalıdır.				
11. SİRKÜLASYON ALANLARI				
11.1. Giriş Holleri				
274. Bina ana giriş kapısı sonrasında tasarlanmalıdır.				
275. Ana giriş kapıları dışarı doğru açılmalı, çarpma ve döner kapı kullanılmamalıdır.				
276. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır				
277. Giriş holleri öğrencilerin kolayca dağılabildikleri ve eğitim yapısından yığılma olmadan hızlı bir şekilde çıkabilmelerine olanak sağlayacak şekilde ana sirkülasyon hatlarıyla direkt bağlantılı olarak tasarlanmalıdır.				
278. Ana girişler ve yangın merdiveni çıkışlarına ilave olarak, acil durumlarda kullanılmak üzere arka veya yan bahçeye tali çıkış kapıları düzenlenmelidir.				
279. Giriş holünde Atatürk'e saygı köşesi, kolaylıkla fark edilir				

bir danışma bölümü ve veli bekleme salonu düzenlenmelidir.				
280. Giriş holleri aynı zamanda sergi ve toplanma amaçlı kullanılacak şekilde tasarlanmalıdır.				
281. İlgili kanun, yönetmelik ve mevzuatlara uygun olarak, gerekli tedbirler alınmalı ve kolay ulaşılabilir bir yerde fiziksel engelli asansörü yapılmalıdır.				
11.2. Koridor				
282. Kapalı sirkülasyon alanı içerisinde tasarıma bağlı olarak planlanacaktır.				
283. Tek taraflı derslik için koridor genişliği min. 2,50 m, çift taraflı derslikler için koridor genişliği min. 3.00mt. alınmalıdır (ölçüler genel ihtiyaç dolaplarının ön yüzünden alınacaktır)				
284. Ana giriş kapıları dışarı doğru açılmalı, çarpma kapı kullanılmamalıdır.				
285. Engelli bireylerin ulaşım yolları yapının iç ve dış tüm mekânlarına doğrudan ulaşmasını sağlayacak şekilde planlanmalıdır.				
286. Ulaşım yollarında keskin dönüşlerden kaçınılmalı tehlikeli bölgelerde korkuluk ve tutamaklar oluşturulmalıdır.				
287. Genel ihtiyaç (kıyafet, kitap, derslik malzemeleri, vb.) için dolaplar sınıf içinde tasarlanabileceği gibi koridor kenarlarında, sınıf girişine yakın yerde, geçiş alanlarını daraltmayacak şekilde de konumlandırılacaktır.				
288. Koridorlar sadece geçiş alanları değil, aynı zamanda oturma gurupları ve donatılarla desteklenmiş bir yaşam alanı ve acil durumlarda kaçış alanı olarak tasarlanmalıdır.				
289. Koridorlar çıkmaz sokaklar olarak tasarlanmamalı, Koridor uçları mekânlarla veya yangın merdiveni ile kapatılmamalıdır.				
290. İki tarafı derslik olan koridorlar, koridor uçlarından ve teneffüs mekânı olarak düzenlenebilecek ara boşluklardan aydınlatılmalı ve havalandırılmalıdır.				
291. Ayrıca; gerektiğinde dersliklerin koridora bakan duvarlarında bant pencere yapılmalı ve koridorların gün ışığı ile aydınlatılması sağlanmalıdır.				
292. Güvenlik ve acil durum işaretlemeleri, mekân isimleri, yönlendirme ve bilgilendirme işaretlemeleri kişilerin her noktadan rahatlıkla görülebilecek ve izlenebilecek şekilde yerleştirilmelidir.				
293. Acil durum işaretlemeleri kesintisiz güç kaynağına bağlı veya akülü olmalıdır.				
294. Kapı üstüne veya yanına monte edilen mekân bilgileri panolarının üst kenarı en fazla 1.65cm yükseklikte, duvara monte edilen bilgilendirme ve işaretleme panolarında pano alt kenarı en fazla 1.20cm, üst kenarı en fazla 2.10 cm yükseklikte, tavana asılan işaretlemelerde işaret alt çizgisi 2.25cm yükseklikte olmalıdır.				
295. Aydınlık düzeyi en az 150 lüks olmalıdır.				
296. Prizler, panolar ve elektrikle direkt bağlantılı olan cihazlar öğrencilerin kolay ulaşamayacağı yerlerde çözümlenmeli ve				

gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.				
11.3. Kapalı Teneffüs Alanı				
297. Döşemeler fayans, seramik, gibi kaymaz sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
298. Duvarlarda kolaylıkla temizlenebilen, su bazı boyalar tercih edilmelidir.				
299. Duvar alt kotlarında darbeye ve sürtünmeye dayanıklı epoxy boyalar tercih edilmelidir. Epoxy boya kullanılmadığı durumlarda bu alanlarda yağlı boya kullanılmalıdır.				
300. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
301. Eğitim yapısının uygun yerlerinde ve yeterli büyüklükte, öğrencilerin ders aralarında dinlenme ihtiyacını karşılayacak şekilde oturma gurupları ve donatılarla desteklenmelidir.				
302. Kapalı teneffüs alanları yeterli büyüklükte tasarlanmalı, özellikle bahçe kullanımlarının kısıtlı olduğu soğuk iklim bölgelerinde alanlar daha geniş tutulmalıdır.				
303. Ana sirkülasyon merdivenleri bu alanlara açılmalıdır.				
11.4. Rampa				
304.Engelli öğrencilerin ulaşımını kolaylaştıracak yerlerde tasarlanmalıdır.				
305. Bina dışı rampalarda kaymaz (ıslak/kuru kaymaz) malzemeler tercih edilmelidir.				
306. Engelli rampalarının eğimleri ve detayları yürürlükteki mevzuatlara uygun olarak çözümlenmelidir.				
11.5. Merdiven				
307. Kapalı teneffüs alanlarına ve giriş hollerine açılmalıdır.				
308. Kolay algılanabilir konumda en az iki ana merdiven planlanmalıdır.				
309. Bina içi merdiven kol genişliği 350 öğrenciye kadar en az 2.00 m. olmalı, kova genişlikleri 20 cm.den fazla olmamalıdır.				
Merdiven Kol Genişlikleri ; -350 öğrenciye kadar olan genişliğe ek olarak 500 öğrenciye kadar her 100 öğrenci için 50 cm, -1000 kişiye kadar; 500 kişiye kadar olan genişliğe ek olarak her 100 kişi için 30 cm -1000 kişiden fazlası için 1000 kişiye kadar olan genişliğe ek olarak her 100 kişi için 20 cm. olarak hesaplanmalıdır.				
310. Bina dışı merdivenlerde kaymayan malzemeler tercih edilmelidir.				
311. Döşemeler mermer, granit, fayans, seramik, gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
312. Merdiven rıht yüksekliği en fazla 17 cm, basamak genişliği en az 29 cm. olmalıdır.				
313. Bütün merdivenlerin (yangın merdivenleri dâhil) bodrum kata indirilmesi sağlanmalıdır.				
314. Merdiven başlangıcı ve ilk sahanlık altına gelen bölgelerde, emniyet tedbirleri düşünülerek korunaklı alanlar				

yada mekanlar oluşturulmalıdır.				
315. Merdiven parapetleri 90cm yüksekliğinde betonarme olmalı ve küpeşte ile sonlanmalıdır. Merdivenlerin duvar tarafında da küpeşte bulunmalıdır.				
316. Korkuluklar; kaymayı, düşmeyi, tırmanmayı engelleyecek şekilde düzenlenmelidir.				
317. Bina dışı merdivenlerde kaymayan malzemeler tercih edilmelidir.				
318. İlgili kanun, yönetmelik ve mevzuatlara uygun olarak, kolay ulaşılabilir bir yerde fiziksel engelli asansörü yapılmalıdır.				
11.6. Yangın Merdiveni				
319. Yangın merdivenleri, kaçış yolu açısından birbirine alternatif olacak şekilde, ana dolaşım merdivenleri ile ters yönde düzenlenmelidir.				
320. Yangın merdivenleri bodrum kata kadar indirilmeli, üzeri çatı ile örtülmeli, zemin kattan tahliye çıkışı yapılmalıdır.				
11.7. Asansör/Galeri Boşlukları				
321. İlgili Kanun, yönetmelik ve mevzuatlara uygun olarak, kolay ulaşılabilir bir yerde fiziksel engelli asansörü yapılmalıdır. Aynı zamanda acil müdahalelerde sedye kullanımına olanak verecek şekilde tasarlanmalıdır.				
322. Galeri yapılması tercih edilmemeli, yapılması halinde geniş açıklıklardan kaçınılmalı ve parapetleri betonarme yapılmalıdır.				
323. Galeri parapet yükseklikleri h=120 cm den az olamaz.				
324. Parapetlerin üzerlerinde ayrıca düşmeyi engelleyici, estetik, ışığı kesmeyen malzemeler ile ek tedbirler alınmalıdır.				
12. TEKNİK HACİMLER				
12.1. Isı Merkezi				
325. Eğitim yapısının ısınma konfor ihtiyacının sağlanması için gerekli mekanik donatının yerleştirildiği mekândır.				
326. Bodrum katta yada binadan ayrı bir alanda düzenlenmelidir.				
327. Eğitim yapısı içerisine açılan teknik servis kapıları alüminyum, dışına açılan teknik servis kapıları ızgaralı ve demir malzemedir yapılmalıdır.				
328. Vasistas pencereleri kullanılması durumunda üst kotta planlanmalı ve kanat genişliği 75cm. den büyük olmamalıdır.				
329. Döşemeler fayans, seramik, gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
330. Bu mekânda doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
331. Isı merkezinde birbirine ters yönlü en az iki adet yangın çıkış kapısı, duman bacası, menfezi, tavana yakın pis hava bacası ve menfezi, döşemeye yakın temiz hava bacası olacaktır.				
332. Isı merkezine dışarıdan da ulaşımın sağlanması için bağımsız bir servis girişi ve merdiveni yapılmalıdır.				
333. Bağımsız servis giriş merdiveninin kol genişliği ile giriş				

kapısı genişliğinin en az 1.60 m. olması sağlanmalıdır.				
334. Bodrum girişinde su tahliyesi sağlanmalıdır.				
335. Yakıt olarak doğalgaz, LPG, sıvı veya katı yakıt kullanılacaktır.				
336. Isıtma sisteminin katı yakıtlı olması halinde; kömür girişi ve deposu ile kül tahliyesi için uygun çözüm düşünülmelidir.				
12.2. Elektrik Odası				
337. Bodrum katta jeneratör odası ve teknisyen odası ile yakın ve merkezi bir yerde çözümlenmelidir.				
338. Eğitim yapısı içerisine açılan teknik servis kapıları alüminyum malzemeden yapılmalıdır.				
339. Zemine antistatik yer kaplaması yapılmalıdır.				
340. Üst katında ıslak hacim bulunmamalıdır.				
12.3. Jeneratör Odası				
341. Elektrik odasına yakın bir yerde dışarı ile direkt bağlantılı şekilde çözümlenmelidir.				
342. Ses üreten titreşimli cihazların altında ses kesici malzemeler kullanılmalıdır.				
343. Bu mekânda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
344. Egzoz çıkışının sağlanması için baca sistemi düşünülmeli, tercihen egzoz sistemi direkt dışarı ile ilişkilendirilmelidir.				
12.4. Havalandırma Santrali				
345. Ana tesisat şaftına yakın yerde bodrum katta konumlandırılmalıdır.				
346. Eğitim yapısı içerisine açılan teknik servis kapıları alüminyum, dışına açılan teknik servis kapıları ızgaralı ve demir malzemeden yapılmalıdır.				
347. Ses üreten titreşimli cihazların altında ses kesici malzemeler kullanılmalıdır.				
348. Isıya dayanıklı malzemeden ses yalıtımı yapılmalıdır.				
349. Bu mekânda suni aydınlatma ve suni havalandırma olmalıdır.				
12.5. Sistem Odası				
350. Öğrencilerin yoğun olduğu yerlerden ve sıhhi tesisattan uzak konumda, bodrum yada zemin katta merkezi bir yerde çözümlenmelidir.				
351. Yükseltilmiş döşeme tercih edilmelidir.				
352. Zemin kaplaması antistatik malzeme olmalıdır.				
353. Bu mekânda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır. aynı zamanda mekanik havalandırma ile desteklenmelidir.				
354. Teknisyen odası ile irtibatlı olmalıdır.				
355. Üst katında ıslak hacim bulunmamalıdır.				
356. Yedek güç kaynaklarının ve ana tablonun bulunacağı şekilde, internet ve elektrik ana tesisat dağıtımının yapılmasına olanak verecek şekilde tasarlanmalıdır.				
357. Kabloalama bodrum kat tavanından yapılacak, kullanım yerlerine düşey şaftlarla ulaştırılacak, betonarme projesinde				

kablo geçiş şaftları yeri bırakılacaktır.				
12.6. Teknisyen Odası				
358. Bodrum katta merkezi bir yerde düzenlenmelidir.				
359. Vasistas pencereleri tercih edilmeli, pencereler üst kotta planlanmalı ve kanat genişliği 75cm. den büyük olmamalıdır.				
360. Bu mekânda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
361. Çalışma masalı ve dolaplı düzenlenecektir.				
12.7. Hizmetli Odaları				
362. Bodrum katta merkezi bir yerde düzenlenmelidir.				
363. Soyunma dolaplı düzenlenecektir.				
12.8. Depolar				
364. Bodrum katta merkezi bir yerde düzenlenmelidir.				
365. Eğitim yapısı içerisine açılan teknik servis kapıları alüminyum, dışına açılan teknik servis kapıları ızgaralı ve demir malzemeden yapılmalıdır.				
366. Rafli ve dolaplı düzenlenecektir.				
12.9. Su Deposu				
367. Isı merkezine bitişik olarak konumlanmalıdır.				
368. Eğitim yapısı içerisine açılan teknik servis kapıları alüminyum, dışına açılan teknik servis kapıları ızgaralı ve demir malzemeden yapılmalıdır.				
369. Ses üreten titreşimli cihazların altında ses kesici malzemeler kullanılmalıdır.				
370. Bu mekânda tercihen doğal aydınlatma ve doğal havalandırma olmalıdır.				
371. Kullanma suyu deposu modüler paslanmaz çelikten, kişi başı 5lt/gün hacminde, çift pompalı+basınçlandırma grubu ile birlikte durgun su hastalıklarını engellemek için bir sirküle pompası ile su devir daim ettirilerek düzenlenecektir.				
372. Yangın suyu deposu için ayrı depo+basınçlandırma grubu yapma imkanı yoksa, en az 12 m ³ hacminde yangın suyu deposu, kullanma suyu deposuna ilave edilecek, pompa seviye şalterleri ile su tüketimi dengelenecektir.				
373. Yapı alanı az olan yerlerde yangın+kullanma suyu deposu müşterek olacak pompa seviye şalterleri ile su tüketimi dengelenecektir.				
374. Depo, döşeme kotundan en az 30 cm. yukarıda düzenlenecek ve ısı merkezi ile irtibatlı olacaktır.				
12.10. Sığınak				
375. Bodrum katta kolay ulaşılabilen merkezi konumda yer almalıdır.				
376. Sığınaklar, Yönetmeliğe uygun olarak çözümlenmelidir.				
377. Döşemeler fayans, seramik, gibi sırlı malzemelerle kaplanmalıdır.				
378. Beton ve beton türevi döşeme kullanılması durumunda, yüzeysel tozumaya karşı boyalar ve yüzey sertleştiriciler kullanılmalıdır.				
379. Tavanlar rahatlıkla temizlenebilen ve çok fazla bakım				

onarım gerektirmeyen yapı malzemeleri ile kaplanmalı ve boyanmalıdır.				
380. Duvar kalınlıkları sığınak yönetmeliğine uygun çözümlenecektir.				
381. Kolaylıkla temizlenebilen, su bazlı boyalar tercih edilmelidir.				
382. Bu mekânda suni aydınlatma ve mekanik havalandırma olmalıdır.				
13. OKUL BAHÇELERİ				
383. İnşaat taban alanı dahil olmak üzere öğrenci başına min. 15m ² olarak düşünülmelidir.				
384. Bu açık alan kullanımı içerisinde sert zemin, amfi tiyatro, gezinti yolları, spor sahaları, çevre peyzajı birlikte düşünülmelidir.				
385. Eğitim yapılarının planlama aşamasında yeterli yeşil alan ayrılmalı ve eğitim yapısı taban oturma alanının toplam arsa alanına oranı %35 den yüksek olmamalıdır				
13.1. Açık Spor Alanı				
386. Dersliklerden uzak konumda, kapalı spor salonu ile ilişkilendirilmelidir.				
387. Okul bahçesi içerisinde standart boyutlarda en az 1 adet basketbol-voleybol sahası bulunmalıdır.				
388. Her 300 öğrenci için ek 2 adet basketbol potası eklenmelidir.				
389. Basketbol-voleybol sahası yüzey sertleştirici uygulanmış beton döşemeye sahip olmalıdır.				
390. Sahanın çevresi top kaçmalarına karşılık 5 metre yükseklikte tel çitle kaplanmalıdır. Bitişik spor alanları birbirinden tel çitle ayrılmalıdır.				
391. Okul alanlarının elverişli olduğu büyük kapasiteli okullarda, birden fazla basketbol-voleybol sahası ve imkanlar dahilinde mini futbol sahası düzenlenmelidir.				
392. Arazi eğimine bağlı olarak basketbol-voleybol sahalarının kenarında oturma tribünleri ve yürüyüş yolları tasarlanmalıdır.				
393. Spor sahaları kuzey-güney doğrultuda yer almalıdır.				
13.2. Sosyal Alan				
394. Dersliklerden uzak, tören alanı ve yeşil alan ile ilişkilendirilmelidir.				
395. Zeminlerde mümkün olduğunca doğal malzeme kullanılmaya çalışılmalı, kullanılacak taşlar yoğunluğu yüksek, darbelere ve dış etkenlere dayanıklı olmalıdır.				
396. Tören alanının zemini düz yüzeyli kaplama malzemeleri ile kaplanmalıdır.				
397. Tören alanı, amfi tiyatro, satranç sahası, sek sek sahası, oturma grupları vb, gibi mimari ve kentsel donatıları içinde barındıracak alanlar tasarlanmalıdır.				
398. Tören alanında Atatürk büstü ve bayrak direkleri tasarlanmalıdır.				
399. Amfi tiyatrolar en az 2 sınıfın aynı anda açık havada ders				

işlemesine imkan sağlayacak büyüklükte olmalıdır.				
400. Sıcak ve yağışlı bölgelerde amfi tiyatro sahnesi üzerine asma- germe örtü sistemleri yapılmalıdır.				
401. Sosyal alanlar çevrelerinde oturma bankları, su pınarları, çöp kutuları, aydınlatma elemanları yerleştirilmelidir.				
402. Eğitim programına uygun şekilde öğrencilerin doğayı deneysel olarak tanıyabilecekleri ekim alanları oluşturulmalıdır.				
13.3. Gezinti Yolları				
403. Gezinti yolları zemin kaplaması suyu hızla emen, çabuk kuruyabilen özellikte olmalıdır.				
404. Yürüyüş yolları, üzerinde su birikmeyecek şekilde, engebesiz ve takılmaya olanak vermeyen düzgün yüzeyli, çamurdan arınmış bir şekilde düzenlenmelidir.				
405. Engellilerin açık alanlar içerisinde kesintisiz bir şekilde ulaşımını sağlayacak çözümler üretilmelidir.				
406. Gezinti yolları araç trafiği ile çakışmamalıdır.				
407. Gezinti yolları, kenarlarına yerleştirilecek kentsel donatı elemanları (bank, çöp kutuları, su sebilleri vb.) ile desteklenmelidir.				
408. Gezinti yolları ile farklı dış alan kullanımlarında alanlar arası geçişlerde tampon bölgeler oluşturulmalıdır.				
409. Arsanın konumu gereği farklı kotlar söz konusu olması durumunda maksimum % 6 eğime sahip rampalar düzenlenmelidir.				
410. Zorunlu merdiven kullanımlarında bahçe içerisinde 3'ten fazla basamak olması durumunda metal korkuluk ve tutamak yapılmalıdır.				
13.4. Giriş ve Kontrol Kulübesi				
411. Eğitim yapılarının ana girişinde yer almalıdır.				
412. Acil durumlar için 2. ek tahliye kapısı düşünülmelidir.				
13.5. Servis ve İtfaiye Yolu				
413. Okul içi yollar min. 3,50mt, max. 7,00mt genişliğinde olmalıdır.				
414. Tasarıma bağlı olarak kilitli parke, granit küp taş yada asfalt malzemeler kullanılabilir.				
415. Servis yolları aynı zamanda itfaiye araçlarına da hizmet verecek şekilde tasarlanmalıdır.				
416. Servis yolları gezinti yolları ile çakışmamalıdır.				
417. Yaya geçitleri uygun boyalar ve ilgili renkler ile boyanmak suretiyle işaretlenmeli, özellikle araç trafiğinin olabileceği yerlerde gerekli uyarı ve yasaklama işaretleri yerleştirilmelidir.				
418. Eğitim yapısı gelen misafirleri etrafta fazla dolandırmadan yönlendirebilecek biçimde gerekli "bilgiler" ile donatılmalıdır.				
13.6. Otopark ve Servis Araçları				
419. Tören alanı ve yaya yollarından uzak konumlanmalıdır.				
420. Her iki personel için 1 otopark alanı düşünülecektir.				
421. Engelliler için en az 1 araçlık yer tasarlanmalıdır.				
422. Otomobil park alanları çizgilerle yada farklı döşeme				

kaplamalarıyla servis ve dolaşım yollarından ayrılmalıdır.				
423. Eğitim yapısı arsaları üzerinde ticari amaca yönelik otopark, dükkan vb. mekanlar düzenlenmeyecektir.				
424. Güvenli, gece için iyi aydınlatılmış, öğretmenler kadar öğrenci velileri ve ziyaretçiler için de yeterli park alanları sağlanmalıdır.				
425. Otopark alanları tören alanı ve öğrencilerin yoğun olduğu alanlardan uzak yerlerde tampon bölgelerle ayrılarak konumlanmalıdır.				
426. Otopark alanları su birikimine izin vermeyecek şekilde eğim verilerek yapılmış ve yüzey suyu iyi drene edilmiş olmalıdır.				
427. Otomobil park alanları çizgilerle yada farklı döşeme kaplamalarıyla servis ve dolaşım yollarından ayrılmalıdır.				
428. Otoparklar düzenlenirken taşınabilir eğitim araçlarının öğrenci indirme ve bindirme alanları ayrıca tasarlanmalıdır.				
429. Park yerleri minibüs, midibüs gibi servis araçlarına öğrencilerin hiçbir aracın önüne geçmeden doğrudan binebilmesine olanak verecek şekilde tasarlanmalıdır.				
430. Servis indirme-bindirme yerlerinin servis yolları üzerinden yapılması durumunda yol genişlikleri araçların kaldırım kenarına tek sıra halinde dizilmesine olanak verecek, öğrencilerin indirme-bindirme sırasında araç yolundan geçmesini engellenecek şekilde tasarlanmalıdır.				
13.7. Yeşil Alan				
431. Genel bahçe içerisinde yer almalıdır				
432. Aşırı hafriyat ve dolgu yapılmaktan kaçınılarak mümkün olduğu seviyede doğal araziye uymaya çalışılmalıdır.				
433. Okul bahçelerinin soğuk ve monoton bir görünüşe sahip olmaması için beton ve asfalt yüzeylerden kaçınılmalı, peyzaj projesine uygun olarak, doğa temelli yaklaşımla tasarlanmış geniş çim alanları ve okul bahçesi ihata duvarı boyunca iklim bölgesine uygun ağaçları içeren düzenleme yapılmalıdır.				
434. Şev alanlarında eğim 1/3ü geçmemelidir.				
435. Eğimler şev ve kademelerle geçilmeli ve tehlike yaratabilecek yüksek istinat duvarlarından kaçınılmalıdır.				
436. Zorunlu durumlarda kullanılacak istinat duvarlarında metal korkulukla güvenlik önlemi alınmalıdır.				

EK 3. Yönetici Görüşme Formu

Sayın Yönetici,

Ben Canan Demir Yıldız, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ danışmanlığında doktora yapmaktayım. "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Anadolu Liselerinin Fiziki Mekânlarının Değerlendirilmesi" adlı doktora tezimde kullanabilmek için siz değerli yöneticilerin görüşlerini almak istiyorum. Görüşme esnasında kabul ederseniz ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Görüşme süresinin ortalama 30 dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Zaman ayırdığınız ve yapmış olduğunuz katılımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Adres: Fatih Sultan Mehmet İlkokulu
Şahinbey/Gaziantep

Canan DEMİR YILDIZ

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Görev yaptığınız okul:

2. Eğitim Durumunuz:

Ön Lisans Lisans Yüksek lisans Doktora

3. Öğretmenlikle birlikte, toplam hizmet süreniz ne kadar?

1- 5 yıl 6 – 10 yıl 11–20 yıl 20 yıl ve üzeri

4. Ne kadar süredir yönetici görevindediniz?

1- 3 yıl 4 – 6 yıl 7–10 yıl 11 yıl ve üzeri

II. BÖLÜM:

1. Sizce okulun mevcut fiziki mekânları yeterli midir?

Yeterli Kısmen Yeterli Yeterli Değil

2. Okulunuzun fiziki mekânları kısmen yeterli ya da yeterli değilse karşılaştığınız eksiklikler veya sorunlar nelerdir?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

3. Sizi okulun fiziki mekânlarını farklı amaçlar için kullanmaya iten sebepler var mıdır? Varsa nelerdir?

1.

2.

3.

4. Size imkân verildiği takdirde hangi fiziki mekânlarda değişiklik yapmak isterdiniz? Ne gibi değişiklikler yapmak isterdiniz?

1.

2.

3...

Varsa devamı...

5. Okulunuzda beğendiğiniz fiziki mekânlar nelerdir?

1.

2.

3.

6. Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz? Tarif ediniz.

EK 4. Öğretmen Görüşme Formu

Değerli Öğretmenim,

Ben Canan Demir Yıldız, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda doktora öğrencisiyim. "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Anadolu Liselerinin Fiziki Mekânlarının Değerlendirilmesi" adlı doktora tezimde kullanabilmek için siz değerli öğretmenlerimizin görüşlerini almak istiyorum. Görüşme esnasında kabul ederseniz ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Görüşme süresinin ortalama 30 dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Zaman ayırdığınız ve yapmış olduğunuz katılımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Adres: Fatih Sultan Mehmet İlkokulu

Canan DEMİR YILDIZ

Şahinbey/Gaziantep

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Görev yaptığınız okul:

2. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

3. Branşınız:

Türkçe Matematik İngilizce Fen Bilimleri Diğer

4. Eğitim Durumunuz:

Ön Lisans Lisans Yüksek lisans Doktora

5. Ne kadar süredir öğretmen olarak görev yapıyorsunuz?

1- 5 yıl 6 – 10 yıl 11–20 yıl 20 yıl ve üzeri

II. BÖLÜM:

1. Sizce okulun mevcut fiziki mekânları yeterli midir?

Yeterli Kısmen Yeterli Yeterli Değil

2. Okulunuzun fiziki mekânları kısmen yeterli ya da yeterli değilse karşılaştığınız eksiklikler veya sorunlar nelerdir?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

3. Size imkân verildiği takdirde hangi fiziki mekânlarda değişiklik yapmak isterdiniz? Ne gibi değişiklikler yapmak isterdiniz?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

4. Okulunuzda en çok beğendiğiniz fiziki mekânlar nelerdir?

1.

2.

3.

5. Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz? Tarif eder misiniz?

EK 5. Öğrenci Görüşme Formu

Sevgili Öğrenciler,

Ben Canan Demir Yıldız, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda doktora öğrencisiyim. "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Anadolu Liselerinin Fiziki Mekânlarının Değerlendirilmesi" adlı doktora tezimde kullanabilmek için siz değerli öğrencilerin görüşlerini almak istiyorum.

Zaman ayırdığınız ve yapmış olduğunuz katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Adres: Fatih Sultan Mehmet İlkokulu

Canan DEMİR YILDIZ

Şahinbey/Gaziantep

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Okulunuzun Adı:

2. Cinsiyet:

Kadın Erkek

3. Sınıfınız:

9. sınıf 10. sınıf 11. sınıf 12. sınıf

II. BÖLÜM

1. Sizce okulun mevcut fiziki mekânları yeterli midir?

Yeterli Kısmen Yeterli Yeterli Değil

2. Okulunuzun fiziki mekânları kısmen yeterli ya da yeterli değilse karşılaştığınız eksiklikler veya sorunlar nelerdir?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

3. Okulunuzda mevcut fiziki mekânlarda neleri değiştirmek isterdiniz?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

4. Okulunuzda en beğendiğiniz fiziki mekânlara nelerdir?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

5. Nasıl bir okulda okumayı hayal ederdiniz? Hayalinizdeki okul mekânını tarif ediniz.

EK 6. Veli Görüşme Formu

Sayın Veli,

Ben Canan Demir Yıldız, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda doktora öğrencisiyim. "MEB Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Açısından Anadolu Liselerinin Fiziki Mekânlarının Değerlendirilmesi" adlı doktora tezimde kullanabilmek için öğrenci velilerimizin görüşlerini almak istiyorum. Görüşme esnasında kabul ederseniz ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Görüşme süresinin ortalama 30 dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Zaman ayırdığınız ve yapmış olduğunuz katılımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Adres: Fatih Sultan Mehmet İlkokulu
Şahinbey/Gaziantep

Canan DEMİR YILDIZ

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Öğrencinin devam ettiği okul :

2. Veli olarak öğrenciye yakınlığınız:

Anne Baba Kardeş Diğer

4. Eğitim Durumunuz:

Okula gitmedi/İlkokul Ortaokul Lise Lisans Lisansüstü

5. Mesleğiniz:

II. BÖLÜM:

1. Sizce okulun mevcut fiziki mekânları yeterli midir?

Yeterli Kısmen Yeterli Yeterli Değil

2. Size göre okuldaki eksiklikler veya sorunlar nelerdir?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

3. Size imkân verildiği takdirde hangi fiziki mekânlarda değişiklik yapmak isterdiniz? Ne gibi değişiklikler yapmak isterdiniz?

1.

2.

3.

Varsa devamı.....

1. Okulunuzda en beğendiğiniz fiziki mekânlar nelerdir?

1.

2.

3.

Varsa devamı...

2. Nasıl bir okul mekânı hayal ediyorsunuz? Tarif eder misiniz?